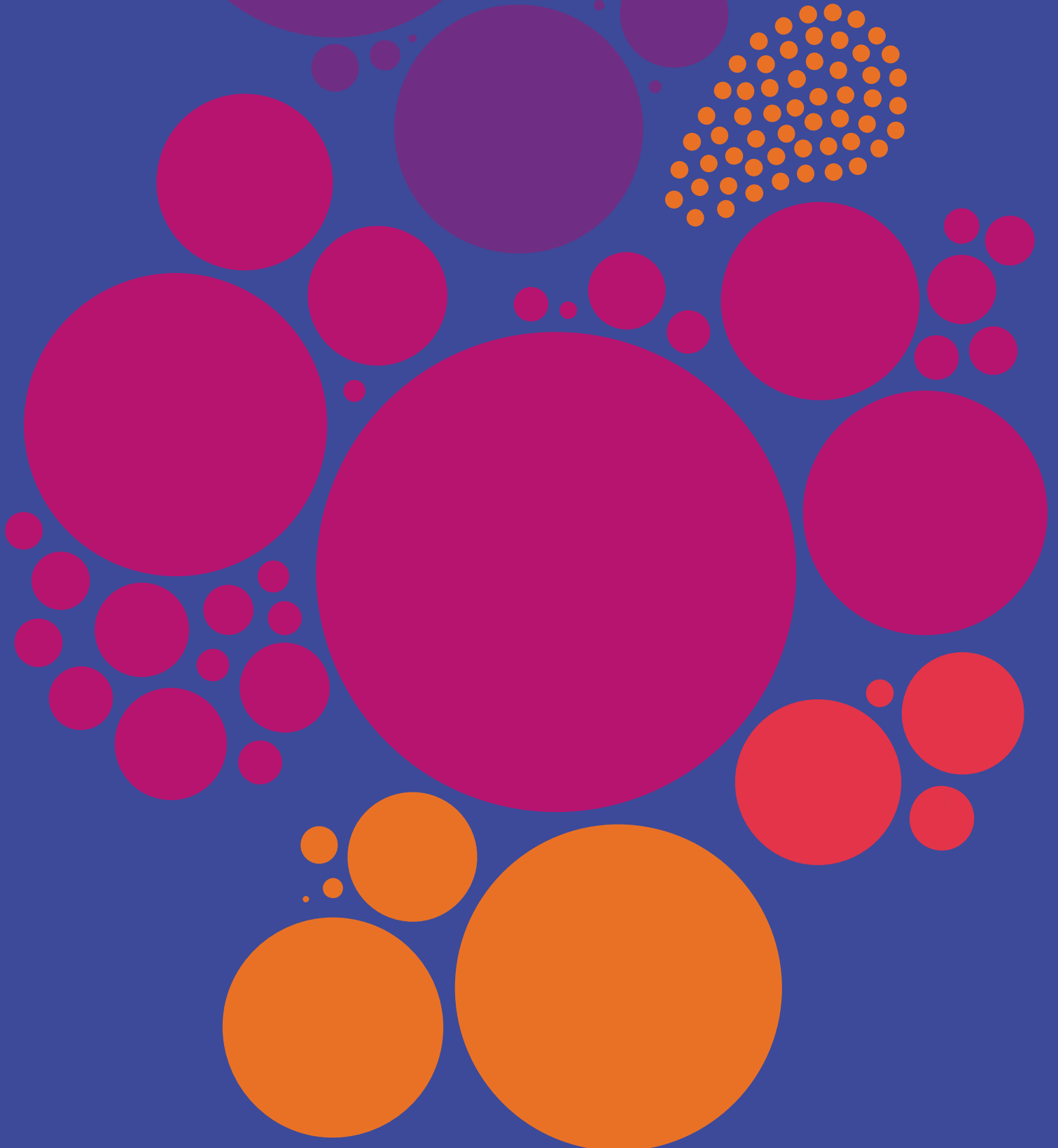

Helsingin
kaupunki

2015

Tilinpäätös

HELSINGIN KAUPUNGINTILINPÄÄTÖS 2015

Julkaisija:

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Helsingin kaupungin keskushallinnon
julkaisuja 2016:4

ISBN 978-952-331-056-8 (painettu julkaisu)

ISBN 978-952-331-057-5 (verkkojulkaisu)

ISSN-L 2242-4504

ISSN 2242-4504 (painettu julkaisu)

ISSN 2323-8135 (verkkojulkaisu)

Tilinpäätöksen aineisto:

Taloushallintopalvelu (Talpa)
Kaupunginkanslia/Talous- ja suunnitteluosasto

Taitto: Innocorp Oy

Kansi: Kaupunginkanslian viestintä/Tuomas Kärkkäinen

Paino: Helsingin kaupungin digipaino
sähköisenä: www.hel.fi/tilinpäätös

Tilinpäätös 2015 kaupunginvaltuustossa 22.6.2016

Helsingin kaupunki

Tilinpäätös 2015

Sisällysluettelo

1 TOIMINTAKERTOMUS	4	3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	140
1.1 Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa.....	4	3.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelma	140
1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus.....	4	3.2 Helsingin kaupungin rahoituslaskelma	141
1.1.2 Taloudellinen kehitys Helsingin seudulla	6	3.3 Helsingin kaupungin tase.....	142
1.1.3 Kaupungin henkilöstö.....	9	3.4 Helsingin kaupungin konsernituloslaskelma	144
1.1.4 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa.....	9	3.5 Helsingin kaupungin konsernirahoituslaskelma	145
1.1.5 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä tulevasta kehityksestä	10	3.6 Helsingin kaupungin konsernitase	146
1.1.6 Ympäristötekijät.....	11	4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	150
1.1.7 Harmaan talouden torjunta	13	4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	150
1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.....	14	4.1.1 Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	150
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtineen	16	4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	151
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	16	4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	159
1.3.2 Toiminnan rahoitus.....	18	4.3 Tasetta koskevat liitetiedot.....	163
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset.....	20	4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	163
1.5 Kokonaistulot ja -menot.....	22	4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	167
1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	23	4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	171
1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä ja säätiöistä.....	23	4.5 Ympäristövastuut	175
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus	23	4.6 Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot.....	176
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	23	5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	180
1.6.4 Tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen.....	25	5.1 Kunnallisten liikelaitosten tilinpäätökset.....	180
1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	26	5.2 Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätöslaskelmat	193
1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	27	6 ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	202
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely.....	32	7 LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA SEKÄ NIIDEN SÄILYTYSTAVASTA	204
2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN.....	34		
2.1 Käyttötalouden toteutuminen.....	34		
2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen	110		
2.2.1 Talousarvion mukainen tuloslaskelma	110		
2.2.2 Virastojen, liikelaitosten ja rahastojen yhdistetty tuloslaskelma	112		
2.2.3 Tuloslaskelmaosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen	113		
2.3 Investointiosan toteutuminen.....	117		
2.4 Rahoitusosan toteutuminen.....	134		
2.4.1 Talousarvion mukainen rahoituslaskelma	134		
2.4.2 Virastojen, liikelaitosten ja rahastojen yhdistetty rahoituslaskelma	135		
2.4.3 Rahoitusosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen	136		

Toimintakertomus

1 Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Kaupungin vuoden 2015 toimintaa leimasivat sosiaali- ja terveydenhuollon ja maakuntahallinnon uudistukseen varautuminen sekä kaupungin johtamisjärjestelmän uudistuksen valmistelu. Kaupunginhallituksen johtamisen jaosto hyväksyi joulukuussa 2015 esityksen kaupungin johtamisjärjestelmän uudistamiseksi ja kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto käsittelivät johtamisjärjestelmän uudistamista alkuvuodesta 2016.

Vuosi 2015 oli Helsingin kaupungin taloudessa talousarviossa odotettua myönteisempi. Kaupungin toimintakate toteutui talousarvion mukaisesti, ja verotulot sekä valtionosuudet kasvoivat talousarviossa ennakoitua enemmän. Korkomenot toteutuivat talousarviota pienempinä. Siten vuosikate toteutui 114 miljoonaa euroa talousarviota parempana.

Verotulot toteutuivat 54 miljoonaa euroa talousarviota korkeampina ja vuoteen 2014 nähden verotuloja kertyi 3,9 prosenttia enemmän. Kunnallisveroja kertyi 1,9 prosenttia vuotta 2014 enemmän. Yhteisöveroja kertyi 20,2 prosenttia enemmän kuin vuonna 2014. Valtionosuuksia kertyi järjestelmä uudistuksen myötä 29 miljoonaa euroa talousarviossa ennakoitua enemmän.

Kaupungin oman toiminnan osalta kasvu oli noin prosentin eli strategiatavoitteen tasolla. Kaupungin strategian tavoitteena on, että menojen kehitystä hidastetaan pitämällä emokaupungin käyttömenojen reaalkasvu asukasmäärän kasvun mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 prosentin tuottavuuden parantamisen tavoitteella. Vuonna 2015 strategiatavoitteen mukaiset toimintamenot kasvoivat 2,9 prosenttia kun tavoitteen mukaan kulujen kasvun olisi tullut jäädä 0,9 prosenttiin. Strategiatavoitetta korkeampi kulujen kasvu oli toiminnoissa, joihin kaupunki ei voi lyhyellä aikavälillä omin toimenpitein tehokkaasti vaikuttaa. Menot kasvoivat edellisestä vuodesta erikoissairaanhoidossa (HUS) 37 miljoonaa euroa (7,0 prosenttia), työmarkkinatuen kuntaosuudessa 24 miljoonaa euroa (74 prosenttia) ja vastaanottokeskustoiminnoissa 7 miljoonaa euroa (48 prosenttia). Strategiatavoitteen mukaista korkeampi kulujen kasvu vuonna 2015 selittyi lähes kokonaan edellä mainittujen toimintojen kulujen kasvulla.

Strategian mukaan velkaantumiskehitystä hidastetaan rahoittamalla nykyistä merkittävästi suurempi osuus investoinneista tulorahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla. Kaupungin taloudellinen asema on muuttunut vuodesta 2014 oleellisesti Helsingin Energian ja Helsingin Sataman yhtiöittämisen seurauksena. Helen Oy:n ja Helsingin Satama Oy:n liikevoitot eivät enää vuonna 2015 sisälly kaupungin vuosikatteeseen, minkä seurauksena kaupungin tulorahoituksen taso aleni selvästi aikaisemmista vuosista.

Miljoonaa euroa	Tilinpäätös				
	2011	2012	2013	2014	2015
Vuosikate, ml. liikelaitokset	574	439	473	481	265
Maanmyyntitulot	35	80	79	105	104
Rakennusten ja osaketilojen myynti	8	22	6	19	8
Yhteensä	617	541	558	605	377
Investoinnit	683	650	647	549	493*
Erotus	-66	-109	-89	56	-116

* 493 miljoonaa euroa sisältää kaupungin investoinnit 388 miljoonaa euroa ja liikelaitosten investoinnit 105 miljoonaa euroa. Luku on ilman Helsingin Bussiliikenne Oy:n liiketoimintakauppaan (44,6 miljoonaa euroa) sekä eräisiin apporttiluovutuksiin (34,1 miljoonaa euroa) liittyviä kirjanpidollisia kirjauksia

Olellaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

Tulorahoituksen ja investointitason ero katettiin vuonna 2015 pääosin kaupungin kassavaroja pienentämällä. Energia- ja satamatoimintojen siirryttyä yhtiöiksi kaupungin maksuvalmiuspuskuria voitiin hallitusti pienentää.

Turvapaikanhakijoiden määrä lisääntyi voimakkaasti Suomessa vuonna 2015, jolloin Suomeen saapui 32 476 turvapaikanhakijaa. Arvioiden mukaan näistä noin 2 300 oleskeluluvan saanutta henkilöä päätyisi Helsinkiin vuonna 2016. Lisäksi on arvioitu, että Suomeen saapuisi 15 000 - 30 000 uutta turvapaikanhakijaa myös vuonna 2016. Helsinki on varautunut kotoutumispalveluiden kysynnän kasvuun mm. työryhmällä, uusilla toimintamuodoilla ja erillismäärärahalta.

Kaupungin investoinnit ilman liikelaitoksia sekä eräitä kirjanpidollisia kulukirjauksia olivat 388 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 391 miljoonaa euroa vuonna 2014. Investointien toteuma alittaa siten strategiakaudelle asetun 435 miljoonan euron investointitason. Tästä huolimatta vuoden 2015 asuntorakentaminen oli erittäin vilkasta ja erityisesti aloitusten määrä oli ennätysellisen suuri. Asuntojen rakentamista käynnistyi lähes 2500 enemmän kuin vuotta aiemmin, kun vuoden 2014 aloitukset kuvaavat melko tarkasti 2000-luvun keskiarvoa. Viime vuonna myönnettyjen rakennuslupien perusteella rakentamisen määrä pysyy verrattain korkealla tasolla myös jatkossakin. Alueellisesti rakentaminen oli vilkasta erityisesti Jätkäsaaren ja Kruunuvuorenrannan projektialueilla sekä Lauttasaaren kaupunginosassa.

Kaupungin omistamien tonttien 100 miljoonan euron myyntitavoite saavutettiin. Merkittävin myyntikohde oli Kalasataman keskuksen ensimmäinen vaihe, josta saatiin myyntituloja noin 42,0 miljoonaa euroa. Lisäksi myytiin suuri määrä pienempiä tontteja eri puolilta Helsinkiä. Kaupungin toiminnan kannalta tarpeettomia rakennuksia ja osakkeita myytiin vuoden aikana noin 8 miljoonan euron edestä. Talousarvion 35 miljoonan euron rakennusten myyntitavoitetta ei saavutettu.

Eniten asuin- ja työpaikka-alueita esirakennettiin vuonna 2015 Kalasatamassa, Länsisatamassa ja Pasilassa. Alue- ja rakentamisen projektialueista eniten katujen uudisrakentamiseen varattuja määrärahoja käytettiin Keski-Pasilassa, Kalasatamassa ja Kruunuvuorenrannassa. Projektialueiden ulkopuolisia, suurimpia katujen uudisrakentamiskohdeita olivat Isonnevan alue, Maunulan keskusta, Viikinmäen alue, Tapulikaupungin pohjoisosassa, CityMarketin alue Itäkeskuksessa, Tankovainion alue ja Aurinkolahden alue. Kaupungin ja Liikenneviraston yhteishankkeista aiesopimuksen mukaisesti eteni Kehä I-Kivikontien eritasoliittymän toisen vaiheen rakentaminen. Lisäksi käynnistyivät aiesopimuksen mukaiset Kehä I parantaminen Vihdintien ja Espoon rajan välillä sekä Kehä I:n Hämeenlinnanväylän eritasoliittymän toteutus.

Joukkoliikenteen kehittämisen pääkohteet olivat Siilitien kiertoliittymän rakentaminen sekä runkolinja 560 pysäkkien rakentaminen koko reitin varrella. Lisäksi eteni Länsimetron asemien ympäristön katujärjestelyjen suunnittelu. Myös Raide-Jokerin hankesuunnitelmaa laadittiin yhteistyössä Espoon ja valtion kanssa. Jalankulun ja pyöräilyn väylistä huomattavimmat olivat Paciuksenkadun alikulkukäytävän, Helsinginkadun / Vilhovuorenkadun ja Lauttasaarentien pyöräilyväylien rakentaminen. Lisäksi laadittiin useita pyöräiliikenteen tavoiteverkkoa sekä runkojoukkoliikenteen tavoiteverkkoa täydentäviä suunnitelmia.

Merkittävimpiä vuonna 2015 valmistuneita tai rakentamisvaiheessa olevia uudisrakennushankkeita olivat Kalasataman korttelitalo, Staran työtukikohta Jätkäsaareissa, Viikin nuorisotalo sekä Maunulan kirjasto, työväenopisto ja nuorisotalo. Keskustakirjaston rakennustyöt käynnistyivät syksyllä 2015. Suurimmat käynnissä olevat peruskorjaushankkeet olivat Roihuvuorella Prinsessantiellä ja Vallilassa Teollisuuskadulla sijaitsevien ammatillisten koulutusyksikköjen perusparannukset ja muutostyöt sekä Keinutien ala-asteen, Roihuvuoren ala-asteen, Pihlajamäen ala-asteen ja Svenska Normallyceumin perusparannukset. Suurimmat valmistuneet korjaushankkeet ovat Munkkiniemen ala-aste, Vesalan yläaste, Itä-Pakilan ala-aste ja Taidemuseon tilojen keskittäminen Tennispalatsiin.

HKL-liikelaitoksen suurin yksittäinen investointikohde oli uusien metrovaunujen ennakkomaksut. Muita suuria hankkeita olivat uudet raitiovaunut, Paloheinän joukkoliikennetunneli ja Kuusmiehentien joukkoliikenneväylä, Myllypuron metroaseman peruskorjaus ja raitioratojen peruskorjaukset.

Vuonna 2015 aloitettiin Myllypuroon rakennettavan Metropolia Ammattikorkeakoulun kampuksen rakentaminen. Rakentaminen tulee maksamaan arviolta 165 miljoonaa euroa. Rakennushankkeen toteuttamista sekä kampusrakennusten omistamista ja hallinnointia varten kaupungin omistukseen perustettiin Kiinteistö Oy Myllypuron kam-

Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

pus. Myllypuron kampukselle tulevat sijoittumaan Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n rakennus- ja kiinteistöalan sekä sosiaali- ja terveysalan koulutus- ja innovaatiotoiminnot. Lisäksi kampukselle sijoittuvat korkeakoulun hallinto ja yhteiset keskitetyt palvelut. Kampukselle sijoittuu opiskelijoita 6000 ja henkilökuntaa 500. Myllypuron kampus on yksi kaupungin lähivuosisien kärkihankkeista, joka sijoittuu hyvien liikenneyhteyksien varrelle uusitun metroaseman yhteyteen. Hankkeesta odotetaan Myllypuron ja koko itäiseen Helsinkiin uutta moottoria.

Perustettujen Helen Oy:n, Helsingin Satama Oy:n ja Palmia Oy:n toiminta vuonna 2015 käynnistyi suunnitellusti. Vuonna 2015 päätettiin Helen Oy:n kehitysohjelmasta, joka toteutetaan erilliseen lämmöntuotantoon perustuvan hajautetun ratkaisun mukaisena. Kehitysohjelman mukaan Hanasaaren nykyisen energiahuoltoalueen käyttötarkoitusta muutetaan biolämpökeskusten valmistuttua 31.12.2024 mennessä siten, että voimalaitostoiminta alueella päättyy ja voimalaitos suljetaan. Erilliseen lämmöntuotantoon perustuvalla hajautetulla ratkaisulla pystytään saavuttamaan kaupunginvaltuuston päättämät päästövähennys- ja uusiutuvan energian lisäämistavoitteet

Vuonna 2015 selvitettiin kaupungin omistuksessa olleen Helsingin Bussiliikenne Oy:n omistusjärjestelyjä. Selvityksessä tarkasteltiin vaihtoehtoja, joilla yhtiön taloudelliseen asemaan ja toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen liittyvät haasteet oli tarkoitus ratkaista kaupunkikonsernin kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Liiketoimintaa koskeva kauppa tehtiin Koiviston Auto -konsernin kanssa. Liiketoimintakauppa vaikutti vuoden 2015 tilinpäätökseen siten, että kaupungin tulos heikentyi rahoituskulu- ja arvonalentumiskirjausten myötä noin -67 miljoonaa euroa. Konsernitilinpäätökseen liiketoimintakaupasta kirjautuu noin -24 miljoonan euron tappio.

1.1.2 Taloudellinen kehitys Helsingin seudulla

Talouseläminen

Vuonna 2015 Suomen bruttokansantuotteen ennustetaan jääneen jokseenkin vuoden 2014 tasolle. Tilastokeskuksen alustavien tietojen mukaan BKT aleni vuoden 2015 kolmannella vuosineljänneksellä 0,5 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Kehitys on jatkunut tilastotietojen mukaan nollan tuntumassa myös vuoden 2015 lopussa.

Teollisuustuotannon alamäki jatkui edelleen ja tuotannon arvioidaan vuonna 2015 supistuneen 2,2 prosenttia edellisvuodesta. Palvelutuotannon kasvun ennakoitaan vuonna 2015 olleen 0,8 prosenttia. Työmarkkinoiden tilanne pysyy edelleen heikkona. Työttömyys nousi selvästi edellisvuodesta ja vuoden 2015 työttömyysasteen ennakoitaan olevan 9,4 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut nopeasti jo noin 115 000 henkeen ja rakennetyöttömien määrä on ylittänyt 200 000 hengen rajan. Myös työllisten määrän ennustetaan hiukan alentuneen vuonna 2015.

Helsingin seudulla alkuvuonna 2015 orastanut tuotannon kasvu hiipui vuoden kolmannella neljänneksellä. Ennakoarvion mukaan tuotanto oli reaalisesti samalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin ja kasvuero koko maahan verrattuna kaventui. Helsingin seudun kasvu oli ollut yli vuoden selvästi voimakkaampaa kuin koko maassa. Toimialojen välinen kaksijakoisuus jatkui edelleen. Teollisuudessa, kaupassa sekä kuljetuksessa ja varastoinnissa lasku jatkui ja nämä alat painoivat seudun kokonaistuotantoa alas. Sen sijaan rakentaminen sekä useimmat palvelut kasvoivat. Informaatio- ja viestintäala kasvoi edelleen muita aloja nopeammin, mutta hitaammin kuin alkuvuonna. Majoitus- ja ravitsemistoiminnassa kasvu sen sijaan nopeutui.

Työllisyys ja työttömyys

Vuonna 2015 Helsingissä oli 411 300 työpaikkaa. Koko Helsingin seudun työpaikkamäärä oli 753 800. Helsingin osuus koko maan reilusta 2,4 miljoonasta työpaikasta oli 17 prosenttia ja koko Helsingin seudun osuus 31 prosenttia. Helsingin työpaikkamäärä pysytteli vuonna 2015 samalla tasolla kuin vuotta aiemmin ja muulla seudulla työpaikkoja oli 7 300 enemmän kuin vuosi sitten.

Työllisten määrä laski Helsingissä vuonna 2015 prosentilla edellisvuodesta. Helsingin seudulla työllisiä oli saman verran kuin vuonna 2014. Vuonna 2015 Helsingissä oli 316 300 työllistä. Työllisyysaste oli 72,4 prosenttia.

Olellaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

Työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoitettujen avoimien työpaikkojen määrä lisääntyi Helsingissä keskimäärin yhdeksän prosenttia vuonna 2015. Joulukuun lopussa avoimien työpaikkojen määrä oli 23 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin. Koko Helsingin seudulla avointen työpaikkojen määrän kehitys oli samansuuntainen kuin Helsingissä.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan työttömien määrä kasvoi Helsingissä vuonna 2015 keskimäärin 13 prosenttia edellisestä vuodesta. Työttömien määrä kasvoi edelleen läpi vuoden, joskin kasvuvauhti hidastui tasaisesti kuukaudesta toiseen. Vuoden 2015 lopussa Helsingin työttömyysaste nousi 12,7 prosenttiin, mikä oli 0,8 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin.

Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä kasvoi keskimäärin 10 prosentilla. Vuoden 2015 viimeisellä neljänneksellä nuorten työttömien määrä kääntyi kuitenkin lähes neljän prosentin laskuun. 25–29-vuotiaiden työttömien määrä sen sijaan kasvoi läpi vuoden ja keskimäärin kasvua kertyi 19 prosenttia vuoden takaisesta. Yli 50-vuotiaiden työttömien määrä kasvoi keskimäärin 15 prosentilla.

Helsingin pitkäaikaistyöttömyys (yli vuoden työttömänä olleet) jatkoi kasvuaan. Joulukuun lopussa pitkäaikaistyöttömien määrä oli 30 prosenttia korkeampi kuin vuoden 2014 lopussa. Vuonna 2015 yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli keskimäärin 41 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

Väestönkehitys

Vuodenvaihteessa 2015/2016 Helsingissä asui kaupungin tietokeskuksen ennakkotiedon mukaan noin 628 200 asukasta. Helsingin väkiluku kasvoi vuoden 2015 aikana noin 7 500 asukkaalla, mikä on hieman vähemmän kuin vuonna 2014. Ulkomaan kansalaisten määrä kasvoi 2 500 hengellä ja muiden kuin suomen- tai ruotsinkielisten määrä 5 000 hengellä. Vieraskielisen väestön määrä on nyt noin 88 000 henkilöä, 14 prosenttia väestöstä. Suomenkielisten määrä kasvoi noin 2 500 hengellä ja ruotsinkielisten määrä vajaalla 100:lla. Ruotsinkielisiä on lähes 36 000, vajaat kuusi prosenttia helsinkiläisistä.

Helsingin saama kokonaisuuttovoitto oli noin 5 600 asukasta. Helsingin muuttotappio muulle seudulle kasvoi edelleen edellisvuodesta 600:lla ja oli ennakkotiedon mukaan -1 500 henkeä vuonna 2015. Muusta Suomesta saatu muuttovoitto oli 5 000 henkeä, jossa oli kasvua edellisvuodesta 500 henkeä. Sen sijaan muuttovoitto ulkomailta pieneni reilusti ja oli nyt noin 2 100 henkeä.

Helsingissä syntyi lähes 7 000 lasta, edelleen enemmän kuin edellisvuonna. Kuolleiden määrä, 5 100, oli myös vähän suurempi kuin edellisenä vuonna. Siten luonnollinen väestönkasvu eli syntyneiden enemmitys kuolleisiin verrattuna oli 1 900 henkilöä.

Päivähoitoikäisten eli 1–6-vuotiaiden määrä kasvoi vuoden 2015 aikana 600 lapsella, ja heitä oli vuoden lopussa noin 38 350. Peruskouluikäisten eli 6–14-vuotiaiden määrä kasvoi 1 000 hengellä, ja peruskouluikäisiä oli siten 48 400. Ala-asteikäisten määrä kasvoi 900 hengellä ja yläasteikäisten määrä 100 hengellä. Toisen asteen opiskelijoiden ikäluokan eli 15–17-vuotiaiden määrä pysyi lähes samana kuin edellisenä vuonna.

Työikäisiä eli 19–64-vuotiaita oli 3 500 henkeä edellisvuotta enemmän. Yli 65-vuotiaiden määrä oli 104 000 ja kasvoi edellisvuodesta 2 500 hengellä. Yli 75-vuotiaita oli 500 ja yli 85-vuotiaita 400 enemmän kuin vuoden 2014 lopussa.

Ennakkotiedon mukaan kaikkien suurpiirien väkiluku kasvoi vuoden 2014 aikana lukuun ottamatta Östersundomia. Keskinen suurpiiri kasvoi eniten, 2 200 asukkaalla, Eteläinen suurpiiri 2 000, Itäinen 1 500 ja Läntinen 800 asukkaalla. Vähiten kasvoivat Pohjoinen, Koillinen ja Kaakkoinen, 400–500 asukkaalla.

Päivähoitoikäisten määrä kasvoi eniten Eteläisessä (160) ja Keskisessä suurpiirissä (150). Koillisessa suurpiirissä pienten lasten määrä väheni. Peruskouluikäisten määrän kasvu oli suurinta Eteläisessä (350) ja Keskisessä suurpiirissä (230), ja ainoastaan Östersundomissa koululaisten määrä väheni hieman.

Ulkomaan kansalaisia oli noin 59 000 eli 9 prosenttia väestöstä. Suurimmat ryhmät olivat Viron kansalaiset, vajaat 13 000 henkeä, sekä Venäjän (6 300) ja Somalian kansalaiset (2 800). Eniten kasvoi virolaisten määrä, 300 hengel-

lä. Tietyissä ryhmissä ulkomaan kansalaisten määrä kasvaa hitaasti tai jopa alenee, kun maassa pitempään asuneet saavat Suomen kansalaisuuden.

Helsingin suurimmat kieliryhmät suomen- ja ruotsinkielisten lisäksi ovat venäjänkieliset, noin 17 000 henkilöä, vironkieliset, 12 000 ja somalinkieliset, 8 500 henkilöä. Vuoden 2015 aikana somalinkielisten määrä kasvoi 750 hengellä, venäjänkielisten 650 hengellä ja arabiankielisten vajaalla 500 hengellä. Suurista kieliryhmistä, joita puhuvia Helsingissä oli yli 1 000, suhteellisesti eniten, eli 8-13 prosenttia, kasvoivat albaniaa, arabiaa, bengalia, somalia, farsia (persiaa) ja nepalinkieltä äidinkielenään puhuvien määrät.

Rakentaminen Helsingissä vuonna 2015

Talonrakentaminen vilkastui merkittävästi Helsingissä vuoden 2015 aikana. Selvimmin rakentamisen vilkkaus näkyi asuntorakentamisen aloituksissa. Asuntoja lähti rakenteille noin 70 prosenttia edellisvuotta enemmän, kun vuoden 2014 asuntoaloitusten määrä vastasi melko tarkalleen 2000-luvun keskiarvoa. Asuntojen aloituksissa ylitettiin AM-ohjelman määrätavoite. Myös toimitilarakentamisessa vuosi 2015 oli keskimääräistä vilkkaampi niin myönnettyjen rakennuslupien, aloitettujen rakennustöiden kuin valmistuneiden rakennustenkin osalta.

Toimitilarakentamisen rakennuslupia myönnettiin suuremman kerrosneliömetrimäärän rakentamiselle kuin aikaisempina 2010-luvun vuosina. Vuonna 2015 myönnettiin lupa 291 600 kerrosneliömetrin rakentamiselle toimitilarakennuksiin, mikä on 46 prosenttia enemmän kuin vuosina 2010–2014 keskimäärin. Myös aloitettujen rakennustöiden kerrosneliömetrimäärä oli 2010-luvun suurin. Vuonna 2015 alettiin rakentaa 292 542 kerrosneliötä toimitilarakennuksia, mikä on 85 prosenttia enemmän kuin keskimäärin edellisenä viitenä vuotena. Lisäksi toimitilarakennuksia valmistui keskimääräistä enemmän, 192 328 kerrosneliometriä. Tämä on 26 prosenttia enemmän kuin keskimäärin vuosina 2010–2014.

Asuntotuotanto on 2010-luvulla ollut aikaisempiin 2000-luvun vuosiin verrattuna korkealla tasolla. Vuonna 2015 myönnettiin lupa kaiken kaikkiaan 5 717 asunnon rakentamiselle uustuotantona, laajennuksina sekä käyttötarkoituksen muutoksina. Näistä olemassa oleviin rakennuksiin rakennettavien asuntojen osuus on tavanomaista suurempi, 14 prosenttia. Edelliseen vuoteen verrattuna rakennuslupia myönnettiin noin 300 asuntoa suuremmalle asuntomäärälle. Aloitettujen asuntorakennusten määrä oli vuonna 2015 poikkeuksellisen suuri: 5 544 asuntoa alettiin rakentaa uustuotantona tai laajennuksina ja 423 asuntoa käyttötarkoituksen muutoksina sekä muina muutoksina. Ero 2000-luvun toiseksi vilkkaimpaan vuoteen on suuri, sillä vuonna 2011 alettiin rakentaa yhteensä 4 918 asuntoa, joista 480 asuntoa käyttötarkoituksen muutoksen myötä. Valmistuneiden asuntojen määrä vuonna 2015 oli 2010-luvun tasolla. Uustuotantona, laajennuksina ja käyttötarkoituksen muutosten myötä valmistui yhteensä 4 059 asuntoa, mikä vastaa vuosien 2010–2014 keskiarvoa.

Pääosa kaikista vuonna 2015 valmistuneista asunnoista oli hallinta- ja rahoitusmuodoltaan sääntelemätöntä. Näistä vapaarahoitteisista 2 989 asunnosta vuokra-asuntoja oli 35 prosenttia ja omistusasuntoja 65 prosenttia. Omistusasuntoja valmistui lisäksi Hitas-säänneltyinä 247. Vuonna 2015 valmistuneista asunnoista valtion tukemia oli 823, joista 450 asumisoikeusasuntoa ja 373 vuokra-asuntoa. Valtion tukemista vuokra-asunnoista 154 on suunnattu opiskelijoille tai nuorille. Aloitettujen asuntojen osalta hallinta- ja rahoitusmuotojakauma oli lähempänä AM-ohjelman mukaista jakaumaa, mutta painottui sekin sääntelemättömään tuotantoon.

Helsingissä kerrostalovaltaisuus korostuu myös asuntotuotannossa: 87 prosenttia valmistuneista asunnoista oli kerrostaloissa, rivitaloissa 5 prosenttia ja omakotitaloissa 8 prosenttia. Pienten asuntojen osuus oli 9 prosenttiyksikköä edellisvuotta suurempi. Yksioita ja kaksioita valmistuneista oli 56 prosenttia, kolmioita 27 prosenttia ja vähintään neljän huoneen asuntoja 17 prosenttia. Pienten asuntojen suurempi osuus vaikutti myös asuntojen keskikoon pienenemiseen edellisvuodesta. Vuonna 2015 valmistuneiden asuntojen keskikoko oli 65,5 neliometriä, kun se vuonna 2014 oli 7,0 neliometriä suurempi.

Asuntotuotanto oli vilkasta erityisesti merellisillä projektialueilla Jätkäsaarella ja Kruunuvuorenrannassa. Projektialueiden ulkopuolisista alueista asuntorakentaminen oli aloitusten määrällä mitattuna suurinta Lauttasaa- ren ja Herttoniemen kaupunginosissa. Näillä neljällä alueella aloitettiin yhteensä puolet koko kaupungin alkaneesta asuntorakentamisesta.

1.1.3 Kaupungin henkilöstö

Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2015 lopussa 37 876 työntekijää (40 350 vuonna 2014), joista 31 422 oli vakinaisia ja 6454 määräaikaisia. Vuonna 2015 Helsingin Energian ja Helsingin Sataman yhtiöittämisen sekä Palmia-osakeyhtiön perustamisen vuoksi kaupungin henkilöstö väheni 2 683 työntekijällä. Kun yhtiöittämisten vaikutus on otettu huomioon, kasvoi henkilöstömäärä vuonna 2015 yhteensä 209 työntekijällä eli 0,6 prosentilla (0,5 prosentilla vuonna 2014). Henkilöstöstä oli naisia 76,7 prosenttia. Vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 46,4 vuotta.

Vakinaisen henkilöstön lähtövaihtuvuus oli 5,5 prosenttia. Kaupungin palveluksesta erosi 1 739 työntekijää, joista eläkkeelle siirtyviä oli 777. Eläkkeelle jäätiin keskimäärin 63,4 vuotiaana.

Kaupunki käytti palkkoihin 1,374 miljardia euroa vuonna 2015. Vuoden 2014 palkkamenot olivat 1,450 miljardia euroa. Kaupunki osti lyhytaikaista työvoimaa Seure Henkilöstöpalvelut -osakeyhtiöltä yhteensä 652 henkilötyövuotta (669 vuonna 2014).

KAUPUNGIN HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ TOIMIALOITTAIN VUOSIEN 2014 JA 2015 LOPUSSA ¹⁾

Toimialat	Vakinainen henkilöstö		Määräaikainen henkilöstö		Koko henkilöstö	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
1 Kaupunginjohtajan toimiala ²⁾	2 105	858	212	143	2 317	1 001
2 Rakennus- ja ympäristötoimi ²⁾	6 344	5 027	437	357	6 781	5 384
3 Sosiaali-, terveystoimi	17 565	17 656	3 946	4 127	21 511	21 783
4 Sivistystoimi	6 983	6 990	1 820	1 779	8 803	8 769
5 Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimi	887	891	51	48	938	939
Yhteensä	33 884	31 422	6 466	6 454	40 350	37 876

¹⁾ Luvuissa ei ole mukana palkkatuella työllistettyjä työntekijöitä.

²⁾ Helsingin Energian ja Helsingin Sataman yhtiöittäminen sekä Palmia-osakeyhtiön perustaminen vuonna 2015.

Tarkempia tietoja henkilöstöstä esitellään kaupungin erikseen julkaisemassa henkilöstöraportissa 2015.

1.1.4 Olellaiset muutokset kaupungin toiminnassa

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.3.2015 metropolialueen erityisessä kuntajakoselvityksessä valmistellun kuntarakennelain 8 §:n mukaisen yhdistymissopimuksen Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunkien sekä Sipoon kunnan välillä. Kuntajakoselvitys valmistui 5.12.2014. Se muodostuu selvitysraportista, kuntajakoselvittäjien esityksestä ja yhdistymissopimuksesta. Selvitys ei ole edennyt valtion toimesta.

Maan hallitus on valmistellut sote- ja itsehallintoalueuudistuksia, jotka toteutuessaan tulevat vaikuttamaan merkittävästi kaupungin toimintaan.

Kaupunginhallituksen johtamisen jaosto valmisteli johtamisjärjestelmän uudistamisen päälinjauksia vuoden 2015 aikana ja hyväksyi 21.12.2015 esityksen kaupungin johtamisjärjestelmän uudistamiseksi. Kaupunginhallitus aloitti uudistuksen käsittelyn 8.2.2016.

Kaupunginvaltuusto päätti 25.3.2015 lisätä kaupunginvaltuuston työjärjestykseen uuden kohdan, jonka perusteella nuorten aloitteet ja Ruuti-ydinryhmän lausunto tuotaisiin vuosittain kaupunginvaltuustolle tiedoksi. Tällä tavoin halutaan tukea nuorten vaikuttamismahdollisuuksia ja saada nuoret mukaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Nuorten aloitteilla tarkoitetaan Ruuti-järjestelmän piirissä olevien 13–17 -vuotiaiden nuorten tekemiä aloitteita.

Kaupunginvaltuusto päätti 9.9.2015 perustaa 1.1.2016 alkaen Helsingin kaupungin työterveys -liikelaitoksen, jonka tehtävänä on tuottaa kaupungin virastoille ja liikelaitoksille sekä kaupunkikonsernin yhteisöille henkilöstön työterveyspalveluita. Uudistuksen tavoitteena on selkeyttää työterveyspalvelujen toiminnan ja talouden läpinäkyvyyttä ja

parantaa toiminnan ohjattavuutta. Työterveyskeskuksen liikelaitostamisella oli lisäksi erityisperusteita, jotka liittyivät työnantajalle maksettavaan korvaukseen työterveyspalveluiden järjestämisestä.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 14.1.2015 Lauttasaaren Koivusaarta ja sitä ympäröivää vesialuetta koskevan osayleiskaavan. Suunnittelualueeseen kuuluvat Koivusaaren maa-alue, ympäröivää merialuetta, Länsiväylä ja maapenkereet Koivusaaren itä- ja länsipuolella. Lisäksi alueeseen kuuluvat Länsiväylän reunustat tien ja korttelialueiden välissä Katajharjun sillalle asti. Osayleiskaava mahdollistaa asuntojen asemakaavoittamisen yli 5 000 asukkaalle, Koivusaaren keskustan kehittämisen metroaseman ympärille ja uusien työpaikkojen rakentamisen noin 3 800 - 4 500 työntekijälle.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 14.1.2015 Pasilan keskustakorttelin asemakaavan ja asemakaavan muutoksen, jotka mahdollistavat monipuolisen keskustatoimintojen alueen rakentamisen joukkoliikenteen solmukohtaan. Keskustakortteliin kuuluu Pasilan asema, metroasemavaraus, joukkoliikenneterminaali, alueita yhdistävä raitti toreineen, Pasilansilta ja katualueita, liike- ja toimistotiloja, julkisia tiloja sekä asuntoja.

1.1.5 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä tulevasta kehityksestä

Taloudelliset ja strategiset riskit

Toimintaympäristön merkittävimmät riskit liittyvät muun muassa taloudellisen tilanteen epävarmuuteen sekä sote- ja itsehallintoalueuudistuksien ja valtion muiden toimenpiteiden epävarmuustekijöihin, joilla voi olla merkittäviä vaikutuksia Helsingin kaupunkiin.

Valtiovarainministeriön 18.12.2015 julkaiseman ennusteen mukaan Suomen talouskasvu jää vuosina 2016–2017 vaatimattomaksi. Suomen talouden vaikeudet jatkuvat tämänhetkisen ennusteen mukaan ainakin seuraavien parin vuoden aikana. Kasvunäkymät ovat heikot eikä julkisen talouden tilanne parane oleellisesti.

Vuonna 2015 kaupungin taloudellinen asema on muuttunut vuodesta 2014 oleellisesti Helsingin Energian ja Helsingin Sataman yhtiöittämisen seurauksena. Kaupungin palvelutuotannon toimintamenojen kasvun on oltava vuosina 2016–2018 matala, jotta strategiaohjelman mukainen investointiraami sekä joukkoliikenneinvestoinnit voidaan rahoittaa ilman kohtuutonta lisävelkaantumista. Kaupungin lainakanta on kaksinkertaistunut vuoteen 2008 verrattuna ja tulevien vuosien mittavat investoinnit pitävät lähivuosinakin rahoitustarpeen korkeana.

Kulujen kasvun rajoittaminen, tonttien ja rakennusten myyntitavoitteen saavuttaminen sekä investointiraamin noudattaminen ovat välttämättömiä toimia kaupungin velkaantumiskehityksen rajoittamiseksi lähivuosina.

Riskien hallinta:

- Kaupunki on pyrkinyt vaikuttamaan valtion suunnittelemiin uudistuksiin ja ennakoimaan niiden vaikutuksia.
- Lainakannan kasvua hillitään, jotta vuosittaiset lainanhoitokustannukset eivät nouse liian korkeiksi.
- Taloudellisten riskien vaikutukset huomioidaan talousarvioprosessissa.
- Taloudelliseen epävarmuuteen liittyviä riskejä on pyritty vähentämään muun muassa strategiaohjelmaan sisältyvillä menojen kasvun hidastamista, tuottavuuden parantamista sekä investointien rahoitusta ja rajaamista koskevilla tavoitteilla.

Rakennetun varallisuuden hallintaan ja rakentamisen laatuun liittyy edelleen riskejä, joilla voi olla merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia.

Riskien hallinta:

- Kiinteän omaisuuden myyntiä jatketaan palveluverkon optimoimiseksi, investointien rahoittamiseksi ja korjausvelan hallitsemiseksi.
- Korjaus- ja uudisrakentamisen laadun parantamiseen on kiinnitetty huomiota ja sitä jatketaan.

Operatiivisia ja muita riskejä

Kaupunkitasolla tarkasteltuna toiminnalliset tavoitteet toteutuivat useilla toimialoilla varsin hyvin. Toimintaympäristön ja palvelutuotannon muutoksiin liittyvinä riskeinä on tunnistettu myös prosessi-, liiketoiminta- ja jatkuvuusriskejä. Toiminnan sujuvuuteen ja jatkuvuuteen liittyviä riskejä ovat henkilöstön eläköityminen, muuttuvat osaamistarpeet sekä riippuvuus kriittisten osaamisalueiden avainhenkilöistä.

Turvapaikanhakijoiden määrän ennakoimattoman nopea kasvu edellytti nopeita hallintatoimenpiteitä ja tehostettua tilanteen seuranta. Kaupunginhallitus valtuutti 28.9.2015 tekemään valtion maahanmuuttoviraston kanssa uuden yhteistyösopimuksen, jossa kaupungin vastaanotto toiminnan majoituspalveluita lisättiin.

Sisäiset ja ulkoiset ICT-riskit tuovat haasteita prosessien häiriöttömälle jatkuvuudelle etenkin toiminnan kannalta kriittisten tietojärjestelmien ja palveluiden osalta. Tietojärjestelmien uudistamiseen ja käyttöönottoon liittyy myös taloudellisia ja toiminnallisia haasteita.

Riskien hallinta:

- Kaupunki on valmistellut johtamisjärjestelmän uudistamista, jonka tavoitteena on myös vastata toimintaympäristön muutoksiin ja kehittää asukaslähtöisyyttä virastorajoista riippumatta.
- Kaupunki on jatkanut hallintokuntarajat ylittävien prosessien kehittämistä. Operatiivisten riskien hallintaa kehitetään myös osana laatutyötä ja toiminnan jatkuvuuden varmistamista.
- Avainhenkilöriskejä pyritään hallitsemaan ennakoivalla henkilöstösuunnittelulla, toimivilla sijaisjärjestelyillä ja osaamisen kehittämisellä.
- Tietojärjestelmähankkeiden merkittävimpiä riskejä käsitellään hankkeiden ohjaus- ja seurantaryhmissä.

Kiinteistöihin ja turvallisuuteen kohdistuu muun muassa onnettomuus-, palo- ja vuotoriskejä. Vuonna 2015 kaupungin vakuutusrahastosta korvattiin virastoille aiheutuneita vahinkoja alle 500 000 eurolla, joka on aiempia vuosia huomattavasti pienempi korvausmäärä.

Riskien hallinta:

- Kaupunki on varautunut henkilö- ja omaisuusriskeihin riskien ennaltaehkäisyä lisäksi vakuutusrahastolla ja vakuutuksilla.

Edellä esitettyjen lisäksi riskeinä on tunnistettu muun muassa henkilöstöön, maineeseen, palvelutarpeiden ja sisäisen ja ulkoisen palvelukysynnän muutoksiin sekä sopimuksiin liittyviä tekijöitä.

Arvio merkittävimmistä riskeistä pohjautuu pääosin vuoden 2016 talousarvion valmistelun yhteydessä tunnistettuihin tekijöihin sekä virastojen, liikelaitosten ja tytäryhteisöjen osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöstiedoissa raportoihin merkittävimpiin riskeihin. Arviossa on hyödynnetty myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatio-ryhmässä käsiteltyjä riskitietoja ja -arvioita. Riskejä on selvitetty myös kohdassa 1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.

1.1.6 Ympäristötekijät

Helsingin kaupunki on ympäristön kannalta alueensa merkittävimpiä toimijoita. Helsingissä käytetyn energian ja muun kulutuksen aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ovat noin seitsemän prosenttia koko Suomen hiilidioksidipäästöistä. Viikinjärven jätevedenpuhdistamo vastaa noin 800 000 ihmisen jätevesien puhdistuksesta.

Kaupungin oman toiminnan ympäristöasioiden hallintaa ohjaa kaupungin strategiaohjelma, ympäristöpolitiikka sekä ympäristönsuojelun osa-alueiden ohjelmat. Lisäksi virastoilla ja liikelaitoksilla on käytössään omia ympäristöjärjestelmiä ja -ohjelmia. Ekotukitoiminnan avulla ympäristöasiat tuodaan lähelle työntekijöiden arkea.

Kaupungin ympäristökulut (pl. HSY) ovat nousseet tasaisesti ja olivat vuonna 2014 yhteensä 134 miljoonaa euroa. Merkittävimpiä ympäristökuluja aiheuttavat ympäristöperusteiset verot, yleisten alueiden puhtaanapito, kiinteistöjen jätehuolto sekä ilmastonsuojelutoimet.

Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

Kaupungin ympäristöinvestointien määrä vaihtelee vuosittain. Viime vuosina investointeja on tehty noin 25–65 miljoonalla eurolla/vuosi. Suurimmat investoinnit liittyvät pilaantuneiden maiden kunnostuksiin ja ilmasto- ja ympäristöstävälliseen liikkumiseen. Ympäristötuottoja on kertynyt viime vuosina 7–10 miljoonaa euroa.

Tulevaisuudessa ympäristökustannuksia tulevat lisäämään ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, energiatehokkuuden velvoitteet, paikallisen ilmanlaadun parantaminen sekä meluntorjunta. Suomen suurissa kaupungeissa ympäristökulut ovat viime vuosina olleet noin 2–4 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista. Ympäristötilinpidon sisältö eri kaupungeissa kuitenkin vaihtelee muun muassa kaupunkien omistajapolitiikasta ja palvelujen tuottamisesta johtuen.

Energia ja ilmastopoliittika

Helsingin ilmastotyötä ohjataan valtuustotasolla strategiaohjelmalla 2013–2016, ympäristöpolitiikalla ja Helen Oy:n kehitysohjelman kautta. Lisäksi on laadittu useita sopimuksia ja julistuksia eri tahojen välille, kuten valtiovallan kanssa tehty kaupungin energiatehokkuussopimus (KETS), Covenant of Mayors ja Compact of Mayors (kaupunginjohtajien ilmasopimukset) sekä kaupunginjohtajien ilmastoverkosto. Kaupungin ympäristöpolitiikassa on linjattu, että Helsinki tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2050 mennessä.

Helsingin ilmastotiekartta 2050 valmistui keväällä 2015. Se kertoo, kuinka Helsingistä tulee hiilineutraali ja ilmastonmuutokseen sopeutunut kaupunki. Tiekartassa kuvataan Helsingin ilmastotyötä ja rohkaistaan kaupunkilaisia ja yrityksiä toimimaan ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi. Tiekartan tarkoituksena on toimia ilmastosioiden keskustelun avaajana asukas- ja yritys yhteistyössä sekä kaupungin suunnittelun apuvälineenä.

Pariisin ilmasopimus edellyttää entistä kunnianhimoisempia toimenpiteitä. Suomen päästövähennystavoitteita ja niihin liittyvää lainsäädäntöä muutetaan EU:n ilmastopoliittikan mukaan. Pariisin ilmasopimus osoittaa, että myös Helsingillä on entistä enemmän syytä panostaa ilmastotyöhön ja vähentää aktiivisesti päästöjä.

Ilmansuojelu

Ilmanlaadulle annetut EU:n raja-arvot ovat ylittyneet viime vuosina Helsingin keskustan vilkasliikenteisissä katukuiluissa. Tämän vuoksi kaupunki on laatinut ilmansuojelun toimintaohjelman 2008–2016 (kaupunginhallitus 19.5.2008), jossa esitetään toimenpiteet, joilla ylitykset pyritään välttämään. Ylittyminen johtuu autoliikenteen päästöistä ja dieselautojen osuuden kasvusta. Dieselautojen suorat typpidioksidipäästöt ovat kasvaneet hiukkaspäästöjen vähentämiseksi tehtyjen tekniikkaratkaisujen myötä. Suomi on saanut EU:n komissiolta ja ympäristöministeriötä lisäaikaa typpidioksidin vuosiraja-arvon saavuttamiseen 1.1.2015 saakka, mutta pitoisuudet eivät ole merkittävästi alentuneet ja typpidioksidiraja-arvo ylittyy edelleen. Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaan uuden ilmansuojelusuunnitelman on tultava voimaan heti vanhan päättyessä, jos on ilmeistä, että raja-arvo ylittyy edelleen nykyisen ilmansuojelusuunnitelman voimassaolokauden päättyessä. Tästä syystä ympäristökeskus on aloittanut uuden ilmansuojelusuunnitelman valmistelun yhteistyössä muiden hallintokuntien, HSY:n, HLS:n ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Meluntorjunta

Viimeisimmän, vuonna 2012 valmistuneen meluselvityksen mukaan 282 060 helsinkiläistä asuu alueilla, joilla tieliikenteen aiheuttama melutaso ylittää päiväaikaan ohjearvotason 55 dB. Kaupunginhallitus hyväksyi 25.11.2013 meluntorjunnan toimintasuunnitelman tarkistuksen. Suunnitelmassa esitetään tarkistetut pitkän ajan tavoitteet meluhaittojen vähentämiseksi sekä toimenpideohjelma, jonka avulla melutilannetta pyritään parantamaan. Kustannuksia muodostuu suorista torjuntatoimenpiteistä, muun muassa melusteistä, hiljaisen päällysteen käytön lisäämisestä ja kaluston vähämeluisuuden vaatimuksista sekä laajemmista meluntorjuntaakin palvelevista hankkeista kuten joukkoliikenteen houkuttelevuuden lisäämisestä ja kävelyn ja pyöräilyn edistämisestä.

Maaperän ja kaatopaikkojen kunnostaminen

Helsingissä otetaan käyttöön alueita, joiden maaperää joudutaan esirakentamaan ennen uutta käyttöä. Osa esirakentamisesta on pilaantuneen maan kunnostamista. Helsingin entiset kaatopaikat kunnostetaan ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisesti.

Kaupunki varautuu tulevina vuosina Iso-Huopalahden kaatopaikan kunnostamiseen. Kaatopaikkojen jälkihoitoon on lisäksi tehty varaukset. Pilaantuneiksi arvioitujen alueiden kunnostusten määrärahatarpeet arvioidaan vuosittain kymmenelle seuraavalle vuodelle. Arvio tarkentuu siten vuosittain. Merkittävimmät puhdistamiskohteet vuonna 2015 olivat entiset satama-alueet eli Kalasataman ja Jätkäsaaren projektialueet. Vuosaaren kaatopaikan kunnostaminen on aloitettu.

1.1.7 Harmaan talouden torjunta

Harmaan talouden torjuntaa hankintojen yhteydessä koskevassa ohjeessa on yksityiskohtaisesti ohjeistettu menetelytavat, joilla hankintojen yhteydessä pyritään torjumaan harmaata taloutta.

Virastot ja liikelaitokset ovat kiinnittäneet huomiota yhteistyökumppaneidensa velvoitteiden hoitoon ja hyödyntäneet valvonnassaan muun muassa verovelkarekisteriä ja tilaajavastuu.fi-palvelua. Palvelu on internetissä toimiva erityisesti työn tilaajalle suunnattu apuväline tilaajavastuulain edellyttämien tietojen selvittämiseen.

Kaupunginhallitus käsitteli harmaan talouden torjunnan ajankohtaiskatsauksen kokouksessaan 7.1.2015. Tämän lisäksi kaupunginhallitus esitti harmaan talouden torjuntaa koskevan kannanoton osana hankintalain uudistusta koskevaa lausuntoa 26.6.2015. Verohallinnon tekemä selvitys kaupungin toimenpiteiden vaikuttavuudesta harmaan talouden torjunnasta esiteltiin kaupunginhallitukselle infotilaisuudessa 18.2.2015 ja tarkastuslautakunnalle 23.9.2015 pidetyssä kokouksessa. Hankintatietojen raportointia verottajalle jatketaan toistaiseksi.

1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kaupunginvaltuusto ohjaa hyväksymällään Helsingin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -asiakirjalla sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja edellyttää, että konsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtajat toimialoillaan sekä virastojen ja liikelaitosten johto vastaavat riittävän ja toimivan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta.

Hallintokuntien sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty perustuen johto- ja toimintasääntöihin, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksiin, toimintasuunnitelmiin, ydinprosessien kuvauksiin ja vastuiden määrittelyihin. Riskienhallinnan toteutumista seurataan osana toiminnan ja talouden seurantaprosessia.

Kaupunginkanslian johdolla toimiva, keskeisten virastojen ja liikelaitosten muodostama sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmä ohjaa ja koordinoi kaupunkikonsernin riskienhallintaa.

Arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytilasta

Arvio perustuu hallintokuntien toiminnastaan hyväksymiin selontekoihin sekä sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen arviointitietoihin. Hallintokunnat ovat arvioineet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja toimivuutta hyödyntäen muun muassa toimintasuunnitelman toteutumisen arviointia, toimintajärjestelmä- ja laatuarvioiteja ja kaupungin sisäisen valvonnan muistilistaa sekä riskienhallinnan kypsyyksellisiä.

Kaupungin sisäinen valvonta on arvioinnin mukaan hyvällä tai tyydyttävällä tasolla ja tuottaa pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävydestä.

Toteutuneet merkittävät riskit

Helsingillä on sopimus kansainvälistä suojelua hakevien vastaanoton ja säilöönnoton järjestämisestä. Sopimusriski toteutui syksyllä 2015, kun turvapaikanhakijoiden määrä ylitti sovitun määrän. Turvapaikanhakijoiden määrän ennakkoimattoman nopea kasvu edellytti nopeita hallintatoimenpiteitä ja tehostettua tilanteen seuranta. Kaupunginhallitus valtuutti 28.9.2015 tekemään valtion maahanmuuttoviraston kanssa uuden yhteistyösopimuksen, jossa kaupungin vastaanotto toiminnan majoituspalveluita lisätään.

Liikennelaitos-liikelaitos purki Siemensin kanssa tehdyt sopimukset metron automatisoinnista talvella 2015 ja jätti käräjäoikeudelle haastehakemuksen purkuun liittyvistä vaatimuksistaan heinäkuussa 2015. Siemens jätti helmikuussa 2016 käräjäoikeudelle vastakanteen. Siemensin vaatimuksesta on asiassa lisäksi asetettu välimiesoikeus, joka järjestäytyi helmikuussa 2016. HKL:n vahingonkorvausvaatimus on 153,4 miljoonaa euroa ja Siemensin 159,7 miljoonaa euroa.

Helsingin Bussiliikenne Oy:n liiketoimintakaupasta seurasi vuoden 2015 lopussa -67 miljoonan euron rahoituskulu- ja arvonalentumiskirjaukset kaupungin vuoden 2015 tilinpäätökseen.

Elokuussa 2015 tapahtunut Herttoniemen hyppyrimäki- tapaturma, joka johti nuoren henkilön kuolemaan ja loukkaantumisiin, on syyteharkinnassa. Syyteharkinta voi johtaa korvausvaatimukseen kaupungilta ja vastuullisten kaupungin työntekijöiden syytteesen asettamiseen.

Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiskohteet ja kehittäminen

Suurin osa hallintokunnista on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksen. Selontekojen mukaan kuvauksia on vielä valmistumassa keväällä 2016. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on kehitetty kuvausten laadinnan yhteydessä. Lisäksi hallintokunnissa on kehitetty mm. prosessien riskien arviointia ja hallintaa, seurattu riskienhallintatoimenpiteiden vaikuttavuutta sekä päivitetty riskienhallintasuunnitelmia. Kaupunginhallitus hyväksyi tarkistetun ohjeen Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Helsingin kaupunkikonsernissa (Khs 23.11.2015).

Vuoden 2016 aikana toteutetaan kaupunkitasolla merkittävien riskien arviointi. Lisäksi selvitetään vihjelinjan tarpeellisuutta ja toimintaa. Kaupungin sopimustenhallintajärjestelmän käyttöönottoa jatketaan ja keväällä saadaan arviot pilottien kokemuksista. Hallintokunnissa kehitetään edelleen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa mm. päivittämällä riskienhallintasuunnitelmia, kehittämällä riskien arviointia, hallintakeinoja sekä niiden seurantaa. Lisäksi koulutuksilla vahvistetaan sopimusosaamista ja turvallisuusasioiden hallintaa.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäinen tarkastus avustaa kaupunginhallitusta ja kaupungin ylintä johtoa tarkastamalla ja arvioimalla virastojen ja liikelaitosten sekä tytäryhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa ja tuloksellisuutta kaupunginjohtajan hyväksymän tarkastussuunnitelman ja kaupungin johdolta saamiensa erillistoimeksiantojen perusteella.

Syksyllä 2015 toteutettiin kaupungin sisäisen tarkastuksen ulkoinen arviointi. Arvioinnin tehneen BDO Oy:n kannanoton mukaan kaupungin sisäisen tarkastuksen yksikkö noudattaa kansainvälisiä sisäisen tarkastuksen ammattistandardeja.

Sisäinen tarkastuksen tekemät tarkastukset koskivat mm. hallinnon järjestämistä, taloushallinnon prosesseja, rakennusalan käännettyä arvonlisäveroa, sijoituksia, käteisen rahan käsittelyä, erityisasuntojen välivuokrausta, rakennuslupien käsittelyä, kaupungin tietojärjestelmäluettelon ja -selosteiden ajantasaisuutta, tietotekniikkalaitteiden irtaimistorekisteröinnin hallintaa ja valvontaa, tietosuojaa, turvallisuusjohtamista, koulujen omia hankintoja, ostopalveluhankintoja, varaston hallintaa, hoitotakuun raportointia, kriisimajoitusta, kuljetuspalveluiden valvontaa, elatusavun ja -tuen perintää, välitysvaroja sekä valtionkorvauksia.

Tarkastuskohteille on annettu kehittämissuosituksia, joiden toteuttamista seurataan 2016. Tarkastuskohteiden johto on käsitellyt tarkastusten havaintoja ja suosituksia ja ryhtynyt tarvittaviin toimenpiteisiin. Tarkastusten tulokset on raportoitu kirjallisesti kaupunginjohdolle, asianomaisen tarkastuskohteen johdolle sekä tarkastusvirastolle ja JHTT-tilintarkastajalle.

Tehtyjen tarkastusten perusteella voidaan kohtuullisella varmuudella todeta, että sisäinen valvonta toimii tyydyttävästi.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtineen

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA

1 000 euroa	01.01.–31.12.2015	01.01.–31.12.2014
Toimintatuotot	1 041 561	1 761 709
Valmistus omaan käyttöön	114 807	124 786
Toimintakulut	-4 302 828	-4 665 124
TOIMINTAKATE	-3 146 460	-2 778 629
Verotulot	3 067 915	2 951 931
Valtionosuudet	273 172	250 648
Rahoitustuotot	104 859	80 345
Rahoituskulut	-34 371	-23 632
VUOSIKATE	265 115	480 663
Poistot ja arvonalentumiset	-385 695	-408 147
Satunnaiset erät	139 182	1 172 048
TILIKAUDEN TULOS	18 601	1 244 564
Tilinpäätössiirrot	10 232	388 637
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	28 834	1 633 201

Kaupungin tilikauden tulos oli 18,6 miljoonaa euroa. Edellisen vuoden vertailukelpoinen tulos oli 188,5 miljoonaa euroa. Kaupungin vuoden 2015 kirjanpidollisen tuloksen muodostumiseen vaikuttivat Helsingin Bussiliikenne Oy:n liiketoiminnan kauppaa liittyvät kulukirjaukset. Rahoitusmenoihin sekä arvonalentumisiin muodostuneet kirjaukset heikensivät tulosta yhteensä -67 miljoonan euron verran. Vastaavasti eräistä apporttiluovutuksista kirjautuneet kirjanpidolliset erät paransivat tilikauden tulosta noin 34 miljoonalla eurolla.

Tuloksen heikentyminen vuodesta 2014 oli seurausta siitä, että Helen Oy:n liikevoitto ei ollut enää parantamassa kaupungin tulosta.

Kaupungin oman toiminnan osalta kulujen kasvu oli noin prosentin eli strategiatavoitteen tasolla. Kaupungin strategian tavoitteena on, että velkaantumiskehitystä hidastetaan pitämällä emokaupungin käyttömenojen reaalkasvu asukasmäärän kasvun mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 prosentin tuottavuuden parantamisen tavoitteella. Vuonna 2015 strategiatavoitteen mukaiset toimintamenot kasvoivat 2,9 prosenttia kun tavoitteen mukaan kulujen kasvun olisi tullut jäädä 0,9 prosenttiin. Strategiatavoitetta korkeampi kulujen kasvu oli toiminnoissa, joihin kaupunki ei voi lyhyellä aikavälillä omin toimenpitein tehokkaasti vaikuttaa. Menot kasvoivat edellisestä vuodesta erikoissairaanhoidossa (HUS) 37 miljoonaa euroa (7,0 prosenttia), työmarkkinatuen kuntaosuudessa 24 miljoonaa euroa (74 prosenttia) ja vastaanottokeskustoiminnoissa 7 miljoonaa euroa (48 prosenttia). Strategiatavoitteen mukaista kulujen kasvua korkeampi kulujen kasvu vuonna 2015 selittyi lähes kokonaan edellä mainittujen toimintojen kulujen kasvulla.

Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta: $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$.

Tunnusluku on kehittynyt seuraavasti:

	2015	2014	2013	2012	2011
Toimintatuotot toimintakuluista prosenttia	24,9	38,8	39,0	39,3	40,4

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtineen

Verotuloja kertyi vuoteen 2014 nähden 3,9 prosenttia enemmän. Kunnallisveroja kertyi 1,9 prosenttia vuotta 2014 enemmän. Yhteisöveroja kertyi vuoden 20,2 prosenttia enemmän kuin vuonna 2014. Yhteisöveron kertymän nousu on seurausta siitä, että Helsingin kuntakohtainen jako-osuus nousi vuonna 2015 verrattuna vuoteen 2014 (21,35 prosentista 23,14 prosenttiin) vuoden 2014 valmistuneen verotuksen Helsingin veropohjan myönteisen kasvun seurauksena.

Vuosikate oli 265 miljoonaa euroa. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Perusoletuksena pidetään, että kunnan tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate kattaa poistot.

Vuosikatteesta laskettavat tunnusluvut ovat kehittyneet seuraavasti:

	2015	2014	2013	2012	2011
Vuosikate, miljoonaa euroa	265,1	480,7	472,7	439,1	574,3
Vuosikate prosenttia poistoista	68,7	117,8	117,3	110,7	158,7
Vuosikate, euroa/asukas	422	773	772	726	963

Vuoden 2015 vuosikate kattoi poistoista (sisältäen arvonalentumiset) 68,7 prosenttia.

Tarkempaa erittelyä tuloslaskelman eristä on luvussa 2, Talousarvion toteutuminen sekä liikelaitosten ja rahastojen erillistilinpäätöksissä luvussa 5.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

RAHOITUSLASKELMA

1 000 euroa	2015	2014
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	265 115	480 663
Satunnaiset erät	139 182	1 172 049
Tulorahoituksen korjauserät	-153 117	-1 557 454
	251 180	95 257
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-571 167	-2 720 876
Rahoitusosuudet investointimenoihin	5 267	5 228
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	147 757	3 022 436
	-418 144	306 789
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-166 964	402 046
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-23 305	-737 389
Antolainasaamisten vähennykset	101 527	174 177
	78 222	-563 212
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	120 000	355 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-116 641	-274 933
	3 359	80 067
Oman pääoman muutokset	0	-55
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-13 706	7 640
Vaihto-omaisuuden muutos	-331	81 701
Saamisten muutos	-11 382	101 868
Korottomien velkojen muutos	43 339	-23 413
	17 919	167 797
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	99 501	-315 403
RAHAVAROJEN MUUTOS	-67 463	-86 643
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	940 431	1 007 894
Rahavarat 1.1.	1 007 894	921 251
	-67 463	86 643

Helsingin kaupungin investointien tulorahoitusprosentti vuonna 2015 oli 46,8 Helsingin Bussiliikenne Oy:n liiketoiminnan kauppaa liittyvät kulukirjaukset sekä eräistä apporttiluovutuksista kirjautuneet kirjanpidolliset erät huomioon. Vertailukelpoinen investointien tulorahoitusprosentti oli 54,4 (investointimenot 492,4 miljoonaa euroa edellä mainitut kirjanpidolliset erät pois laskien).

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtineen

Kaupungin investoinnit ilman liikelaitoksia sekä eräitä kirjanpidollisia kulukirjauksia olivat 388 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 391 miljoonaa euroa vuonna 2014. Määrärahan käyttö alittaa siten strategiakaudelle asetun 435 miljoonan euron investointitason.

Helsingin kaupungin toiminnan ja investointien rahavirta vuonna 2015 on -167 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 22,6 miljoonaa euroa.

Tulorahoituksen ja investointitason ero katettiin vuonna 2015 pääosin kaupungin kassavaroja pienentämällä -67,5 miljoonalla eurolla. Energia- ja satamatoimintojen siirryttyä yhtiöiksi kaupungin maksuvalmiuspuskuria voitiin hallitusti pienentää.

Kassavarojen pienentämisen lisäksi tulorahoituksen ja investointitason ero tuli katetuksi antolainojen lyhennysten ollessa uusia annettuja antolainoja suurempia. Helen Oy:n ja Helsingin Satama Oy:n lainojen lyhennykset sekä asuntotuotantoon annettujen lainojen lyhennykset paransivat rahoituksen rahavirtaa yhteensä noin 50 miljoonalla eurolla.

Kaupungin maksuvalmiuden tilanne mahdollisti kaupungin lainanoton ajoittamisen vuoden 2016 puolelle. Kaupungin lainakanta kasvoi vuonna 2015 vain 3,4 miljoonaa euroa. HKL-liikelaitoksen joukkoliikenneinvestointien rahoittamiseen suunniteltua lainanottoa ei toteutettu vuonna 2015.

Rahoituslaskelman tunnusluvut ovat kehittyneet seuraavasti:

	2015	2014	2013	2012	2011
Toiminnan ja investointien rahavirta, (kertymä v. 2011–2015), 1000 euroa	-16 764	698 984	18 956	..	..
Toiminnan ja investointien rahavirta ilman vuoden liikelaitosten yhtiöittämisten sekä vuoden 2014 HSY-kuntayhtymän perustamisen kirjanpidollisia vaikutuksia	-396 000	-387 300	-687 900	..	..
Investointien tulorahoitus, prosenttia	46,8	17,7	74,5	68,1	85,1
Lainanhoitokate	2,1	1,7	4,3	3,4	4,2
Kassan riittävyys, pv	70	44	63	46	58

Toiminnan ja investointien rahavirta -tunnusluku kertoo kuinka paljon rahavirrasta jää antolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Luvun ollessa negatiivinen menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Lainanhoitokate ilmaisee tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kunnan lainanhoitokykyä pidetään hyvänä, jos tunnusluvun arvo on yli 2. Vuonna 2015 kaupungin lainanhoitokate oli 2,1.

Kassan riittävyys päivissä – tunnusluku kertoo kuinka monen päivän kassasta maksut voidaan kattaa vuoden viimeisen päivän rahavaroilla.

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE

1 000 euroa	31.12.2015	31.12.2014
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	19 824	20 713
Muut pitkävaikutteiset menot	84 037	87 076
Ennakkomaksut	1 064	147
	104 925	107 936
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 142 539	3 101 722
Rakennukset	1 622 494	1 642 755
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 313 802	1 265 291
Koneet ja kalusto	172 955	181 045
Muut aineelliset hyödykkeet	12 056	11 816
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	311 150	221 164
	6 574 995	6 423 793
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 143 429	3 122 524
Muut lainasaamiset	2 008 843	2 087 066
Muut saamiset	546	546
	5 152 819	5 210 136
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	139 715	145 663
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	4 344	
Muut toimeksiantojen varat	441 767	425 433
	585 825	575 427
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	9 451	11 278
Keskeneräiset tuotteet	5 675	3507
Muu vaihto-omaisuus	87	96
	15 213	14 881
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	65	130
Lainasaamiset	62	62
Muut saamiset	24 107	29 102
	24 234	29 294
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	58 020	48 284
Lainasaamiset	428	1 506
Muut saamiset	40 478	36 419
Siirtosaamiset	104 321	100 596
	203 247	186 805
Saamiset yhteensä	227 482	216 100
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	474 560	683 683
Joukkovelkakirjalainasaamiset	20 000	0
	494 560	683 683
Rahat ja pankkisaamiset	445 871	324 211
VASTAAVAA YHTEENSÄ	13 601 691	13 556 168

1 000 euroa	31.12.2015	31.12.2014
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 407	2 972 406
Arvonkorotusrahasto	1 808 364	1 810 974
Muut omat rahastot	514 769	474 051
Muu oma pääoma	729 031	729 031
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	4 450 420	2 867 219
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	28 834	1 633 201
	10 503 823	10 486 882
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	52 195	55 262
Vapaaehtoiset varaukset	18 112	15 996
	70 307	71 258
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	138 101	151 959
	138 101	151 959
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	140 637	146 550
Lahjoitusrahastojen pääomat	4 344	4 331
Muut toimeksiantojen pääomat	419 164	416 571
	564 144	567 452
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 253 826	1 454 554
Lainat julkisyhteisöiltä	7 438	7 438
Saadut ennakot	13 118	6 859
Ostovelat	1 160	1 110
Liittymismaksut ja muut velat	105	177
Siirtovelat		
	1 275 647	1 470 138
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	320 729	116 641
Saadut ennakot	11 582	8 866
Ostovelat	135 063	152 589
Liittymismaksut ja muut velat	169 677	137 738
Siirtovelat	412 618	392 645
	1 049 668	808 479
Vieras pääoma yhteensä	2 325 315	2 278 617
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	13 601 691	13 556 168

Kaupungin taseen loppusumma kasvoi 45,5 miljoonaa euroa. Suurimmat lisäykset omaisuudessa olivat aineellisissa hyödykkeissä ja suurimmat vähennykset rahoitusarvopapereissa.

Kaupungin taseen eroissa vuoden 2015 lopussa verrattuna vuoden 2014 loppuun näkyy kauttaaltaan 31.12.2014 tehdyt Helsingin Energia liikelaitoksen, Palmia liikelaitoksen ja Satama liikelaitoksen yhtiöittämiset. Edellisten tilikausien ylijäämä kasvoi yhtiöittämisten kirjanpidollisten kirjausten seurauksena 1 397 miljoonaa euroa.

Vuonna 2015 maksuvalmiusreservejä, ts. rahamarkkinasijoitusten sekä raha- ja pankkisaamisten yhteismäärää, on purettu yhteensä 80 miljoonalla eurolla vuodenvaihteen 2014/2015 yhtiöittämisjärjestelyjen myötä pienentyneen maksuvalmiusreservitarpeen vuoksi.

Lainoissa rahoitus- ja vakuutuslaitoksilla lyhytaikaisten lainojen osuus on edellistä vuotta suurempi. Lyhytaikaiset raha- ja vakuutuslaitoslainat muodostuvat kokonaisuudessaan pitkäaikaisten lainojen vuoden 2016 lyhennysmenoista. Lyhytaikaisten lainojen suurta osuutta selittää vuonna 2011 nostetun 200 miljoonan euron bullet-lainan erääntyminen vuonna 2016.

Taseen tunnusluvut, jotka ilmaisevat vakavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaantuneisuutta, ovat kehittyneet seuraavasti:

Taseen tunnusluvut	2015	2014	2013	2012	2011
Omavaraisuusaste, prosenttia	77,9	78,0	76,2	76,3	75,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	52,5	45,6	44,4	40,5	42,3
Lainakanta, 31.12. miljoonaa euroa	1 582	1 579	1 515	1 201	1 286
Lainat, euroa/asukas	2 518	2 540	2 472	1 986	2 157
Lainasaamiset, 31.12. miljoonaa euroa	2 009	2 087	1 524	1 571	1 633

Omavaraisuusaste, joka kuvaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä on pysynyt hyvällä tasolla koko tarkastelujakson ja väheni 77,9 prosenttiin vuonna 2015. Omavaraisuuden yleisenä tavoitetasona pidetään kuntatalouden keskimääräistä 70 prosentin omavaraisuutta.

Suhteellinen velkaantuneisuus -tunnusluku kuvaa kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on sitä paremmin kunta selviytyy velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Suhteellinen velkaantuneisuus -tunnusluku on ollut nousussa vuoden 2012 jälkeen.

1.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulot ja -menot -laskelma kuvaa kaupungin rahan lähteet ja käytön. Siihen on koottu yhteen kaikki tulot ja menot tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta. Kokonaistulojen ja -menojen erotus -85 miljoonaa euroa on sama kuin rahavarojen ja muiden maksuvalmiuden muutosten itseisarvojen summa.

TULOT	Miljoonaa euroa	MENOT	Miljoonaa euroa
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	1 042	Toimintakulut	4 303
Verotulot	3 068	Valmistus omaan käyttöön	-115
Valtionosuudet	273		
Korkotuotot	86	Korkokulut	22
Muut rahoitustuotot	19	Muut rahoituskulut	12
Satunnaiset tuotot	140	Satunnaiset kulut	1
Tulorahoituksen korjaukset		Tulorahoituksen korjaukset	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-140	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-1
		Pakollisten varausten muutos	14
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	5	Investointimenot	571
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	146		
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	102	Antolainasaamisten lisäykset	23
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	120	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	116
Oman pääoman lisäykset		Oman pääoman vähennykset	
Kokonaistulot yhteensä	4 861	Kokonaismenot yhteensä	4 946

Täsmäytys:

Kokonaistulot – Kokonaismenot = 4 861 – 4 946 = -85

Muut maksuvalmiuden muutokset + Rahavarojen muutos = [18] + [67] = 85

Kokonaistulot ja – menot – laskelma on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että kokonaistulojen ja – menojen erotus on yhtä suuri kuin rahoituslaskelman Muut maksuvalmiuden muutokset ja Rahavarojen muutos – erien itseisarvojen summa silloin, kun mainitut erät rahoituslaskelmassa ovat erimerkkiset ja itseisarvojen erotus, kun ne ovat rahoituslaskelmassa saman merkkiset.

1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä ja säätiöistä

Helsingin konsernitilinpäätös muodostuu virastojen, liikelaitosten, itsenäisten rahastojen, kuntayhtymien ja tytäryhteisöjen sekä osakkuusyhtiöiden tilinpäätöksistä.

Tilinpäätökseen sisältyy 83 tytäryhteisöä, joissa emokaupungin omistusosuus on yli 50 prosenttia tai kaupungilla on yhteisössä muuten määräysvalta. Tämän lisäksi konsernitilinpäätökseen on tytäryhteisöjen kautta yhdistelty 35 alikonserniyhtiötä. Lisäksi tilinpäätökseen sisältyy kuusi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä sekä kaikki 11 säätiötä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Konsernitilinpäätökseen sisältyy lisäksi kaupungin yksi yhteisyhteisö ja kaikki 39 osakkuusyhteisöä.

Yksityiskohtainen luettelo konsernitilinpäätökseen yhdistellyistä yhteisöistä ja säätiöistä on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

Suurimmat tytäryhtiöt liikevaihdolla mitattuna vuonna 2015 olivat Helen Oy, Helsingin kaupungin asunnot Oy, Helsingin Satama Oy ja Palmia Oy. Suhteutettaessa toiminnan laajuus kaupungin äänivaltaosuuteen merkittävimmät kuntayhtymät olivat HUS, HSY ja HSL. Osakkuusyhteisöistä merkittävimmät olivat Vantaan Energia sekä Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy tarkasteltaessa toiminnan laajuutta suhteessa kaupungin omistusosuuteen.

Kaupungin konserniohjeen tarkistaminen valmisteltiin päätöksentekoon, joka siirtyi vuoden 2016 puolelle.

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Konserniohjauksen nykyinen toimintamalli on ollut käytössä jo vuodesta 2004 ja sitä on täydennetty perustamalla vuoden 2009 alusta kaupunginhallituksen konsernijaosto. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt konserniohjauksen välineeksi Helsingin kaupungin konserniohjeen tammikuussa 2008. Kaupunginhallituksen konsernijaosto hyväksyi syyskuussa 2009 johtamisen ja hallinnon keskeiset periaatteet Helsingin kaupunkikonsernissa.

Konserniohjausta on kehitetty kaupunginhallituksen kehittämislinjausten ja kaupunginvaltuuston hyväksymiin strategiaohjelmiin sisältyvän tytäryhteisöstrategian mukaisesti. Strategiaohjelman 2013–2016 mukaan kaupunkikonsernia johdetaan kokonaisuutena, konserniohjausta tehostetaan ja selkiytetään, omistajapolitiikka selkiytetään ja organisaatiota kehitetään asukkaiden palvelujen parantamiseksi. Osana strategiaohjelman mukaista kehittämistä on valmisteltu kaupungin konserniohjeen uudistamista sekä Johtamisen ja hallinnon keskeiset periaatteet -ohjeen päivittämistä.

Konserniohjauksen toteuttamiseksi ja kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaisen toiminnan edistämiseksi kaupunkikonsernin tytäryhteisöt noudattavat hyväksytyyn strategiaohjelman peruslinjauksia sekä konserniohjeen määräyksiä.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Vuonna 2015 toteutettiin Helsingin kaupungin konserniohjaukseen liittyen merkittäviä kaupungin toimintojen järjestelyjä ja muita erillisselvityksiä.

Kilpailuneutraliteettiin liittyvä kuntalain muutos tuli voimaan 1.9.2013. Muutoksen myötä kunnan on annettava kilpailutilanteessa markkinoilla harjoittamansa tehtävä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi (ns. yhtiöittämisvelvollisuus).

Helsingin kaupunki toteutti vuoden 2014 lopussa kuntalain muutoksen johdosta Helsingin Energia -liikelaitoksen ja Helsingin Satama -liikelaitoksen yhtiöittämiset sekä Palmia-liikelaitoksen osittaisen yhtiöittämisen. Vuosi 2015 oli Helen Oy:n, Helsingin Satama Oy:n ja Palmia Oy:n (entinen Helsingin kaupungin Palvelut Oy) ensimmäinen varsi-

nainen toimintavuosi. Liikelaitosten toimintojen siirtäminen yhtiömuodossa harjoitettavaksi on merkinnyt muutoksia paitsi kyseiseen toimintaan myös sen ohjaamiseen. Yhtiöt ovat olleet kaupunginhallituksen konsernijaoston tiiviissä seurannassa ensimmäisenä varsinaisena toimintavuotenaan.

Helen Oy:n hallituksen valmistelemaa yhtiön kehitysohjelmaa käsiteltiin kaupungin päätöksentekokoelimityksessä syksyllä 2015. Kaupunginvaltuusto päätti 2.12.2015 hyväksyä, että Helen Oy:n kehitysohjelma toteutetaan erilliseen lämmöntuotantoon perustuvan hajautetun ratkaisun mukaisena, ja että Hanasaaren nykyisen energiahuoltoalueen käyttötarkoitusta muutetaan biolämpökeskusten valmistuttua 31.12.2024 mennessä siten, että voimalaitostoiminta alueella päättyy ja voimalaitos suljetaan. Erilliseen lämmöntuotantoon perustuvalla hajautetulla ratkaisulla pystytään saavuttamaan kaupunginvaltuuston päättämät päästövähennys- ja uusiutuvan energian lisäämistavoitteet. Ratkaisu myös ottaa muita selvitettyjä kehitysohjelmavaihtoehtoja paremmin huomioon Helen Oy:n kannattavuuden turvaaminen sekä energiemarkkinan tulevaan kehitykseen liittyvät epävarmuustekijät.

Vuoden 2015 alkupuolella käynnistettiin selvitys kaupungin kokonaan omistaman Helsingin Bussiliikenne Oy:n omistusjärjestelyistä. Selvityksessä tarkasteltiin laajasti eri vaihtoehtoja, joilla yhtiön taloudelliseen asemaan ja toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen liittyvät haasteet saadaan ratkaistua kaupunkikonsernin kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Selvityksen perusteella käytiin neuvottelut Koiviston Auto -konsernin kanssa Helsingin Bussiliikenne Oy:n koko liiketoimintaa koskevasta kaupasta. Kaupunginvaltuusto päätti 21.10.2015 antaa kaupungin ennakkosuostumuksen Helsingin Bussiliikenne Oy:lle liiketoiminnan myyntiä varten. Kauppahinta oli yhteensä noin 24,5 miljoonaa euroa. Liiketoimintakauppa pantiin täytäntöön 14.12.2015. Kaupan yhteydessä yhtiön liiketoiminta toiminimi mukaan lukiin siirtyvät ostajalle, Koiviston Auto -konserniin kuuluvalla Viikin Linja Oy:lle. Kaupungin omistukseen jäänyt Helsingin Bussiliikenne Oy muutti kaupan täytäntöönpanon yhteydessä nimensä Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy:ksi. Yhtiöllä ei ole enää varsinaista liiketoimintaa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Myllypuroon rakennettavaa, Metropolia Ammattikorkeakoululle vuokrattavaa kampuksia koskevan hankesuunnitelman 5.5.2015. Kaupunginvaltuuston hyväksymän kampuushankkeen enimmäislaajuus on 56 015 brm² ja rakentamiskustannusten enimmäishinta arvonlisäverottomana 165 miljoonaa euroa huhtikuun 2014 kustannustasossa. Rakennushankkeen toteuttamista sekä kampuksien omistamista ja hallinnointia varten kaupungin omistukseen perustettiin Kiinteistö Oy Myllypuron kampus. Myllypuron kampukselle tulevat sijoittumaan Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n rakennus- ja kiinteistöalan sekä sosiaali- ja terveysalan koulutus- ja innovaatio- toiminnat. Lisäksi kampukselle sijoittuvat korkeakoulun hallinto ja yhteiset keskitetyt palvelut.

Helsingin kaupungin 400-vuotiskotisäätiön lakkauttamiseen liittyvän kokonaisjärjestelyn yhteydessä säätiön hallinnassa olleet kaupungin omistamat asuinrakennukset siirrettiin Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistukseen. Samalla yhtiö otti vastatakseen rakennuksiin liittyvistä peruskorjauslainoista ja ostovelkoista. Kaupunginvaltuusto päätti 4.11.2015 hyväksyä Helsingin kaupungin 400-vuotiskotisäätiön lakkauttamisen ja sen toiminnan siirtämisen osaksi Helsingin kaupunkikonsernin toimintaa. Kaupunginvaltuusto päätti, että osana säätiön lakkauttamiseen liittyvää kokonaisjärjestelyä Helsingin kaupungin asunnot Oy:lle luovutetaan osakeannin maksamiseksi apporttina säätiön omistamat kuudessa eri kohteessa sijaitsevat asuinrakennukset niihin tehtyine peruskorjauksineen sekä näihin rakennuksiin liittyvine peruskorjauslainoineen ja ostovelkoineen. Helsingin kaupungin asunnot Oy:n ylimääräinen yhtiökokous teki yhtiön osalta järjestelyn toteuttamiseksi tarvittavat päätökset 7.12.2015.

Kaupungin omistama Kiinteistöosakeyhtiö Ruskeasuon asunnot Oy sulautui Helsingin kaupungin asunnot Oy:öön 31.12.2015.

Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistukseen siirtyi 41 uutta kiinteistöä 1.1.2015, kun Kiinteistö Oy Helsingin palveluasunnot sulautui osaksi Helsingin kaupungin asunnot Oy:tä. Palveluasuntojen kiinteistöissä on yli 2 500 vanhusten, kehitysvammaisten sekä päihde- ja mielenterveyskuntoutujien erityisasuntoa.

Vuoden 2015 aikana kaupungin yhdessä Föreningen Konstsamfundet r.f.:n kanssa omistama Kiinteistö Oy Helsingin Lasipalatsi on valmistellut uuden taidemuseon, Amos Rexin, rakentamista Lasipalatsiin ja Lasipalatsin aukion alle. Kaupunki luovutti kiinteistöosakeyhtiölle apporttina Lasipalatsin rakennuksen, arvoltaan 20,7 miljoonaa euroa. Uuden taidemuseon rakennustyöt ja Lasipalatsin peruskorjaustyöt käynnistyivät tammikuussa 2016. Museohankkeen myötä kaupungin omistama Lasipalatsin Mediakeskus Oy muutti pois Lasipalatsin tiloista, eikä yhtiö voi harjoittaa Lasipalatsin liiketilöiden vuokraustoimintaa remontin aikana.

Oy Gardenia-Helsinki Ab, josta kaupunki omistaa 90 prosenttia ja Helsingin yliopisto 10 prosenttia, asetettiin toimintaan liittyneiden pitkäaikaisten taloudellisten haasteiden johdosta selvitystilaan vuonna 2015. Yhtiön yhtiökokous päätti selvitystilamenettelyn käynnistämisestä 4.9.2015. Menettelyn tarkoituksena on selvittää yhtiön varat ja velat sekä purkaa yhtiö.

Lisäksi vuoden 2015 aikana ostettiin yhtiöiden Lågfants Bostads As Oy Ab, Nederfants Bostads As Oy Ab, Söderfants Bostads As Oy Ab ja Västerfants Bostads As Oy Ab osakekannat. Ostettavat yhtiöt ovat asunto-osakeyhtiöitä, joiden toimialana on omistaa ja hallita yhtiöiden kiinteistöjä. Yhtiöiden kiinteistöt ovat yhteispinta-alaltaan noin 12,9 hehtaaria. Rakentamattomat kiinteistöt sijaitsevat Östersundomin keskiosassa.

1.6.4 Tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuusto asetti osana konserniohjausta vuoden 2015 talousarviossa seuraaville tytäryhteisöille sitovia tavoitteita. Kahta tytäryhteisöä lukuun ottamatta kaikki asetetut sitovat tavoitteet toteutuivat.

Yhtiö	Sitova tavoite	2015
Helen Oy	Helsingin Energian kehitysohjelman jatko valmisteltu Kvston käsittelyyn.	Toteutui
Helsingin Satama Oy	Päätös uuden Länsiterminaalin rakentamisesta tehty.	Toteutui
Seure Henkilöstöpalvelut Oy	Hintojen nousu enintään kustannustason nousua vastaava.	Ei toteutunut
MetropoliLab Oy	MetropoliLab Oy varmistaa ja turvaa elintarvikkeiden, veden ja ympäristön tilan seurantaan tarvittavien laboratorioanalyysi- ja näytteenottopalvelujen saatavuuden pääkaupunkiseudulla kaikissa epidemia- ja muissa poikkeus- ja häiriötilanteissa sekä takaa näiden saatavuuden alueen yrittäjille, viranomaisille ja kuntalaisille.	Toteutui
Oy Gardenia-Helsinki Ab	Yhtiö toteuttaa vuonna 2014 laadittua talouden tervehdyttämishjelmaa.	Yhtiö asetettu selvitystilaan
Finlandia-talo Oy	Yhtiön toiminta-avustus vuonna 2015 pienenee 100 000 euroa vuodesta 2014 yhtiöittämisspätöksen mukaisesti	Toteutui
Helsingin kaupungin asunnot Oy	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen.	Ei toteutunut
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Helsingin Korkotukiasunnot	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen.	Toteutui
Kiinteistö Oy Auroranlinna	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen.	Toteutui
Kiinteistö Oy Helsingin Toimitilat	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen.	Toteutui
Kiinteistö Oy Kaapelitalo	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen.	Toteutui
Kiinteistöosakeyhtiö Helsingin Tennispalatsi	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen.	Toteutui

Helsingin kaupungin asunnot Oy:lle asetettu tavoite ei toteutunut. Kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi nousi edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna 1,5 prosenttia (indeksi 3/2015). Helsingin kaupungin asunnot Oy:n ylläpitokustannusten nousu oli 3,2 prosenttia. Suurimmat kustannusten nousut olivat seuraavissa erissä: aluetasattavat korjaukset, kiinteistövero, tontinvuokrat ja luottotappiot.

Seure Henkilöstöpalvelut Oy:lle asetettu tavoite (hintojen nousu enintään kustannustason nousua vastaava) ei toteutunut. Hinnankorotus perustui henkilösivukulujen virheelliseen ennakoarvioon ja peruspalveluindeksin toteutunutta suurempaan kasvuennusteeseen.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernijohto valvoo tytäryhteisöjen toimintaa ja tuloksellisuutta säännöllisesti muun muassa seurantaraporttien avulla. Raporteissa esitetään kustakin tytäryhteisöstä toiminnan ja talouden kehittymistä koskevat tiedot yhteisöjen toimittamien osavuosikatsausten perusteella. Osavuosikatsauksissa tytäryhteisöt raportoivat myös merkittävimmistä riskeistään.

Kaupungin omistamien vuokra-asuntoyhtiöiden seurantaan varten kiinteistöviraston kiinteistöjen kehittämissyksikkö tuottaa seurantaraportin vuosittain. Raportin tiedot asunto-omaisuudesta, vuosikatsaukset, tunnusluvut sekä vertailutiedot ovat yksityiskohtaisia. Raportti julkaistaan Helsingin kaupungin internet-sivuilla.

Keskitettyjä konsernitoimintoja on rahoitus- ja sijoitustoiminnassa sekä hankinnoissa. Tytäryhteisöt vastaavat itse toimintansa ja omaisuutensa vakuuttamisesta. Harmaan talouden torjunnassa tytäryhteisöt hyödyntävät muun muassa tilaajavastuu.fi-palvelua ja osallistuvat kaupunkikonsernin ja Verohallinnon väliseen yhteistyöhön.

Konserniohjeen mukaan kokonaisvastuu yhteisön sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta kuuluu yhteisön hallitukselle. Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhteisön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan ja arvioidaan ja että niitä seurataan. Kaupunginhallituksen 23.11.2015 hyväksymässä sisäinen valvonta ja riskienhallinta Helsingin kaupunkikonsernissa -ohjeessa on määritelty tytäryhteisöjen riskienhallinnan periaatteet ja toteuttamistavat. Kaupunginkanslia on valmistellut konserniohjeen uudistamista vuoden 2015 aikana.

Kaupunginvaltuusto hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet koskevat myös tytäryhteisöjä ja niiden hallituksia. Tytäryhteisöille on järjestetty sisäisen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvää koulutusta.

Konsernijohto on seurannut toiminnan ja talouden seurannan yhteydessä muun muassa seurantaraporttien avulla konserniyhteisöjen riskitilannetta. Lisäksi kaupunginhallitukselle on esitetty riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tilaa koskeva raportti, joka sisältää myös tytäryhteisöjen arviot merkittävimmistä riskeistään.

Riskienhallinta ja sisäinen valvonta on toteutettu yhteisöjen koon ja toiminnan laajuuden vaatimalla tavalla, eikä siinä ole havaittu merkittäviä puutteita.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Helsingin kaupunkikonsernin vuoden 2015 vuosikate heikkeni vuodesta 2014 noin 29 miljoonalla eurolla ollen 838 miljoonaa euroa. Heikennys johtui lähinnä Helen Oy:n liikevoiton laskusta verrattuna vuoteen 2014. Helsingin kaupungin vuosikate parani hieman vuonna 2015 edellisestä vuoteen verrattuna (verrattaessa kaupungin vuosikatetta 2014 ilman yhtiöityneitä liikelaitoksia).

Kaupunkikonsernin ylijäämä oli 282 miljoonaa euroa ja se heikkeni edellisestä vuodesta 97 miljoonaa euroa (vuonna 2014 ylijäämää paransi liikelaitosten yhtiöittämisistä aiheutuneet kertaluonteiset tilinpäätössiirrot). Vuonna 2015 ylijäämää heikensi liikelaitosten yhtiöittämisistä seuranneet veroaikutukset, jotka nostivat maksettuja veroja 20 miljoonaan euroon.

Konsernituloslaskelman satunnaisiin eriin sisältyy Helsingin Bussiliikenne Oy:n liiketoimintakaupasta kaupunkikonsernille kirjautunut noin –24 miljoonan euron tappio.

Kaupunkikonsernin investoinnit olivat 1 075 miljoonaa euroa ja investointien tulorahoitusprosentti oli 78,5.

Kaupunkikonsernin vuoden 2015 toiminnan ja investointien rahavirta oli –57 miljoonaa euroa negatiivinen. Helsingin kaupungin vaikutus kaupunkikonsernin toiminnan ja investointien rahavirtaan oli –167 miljoonaa euroa.

Kaupunkikonsernin lainakanta 5 011 miljoonaa euroa (7 977 e/as.) ja tästä Helsingin kaupungin lainakanta 1 582 miljoonaa euroa (2 518 e/as.). Konsernin lainasaamiset olivat 476 miljoonaa euroa (758 e/as.). Helsingin kaupungin lainasaamiset sekä rahoituslaskelmassa näkyvä antolainasaamisten vähennys eliminoituvat konsernirahoituslaskelmassa sillä pääosa Helsingin kaupungin antolainoista on lainoja omille tytäryhteisöille.

Kaupunkikonsernin lainakanta kasvoi 70 miljoonalla eurolla. Helsingin kaupungin osuus tästä oli 3 miljoonaa euroa. Konserniyhteisöjen lainakannan kasvu kohdentui lähinnä kaupungin vuokra-asuntoja hallinnoiviin yhtiöihin.

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNITULOSLASKELMA

1 000 euroa	01.01.-31.12.2015	01.01.-31.12.2014
Toimintatuotot	3 114 365	3 073 006
Toimintakulut	-5 559 544	-5 387 429
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta / tappiosta (-)	7 794	46 538
TOIMINTAKATE	-2 437 385	-2 267 885
Verotulot	3 067 915	2 951 931
Valtionosuudet	273 172	250 648
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	19 519	17 554
Muut rahoitustuotot	16 692	14 653
Korkokulut	-90 085	-95 339
Muut rahoituskulut	-11 985	-5 034
	-65 859	-68 166
VUOSIKATE	837 843	866 528
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-655 241	-651 251
Omistuksen eliminointierot	14 003	1 055
Arvonalentumiset	-4 421	-1 683
	-645 659	-651 879
Satunnaiset erät	115 565	115 684
TILIKAUDEN TULOS	307 749	330 333
Tilinpäätössiirrot	-470	56 879
Tilikauden verot	-19 924	-4 583
Laskennalliset verot	-6 280	-5 664
Vähemmistöosuudet	1 370	2 109
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	282 445	379 074
Konsernituloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/ Toimintakulut, prosenttia	56,0	57,0
Vuosikate/Poistot, prosenttia	127,0	132,7
Vuosikate, euroa/asukas	1 334	1 394
Asukasmäärä	628 200	621 600

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNIRAHOITUSLASKELMA

1 000 euroa	2015	2014
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	837 843	866 528
Satunnaiset erät	115 565	115 685
Tilikauden verot	-19 924	-4 583
Tulorahoituksen korjauserät	-120 047	-193 394
	813 437	784 236
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-1 074 671	-2 386 762
Rahoitusosuudet investointimenoihin	7 008	5 887
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	197 594	1 644 554
	-870 069	-736 321
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-56 632	47 915
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-9 853	-4 575
Antolainasaamisten vähennys	14 164	7 801
	4 311	3 226
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	269 182	590 672
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-168 807	-447 700
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-30 345	10 942
	70 030	153 914
Oman pääoman muutokset	19 186	9 615
Muut maksuvalmiiden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-17 661	-1 864
Vaihto-omaisuuden muutos	3 317	6 044
Saamisten muutos	25 162	-17 333
Korottomien velkojen muutos	78 243	39 849
	89 061	26 696
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	182 588	193 451
RAHAVAROJEN MUUTOS	125 956	241 365
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 498 063	1 372 107
Rahavarat 1.1.	1 372 107	1 130 742
	125 956	241 365

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa	-639 593	-834 127
Investointien tulorahoitus, prosenttia	78,5	36,4
Lainanhoitokate	3,6	1,8
Kassan riittävyys (pv)	79	60

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNITASE

1 000 euroa	31.12.2015	31.12.2014
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	56 849	56 499
Muut pitkävaikutteiset menot	240 701	258 901
Ennakkomaksut	8 195	4 772
	305 745	320 172
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 213 124	3 172 293
Rakennukset	5 542 485	5 328 644
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 352 083	2 280 009
Koneet ja kalusto	1 140 282	1 251 883
Muut aineelliset hyödykkeet	20 191	19 319
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	724 059	615 614
	12 992 224	12 667 762
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	244 504	255 679
Muut osakkeet ja osuudet	445 297	413 093
Muut lainasaamiset	475 906	472 033
Muut saamiset	2 117	7 560
	1 167 824	1 148 365
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	455 667	440 891
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	98 752	102 069
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	63 573	86 575
Lyhytaikaiset saamiset	376 391	379 117
	439 964	465 692
Rahoitusarvopaperit	496 434	703 866
Rahat ja pankkisaamiset	1 001 630	668 241
VASTAAVAA YHTEENSÄ	16 958 240	16 517 058

1 000 euroa	31.12.2015	31.12.2014
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 407	2 972 407
Säätiöiden peruspääomat	5 815	5 815
Arvonkorotusrahasto	1 813 224	1 815 893
Muut omat rahastot	812 676	746 372
Muu oma pääoma	734 105	734 105
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	3 276 798	2 951 257
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	282 445	379 074
	9 897 470	9 604 923
VÄHEMMISTÖOSUDET	69 574	64 774
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	140 137	153 685
Muut pakolliset varaukset	39 445	34 196
	179 582	187 881
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	567 232	570 118
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	4 443 558	4 594 652
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	97 892	91 751
	4 541 450	4 686 403
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	567 717	346 593
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 135 215	1 056 366
	1 702 932	1 402 959
Vieras pääoma yhteensä	6 244 382	6 089 362
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	16 958 240	16 517 058
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	58,8	62,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	95,6	95,9
Kertynyt ylijäämä, euroa	3 559 243	2 779 467
Kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	5 666	4 471
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 euroa	5 011 275	4 941 245
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	7 977	7 949
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	475 906	472 033
Konsernin lainasaamiset, euroa/asukas	758	759

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos ennen varausten ja rahastojen muutoksia on 18 601 364,41 euroa. Tulokseen sisältyvät myös kaupungin liikelaitosten ja itsenäisinä taseyksikköinä käsiteltyjen rahastojen tulokset, jotka käsitellään niiden omassa kirjanpidoissa.

Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- Helsingin kaupungin HKL -liikelaitoksen tilikauden ylijäämä, 2 465 659,64 euroa siirretään HKLliikelaitoksen johtokunnan esityksen mukaisesti HKL -liikelaitoksen taseen omaan pääomaan
- Helsingin kaupungin palvelut -liikelaitoksen tilikauden ylijäämä, 4 593 450,66 euroa siirretään Helsingin kaupungin palvelut -liikelaitoksen johtokunnan esityksen mukaisesti Helsingin kaupungin palvelut -liikelaitoksen taseen omaan pääomaan.
- Helsingin kaupungin taloushallintopalvelu -liikelaitoksen (Talpa) ylijäämä, 315 704,47 euroa siirretään Taloushallintopalvelu -liikelaitoksen johtokunnan esityksen mukaisesti Helsingin kaupungin taloushallintopalvelu -liikelaitoksen taseen omaan pääomaan.
- Helsingin kaupungin henkilöstön kehittämispalvelut -liikelaitoksen (Oiva Akatemia) ylijäämä, 101 833,65 euroa siirretään Henkilöstön kehittämispalvelut -liikelaitoksen johtokunnan esityksen mukaisesti Helsingin kaupungin henkilöstön kehittämispalvelut -liikelaitoksen taseen omaan pääomaan
- Asuntotuotantorahaston alijäämä, -1 515 092,18 euroa, urheilu- ja ulkoilulaitosrahaston ylijäämä, 139 145,24 euroa, vakuutusrahaston ylijäämä, 1 564 884,00 euroa ja innovaatorahaston alijäämä, -3 189 191,19 euroa siirretään rahastojen sääntöjen mukaisesti niiden rahastopääomiin.

Kaupunginhallitus esittää lisäksi, että muun toiminnan tilikauden tulos käsitellään seuraavasti:

- Kamppi-Töölönlahti-alueen investointirahastosta tuloutetaan alueen investointeihin käytetty määrä 6 215 719,84 euroa.
- Asuntotuotantorahastoon siirretään asuntotuotantotoimikunnan esityksen mukaisesti asuntotuotantotoimiston tilikauden tuloksesta, 2 832 500,00 euroa.
- Lähiörahastosta tuloutetaan toteutunutta käyttöä vastaava määrä, 2 898 228,85 euroa.
- Kallion virastotalon peruskorjausta varten tehdystä investointivarauksesta syntynyttä poistoeroa tuloutetaan 840 939,63 euroa.
- Muun toiminnan tilikauden ylijäämä varaus- ja rahastokirjausten jälkeen, 21 357 213,30 euroa, ehdotetaan kirjattavaksi kaupungin taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien yli- /alijäämiin.

Talousarvion toteutuminen

2 Talousarvion toteutuminen

Kaupunginvaltuusto hyväksyy toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota. Kaupunginvaltuustoon nähden sitovaksi eräksi talousarviossa voidaan määrittellä määräraha, tuloarvio tai toimintakate. Myös toiminnallisia tavoitteita voidaan määrittellä sitoviksi. Sitovuus merkitsee sitä, että tavoitteesta ei voi poiketa ilman kaupunginvaltuuston päätöstä. Sitovat erät on merkitty tilinpäätöksessä samoin kuin talousarviossa varjostettuina.

2.1 Käyttötalouden toteutuminen

Käyttötalouden määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen on pääluokittain seuraava:

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Kaupunginjohtajan toimiala	30 344	0	30 344	27 771	-2 573	0
Rakennus- ja ympäristötoimi	329 539	0	329 539	317 164	-12 375	0
Sosiaali-, terveys- ja varhaiskasvatustoimi	299 130	0	299 130	318 806	19 676	0
Sivistystoimi	71 857	0	71 857	78 124	6 267	0
Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimi	734 713	0	734 713	743 719	9 006	0
Tulot yhteensä	1 465 583	0	1 465 583	1 485 584	20 001	0
Menot						
Kaupunginjohtajan toimiala	-220 227	0	-220 227	-181 016	39 211	-20 833
Rakennus- ja ympäristötoimi	-613 860	0	-613 860	-594 753	19 107	0
Sosiaali-, terveys- ja varhaiskasvatustoimi	-2 567 440	0	-2 567 440	-2 647 363	-79 923	-87 000
Sivistystoimi	-940 590	0	-940 590	-936 980	3 610	-1 157
Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimi	-325 847	0	-325 847	-319 371	6 476	-1 399
Menot yhteensä	-4 667 964	0	-4 667 964	-4 679 483	-11 519	-110 389
Toimintakate						
Poistot	-308 208	0	-308 208	-346 293	-38 085	0
Tilikauden tulos	-3 510 589	0	-3 510 589	-3 540 192	-29 603	-110 389

Toimintatuloja kertyi 20 miljoonaa euroa enemmän kuin talousarviossa. Toimintatulot olivat 1 485,6 miljoonaa euroa ylittäen talousarvion 20 miljoonaa euroa. Kasvua edellisestä vuodesta oli 2,7 prosenttia. Suurin tulojen lisäys oli sosiaali- ja terveystoimessa (valtion maksamat korvaukset vastaanottokeskusten toiminnasta, valtion osuus perustoimeentulotuen kustannuksista sekä päivähoitomaksuista kertyvät tulot) sekä kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimessa (tilakeskuksen sisäiset tilavuokrat). Eniten tulot jäivät talousarviosta rakennus- ja ympäristötoimessa (Staran toimintavolyymi jäi talousarviosta).

Toimintamenot ylittyivät 11,5 miljoonalla eurolla. Ylitysoikeuksia myönnettiin yhteensä 110,4 miljoonaa euroa.

Toimintamenojen suurimmat poikkeamat syntyivät kaupunginjohtajan toimialalla jossa menot alittuivat 39,2 miljoonaa euroa ja rakennus- ja ympäristötoimessa, jossa menot alittuivat 19,1 miljoonalla eurolla talousarvion verrattuna. Kaupunginjohtajan toimialalla pienenevät henkilöstökustannukset (kaupunginkanslian henkilöstömenot, keskitetyt eläkemaksut sekä keskitetty lomapalkkavarauksjakotus) ja ulkoisten palveluiden ostot (kaupunginkanslian palvelujen ostot, keskitetty tietotekniikka ja ICT-palvelukeskus). Rakennus- ja ympäristötoimen menojen alitus oli seurausta pääasiassa Rakentamispalvelu Staran pienentyneestä toiminnan volyyymistä ja ulkopuolisten palveluiden ostojen vähenemisestä.

Sosiaali- ja terveystoimessa menot ylittivät 79,9 miljoonaa euroa. Sosiaali- ja terveuspalveluissa 5 miljoonan euron määrärahojen ylitys johtui vastaanottokeskustoiminnan äkillisestä laajentamisesta (valtio korvaa kaupungille täysimääräisesti vastaanottokeskustoiminnan laajentamisesta aiheutuvat kulut). Toimeentulokimenojen menojen 5,6 miljoonan euron määrärahojen ylitystä selittää pääosin vastaanottoon- ja kotouttamiseen liittyvät toimeentulokimenot. Työllisyyden hoidossa määrärahat ylittivät 29 miljoonalla eurolla. Työmarkkinatuen kuntaosuuden maksuperusteet muuttuivat 1.1.2015 alkaen siten, että 50 prosenttia joudutaan maksamaan yli 300 päivää työttöminä olleiden (aiemmin rajana oli 500 päivää) työmarkkinatuesta ja 70 prosenttia niiden osalta, jotka ovat olleet työttöminä 1000 päivää. Tuen saajien määrä oli kuukausittain 3300 – 3700 henkeä korkeammalla tasolla kuin edellisvuonna. HUS:n maksuosuudessa määrärahojen ylitys oli 40,3 miljoonaa euroa.

Toimintatulojen ja -menojen toteutumista ja poikkeamia talousarvioon verrattuna on kuvattu jäljempänä tässä luvussa virastoittain ja liikelaitoksittain.

1 KAUPUNGINJOHTAJAN TOIMIALA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	30 344	0	30 344	27 771	-2 573	0
Menot	-220 227	0	-220 227	-181 016	39 211	-20 833
Toimintakate	-189 883	0	-189 883	-153 245	36 638	-20 833
Poistot	-7 254	0	-7 254	-61 220	-53 966	0
Tilikauden tulos	-197 137	0	-197 137	-214 465	-17 328	-20 833

1 01 VAALIT, KESKUSVAALILAUTAKUNNAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	900	0	900	994	94	0
Menot	-3 188	0	-3 188	-1 815	1 373	0
Toimintakate	-2 288	0	-2 288	-821	1 467	0
Tilikauden tulos	-2 288	0	-2 288	-821	1 467	0

Vuoden 2015 määrärahasta toteutettiin eduskuntavaalien järjestäminen. Määrärahoissa varauduttiin yleisten ennakkoäänestyspaikkojen lisääntymiseen. Ennakkoäänestyspaikkojen perustamisen keskeisimmät kustannukset liittyvät henkilöstökuluihin, tietotekniikkamenoihin ja koulutukseen sekä tilojen vuokriin. Suurimpana syynä säästöön oli sähköisen äänioikeusrekisterin arvioitua suppeampi käyttöönotto eduskuntavaalien yhteydessä. Näin ollen määrärahoja säästyti tietotekniikasta sekä neuvonta-, koulutus- ja henkilöstökuluista.

Valtion korvaus valtiollisten vaalien järjestämisestä oli ennakoitua suurempi.

1 02 KAUPUNGINVALTUUSTO, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-2 289	0	-2 289	-2 048	241	0
Toimintakate	-2 289	0	-2 289	-2 048	241	0
Tilikauden tulos	-2 289	0	-2 289	-2 048	241	0

Kaupunginvaltuuston menot alittivat talousarvion 241 000 eurolla. Säästöä syntyi lähinnä kokouspalkkioista, matkakorvauksista ja ansiomenetyksen korvauksista, mihin vaikuttavat kokousten määrä ja pituudet, sekä asiantuntijapalveluista.

1 03 TARKASTUSLAUTAKUNTA JA -VIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-2 086	0	-2 086	-1 958	128	0
Toimintakate	-2 086	0	-2 086	-1 958	128	0
Poistot	-4	0	-4	-3	1	0
Tilikauden tulos	-2 090	0	-2 090	-1 961	129	0
Suoritetavoitteet						
Henkilötyöpäivät	3 860	0	3 860	3 566	-294	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Kustannukset/työpäivä, euroa	478	0	478	492	-14	0

(Sisältävät muut paitsi JHTT-tilintarkastajan ja tarkastuslautakunnan aiheuttamat kustannukset)

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Toiminnan laajuustiedot						
Tilintarkastuspäivät, ulkoisen tilintarkastajan toteutuneet tarkastuspäivät	400	0	400	390	-10	0
Tarkastuskohteena olevat virastot ja liikelaitokset, lukumäärä	30	0	30	30	0	0
Konserniyhteisöt, lukumäärä	122	0	122	119	-3	0
Resurssit						
Henkilöstön määrä	18	0	18	17	-1	0
Tarkastusta ja arviointia tekevän henkilöstön määrä	16	0	16	16	0	0

Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tarkastus- ja arviointitoiminnan tuottavuuden kehittyminen	101	108,1	108,8	102,9	100
Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tilojen kokonaispinta-ala (h ²)	560	602	602	602	602

Tarkastustoimen vuoden 2015 toimintamenot toteutuivat jonkin verran arvioitua pienempinä. Talousarvion alitus johtui ennakoitua edullisemmista tilintarkastuskustannuksista sekä siitä, että kaksi vakanssia oli osan vuotta täyttämättä. Tarkastustoimen menot olivat 3,12 euroa asukasta kohden eli hieman pienemmät kuin edellisenä vuonna. JHTT-tilintarkastuspalvelujen osuus tarkastustoimen toimintamenoista oli noin 6 prosenttia ja tarkastuslautakunnan osuus noin 4 prosenttia.

Tarkastusviraston tuottavuutta mitataan tuloskorttiin pohjautuvalla tuottavuusindeksillä. Tuotosindeksi koostuu kuudesta osatekijästä, joista työpanosten käyttöön liittyvien tekijöiden painoarvo on 50 prosenttia, työn laatutekijöiden painoarvo 40 prosenttia ja henkilöstötekijöiden painoarvo 10 prosenttia. Panosindeksi on muodostettu julkisten menojen hintaindeksillä (kuntatalouden yleishallinto) deflatoiduista toimintamenoista.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Arviointikertomus ja tilintarkastuskertomus valmistuvat 30.4.2015 mennessä.

Tavoite toteutui. Arviointikertomus hyväksyttiin 15.4.2015 ja tilintarkastuskertomus annettiin 27.4.2015.

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Kuntalain kokonaisuudistuksesta johtuvat tarkastuslautakunnan laajenevat tehtävät hoidetaan ammattitaitoisesti kustannuksia ja henkilöresursseja kasvattamatta
Tavoite toteutui. Arviointisuunnitelma toteutettiin ammattitaitovaatimukset täyttäen ja samalla toteutuneet menot alittivat talousarvion kuudella prosentilla.
- Lakisääteinen tilintarkastus suoritetaan laadukkaasti ja kustannustehokkaasti sopimuksen mukaisten 400 tarkastuspäivän puitteissa. Sopimusta tarkastettiin vielä 10.12.2014 Palmian toimintojen osittaisen yhtiöittämisen johdosta siten, että tarkastuspäiviä on 390 vuodesta 2015 alkaen.
Tavoite toteutui. Lakisääteinen tilintarkastus suoritettiin laadukkaasti hyvää tilintarkastustapaa noudattaen ja kustannustehokkaasti tilintarkastussopimuksen mukaisten 390 tarkastuspäivän ja sopimushintojen puitteissa.
- Energiasäästötavoite on kahdeksan prosenttia vuoden 2010 kokonaisenergiankulutuksesta mukaan lukien aiempien vuosien säästötavoitteet. Tavoitteeseen sisältyvät sähkön ja kaukolämmön kulutus.
Tarkastusvirasto on vuokrannut toimitilansa kiinteistöviraston tilakeskukselta, joka seuraa energiankulutusta vain koko kiinteistön tasolla.

1 04 KAUPUNGINHALLITUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	10	0	10	89	79	0
Menot	-13 811	0	-13 811	-13 191	620	-10 000
Toimintakate	-13 801	0	-13 801	-13 102	699	-10 000
Tilikauden tulos	-13 801	0	-13 801	-13 102	699	-10 000

1 04 01 KAUPUNGINHALLITUS, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-3 374	0	-3 374	-3 124	250	0
Toimintakate	-3 374	0	-3 374	-3 124	250	0
Tilikauden tulos	-3 374	0	-3 374	-3 124	250	0

Kaupunginhallituksen menot alittivat talousarvion 250 000 eurolla. Säästöä syntyi lähinnä palkoissa ja luottamushenkilöiden palkkioissa sekä vuokratuloissa.

1 04 02 KÄYTTÖVARAT, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	89	89	0
Menot	-9 713	0	-9 713	-9 433	280	-10 000
Toimintakate	-9 713	0	-9 713	-9 344	369	-10 000
Tilikauden tulos	-9 713	0	-9 713	-9 344	369	-10 000

Määrärahaa käytettiin yleisiin käyttövaroihin, kaupungin viihtyisyyden ja turvallisuuden parantamiseen sekä monimuotoiseen tapahtumatuotantoon yhteensä 9,4 miljoonaa euroa.

Suurimmat yleisiin käyttövaroihin sisältyvät toteutuneet kustannukset olivat Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina -juhlavuoden erillismääräraha nuorten syrjäytymistä ehkäiseviin toimenpiteisiin (noin 2,3 miljoonaa euroa), maahanmuuttajien työmarkkina-aseman parantamiseen kohdennetut menot (1,2 miljoonaa euroa), Lallukan taiteilijakodin peruskorjaukseen kohdennettu kaupungin avustusosuus (2,0 miljoonaa euroa), kaupunkiympäristön puhtaanapitoon liittyvän kesätyöntekijähankkeen kustannukset (0,8 miljoonaa euroa), Helsinki-mitalien hankintamenot (0,5 miljoonaa euroa), eMBA-koulutuksen kustannukset (0,4 miljoonaa euroa), Checkpoint Helsingin hankekustannukset (0,3 miljoonaa euroa), WDC-hankkeen maksuosuus (0,25 miljoonaa euroa) sekä pyöräilyn edistämishankkeen kustannukset (0,1 miljoonaa euroa).

Käyttötalouden toteutuminen

Määrärahaa käytettiin vuoden 2014 laatupalkintokilpailun järjestämiseen sekä tiedepalkintoon ja tutkimusapurahoihin yhteensä 0,1 miljoonaa euroa.

1 04 03 VIERAANVARAISUUS, VIRKAMATKAT YM., KAUPUNGINJOHTAJAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	10	0	10	0	-10	0
Menot	-564	0	-564	-510	54	0
Toimintakate	-554	0	-554	-510	44	0
Tilikauden tulos	-554	0	-554	-510	44	0

Menot alittivat talousarvion 54 000 eurolla. Tilivuonna toteutettiin merkittäviä edustamisen supistuksia määrärahojen pienentyessä (mm. tarjoilujen määrä ja vieraanvaraisuuden osoittamisen priorisointi). Vuoteen 2014 verrattuna määrärahaa oli käytettävissä 211 000 euroa vähemmän.

1 04 04 VIRKAMATKAT, KAUPUNGINJOHTAJAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-160	0	-160	-124	36	0
Toimintakate	-160	0	-160	-124	36	0
Tilikauden tulos	-160	0	-160	-124	36	0

Menot alittivat talousarvion 36 000 eurolla. Virkamatkojen toteuma oli vuoden 2014 tasolla.

1 10 KAUPUNGINKANSLIA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	28 084	0	28 084	22 690	-5 394	0
Menot	-153 307	0	-153 307	-127 568	25 739	-6 833
Toimintakate	-125 223	0	-125 223	-104 878	20 345	-6 833
Poistot	-7 250	0	-7 250	-5 077	2 173	0
Tilikauden tulos	-132 473	0	-132 473	-109 955	22 518	-6 833

1 10 01 KAUPUNGINKANSLIA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 837	0	1 837	1 755	-82	0
Menot	-63 642	160	-63 482	-56 720	6 762	-133
Toimintakate	-61 805	160	-61 645	-54 965	6 680	-133
Poistot	-500	0	-500	-434	66	0
Tilikauden tulos	-62 305	160	-62 145	-55 399	6 746	-133

Määrärahaa oli käytettävissä 63,6 miljoonaa euroa sisältäen Helsinki Abroad Ltd Oy:lle maksusuuksiin vuodelle 2015 myönnettyä ylitysoikeutta 133 000 euroa. Valtuuston päätöksellä 17.2.2016 siirrettiin talousarvion käyttötarkoituksen muutoksella 160 000 euroa työsuhdematkalippuihin (talousarviokohta 1 10 06). Vuoden 2015 menot toteutuivat 56,7 miljoonan euron suuruisina ja käyttötalouden talousarviomäärärahaa syntyi menosäästöä 6,8 miljoonaa euroa. Tuloja kertyi 1,8 miljoonaa euroa.

Suurimmat menoerät olivat henkilöstömenot, 31,8 miljoonaa euroa (56 prosenttia menoista) ja palvelujen ostot, 18,2 miljoonaa euroa (32 prosenttia menoista). Näissä kohdissa syntyivät myös suurimmat säästöt: henkilöstömenoissa 2,3 miljoonaa euroa ja palvelujen ostoissa 5 miljoonaa euroa. Kaikkia avoimia vakansseja ei täytetty ko. vuoden aikana ja osa näistä tullaan lakkauttamaan vuonna 2016. Suurin osa palvelujen ostojen säästöistä kohdentui asiantuntija-palveluiden hankintaan.

Strategia

Kaupunginkanslia ohjasi strategiaohjelman 2013–2016 toteuttamista. Kaupunginhallituksen johtamisen jaostolle valmisteltiin loppuvuodesta esitys kaupungin johtamisjärjestelmän uudistamisesta. Kaupunginkanslia valmisteli erityisessä kuntajakoselvityksessä valmistellun yhdistymissopimuksen kaupunginvaltuuston päätettäväksi maaliskuussa. Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelmasta valmisteltiin luonnos, joka lähetettiin marraskuussa lausuntokierrokselle. Kanslia huolehti riskienhallinnasta, harmaan talouden torjunnasta ja laadun kehittämisestä.

Elinkeinotoiminta

Elinkeinotoimi käynnisti koko kaupungin markkinointistrategiaan ja brändityöhön liittyvän valmisteluprosessin sekä jatkoi Suomen yritysmyönteisin kunta -toimenpideohjelman toteuttamista erityisenä painopisteenä avaintoimialojen ja yritysten sähköisten palvelujen kehittäminen sekä yritysvaikutusten arviointi. Vuoden aikana käynnistettiin yhteistyöhankkeena Helsingin yliopiston, Aalto yliopiston ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kanssa Health Capital Helsinki -hanke, pääkaupunkiseudun yhteinen Smart & Clean -hanke sekä yrityspalveluiden ekosysteemin osana ns. Marian sairaala startup keskittymä -hanke. Kaupunginkanslia valmisteli työllisyydenhoidon kokonaisuudistuksen ja vastasi syksyllä pääosin turvapaikanhakijoiden vastaanottokysymyksen ratkaisusta kaupungin osalta.

Talous- ja konserniohjaus

Kaupungin talousarviotaami ja talousarvio sekä 10-vuotinen investointiohjelma valmisteltiin kaupunginvaltuuston strategiaohjelmassa päättämien talous- ja tuottavuustavoitteiden mukaisesti. Kaupungin vuoden 2014 tilinpäätöksen kokoamiseen alkuvuodesta 2015 vaikutti merkittävästi Helsingin Energia ja Helsingin Satama -liikelaitosten yhtiöittämiset.

Konserniohjauksessa merkittävimmät asiat olivat Helen Oy:n kehitysohjelman päätöksenteon valmistelu, joka tehtiin kaupunginkanslian laajalla yhteisvalmistelulla sekä Helsingin Bussiliikenne Oy:n liiketoiminnan myynti. Kaupunginvaltuusto päätti Helenin kehitysohjelmasta 2.12.2015. Helsingin Bussiliikenne Oy:n koko liiketoiminta myytiin 14.12.2015 toteutulla kaupalla. Liiketoimintakauppa edellytti kaupungin ennakkosuostumusta, jonka kaupunginvaltuusto antoi 21.10.2015.

Kaupungin tilahankkeiden käsittelyohjeet uusittiin. Kaupunginhallitus hyväksyi ohjeet 14.12.2015. Taloussuunnittelujärjestelmä uusittiin ja järjestelmä otetaan käyttöön vuoden 2016 alussa.

Rahoitus

Uusia talousarviolainoja nostettiin 120 miljoonan euron arvosta. Muutoin lainanottoa lykättiin vahvan maksuvalmiuden turvin. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 116,6 miljoonaa euroa, kaupungin lainakannan (sis. HKL) ollessa vuoden lopulla 1 582,0 miljoonaa euroa. Euroopan Investointipankin (EIB) kanssa neuvoteltiin 300 miljoonan euron rahoituksen puitesopimus.

Aluerakentaminen

Aluerakentamisprojekteina ohjattiin ja koordinoitiin 11 projektialueen suunnittelua ja toteuttamista, sekä esikaupunkien ja keskustan kehittämistä. Vuoden aikana Helsinkiin valmistui 4 059 uutta asuntoa, aloitettiin 5 967 asunnon rakentaminen ja rakennuslupa sai 5 717 uutta asuntoa.

Kalasadaman keskuksen rakentaminen käynnistyi uudelleen, Fiksu Kalasatama -hanke jatkui ja Kalasadaman peruskoulun 1. vaihe ja päiväkotit valmistuivat. Jätkäsaarella aloitettiin 1 400 asunnon rakentaminen, Länsiterminaali 2:n rakentaminen käynnistyi ja Bunkkerista järjestettiin toteutuskilpailu. Pasilassa Triplan maarakentamistyöt, Pasilan sillan korjaustyöt ja Teollisuuskadun rakentaminen jatkuivat sekä Pasilankadun rakentaminen saatiin päätökseen.

Asuntorakentaminen käynnistyi Kuninkaantammessa ja Honkasuolla. Kruunuvuorenrannassa Borgströminmäenkadun ja Koirasaarentien länsiosan katu-urakka valmistui, Hopealaakson ja Haakoninlahti I:n katurakentaminen käynnistyi ja ensimmäiset asukkaat muuttivat alueelle. Tankovainion uuden asuntoalueen ensimmäinen rakennus valmistui ja täydennysrakentamisalueille rakennettiin vuoden aikana yhteensä 2 264 uutta asuntoa.

Sisäinen tarkastus

Sisäisen tarkastuksen toiminnasta tehtiin riippumaton ulkoinen arviointi. Arvioinnissa todettiin, että Helsingin kaupungin sisäisen tarkastuksen yksikkö noudattaa kansainvälisiä sisäisen tarkastuksen ammattistandardeja.

Vuoden aikana tehdyistä tarkastuksista valmistui 28 raporttia ja selvityksistä kolme muistiota. Toimenpidesuositusten seurannassa todettiin, että vuonna 2014 annetuista suosituksista 53,4 prosenttia oli toteutettu vuoden 2015 syyskuuhun mennessä riittävässä laajuudessa.

Kaupungin henkilöstöasioiden ohjaaminen

Tuottavuuden parantaminen ja varautuminen toimintaympäristön muutoksista johtuviin muutostarpeisiin edellyttävät henkilöstömäärän ja henkilöstön osaamisen hallintaa. Kaikki virastot ja liikelaitokset ovat laatineet talousarvion valmistelun yhteydessä henkilöstöresurssisuunnitelman, jossa tulevat henkilöstötarpeet otetaan entistä paremmin huomioon. Henkilökunnan ammattitaidon ylläpitämisestä ja osaamisen kehittämisestä pidetään huolta henkilöstökoulutusten ja valmennusohjelmien avulla. Tällä strategiakaudella painotetaan erityisesti esimiestaitojen kehittämistä.

Työelämän ja työhyvinvoinnin kehittämiseksi toteutettiin niitä toimenpiteitä, joissa vuoden 2014 Kunta 10 -työhyvinvointitutkimuksen perusteella oli eniten kehittämistarpeita. Sairauspoissaoloja pyrittiin vähentämään puuttamalla erityisesti pitkittyviin sairauslomiin. Työhyvinvointimäärärahalta rahoitettiin sekä koko kaupunkia koskevia että virastojen ja liikelaitosten omia kehittämishankkeita.

Monet meneillään olevat ja tulevat organisaatiomuutokset edellyttävät hyvin toimivaa henkilöstön osallistamista ja työnantajan ja työntekijöiden välistä yhteistoimintaa. Menettelytapoja kehitettiin esimiestyön tukemiseksi ja muutosprosesseja käsiteltiin kaupungin yhteistoimintaelimissä.

Kaupungin viestintä ja osallistuminen

Kaupungin viestintäorganisaatio laati laajan selvitystyön perusteella ja kaupunginkanslian johdolla kaupungin viestinnän linjaukset, jotka kaupunginhallitus hyväksyi 12.10.2015. Linjaukset on tarkoitettu ohjaamaan kaupungin virastojen ja liikelaitosten viestinnän kehittämistä. Linjauksia toteutetaan yhteistyössä kaupungin markkinoinnin ja brändin kehittämisen kanssa.

Linjausten lähtökohta on, että viestintä toimii kaupungin johdon ja asiantuntijoiden strategisena tukena. Viestinnän tulee huolehtia siitä, että kaupunkilaiset tietävät hyvissä ajoin kaupungin suunnitelmista, päätöksistä ja palveluista ja että heille tarjotaan mahdollisuus osallistua kaupungin kehittämiseen. Viestinnälle perustettiin kaupunkitasoinen ohjausryhmä.

Kaupungin yhteinen palautekanava otettiin vuoden alussa kaikkien virastojen käyttöön. Palauteita saapui lähes 48 000. Palautekanavan kautta saapuneiden palautteiden ja niihin annettujen vastausten julkaisemista Hel.fi-portaalissa kehitettiin. Osallistumisen ja neuvonnan verkkopalveluita uudistettiin mobiililaitteisiin soveltuviksi.

Kaupungintalon Virka-gallerian ja Virka-infon kävijämäärä kasvoi edellisvuodesta noin 50 000 hengellä ja ylitti 400 000 kävijän rajan. Virka-galleriassa juhlittiin Sibeliuksen juhlavuotta ja järjestettiin ilmaisia yleisötapahtumia. Helsinki esiintyi monipuolisesti katutaiteen, valokuvan ja dokumenttielokuvan kohteena. Kaupungin neuvontapalvelujen monikanavaisuutta lisättiin ottamalla käyttöön Chat-palvelu. Maahanmuuttajille suunnatussa monikielisessä Infopankki.fi-palvelussa oli 1,25 miljoonaa käyntiä.

Hallinto

Hallintomenettelyn kehittämisprojekti käynnistyi. Tavoitteena on kehittää ja yhtenäistää kaupunkitasolla valmistelun ja päätöksenteon prosessia sekä asioiden vireilletuloon liittyviä prosesseja. Virastoja ja liikelaitoksia ohjattiin päätösvalmistelussa ja päätöksenteon muodoissa mm. kouluttamalla, ohjeistamalla ja muulla aktiivisella viestinnällä.

Hallinnon tehostamista ja läpinäkyvyyttä toteutettiin kehittämällä sähköistä asianhallintajärjestelmää, Ahjoa. Viranhaltijoiden sähköinen allekirjoitus toteutettiin ja sähköisten aloitteiden toteuttamista Ahjo-järjestelmään valmisteltiin: helmikuusta 2016 alkaen luottamushenkilöt voivat tehdä aloitteita sähköisesti. Arkistolaitos myönsi maaliskuussa luvan säilyttää Ahjo-järjestelmään sisältyviä pysyvästi säilytettäviä asiakirjatietoja yksinomaan sähköisessä muodossa: sähköiseen säilyttämiseen siirrytään vuoden 2016 alusta. Kaupunginhallituksen tietotekniikkajaostossa käsiteltiin Ahjon kehityksen suuntaviivat vuosille 2016–2018.

Kaksikielinen Helsinki -työryhmän raportti valmistui. Työryhmän ehdotuksen mukaisesti kaksikielisyystoimikunta asetettiin lokakuussa, ja se aloitti toimintansa joulukuussa.

Kaupungin turvallisuussuunnitelman 2011–2014 toimeenpanoa jatkettiin yhteistyössä hallintokuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Turvallisuussuunnitelman loppuraportti valmistui helmikuussa. Kaupungin uusi turvallisuussuunnitelma hyväksyttiin joulukuussa.

Kaupunkikonsernin valmiusohje uudistettiin. Huovi-portaalin käyttöönottoprojektia jatkettiin yhdessä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa. Portaalin käyttäjämäärä kasvoi merkittävästi syksyn aikana.

Sopimushallintahankkeessa käynnistettiin järjestelmän pilotointivaihe.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Tavoitteena on, että 60 prosenttia kaupunginvaltuuston ja -hallituksen päätettäväksi tulevista asioista käsitellään enintään 100 kalenteripäivässä.

80,73 prosenttia kaupunginvaltuuston ja -hallituksen päätettäväksi tulevista asioista käsiteltiin enintään 100 kalenteripäivässä. Tavoite toteutui.

- Talouden ohjauksen tasapainotavoite: Pidetään emokaupungin käyttömenojen reaali kasvu asukasmäärän kasvun mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 prosentilla tuottavuuden parantamisen tavoitteella.

Tavoitteen toteutumista seurataan vertaamalla Talouden ja toiminnan seurantaraportteja ja talousarviota ja toteutuminen dokumentoidaan vertaamalla tilinpäätösten toimintamenolukuja. Tarkastelussa ovat talousarvion mukaisen tuloslaskelman toimintamenot ilman nettobudjetoituja yksiköitä. Tavoitteen mukainen kasvu oli 0,9 prosenttia. Toteutunut kasvu oli 2,9 prosenttia. Tavoite ei toteutunut.

- Käynnistetään yritysten sähköisen palvelualueen valmistelu, jossa määritellään kaupungin sisäiset palvelupolut sekä laaditaan järjestelmän kustannusarvio ja toteutusaikataulu.

Kaupungin eri virastojen yrityksille suunnattujen palvelujen kartoituksessa selvitettiin yrityksille suunnattujen palvelujen määrä ja tilanne. Priorisointi palvelujen siirtämiseksi kaupungin sähköiselle asiointialustalle on tehty ja se esitellään elinkeinopoliittisia asioita koordinoivalle työryhmälle vuoden 2016 helmikuun alussa. Priorisoidujen kokonaisuuksien osalta on laadittu etenemissuunnitelma. Tietotekniikka-ohjelman ja kokonaisarkkitehtuurin periaatteiden mukaisesti tukeudutaan olemassa olevaan kaupunkiyhteiseen palvelualueeseen. Tästä syystä ei käynnistetä uuden alustan valmistelua, vaan asiassa hyödynnetään jo olemassa olevaa kaupungin sähköisen asiointin alustaa palvelujen yhteentoimivuuden takaamiseksi. Tavoite toteutui.

- Sivuston Asiointi.hel.fi yhdistäminen Hel.fi -sivustoon teknisesti ja toiminnallisesti

Asiointi on yhdistetty teknisesti ja toiminnallisesti Hel.fi-sivustoon. Kirjautuminen asiointiin Hel.fi-sivuilta on julkaistu 11.12.2015 ja uusi sähköinen asiointi on julkaistu beta-versiona kuntalaisten käytettäväksi 21.12.2015. Tehdyt muutokset on myös todennettavissa asiakkaan näkökulmasta suoraan Hel.fi-sivuilta. Tavoite toteutui.

1 10 02 KESKITETTY TIETOTEKNIikka

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	2 758	0	2 758	4 514	1 756	0
Menot	-25 839	0	-25 839	-23 260	2 579	-1 700
Toimintakate	-23 081	0	-23 081	-18 746	4 335	-1 700
Poistot	-6 000	0	-6 000	-3 746	2 254	0
Tilikauden tulos	-29 081	0	-29 081	-22 492	6 589	-1 700

Keskitetyn tietotekniikan 25,8 miljoonan euron käyttömenojen talousarviomäärärahaista jäi käyttämättä 2,6 miljoonaa euroa. Myönnettyä 1,7 miljoonan euron ylitysoikeutta ei käytetty. Suurimmat käyttömenojen kustannukset kohdentuivat asian- ja dokumentinhallintajärjestelmän, tietoliikenne- ja työasemaverkon, internet-palvelujen, Laske-järjestelmän, sähköisen asioinnin ja Helmen ylläpitoon sekä asiakas- ja potilastietojärjestelmähankkeen valmisteluun yhdessä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin sekä pääkaupunkiseudun kuntien kanssa.

1 10 03 ICT-PALVELUKESKUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	12 489	0	12 489	6 422	-6 067	0
Menot	-12 489	0	-12 489	-6 422	6 067	0
Toimintakate	0	0	0	0	0	0
Poistot	-750	0	-750	-897	-147	0
Tilikauden tulos	-750	0	-750	-897	-147	0

ICT-palvelukeskuksen palveluiden piiriin kuuluivat vuoden 2015 aikana kaupunginkanslia, sosiaali- ja terveysvirasto ja varhaiskasvatusvirasto. Toimintakulut 6,4 miljoonaa euroa katettiin asiakasvirastojen ja keskitetyn tietotekniikan määrärahoista.

1 10 04 TYÖLLISYYSPOLITIIKKA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	11 000	0	11 000	9 982	-1 018	0
Menot	-34 106	0	-34 106	-30 967	3 139	0
Toimintakate	-23 106	0	-23 106	-20 985	2 121	0
Tilikauden tulos	-23 106	0	-23 106	-20 985	2 121	0

Työllisyyspolitiikassa palkkatukityötä ja oppisopimuskoulutusta toteutettiin palkkatuen avulla. Lisäksi kaupunki maksoi yrityksille ja muille yhteisöille Helsinki-lisää niiden ottaessa helsinkiläisen työttömän palkkatukityöhön. Työttömille järjestettiin valmentavia tilaisuuksia, kurssitusta, yksilöllistä ohjausta sekä maahanmuuttajien kielikoulutusta. Respa- ja Tulevaisuustiski-hankkeet toteuttivat nuorisotyöttömyyden ennaltaehkäisytoimia. Vaikeimmin työllistytävien henkilöiden työllistymisen edistämiseksi vuoden lopussa päättyneellä kuntakoikeilulla oli merkittävä rooli.

Työllisyysmäärärahoissa oli käytettävissä 15,6 miljoonaa euroa 7 250 palkkatuetun työn kuukaudeksi. Tavoite ei toteutunut, koska TE-toimiston määrärahat loppuivat kesällä 2015 ja lisämäärärahoja saatiin vasta lokakuussa 2015. Palkkatuetussa työssä aloitti yhteensä 999 uutta henkilöä, mikä on noin 90 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Tämä vaikutti myös työllistämismäärärahatuloihin, jotka toteutuivat 90 prosenttisesti. Määrärahatulo perustuu TE-toimiston myöntämiin palkkatukiin.

1 10 05 ELÄKKEET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-14 431	0	-14 431	-7 245	7 186	-5 000
Toimintakate	-14 431	0	-14 431	-7 245	7 186	-5 000
Tilikauden tulos	-14 431	0	-14 431	-7 245	7 186	-5 000

Määräraha on varattu kaupungin oman eläkejärjestelmän mukaisiin menoihin sekä niihin eläkemenoihin, joita ei voida kohdistaa millekään hallintokunnalle. Menoja vähentää lakisääteisen eläkevastuuvakuutuksen purkaminen. Maksettujen eläkkeiden määrä toteutui talousarviota pienempänä.

1 10 06 TYÖSUHDEMATALIPPU

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	17	17	0
Menot	-2 800	-160	-2 960	-2 954	6	0
Toimintakate	-2 800	-160	-2 960	-2 937	23	0
Tilikauden tulos	-2 800	-160	-2 960	-2 937	23	0

Määrärahalla tuettiin henkilöstön työsuhdematkalippuja. Menot ylittivät talousarvion varatun määrärahan. Ylityksen syytä on työsuhdematkalippujen suosion kasvaminen vuosittain ja lainsäädännön muutos, joka mahdollisti myös arvolippujen käytön. Määrärahan ylitys katettiin siirtämällä kaupunginkanslian talousarviokohdalta (1 10 01) työsuhdematkalippuihin 160 000 euron suuruinen määräraha.

1 14 KESKITETYSTI MAKSETTAVAT MENOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	254	254	0
Menot	-6 664	0	-6 664	569	7 233	0
Toimintakate	-6 664	0	-6 664	823	7 487	0
Tilikauden tulos	-6 664	0	-6 664	823	7 487	0

1 14 02 RYHMÄHENKIVAKUUTUS JA MATKAVAKUUTUS, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-800	0	-800	-663	137	0
Toimintakate	-800	0	-800	-663	137	0
Tilikauden tulos	-800	0	-800	-663	137	0

Määrärahasta maksettiin ryhmähenkivakuutuksesta vastaavan Kevan hoitaman taloudellisen tuen maksut sekä virka- ja luottamusmiesten matkavakuutuksen maksut.

1 14 04 JAKSOTETUT HENKILÖSTÖMENOT, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	254	254	0
Menot	-5 864	0	-5 864	1 232	7 096	0
Toimintakate	-5 864	0	-5 864	1 486	7 350	0
Tilikauden tulos	-5 864	0	-5 864	1 486	7 350	0

Määrärahasta kirjattiin hallintokuntien (lukuun ottamatta liikelaitoksia) lomapalkkojen ja niihin liittyvien henkilösivukujen jaksotusten muutos.

1 27 KUNNALLISVEROTUS, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-18 700	0	-18 700	-16 975	1 725	0
Toimintakate	-18 700	0	-18 700	-16 975	1 725	0
Tilikauden tulos	-18 700	0	-18 700	-16 975	1 725	0

Menoihin kirjattiin valtion veloittamat verohallintolain 11 §:n mukaiset verotuksen toteuttamisesta aiheutuneet kustannukset.

1 35 HELSINGIN SEUDUN YMPÄRISTÖPALVELUT -KUNTAYHTYMÄN MAKSUSUUEDET, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-2 085	0	-2 085	-2 028	57	0
Toimintakate	-2 085	0	-2 085	-2 028	57	0
Tilikauden tulos	-2 085	0	-2 085	-2 028	57	0

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) perussopimuksen mukaan kuntayhtymä rahoittaa toimintakulunsa vesihuolto- ja jätehuoltotoimintojen maksuilla, kuntaosuuksilla ja muilla tuloilla. Kuntayhtymä perii jäsenkunniltaan maksuosuudet muista kuin vesihuollon tai jätehuollon tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin.

1 39 MUU YLEISHALLINTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 350	0	1 350	3 744	2 394	0
Menot	-18 097	0	-18 097	-16 002	2 095	-4 000
Toimintakate	-16 747	0	-16 747	-12 258	4 489	-4 000
Poistot	0	0	0	-56 140	-56 140	0
Tilikauden tulos	-16 747	0	-16 747	-68 398	-51 651	-4 000

1 39 01 KAUPUNGIN HISTORIA, TIETOKESKUKSEN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	0	0	0
Menot	-247	0	-247	-92	155	0
Toimintakate	-247	0	-247	-92	155	0
Tilikauden tulos	-247	0	-247	-92	155	0

Helsingin historiatoimikunta tuotti vuonna 2015 kolme julkaisua: (1) Jarmo Niemisen toimittaman teoksen Helsinki ensimmäisessä maailmansodassa. Sotasurmat 1917–1918, (2) Seppo Aallon kirjoittaman Kruununkaupunki, Vironniemen Helsinki 1640–1721 sekä (3) Martti Häikiön teoksen Tiedon metropoli, Tutkimus, opetus ja tiedonvälitys Helsingin historiassa 1945–2010. Häikiön teos on samalla Helsingin sotien jälkeisen historiansarjan viides teos. Kaupungin historian toimintamenot alittuivat noin 155 000 eurolla, koska uusia kirjoja ei alettu kirjoittaa vuoden 2015 aikana.

1 39 02 OSUUEDET JA KORVAUKSET, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	88	88	0
Menot	-4 450	0	-4 450	-4 374	76	0
Toimintakate	-4 450	0	-4 450	-4 286	164	0
Tilikauden tulos	-4 450	0	-4 450	-4 286	164	0

Määrärahaa maksettiin maksuosuuksia Uudenmaan liitolle 3,0 miljoonaa euroa, Greater Helsinki Promotion Ltd Oy:lle 1,3 miljoonaa euroa sekä eräitä muita pieniä hankkeita.

1 39 05 YHTEISÖJEN TUKEMINEN, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-3 500	0	-3 500	-2 135	1 365	0
Toimintakate	-3 500	0	-3 500	-2 135	1 365	0
Tilikauden tulos	-3 500	0	-3 500	-2 135	1 365	0

Määrärahaa maksettiin avustusta muun muassa Finlandia-talo Oy:lle, Helsingin kaupungin 450-vuotis-taiteilijatalosäätiölle, Helsingin seudun kesäyliopistosäätiölle, Oy Gardenia-Helsinki Ab:lle ja Y-säätiölle.

1 39 06 JÄSENMAKSUT, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-3 285	0	-3 285	-3 259	26	0
Toimintakate	-3 285	0	-3 285	-3 259	26	0
Tilikauden tulos	-3 285	0	-3 285	-3 259	26	0

Suurimmat yksittäiset jäsenmaksut maksettiin Suomen Kuntaliitolle (1,9 miljoonaa euroa), Kunnalliselle työmarkkinalaitokselle (0,5 miljoonaa euroa) sekä Uudenmaan virkistysalueyhdistys ry:lle (0,4 miljoonaa euroa).

1 39 13 KEHITTÄMISHANKKEET, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	69	69	0
Menot	-2 470	0	-2 470	-1 569	901	-4 000
Toimintakate	-2 470	0	-2 470	-1 500	970	-4 000
Tilikauden tulos	-2 470	0	-2 470	-1 500	970	-4 000

Määrärahaa käytettiin 1,6 miljoonaa euroa. Käytettävissä oli edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyjen ylitysoikeuksien jälkeen yhteensä 6,5 miljoonaa euroa. Toteutuneet menot kohdentuivat pääosin Pesararadan suunnittelun kustannuksiin.

1 39 15 KESKITETTY HANKETOIMINTA, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 350	0	1 350	3 587	2 237	0
Menot	-4 145	0	-4 145	-4 573	-428	0
Toimintakate	-2 795	0	-2 795	-986	1 809	0
Poistot	0	0	0	-56 140	-56 140	0
Tilikauden tulos	-2 795	0	-2 795	-57 126	-54 331	0

Keskitetyn hanketoiminnan rahalla rahoitettiin kaupungin eri virastojen uusia EU-hankkeita (kuten mm. 6Aika-hanke) sekä muita ulkopuolisella osarahoituksella toteutettuja hankkeita. EU-rahoitteisia uusia hankkeita oli vuonna 2015 kaikkiaan 38 ja muita 3.

EU- ja muihin hankkeisiin käytettiin 4,6 miljoonaa euroa, joista EU-hankkeiden osuus oli 4,1 miljoonaa euroa. Tuloihin kirjattiin EU:lta ja muilta rahoittajilta saatuja tukia yhteensä 3,6 miljoonaa euroa. Tuloista EU-hankkeiden osuus oli 3 miljoonaa euroa. Tulojen ennakoitua suurempi määrä johtuu hankkeiden menojen ja tukien kohdentumisesta eri toteumavuosille. Etenkin hankepartnerneille välitettävien tukiosuuksien tuloutuminen ja maksaminen eri kalenterivuonna aiheuttaa poikkeamia arviosta. Sitova toimintakate toteutui talousarviota parempana.

KUNNAN LIIKELAITOKSET

HELSINGIN KAUPUNGIN TALOUSHALLINTOPALVELU -LIIKELAITOS (TALPA)

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	27 680	26 645	-1 035
Liikelyijäämä/alijäämä	56	372	316
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	0	316	316
Peruspääoman tuotto (8 prosenttia)	56	56	0
Varsinaisen toiminnan rahavirta	100	435	335
Investointien rahavirta	-450	-358	92
Vaikutus maksuvalmiuteen	-350	77	427

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavoitteet			
Laskutus			
Myyntilaskut ja myyntireskontralaskut, 1000 kpl	1 331	1 272	-59
Lähetetyt laskut, maksuistutukset ja perintätoimeksiannot, 1 000 kpl	183	214	31
Ostolaskut			
Ostolaskut, 1 000 kpl	780	792	12
Palkkalaskenta			
Palkka- ja palkkiolipukkeet, 1 000 kpl	774	777	3
Tehokkuus/taloudellisuus			
Myyntilaskut ja perintätöidenpiteet, kpl/htv	32 200	31 390	-810
Palkka- ja palkkiolipukkeet, kpl/htv	7 575	8 219	644
Palvelusuhdeasiat, kpl/htv	1 060	1 172	112
Automaattisesti täsmäytyneet ostolaskut/kaikki ostolaskut, prosenttia	14,0	13,6	-0,4
Sähköisesti ilmoitetut poissaolot/kaikki poissaoloilmoitukset, prosenttia	85,0	67,9	-17,1
Sähköiset palkkalipukkeet/kaikki palkkalipukkeet, prosenttia	80,0	69,9	-10,1
Resurssit			
Henkilötyövuodet	377	365	-12
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Toimitilat, m ²	8 306	8 306	0
Tilat, neliötä/henkilötyövuosi	22,0	22,8	0,8
Tuottavuus			
Liikevaihto/henkilötyövuosi, 1 000 euroa	73	73	0
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	6,7	23,4	16,7
Tuottavuus (2012=100)	107	107	0
Sitovat toiminnalliset tavoitteet			
Asiakastyytyväisyys vähintään (asteikolla 1–5)	3,7	3,9	0,2

Taloushallintopalvelulla oli vuonna 2015 kaksi sitovaa tavoitetta, jotka molemmat toteutuivat: asiakastyytyväisyys vähintään 3,7 ja tilikauden tulos on ≥ 0 euroa.

Vuonna 2015 Taloushallintopalvelun asiakastyytyväisyyden yleisarvosana nousi aikaisemmista vuosista ollen 3,86.

Talousarvion verraten tilikauden tulos muodostui ylijäämäiseksi 315 704 euroa, eli tulostavoite ≥ 0 saavutettiin.

Talouhallintopalvelulle talousarviossa asetettu tuottavuustavoite oli nostaa tuottavuutta kaksi pistettä. Tuottavuustavoite saavutettiin.

Talouhallintopalvelun palveluksessa oli vuoden 2015 lopussa yhteensä 387 työntekijää, joista vakinaisia oli 344 ja määräaikaisia 43. Koko henkilöstömäärä väheni edellisestä vuodesta 19 henkilöllä. Laskennallisia henkilötyövuosia toteutui 365, mikä oli 17 henkilötyövuotta vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Talpan käytössä olleiden toimitilojen määrä väheni vuoden 2015 aikana selvästi.

Ostolaskuosaston talousarvion toiminnallisena tavoitteena oli nostaa ostolaskujen käsittelyn sähköistämistä 14 prosenttiin kaikista käsitellyistä ostolaskuista. Tavoite saavutettiin lähes suunnitellusti.

Palkanlaskentaosaston toiminnallisena tavoitteena oli tuottaa kuluvana vuonna 774 000 palkka- tai palkkiolipuketta. Lipukkeita toteutui 777 000 eli 0,4 prosenttia suunniteltua enemmän.

Sähköisten poissaoloilmoitusten osuuden kasvutavoitteesta (85 prosenttia kaikista poissaoloilmoituksista) jäätin 17,1 prosenttiyksikköä. HR-työpöydän kautta sähköisesti ilmoitettavien poissaolojen määrä on tällä hetkellä lähes maksimissaan, joten määrän kasvattaminen on vaikeaa.

Palkanlaskentaosaston tavoitteena oli myös sähköisten palkkalaskelmien osuuden kasvattaminen 80 prosenttiin kaikista palkkalaskelmista. Tavoitteesta jäätin 10,1 prosenttiyksikköä. Talouhallintopalvelu on pyrkinyt aktiivisella tiedottamisella yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa vaikuttamaan siihen, että yksittäiset palkansaajat valitsisivat verkkopalkkalaskelman..

2 RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖTOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	329 539	0	329 539	317 164	-12 375	0
Menot	-613 860	0	-613 860	-594 753	19 107	0
Toimintakate	-284 321	0	-284 321	-277 589	6 732	0
Poistot	-81 660	0	-81 660	-86 078	-4 418	0
Tilikauden tulos	-365 981	0	-365 981	-363 667	2 314	0

2 05 HELSINGIN KAUPUNGIN TUUKKUTORI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	6 248	0	6 248	6 412	164	0
Menot	-6 757	0	-6 757	-6 757	0	0
Toimintakate	-509	0	-509	-345	164	0
Poistot	-850	0	-850	-854	-4	0
Tilikauden tulos	-1 359	0	-1 359	-1 199	160	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritavoitteet						
Asiakastyytyväisyys (1–5)	3,4	0,0	3,4	3,7	0,3	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Toimitilojen käyttöaste vähintään, prosenttia	88	0	88	91	3	0
Vuokratut tilat, tukkutorialue, m ²	16 500	0	16 500	17 402	902	0
Vuokratut tilat, kauppahallit, m ²	3 385	0	3 385	3 837	452	0
Resurssit						
Henkilöstön määrä	35	0	35	36	1	0
Tilankäytön tehokkuuden mittari						
Toimitilojen käyttöaste vähintään, prosenttia	88	91	90	90	87	0

Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tuottavuus	98	100	92	95	100

Helsingin Tukutorin toiminta jatkui vilkkaana vuoden 2015 aikana. Investoinneista merkittävimmät olivat lihatukkuhallin tilojen uudelleenjärjestely sekä entisen lämpölaitoksen tiloihin valmistuneen viskitislaamon ravintolatilojen rakentamisen käynnistyminen. Lisäksi Teurastamon alueelle avautui baaritila, kun entinen lihatukkuhallin toimistotila remontoitiin uudelleen. Kyseinen baari valittiin heti ensimmäisenä toimintavuotenaan vuoden baariksi valtakunnallisesti arvostetussa äänestyksessä.

Pitkään vireillä ollut pakastamoprojektia vietiin syksystä saakka eteenpäin entistä voimakkaammin ja konkreettisesti keskittymällä hankkeen kokonaisvaltaisen elinkeinoaikautavuuden arviointiin Helsingin kaupungin kannalta. Lisäksi hankkeen kannattavuuslaskentaa on terävöitetty niin laitosta käyttävien toimijoiden kuin kaupungin näkökulmasta. Hankkeen rakennusteknisen osan jaottelu aiempaa yksityiskohtaisemmin mahdollistaa kiinteistössä olevien tilojen erillishinnoittelun kuten tilakohtaiset kustannusarviot omia tiloja haluaville yrityksille. Uuden pakastamon hiilidioksidipohjaista kylmätekniikkaa ja -prosessia koskevat energialaskelmat on myös päivitetty.

Tapahtumapuolen merkittävin tapahtuma oli kesäkuussa ensimmäistä kertaa järjestetty kansainvälinen Sideways-festivaali. Tapahtuma oli Tukkutorin alueella suurin tähän saakka levittäytyen osittain myös vihertorille. Festivaali sai poikkeuksellisen laajaa ja myönteistä palautetta joka suunnalta, johon pohjaten tehtiin jatkopäätös vuodelle 2016.

Tukkutori jatkoi myös kaupungin ruokakulttuurin kehittämistä. Tähän liittyen Tukkutori sai ensimmäistä kertaa järjestettäväkseen Stadin Silakkamarkkinat, joka on kaupungin vanhin ja perinteisin tapahtuma. Henkilöstön osalta merkittävin asia oli pitkäaikaisen toimitusjohtajan siirtyminen uusiin tehtäviin alkusyksyllä.

Taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet saavutettiin. Tukkutorin asiakastyytyväisyys oli 3,7 asteikolla 1–5 ja vuokrausaste 91 prosenttia.

Tukkutori hankkii lähes kaikki tulonsa vuokraamalla toimitiloja. Vuokrausaste riippuu merkittävästi kauppahallien käytöstä. Vuonna 2015 kaikki hallit olivat käytössä.

Tukkutorin tuottavuutta mitattiin tuottavuusindeksillä, jossa tulot ja menot suhteutettiin indekseillä korjattuna vertailuvuoden 2012 vastaaviin lukuihin. Tuottavuudeksi saatiin 100 talousarvion 92:n sijaan.

2 08 HANKINTAKESKUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	15 157	0	15 157	16 236	1 079	0
Menot	-15 283	0	-15 283	-15 964	-681	0
Toimintakate	-126	0	-126	272	398	0
Poistot	-50	0	-50	0	50	0
Tilikauden tulos	-176	0	-176	272	448	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritettavat						
Kestävä kehitys						
Hankintailpailutukset, joissa ympäristönäkölma huomioitu hankintakriteereissä, prosenttia	50		50	51	1	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Keskimääräinen työpanos/kilpailutus, htp	48,0		48,0	27,1	-20,9	0
Keskimääräinen työpanos/1 000 toimitusriviä, htp	16,0		16,0	17,8	1,8	0
Toiminnan laajuustiedot						
Hankintakilpailutusten määrä, kpl	100		100	159	59	0
Logistiikkakeskuksen toimitusrivien määrä, 1 000 kpl	400		400	415	15	0
Logistiikkakeskuksen varaston arvo, 1 000 euroa	850		850	1 081	231	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Resurssit						
Henkilöstön määrä, 31.12.	54		54	59	5	0
Toimitilat, m ²	4 168		4 168	4 168	0	0
Tilankäytön tehokkuuden mittari						
	TA 2015	2015	2014	2013	2012	
Tilojen kokonaispinta-ala, htm ²	4 168	4 168	4 168	4 168	4 168	
Tuottavuus (2012=100)						
	TA 2015	2015	2014	2013	2012	
(Tuottavuusmatriisi, jossa työpanosten tuottavuuden painoarvo 80 prosenttia ja asiakastytyväisyyden 20 prosenttia)	100	128	116	100	91	

Hankintakeskuksen myyntitulot toteutuivat 8,5 prosenttia suurempana ja menot 4,5 prosenttia suurempana, kuin talousarviossa osattiin ennustaa.

Hankintakeskuksen rooli kaupungin yhteishankintayksikkönä on vahvistunut edelleen. Kilpailutusten määrä nousi edellisvuodesta 10 prosenttia ja oli yhteensä 159 kappaletta (erillishankinnat 117 kpl & yhteishankinnat 42 kpl).

Kestävän kehityksen kriteerien käyttö hankinnoissa kasvoi 6 prosenttia ja 51,3 prosentissa yhteishankintakilpailutuksissa oli otettu ympäristönäkökulma huomioon.

Hankintakeskuksen tuottavuusluku parani edellisvuodesta 10 prosenttia. Tuottavuuslukuun vaikuttivat eniten kilpailutusten määrän kasvu.

Logistiikkakeskuksen toimitusrivien määrä kasvoi noin 3,8 prosenttia talousarvioon verrattuna. Hankintakeskus hoi-
taa jatkossa sosiaali- ja terveysviraston varmuusvarastoa, koska varastossa pitää olla tietty määrä tuotteita var-
muusvaraston edellyttämällä tavalla, varaston arvo kasvoi noin 27 prosenttia verrattuna talousarvioon.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- 50 prosentissa hankintakeskuksen tekemistä hankinnoista huomioidaan ympäristönäkökulma.

Sitova tavoite toteutui ja kestävän kehityksen kriteerien käyttö hankinnoissa kasvoi. 51,3 prosentissa yhteishankintakilpailutuksissa oli otettu ympäristönäkökulma huomioon.

- Asiakastytyväisyys 3,8 (asteikolla 1–5).

Tavoite toteutui, asiakastytyväisyys kasvoi edelleen vuonna 2015 ja oli 4,03.

2 09 YLEISTEN TÖIDEN LAUTAKUNTA JA RAKENNUSVIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	73 677	0	73 677	71 236	-2 441	0
Menot	-129 993	0	-129 993	-123 923	6 070	0
Toimintakate	-56 316	0	-56 316	-52 687	3 629	0
Poistot	-73 863	0	-73 863	-79 525	-5 662	0
Tilikauden tulos	-130 179	0	-130 179	-132 212	-2 033	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tilojen kokonaispinta-ala (htm ²)	20 119	9 500			
Pinta-ala (htm ²)/työntekijä	47,19	21,15			

Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Ylläpidon teettäminen	114	111	91	115	100
Investointien teettäminen	104	100	83	85	100
Pysäköinninvalvonta	103				

(Mittari ei käytössä v 2015, sen sisältöön tehty muutos, koska se ei vastannut pysäköinnin valvonnan toimintaa.)

Tilinpäätöksen kokonaistulot olivat 71,2 miljoonaa euroa. Tulot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 0,9 miljoonaa euroa. Kokonaismenot olivat 123,9 miljoonaa euroa. Menot pienenevät 13,9 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

Toimintakate eli kokonaistulojen ja -menojen erotus oli -52,7 miljoonaa euroa. Toimintakatteella rahoitetaan katu- ja viheralueiden ylläpidon, hallinnon ja muiden erillistehtävien hoito. Toimintakate osoittaa verovarilla rahoitetun osuuden niistä viraston palveluista, joista ei peritä erillistä maksua asukkailta tai käyttäjiltä.

Käyttöomaisuuden poistot olivat 79,5 miljoonaa euroa. Käyttöomaisuuden poistot perustuvat poistosuunnitelmaan, jossa poistoajat on mitoitettu vastaamaan omaisuuden kulumista.

Tilikauden tulos oli -132,2 miljoonaa euroa.

Rakennusvirasto siirtyi monitilatoimistoon lokakuussa 2015, käytössä on nyt noin 9 500 m² aikaisemman yli 20 000 m²:n sijaan. Muutto edellytti laajan henkilöstön kehittämisprojektin toteuttamista.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Katupölyn (PM10) pienhiukkasmäärät eivät ylitä ilmanlaatuasetuksen mukaisia raja-arvoja Mannerheimintien mittauspisteessä.

Tavoite toteutui. Raja-arvotaso on ylittynyt tänä vuonna Mannerheimintiellä 6 kertaa sallitun ylitysmäärän ollessa 35 kertaa vuodessa. Raportti on luettavissa Helsingin seudun ympäristöpalveluiden (HSY) verkkosivuilla.

- Helsingin katu- ja puistorakentamisessa muodostuvista maa-aineksista vähintään 70 prosenttia hyötykäytetään kaupungin rakennuskohteissa.

Tavoite toteutui. Massoja hyötykäytettiin 90,7 prosenttia.

- Rakennusvirasto vaatii liikenteellisesti merkittävillä alueilla maankäyttölupaa hakevilta työstä aiheutuvien haittojen hallintasuunnitelman, jonka perusteella hankekohtaiset lupaehtot asetetaan.

Tavoite toteutui. Tavoitteen toteutuminen on dokumentoitu alueidenkäytön verkkohakemistoon.

Käyttötalouden toteutuminen

- Liikenteen ja liikkumisen toimivuutta talviolosuhteissa parannetaan lumilogistiikkaa tehostamalla asuntokatu- ja talvihoidon laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

Tavoite toteutui. Lumilogistiikan tehostamista parannettiin mm. edellyttämällä suurempien lavakokojen käyttöä sekä laatimalla suunnitelmat uusille talviaikaisille liikennejärjestelyille Herttoniemen, Käpylän, Oulunkylän ja Haagan alueille.

- Rakennusvirasto laatii rakennetut ja luonnonmukaiset alueet kattavan viheralueohjelman suunnittelun, rakentamisen ja ylläpidon ohjausvälineeksi.

Tavoite toteutui. Dokumentti ja lisätiedot saatavissa rakennusviraston arkkitehtuoriosastolta.

- Rakennusviraston energiansäästötavoite 2015 on energiansäästöneuvottelukunnan ohjeistuksen mukaisesti 8 prosenttia vuoden 2010 kokonaisenergiakulutuksesta mukaan lukien aiempien vuosien säästötavoitteet.

Tavoite toteutui.

2 09 01 KATU- JA VIHERALUEIDEN YLLÄPITO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	62 283	0	62 283	61 992	-291	0
Menot	-118 599	0	-118 599	-114 689	3 910	0
Toimintakate	-56 316	0	-56 316	-52 697	3 619	0
Poistot	-73 863	0	-73 863	-79 525	-5 662	0
Tilikauden tulos	-130 179	0	-130 179	-132 222	-2 043	0

Määrä- ja taloustavoitteet	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Ulkovalaistuksen energian kulutus, kWh/asukas	81,14	0,00	81,14	77,25	-3,89	0
Ylläpidettävä katuala, ha	2 114	0	2 114	2 114	0	0
Ylläpidettävät sillat, m ²	318 778	0	318 778	310 361	-8 417	0
Yleiset käymälät, kpl	39	0	39	38	-1	0
Uudelleen päällystetty katuala, ha	45	0	45	49	4	0
Rakennetut puistot, ha	886	0	886	913	27	0
Pellot ja niityt, ha	1 175	0	1 175	1 045	-130	0
Metsäiset alueet, ha	4 739	0	4 739	4 655	-84	0
Katuvihreä, ha	479	0	479	479	0	0
Ajoneuvojen varasto- ja lähisiirrot, kpl	19 000	0	19 000	19 685	685	0
Ajoneuvojen siirtokehotukset, kpl	5 000	0	5 000	5 266	266	0
Pysäköintivirhemaksukehotukset, kpl	230 000	0	230 000	148 021	-81 979	0
Pysäköintiautomaatit, kpl	600	0	600	580	-20	0
Asiakaspalvelutapahtumat, kpl	125 000	0	125 000	129 779	4 779	0
Maankäyttöluvut ja maanvuokraukset, kpl	13 950	0	13 950	14 011	61	0
Uudisrakennukset ja peruskorjaukset, m ²	50 000	0	50 000	46 956	-3 044	0
Arkkitehtuoriosaston projekteille tehdyt tunnit	30 000	0	30 000	40 634	10 634	0

Vuoden 2015 alusta yhtiötetyiltä Helsingin Satamalta ja Helsingin Energialta siirrettiin mm. ulkovalaistustoiminta sekä ylläpidettäviä rakenteita, kuten kauppatorin ympäristön rantamuureja, rakennusviraston vastuulle.

Katujen ylläpidon toteuttamiseksi sääolosuhteet olivat suotuisat. Vuoden aikana ei esiintynyt vaikeuksia ylläpitoon liittyvien laadullisten tavoitteiden saavuttamisessa eikä ylläpitoon osoitettua määrärahaa ylitetty. Talvikausi alkuvuodesta oli lyhyt ja vastaavasti talven tulo viivästyi syksyllä. Kesällä satoi riittävän usein, joten kasvillisuus ei kärsinyt kuivuudesta ja ilmanlaatu säilyi hyvänä.

Katujen kokonaisvastuullista hoitoa laajennettiin lokakuun alusta kantakaupungin alueelle siirtämällä kiinteistöjen vastuut Kumpula-Toukola-Vanhakaupunki-Pasila alueelta kaupungille.

Alueiden käytössä kioskipaikkojen kilpailuttamisen periaatteet uudistettiin keväällä 2015.

2 09 04 HKR-RAKENNUTTAJA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	11 394	0	11 394	9 244	-2 150	0
Menot	-11 394	0	-11 394	-9 234	2 160	0
Toimintakate	0	0	0	10	10	0
Tilikauden tulos	0	0	0	10	10	0

HKR-Rakennuttajan toiminnan kokonaisvolyymi nousi vuonna 2015 edelliseen vuoteen verrattuna. Merkittävin muutos oli infrahankkeiden kokonaisvolyymien kasvu.

Suurin asiakas oli edelleen kiinteistöviraston tilakeskus, jonka suhteellinen osuus laskutuksesta oli 39,5 prosenttia. Rakennusviraston infrahankkeiden osuus oli 27 prosenttia. Muiden kaupungin virastojen ja laitosten sekä kaupungin yhtiöiden ja säätiöiden osuus oli yhteensä 32,5 prosenttia ja valtion ja yksityisten osuus 1 prosenttia.

2 10 RAKENTAMISPALVELU (STARA)

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	220 000	0	220 000	207 044	-12 956	0
Menot	-211 116	0	-211 116	-198 154	12 962	0
Toimintakate	8 884	0	8 884	8 890	6	0
Poistot	-4 200	0	-4 200	-3 992	208	0
Tilikauden tulos	4 684	0	4 684	4 898	214	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tehokkuus/taloudellisuus						
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euro	148,0	0,0	148,0	141,4	-6,6	0
Jalostusarvo/henkilö, 1 000 euroa	68,9	0,0	68,9	66,4	-2,5	0
Toiminnan laajuus						
Liikevaihdon muutos, prosenttia	-11,5	0,0	-11,5	-5,8	5,7	0
Investoinnit liikevaihdosta, prosenttia	1,5	0,0	1,5	1,6	0,1	0
Resurssit						
Henkilöstön määrä (31.12.)	1 486	0	1 486	1 464	-22	0
Kannattavuus						
Käyttökate, prosenttia	3,9	0,0	3,9	4,3	0,4	0
Liikelyijäämä liikevaihdosta, prosenttia	2,0	0,0	2,0	2,4	0,4	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012	
Tilojen pinta-alamäärä (h ²) suhteessa asiakasmäärään (2012=100)	98	98	100	100	100	0
Tuottavuus (jalostusarvo/hlö)	TA 2015	2015	2014	2013	2012	
Tuottavuus (2013=100)	103	103	101	100		

Toteutunut toimintakate oli 8,89 miljoonaa euroa eli toimintakatetavoite saavutettiin. Toimintavuoden tulot olivat 207,0 miljoonaa euroa alittaen talousarvion 13,0 miljoonalla eurolla. Menot puolestaan olivat 198,2 miljoonaa euroa alittaen talousarvion 13,0 miljoonalla eurolla.

Staran toimintakatetavoite oli edelliseen vuoteen verrattuna 0,4 miljoonaa euroa suurempi. Edellisvuoteen verrattuna tuloja onnistuttiin kasvattamaan 3,2 miljoonaa euroa ja menot kasvoivat 2,8 miljoonaa euroa, jolloin kasvanut tavoite onnistuttiin saavuttamaan. Pitemmän aikavälin tarkastelussa Staran liikevaihto on ollut laskeva. Selkeä syy toiminnan volyymin laskuun on pääasiassa asiakkaiden pienentyneet tilaukset niin käyttö- kuin investointipuolellakin.

Vuoden 2015 aikana Stara panosti kustannustehokkuuden lisäämiseen ja tuottavuuden parantamiseen selvittämällä oman toiminnan kustannusrakennetta ja tarkastelemalla ulkopuolisten palveluiden käyttöä.

Starassa järjestettiin Controller-koulutusta sekä perehdyttiin Lean-filosofian mukaiseen toiminnan kehittämiseen henkilökunnalle järjestetyssä valmennuksessa. Lean-koulutus jatkuu vuonna 2016 ja samoin toimintajärjestelmän laatiin tähtäävä työ ja siihen liittyvät koulutukset.

Kaupunkitekniikan rakentaminen -osasto ja geopalvelu yhdistyivät helmikuun alussa. Yhdistyminen selkeytti toimintoja ja mahdollisti kustannustehokkaiden ja parempien infrarakentamispalvelujen tarjoamisen.

Vuonna 2014 alkanut Esimies yksikkönsä johtajana -esimieskoulutusohjelma jatkui vuonna 2015. Henkilöstöasioiden osalta järjestettiin koulutusta mm. Kunta10-tuloksista seuraaviin toimenpiteisiin, varhaisen tuen mallin mukaisen toiminnan ottamiseksi jokapäiväiseen johtamiseen, tulos- ja kehityskeskustelujen läpiviemiseen, ryhmätuloskeskusteluiden jalkauttamiseen sekä työturvallisuusasioihin.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Energiansäästö tavoite on 8 prosenttia vuoden 2010 energiankulutuksesta mukaan lukien aiempien vuosien säästö tavoitteet. Tavoitteeseen sisältyvät sähkön- ja kaukolämmönkulutus.

Tavoite toteutui. Asetettu säästö tavoite ylitettiin, kun säästö vuoteen 2010 verrattuna oli noin 20 prosenttia.

- Työhyvinvointia kehitetään siten, että sairauspoissaolojen määrä vähenee vuodesta 2014 vähintään 0,2 prosenttiyksikköä.

Tavoite ei toteutunut. Sairauspoissaoloprosentti oli 5,44 vuonna 2014 ja 5,51 vuonna 2015. Kasvua oli siis 0,07 prosenttiyksikköä.

- Tuottavuutta parannetaan alentamalla kiinteitä kustannuksia edelliseen vuoteen verrattuna.

Tavoite toteutui. Kiinteät kustannukset vähenivät 1,1 prosenttia (2014 = 36,1 miljoonaa euroa ja 2015 = 35,7 miljoonaa euroa).

2 35 PELASTUSTOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	13 300	0	13 300	14 943	1 643	0
Menot	-52 191	0	-52 191	-51 507	684	0
Toimintakate	-38 891	0	-38 891	-36 564	2 327	0
Poistot	-2 320	0	-2 320	-1 629	691	0
Tilikauden tulos	-41 211	0	-41 211	-38 193	3 018	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritetaavoitteet						
Turvallisuuspisteet	8 000	0	8 000	9 822	1 822	0
Väestönsuojeluharjoitukset	10	0	10	15	5	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Kaukolämmön kulutus (2010=100)	92	0	92	92	0	0
Sähkön kulutus (2010=100)	92	0	92	92	0	0
Toiminnan laajuustiedot						
Asukasluvu	622 386	0	622 386	628 200	5 814	0
Palo- ja pelastustehtävät ilman ensivastetta	6 700	0	6 700	7 363	663	0
Ensivastetehtävät	1 300	0	1 300	860	-440	0
Ensihoitotehtävät ensivaste mukaan lukien	54 000	0	54 000	54 592	592	0
Resurssit						
Vakanssit vuoden lopussa	693	0	693	693	0	0
Palkansaajat keskimäärin tilikaudella	669	0	669	658	-11	0
Bruttokäyttömenot, 1 000 euroa	51 652	0	51 652	51 507	145	0
Nettokäyttömenot, 1 000 euroa	38 352	0	38 352	35 563	2 789	0

Tuottavuus	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Bruttokäyttömenot, euroa/asukas	83,0	82,0	83,9	84,4	83,0
Nettokäyttömenot, euroa/asukas	61,6	56,6	58,6	66,1	65,0
Uusi tuottavuusindeksi, (2012=100) *	102,6	106,4	104,1	99,4	100,0

* Laskentakaavaa on korjattu, vuodet vertailukelpoisia.

Toimintakate 36,56 miljoonaa euroa ylitti tavoitteen 6 prosenttia ollen noin 2,3 miljoonaa euroa talousarviota parempi. Toimintamenot alittivat määrärahat 0,7 miljoonaa euroa eli noin 1,3 prosenttia. Menojen säästöstä suurin osa johtui henkilöstökuluista, jotka alittivat budjetin noin 2,2 prosenttia. Toimintatuotot ylittivät talousarvion 1,6 miljoonaa euroa eli 12,4 prosenttia. Palotarkastuksista ja muista valvontasuoritteista sekä erheellisistä paloilmoituksista perittiin maksuja noin 717 000 euroa. Ensihoitopalveluun liittyen veloitettiin HUSilta sopimuskorvauksia noin 7,86 miljoonaa euroa.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä omatoimisen varautumisen kehittämiseksi kuntalaisiin sekä alueella toimiviin tahoihin kohdistetaan turvallisuuteen ja onnettomuusriskien hallintaan liittyviä toimenpiteitä. Vuoden 2015 turvallisuuspistekertymätavoite on vähintään 8 000.

Tavoite toteutui. Turvallisuuspisteitä kertyi 9 822. Tavoite ylitettiin ennen kaikkea turvallisuusviestinnän toimenpiteiden ja operatiivisia toimintaedellytyksiä varmistavien alueellisten riskienhallintatoimenpiteiden kasvun johdosta.

- I-riskialueella pelastustoiminnan keskimääräinen lähtö- ja ajoaika kohteeseen ensimmäisellä 1+3 vahvuisella yksiköllä on enintään 6 minuuttia vähintään 60 prosenttia:ssa tehtävistä.

Tavoite ei toteutunut. Toteuma oli 54 prosenttia.

- Ensihoidon tavoittamisviive on enintään 8 minuuttia vähintään 70 prosenttia:ssa kiireellisyysluokkien A ja B tehtävistä.

Tavoite ei toteutunut. Toteuma oli 67 prosenttia.

- Väestönsuojelun ja suuronnettomuuksien johto- ja erityishenkilöstöä koulutetaan vuosittain kymmenessä harjoituksessa.

Tavoite toteutui. Harjoitusten lukumäärä oli 15.

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Määräaikaisen valvonnan piirissä olevissa valvontakohteissa riskiluvun 3–5 saaneiden kohteiden osuus kaikista valvonnan piirissä olevista kohteista kasvaa.
Tavoite toteutui. Tulos oli 83,3 prosenttia. Mittaamistapaa on muutettu ja tunnusluku lasketaan kaikista auditoiduista kohteista. Muutoksen johdosta korjatut tunnusluvut edellisvuosina olivat 82,2 prosenttia (2014) ja 81,1 prosenttia (2013).
- Maallikoiden havaitsemista kammioväriäpotilaista selviytyy vähintään 32 prosenttia.
Tavoite toteutui. Toteuma oli 52 prosenttia.
- Ensihoitoyksiköiden tehtäväsidonnaisuus ei nouse vuoteen 2014 verrattuna.
Tavoite ei toteutunut. Kuljettavien yksiköiden tehtäväsidonnaisuus kasvoi yhdellä prosenttiyksiköllä 47 prosenttiin. Johto- ja lääkäriyksikkö mukaan lukien sidonnaisuus pysyi 42 prosentissa.
- VATU-menettelyt toteutuvat 100 prosenttia.
Tavoite toteutui.
- Täydennyskoulutuksen määrä on vähintään sama kuin vuonna 2014.
Tavoite ei toteutunut. Koulutettavapäivien lukumäärä oli 1914 (2002). Tavoitteen alittaminen johtuu muutamista toteuttamatta jääneistä pelastustoiminnan viranomaisyhteistyöharjoituksista sekä onnettomuuksien ehkäisyyn kvartaalikoulutusten suunniteltua pienemmästä osallistujamäärästä.
- Väestönsuojelun ja suuronnettomuuksien johtamisjärjestelmä on kuvattu.
Tavoite ei toteutunut.
- Pelastuslaitoksen viestinnän ja kriisiviestinnän suunnitelmat on päivitetty.
Tavoite toteutui.
- Pelastuslaitoksen alueellisen pelastusliiton sekä sopimuspalokuntien tuottavat onnettomuuksien ehkäisyyn ja omatoimiseen varautumiseen liittyviä palveluja kuntalaisille enemmän kuin vuonna 2014.
Tavoite toteutui.

- Pelastuspalveluorganisaation koulutustarve on määritetty. Tavoite toteutui.
- Operatiivinen henkilöstösuunnittelujärjestelmä (Hesu) on otettu käyttöön. Tavoite toteutui osittain. Tietojärjestelmän operatiivinen käyttö henkilöstösuunnittelussa aloitettiin vuoden vaihteessa. Kokonaistoimitus on jäljessä aikataulusta noin 16 kuukautta. Arvioitu toimituksen valmistumisaste on 60 prosenttia.

2.37 YMPÄRISTÖTOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 157	0	1 157	1 293	136	0
Menot	-12 667	0	-12 667	-12 667	0	0
Toimintakate	-11 510	0	-11 510	-11 374	136	0
Poistot	-377	0	-377	-78	299	0
Tilikauden tulos	-11 887	0	-11 887	-11 452	435	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tunnusluvut						
Asiantuntijatoiminta						
Tutkimukset, selvitykset, ohjelmat	51	0	51	51	0	0
Konsultointi	1 465	0	1 465	1 720	255	0
Kirjalliset lausunnot	841	0	841	768	-73	0
Valvonta						
Luvat ja ilmoitukset	1 660	0	1 660	1 802	142	0
Valvontatarkastukset ja näytteenotto	4 250	0	4 250	5 937	1 687	0
Asiakaspalvelu						
Neuvonta	13 600	0	13 600	13 483	-117	0
Tiedotus ja valistus	508	0	508	494	-14	0
Tuotteet yhteensä	22 375	0	22 375	24 255	1 880	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tilojen pinta-alamäärä (htm ²) suhteessa asiakasmääriin	96,2	94,5	97,3	98,7	100,0
Tilojen kokonaispinta-ala (htm ²)	3 504	3 489	3 489	3 489	3 489
Toimipaikkojen määrä	3	2	2	2	2
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tuottavuusindeksi	113,9	138,2	114,3	107,3	100,0

Elintarvikevalvonnan Oiva-järjestelmän valvontatarkastuksia on tehty huomattavasti ennakoitua enemmän. Tarkastuskäytännöt ovat vakiintuneet ja niitä on tehostettu. Tuottavuuden kasvulukua selittää se, että vertailuvuonna 2012 viraston tuottavuus heikkeni huomattavasti viraston muuttaessa uusiin toimitiloihin, mikä söi työpanosta ja muuton jälkeen uudet toimintatavat hakivat hetken muotoaan.

Tuloja kertyi 12 prosenttia budjetoitua enemmän. Maksullisia valvontatarkastuksia tehtiin 36 prosenttia enemmän kuin talousarviossa ennustettiin. Elintarvikevalvonnan Oiva-järjestelmän tarkastuskäytännöt vakiintuivat ja niitä tehostettiin.

Helsingin ilmastotiekartta valmistui. Kartassa kuvataan, millainen on hiilineutraali Helsinki vuonna 2050 ja mitä asukkaiden, yritysten ja kaupungin tulisi tehdä tiellä hiilineutraaliuteen. Helsingin Iso Roobertinkadulla asukkaat, yritykset ja kiinteistön omistajat ideoivat Ilmastokatu-hankkeessa keinoja, joilla energiankulutusta vähennetään ja kasvihuonekaasupäästöjä leikataan.

Helsingin kaupungin uutta ilmansuojelusuunnitelmaa valmisteltiin ympäristökeskuksen johdolla. Suunnitelman tekemiseen osallistettiin myös kaupunkilaiset, jotka saivat kommentoida suunnitelman toimenpide-ehdotuksia.

Citywater-hankkeessa verkostoiduttiin Tallinnassa ja kutsuttiin uusia toimijoita mukaan Itämerihaasteen verkostoon. Vuonna 2015 hankkeessa edistettiin mm. hulevesien hallintaa. Helsingin luonnonsuojeluohjelmassa 2015–2024 ja metsäverkostaselvityksessä esitetään 47 uuden luonnonsuojelualueen perustamista.

Oiva-järjestelmä laajeni vuonna 2015. Järjestelmä koskee nyt kaikkia elintarvikehuoneistoja, myös ulkomyyntiä ja elintarviketeollisuutta. Vuoden 2015 merkittävimmissä ruokamyrkytys-epidemiassa lähes 50 henkilöä sairastui salmonellaa ostettuaan chia-siemeniä sisältävän smoothievanukkaan helsinkiläisestä myymälästä.

Terveystieteiden mukaisia ilmoitusvelvollisia, kuten parturikampaamoita, kauneushoitoloita ja tatuointiliikkeitä, kartoitettiin tehostetusti. Toiminnanharjoittajia muistutettiin ilmoitusvelvollisuudesta ja sähköisen asioinnin mahdollisuudesta.

Syksyllä 2015 ympäristökeskus selvitti yhteistyössä kaupunginkanslian elinkeino-osaston kanssa tapahtuma-alueiden lähellä asuvien asenteita ulkoilmakonsertteihin ja niiden päättymisaikoihin. Kyselyn tuloksia hyödynnetään myöhemmin valmistuvassa konserttien päättymisaikalinjauksessa.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Katupölypitoisuudet Mannerheimintien mittausasemalla eivät ylitä ilmanlaatuasetuksen mukaisia raja-arvoja (HKR:n kanssa yhteinen tavoite).

Toteutui. Kaksi kastelupyynnöä lähetetty. Katupölyraja-arvo ei ylittynyt Mannerheimintien mittausasemalla eikä muuallakaan HSY:n mittausasemilla vuonna 2015. Hengitettävien hiukkasten (PM10) raja-arvotaso ylittyi Helsingissä Mannerheimintiellä 6, Töölöntullissa 24, Mäkelänkadulla 25 ja Kalliossa 1 kertaa. Sallittu ylitysmäärä on 35 kertaa vuodessa.

- Asumisterveyttä koskevista toimenpidepyynnöistä 80 prosenttia on ratkaistu 220 vuorokaudessa asian vireille tulosta

Ei toteutunut. Toimenpidepyynnöistä 80 prosenttia ratkaistiin 225 vuorokaudessa. Toimenpidepyynnöt ovat monimutkaistuneet. Toimenpidepyynnöille on tyypillistä, että eri osapuolet ovat eri mieltä haitan olemassaolosta ja korjaustarpeesta. Yksikön niukat resurssit ovat hidastaneet toimenpidepyyntöjen käsittelyyn ottoa, mikä puolestaan on vaikuttanut kokonaiskäsittelyaikoihin.

- Suunnitelmallisia elintarviketarkastuksia tehdään vähintään 2 400.

Toteutui. Tarkastuksia tehtiin 2 738 kpl.

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Ympäristövalvonnan suunnitelmallisen valvonnan mukaisesta tarkastustavoitteesta (500 tarkastusta) tehdään vähintään 80 prosenttia, 400 kappaletta.
Toteutui. Tarkastuksia tehtiin 539 kpl.
- Asumisterveyttä koskevista toimenpidepyynnöistä vähintään 80 prosenttia otetaan käsittelyyn 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta.
Ei toteutunut. Toimenpidepyynnöt saatiin käsittelyyn 107 vuorokaudessa.
- Pilaantuneen maaperän kunnostamista koskevista ilmoituksista 80 prosenttia on ratkaistu 80 vuorokaudessa.
Toteutui. Ilmoitukset ratkaistiin 58 vuorokaudessa
- Ympäristöterveydenhuollossa, pois lukien elintarvike- ja talousvesivalvonta, tehdään vähintään 600 tarkastusta tai näytteenottoa. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset kohdistetaan riskiperusteisesti.
Toteutui. Tarkastuksia tehtiin 1 335 kpl.
- Oleskelutilojen – mm. päiväkodit, koulut, vanhainkodit, majoitustilat – ja nk. hygieniä edellyttävien huoneistojen käyttöönottoa koskevista ilmoituksista 80 prosenttia käsitellään alle 100 vuorokaudessa.
Ei toteutunut. Ilmoitukset käsiteltiin 133 vuorokaudessa.
- Yksittäisten ruokamyrkytyspäilyjen käsittelyaika on enintään 7 vrk.
Toteutui. Käsittelyaika oli 5 vuorokautta.

Energiätehokkuutta ja ympäristöä koskevat tavoitteet

- Ympäristötalon kokonaissähkökulutus on 2 prosenttia alhaisempi kuin vuonna 2014.
Ei toteutunut. Kulutus oli 294,79 MWh eli se kasvoi 4 prosenttia.
Ympäristökeskuksessa on tehty energiansäästötoimenpiteitä, joista huolimatta energiankulutus on kasvanut. Kulutuksen kasvun ja korkean pohjakuorman syitä on selvitetty ulkopuolisen asiantuntijan johdolla.

Ympäristöä koskevat toiminnalliset tavoitteet

- Toteutetaan kaikki toimenpiteet, jotka on aikataulutettu ekokompassin päivitettyssä ympäristöohjelmassa vuodelle 2015.
Toteutui.

2.42 HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE -KUNTAYHTYMÄN MAKSUOSUUDET, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-185 853	0	-185 853	-185 781	72	0
Toimintakate	-185 853	0	-185 853	-185 781	72	0
Tilikauden tulos	-185 853	0	-185 853	-185 781	72	0

Kuntayhtymän perussopimuksen mukaan kuntayhtymä rahoittaa toimintansa lipputulolla, jäsenkuntien kuntaosuuksilla, valtion avustuksilla ja muilla tuloilla. Jäsenkunnille kohdistetaan kuntayhtymän eri tehtävistä aiheutuvat kulut palvelujen käytön mukaisesti. Lipputulot kohdistetaan kunnittain kuntakohtaisen lipputulokertymän perusteella. Kuntaosuuksilla katetaan kullekin kunnalle kohdistettujen kulujen ja tuottojen erotus. Vuoden 2015 maksuosuus toteutui talousarvion mukaisesti.

KUNNAN LIIKELAITOKSET

HELSINGIN KAUPUNGIN LIIKENNELAITOS -LIIKELAITOS (HKL)

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	158 551	153 941	-4 610
Liikelylijäämä/alijäämä	27 165	25 940	-1 225
Tilikauden yli-/alijäämä (-)	0	2 466	2 466
Varsinaisen toiminnan rahavirta	36 701	41 426	4 725
Investointien rahavirta	-161 087	-103 888	57 199
Rahoituksen rahavirta	124 386	62 453	-61 933
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	-9	-9
Peruspääoman tuotto (9 prosenttia)	8 442	8 442	0
Infran korkotulo	11 518	10 971	-547
Tuki kaupungilta	-11 998	-11 998	0
Netto	7 962	7 415	-547
Pitkäaikaisen vieraan pääoman vähennys	1 988	1 988	0
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korko	193	75	-118

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritavoitteet			
Paikkakilometrit			
Raitioliikenne, miljoonaa	601,0	594,8	-6,2
Metroliikenne, miljoonaa	2 169,6	2 165,5	-4,1
Yhteensä, miljoonaa	2 770,6	2 760,3	-10,3
Tehokkuus/taloudellisuus			
Liikelylijäämä, prosenttia	17,1	16,9	-0,2
Koko pääoman tuotto, prosenttia	3,5	3,5	0,0
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	3,7	3,8	0,1
Omavaraisuusaste, prosenttia	53,8	60,1	6,3
Paikkakilometrikustannus, euroa	0,065	0,059	-0,006
Toiminnan laajuustiedot			
Liikevaihto, miljoonaa euroa	158,6	153,9	-4,7
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euroa	144,0	142,1	-1,9
Liikevaihdon muutos, prosenttia	3,8	1,5	-2,3
Resurssit			
Henkilöstö keskimäärin	1 101	1 084	-17
Tuottavuus			
Tuottavuus (2012=100)	98	98	0

Metroliikenteessä tehtiin 62,9 miljoonaa matkaa vuonna 2015 (2014: 62,1). Raitioliikenteessä matkoja tehtiin 55,2 miljoonaa matkaa (2014: 55,5).

Raitioliikenteen tarjoamat paikkakilometrit nousivat hieman edellisvuodesta ja olivat 594,8 miljoonaa paikkakilometriä (2014: 592,4). Metroliikenteessä paikkakilometrejä kertyi 2 165,5 miljoonaa (2014: 2 137,3) eli 1,3 prosenttia edellisvuotta enemmän.

HKL:n johtokunta päätti kokouksessaan 27.5.2015 HKL:n uudesta johtamisjärjestelmästä. Vuoden 2016 alusta alkaen HKL:llä on viisi varsinaista toimintayksikköä: yhteiset palvelut, toiminnanohjaus, infra- ja kalusto, kunnossapito ja liikennöinti. Muutos on merkittävä, sillä uudessa organisaatiomallissa luovutaan liikennemuotokohtaisesta (metro- ja raitioliikenne) jaosta.

HKL on valmistellut uutta tavoiteohjelmaa vuosille 2016–2024. Tavoiteohjelman perusta on valmistunut vuoden 2015 aikana ja yksityiskohtaiset toimenpideohjelmat valmistuvat vuoden 2016 alkupuolella.

Paloheinäntunneli ja Kuusmiehentien joukkoliikennekatu valmistuivat suunnitellusti elokuussa 2015. Tunneli ja joukkoliikennekatu alittivat hankesuunnitelman kustannusarvion.

Uusien M300-metrojunien ja Artic-raitiovaunujen testaus- ja koekäyttö ovat edenneet vuonna 2015 niin, että sarjavau-
nujen toimitukset voivat alkaa vuonna 2016. Ensimmäiset Artic-sarjatuotantovaunut saapuvat Helsinkiin vuoden 2016 alussa. Uusien metrovaunujen toimitukset ovat toteutumassa niin, että länsimetron liikenne voi alkaa elokuussa 2016.

HKL:n tilikauden liikevaihto oli 153,9 (2014: 151,6) miljoonaa euroa. Liikevaihto muodostuu HSL:ltä laskutettavista liikennöintikorvauksista 78,7 (2014: 79,5) miljoonaa euroa ja infrakorvauksesta 63,0 (2014: 64,5) miljoonaa euroa sekä kaupungin infratuesta 12,0 (2014: 7,4) miljoonaa euroa ja muista myyntituotoista 0,2 (2014: 0,2) miljoonaa euroa.

Kulut ennen liikeylijäämää olivat 149,1 (2014: 146,0) miljoonaa euroa eli 2,1 prosenttia edellisvuotta enemmän.

Liikeylijäämä oli 25,9 (2014: 29,2) miljoonaa euroa ja liiketulosprosentti 16,9 (2014: 19,3).

Tulos rahoituserien jälkeen eli ylijäämä ennen varausten muutoksia oli 2,4 (2014: 5,8) miljoonaa euroa.

Uuden investointivarausten lisäyksen ja edellisten tilikausien investointivarausten purun nettovaikutus on 2,1 miljoonaa euroa vuonna 2015. Poistoeron ja investointivarausten muutoksien jälkeen HKL:n tulos on 2,5 (2014: 2,4) miljoonaa euroa.

HKL:n investoinnit olivat 103,9 miljoonaa euroa. Suurin yksittäinen investointikohde oli uusien metrovaunujen ennakkomaksut 48,0 miljoonaa euroa. Muita suuria hankkeita olivat uudet raitiovaunut 12,5 miljoonaa euroa, Paloheinän joukkoliikennetunneli ja Kuusmiehentien joukkoliikenneväylä 10,3 miljoonaa euroa, Myllypuron metroaseman peruskorjaus 6,5 miljoonaa euroa ja raitioratojen peruskorjaukset 4,7 miljoonaa euroa.

HKL ei nostanut uutta lainaa vuonna 2015. Liikennelaitos lyhensi kaupungin sisäisiä lainojaan 2,0 miljoonalla eurola ja ulkopuolelta nostettuja lainojaan 5,9 miljoonalla eurolla vuonna 2015.

Liikennelaitoksen taseen loppusumma oli 754,6 miljoonaa euroa 31.12.2015 (31.12.2014: 737,8 miljoonaa euroa). Omavaraisuusaste oli 60,1 prosenttia (2014: 61,2 prosenttia).

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Tilikauden tulos vähintään nolla.

HKL saavutti tulostavoitteen. Tilikauden taloudellinen tulos oli 2,5 miljoonaa euroa.

- Raitio- ja metroliikenteen asiakastytyväisyys vähintään vuoden 2013 tasolla (Raitio 2013: 3,96; Metro 2013: 3,99).

Asiakastytyväisyystavoite saavutettiin sekä raitioliikenteessä että metroliikenteessä.

Raitioliikenteessä asiakastytyväisyys oli 4,02, kun tavoite oli 3,96. Suurimpina syinä asiakastytyväisyyden paranemiseen olivat panostaminen kuljettajien asiakaspalvelu- ja ajotapakoulutukseen sekä matalalattiaisen kaluston lisääminen ja kaluston siisteys.

Metroliikenteessä asiakastytyväisyys oli 4,20, kun tavoite oli 3,99. Paranemista tapahtui melko tasaisesti kaikissa mitatuissa osatekijöissä.

- Raitioliikenteen luotettavuus on 99,85 prosenttia (2013: 99,87 prosenttia) ja metrolinnoituksen 99,96 prosenttia (2013: 99,96 prosenttia).

Luotettavuustavoite saavutettiin metrolinnoituksessa, mutta raitioliikenteessä tavoitteesta jäätin hieman. Raitioliikenteessä luotettavuus oli 99,78 prosenttia, kun tavoitteeksi oli asetettu 99,85 prosenttia. Luotettavuus laski edellisestä vuodesta. Tavoite saavutettiin kuukausitasolla kuutena kuukautena. Suurimpina syinä luotettavuuden heikkenemiseen oli kesäkauden kuljettajapula, mikä johtui oletettua suuremmasta poistumasta sekä normaalia lyhyemmän kesäaikataulukauden aiheuttamasta haasteesta lomasuunnitteluun. Metrolinnoituksessa lähdistä ajettiin 99,98 prosenttia eli tavoite ylittyi. Luotettavuudessa saavutettiin metron historia korkein arvo.

- Metroasemat ovat siistit ja odottamisolosuhteet raitiovaunupysäkeillä ovat hyvät, tavoite 3,72 (2013: 3,70).

Asetettu tavoite saavutettiin. Tulos oli 3,82 vuonna 2015.

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Työilmapiiri on hyvä, tyytyväisten osuus 61 prosenttia.
Tyytyväisten osuus oli 59 prosenttia vuonna 2015 (2014: 60 prosenttia).
- Johtaminen paranee, arvosana > 3,35.
Johtamisen arvosana oli 3,36 vuonna 2015 (2014: 3,28).

Selvitys tuottavuuden toteutumisesta vuonna 2015:

HKL:n tuottavuusmittarin suoritteena käytetään raitio- ja metrolinnoituksen paikkakilometrejä painotettuna liikennöinti- ja infrakorvauksilla. Panoksena mittarissa käytetään kokonaismenoja ennen liikeylijäämää.

HKL:n tuottavuusindeksi oli 98 vuonna 2015, tilinpäätöksessä 2014 indeksi oli 99. Vuoden 2015 talousarviossa tavoitteena oli 98.

HKL on valmistellut uutta johtamisjärjestelmää vuoden 2015 aikana. Uudessa johtamisjärjestelmässä pyritään hyödyntämään paremmin HKL:n sisäisiä synergiahyötyjä sekä luomaan HKL:n yksiköille yksi yhteinen toimintapa. Lisäksi HKL:n investointihankkeet on keskitetty erilliseen hankeyksikköön, jolla pyritään parantamaan HKL:n hankeosaamista. Uudella organisaatiolla pyritään vastaamaan tuleviin metro- ja raitioliikenteen laajennuksiin sekä parantamaan HKL:n tuottavuutta.

Vuonna 2015 HKL on panostanut siihen, että länsimetron käyttöönotto elokuussa 2016 tapahtuu kustannustehokkaasti ja niin, että länsimetron käynnistyessä liikenteen operointi ja asemien sekä ratojen ylläpito pystytään hoitamaan mahdollisimman tehokkaasti.

HELSINGIN KAUPUNGIN PALVELUKESKUS - LIIKELAITOS

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	91 568	94 455	2 887
Liikelylijäämä/alijäämä	854	4 673	3 819
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	774	4 593	3 819
Varsinaisen toiminnan rahavirta	1 269	5 168	3 899
Investointien rahavirta	-1 000	-596	404
Rahoituksen rahavirta	250	793	543
Vaikutus maksuvalmiuteen	519	5 365	4 846
Peruspääoman tuotto (8 prosenttia)	80	80	0
Käyttöomaisuusinvestoinnit yhteensä	1 000	596	-404

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Toiminnan laajuus			
Liikevaihdon muutos, prosenttia	-43,9	-42,7	1,2
Henkilöstön määrä, 31.12.	1 521	1 500	-21
Asiakastyytyväisyys vähintään, (asteikolla 1–5)	3,5	3,5	0,0
Investoinnit liikevaihdosta, prosenttia	1,1	0,6	-0,5
Tehokkuus			
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euroa	60,2	63,0	2,8
Tuottavuus (2011=100)			
Jalostusarvo/henkilö	54,0	57,0	3,0
Kannattavuus			
Liikelylijäämä liikevaihdosta, prosenttia	0,9	4,9	4,0
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	3,2	10,2	7,0
Rahoitusrakenne			
Omavaraisuusaste, prosenttia	67,7	76,9	9,2

Helsingin kaupungin Palvelukeskus-liikelaitos aloitti toimintansa kunnallisena liikelaitoksena vuoden 2003 alussa. Palvelukeskuksen toiminta-ajatuksena oli johtokunnan alaisena tuottaa catering-, siivous-, kiinteistönhuolto-, vahtimestari-, kuljetus-, turva- sekä puhelin- ja hyvinvointipalveluja.

Kaupunginvaltuusto päätti 8.10.2014 (§ 322) Palvelukeskuksen toiminta- ja hallintomallien järjestämisestä 1.1.2015 lukien siten, että:

- Palvelukeskuksen ruokahuoltopalvelutoimintaa (pl. henkilöstöruokailu) sekä puhelin ja hyvinvointipalvelutoimintaa jatketaan liikelaitosmuodossa kilpailuneutraaliteettisäännösten edellytykset täyttävällä tavalla.
- Perustetaan Palvelukeskuksen henkilöstöruokailu-, kiinteistö-, siivous- sekä turvapalvelutoimintoja välittömästi jatkava palveluyhtiö, jolle ko. palvelutoiminnot siirretään 31.12.2014 mennessä.

Palvelukeskuksen tehtäviin kuuluu myös kaupungin valmius-, päivittäistavarahuolto- ja pelastuspalvelusuunnitelmissa määritellyt poikkeusolojen ruokahuoltotehtäviä.

Palvelukeskuksen tuotannon kilpailutusta päätettiin valtuuston päätöksellä lisätä viiden vuoden kuluessa hallitusti ja vaiheittain noin 32,5 prosenttiin opetusviraston ruokahuoltopalveluista sekä noin 20 prosenttiin sosiaali- ja terveysviraston sekä varhaiskasvatusviraston ruokahuoltopalveluista.

Palvelukeskuksen asiakkaita ovat koulut, ammattioppilaitokset, sairaalat ja terveysasemat, henkilöstöravintolat, päiväkodit, monitoimitilat, palvelukeskukset, kirjastot, kulttuurilaitokset, virastot ja laitokset.

Palvelukeskuksen kolmannentoista toimintavuoden pääteema oli työyhteisötaidot. Teemavuoden tavoitteena oli lisätä jokaisen palvelukeskuksen työntekijän tietoisuutta ja ymmärrystä työyhteisötaidoista ja niiden merkityksestä työyhteisöjen toimivuuteen, työn sujumiseen ja yhteistyöhön työntekijöiden ja esimiesten sekä asiakasvirastojen henkilöstön kanssa. Teema valittiin Kunta10-työhyvinvointikyselyn tulosten perusteella. Teema jatkuu vuonna 2016 Työyhteisötaidot-hankkeena kaupungin tyhy-hankerahoituksella.

Palvelukeskuksen liikevaihto oli noin 94,5 miljoonaa euroa. Henkilöstömäärä vuoden lopussa oli 1432 vakinaista ja 68 määräaikaista, yhteensä 1500 henkilöä. Peruspääoman suuruus oli noin 1 miljoonaa euroa, josta maksettiin suunnitelman mukaisesti peruspääoman tuottoa kaupungille 80 000 euroa (8 prosenttia).

Vertailukelpoinen liikevaihto kasvoi koko Palvelukeskuksessa noin 2,1 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta. Kaupungin sisäisille asiakkaille myytävien, kilpailuttamattomien palvelujen yksikköhintojen korotus oli 0,8 prosenttia. Korotuksella kompensoitiin tuotantokustannusten nousua.

Tilikauden aikana Palvelukeskuksen hallinto ja catering-toimintojen Duetossa työskennellyt henkilökunta muutti vuokralaiseksi Kiinteistö Oy Ab Pakkalantie 30 tiloihin Vantaalle.

Toimintatavoitteiden toteutuminen

Palvelukeskus ylitti vuoden 2015 talousarvion mukaisen taloudellisen tavoitteen moninkertaisesti. Tavoite oli 0,77 miljoonan euron tilikauden ylijäämä. Tilikauden ylijäämäksi muodostui noin 4,59 miljoonaa euroa. Talousarvion tavoite ylittyi siis noin 3,82 miljoonalla eurolla.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Sitovana tavoitteena asiakastytyväisyydessä oli vähintään 3,5 asteikolla 1 (erittäin heikko) – 5 (erittäin hyvä).

Asiakastytyväisyystulokset ylittivät asetetut tavoitteet. Tavoite saavutettiin, sillä mittauksen tulos oli 3,5. Toteuma perustuu vuoden 2015 aikana tehtyihin asiakaskyselyihin. Palvelukeskuksen asiakastytyväisyyttä laskettaessa kyselyistä otetaan huomioon ns. kokonaistyytyväisyys palveluihin. Palvelukeskuksen asiakastytyväisyys muodostuu kyselyjen tulosten keskiarvona painoarvot huomioiden. Painoarvojen lähtökohdalla on Palvelukeskuksen liiketoimintayksiköiden samanlainen osuus lopputuloksesta.

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Ensimmäisenä toiminnallisena tavoitteena oli saavuttaa vähintään 0,9 prosenttia liikeylijäämä liikevaihdosta. Tavoite ylitettiin. Palvelukeskuksen liikeylijäämä liikevaihdosta oli 4,9 prosenttia. (Liikeylijäämä 4,59 miljoonaa euroa jaetaan liikevaihdolla 94,45 miljoonaa euroa.)
- Toisena toiminnallisena tavoitteena oli sijoitetun pääoman tuotto vähintään 3,2 prosenttia. Palvelukeskuksen sijoitetun pääoman tuotto oli 10,2 prosenttia. Tavoite ylitettiin. (Nettotulos 4,59 miljoonaa euroa + rahoituskulut 0,080 miljoonaa euroa jaettuna sijoitettu pääoma keskimäärin, tilikauden alun ja lopun keskiarvo 45,88 miljoonaa euroa.)
- Kolmantena toiminnallisena tavoitteena oli henkilöstökulujen osuus (mukaan lukien työvoiman ostot) enintään 64 prosenttia liikevaihdosta. Palvelukeskuksen henkilöstökulujen osuus v. 2015 oli 54,03 prosenttia liikevaihdosta. Palkat ja sivukulut lisätään työvoiman ostotiliin (tilinumero: 434160) summa jaettuna liikevaihdolla 94,46 miljoonaa euroa.

3 SOSIAALI-, TERVEYS- JA VARHAISKASVATUSTOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	299 130	0	299 130	318 806	19 676	0
Menot	-2 567 440	0	-2 567 440	-2 647 363	-79 923	-87 000
Toimintakate	-2 268 310	0	-2 268 310	-2 328 557	-60 247	-87 000
Poistot	-18 376	0	-18 376	-13 784	4 592	0
Tilikauden tulos	-2 286 686	0	-2 286 686	-2 342 341	-55 655	-87 000

3 10 SOSIAALI- JA TERVEYSVIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	262 979	0	262 979	278 073	15 094	0
Menot	-2 188 171	0	-2 188 171	-2 268 204	-80 033	-87 000
Toimintakate	-1 925 192	0	-1 925 192	-1 990 131	-64 939	-87 000
Poistot	-16 800	0	-16 800	-12 384	4 416	0
Tilikauden tulos	-1 941 992	0	-1 941 992	-2 002 515	-60 523	-87 000

Sosiaali- ja terveysviraston toteutuneet menot olivat yhteensä 2 268,2 miljoonaa euroa, mikä ylitti käytettävissä olleet määrärahat 80 miljoonalla eurolla. Menolajeittain tarkasteltuna suurin ylitys oli palvelujen ostoissa n. 42,0 miljoonaa euroa sekä avustuksissa n. 25,7 miljoonaa euroa.

3 10 01 SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	179 847	0	179 847	186 994	7 147	0
Menot	-1 461 776	2 000	-1 459 776	-1 464 874	-5 098	-6 000
Toimintakate	-1 281 929	2 000	-1 279 929	-1 277 880	2 049	-6 000
Poistot	-16 800	0	-16 800	-12 381	4 419	0
Tilikauden tulos	-1 298 729	2 000	-1 296 729	-1 290 261	6 468	-6 000

Määrä- ja taloustavoitteet	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Terveysneuvonta, terveydenhoitajakäynti ¹⁾	285 000	0	285 000	276 286	-8 714	0
Terveysneuvonta, lääkärikäynti ¹⁾	52 000	0	52 000	57 123	5 123	0
Terveydenhoitajan vastaanotto, kouluterveydenhuolto	131 000	0	131 000	119 961	-11 039	0
Terveydenhoitajan vastaanotto, opiskeluterveydenhuolto	60 000	0	60 000	51 376	-8 624	0
Lääkärin vastaanotto, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	24 000	0	24 000	24 632	632	0
Lastensuojelun perhehoito, hoitovrk	320 000	0	320 000	322 834	2 834	0
Lastensuojelun laitoshoido, hoitovrk	235 000	0	235 000	198 273	-36 727	0
Läihiverkostosisjotukset, hoitovrk ²⁾	90 000	0	90 000	8 480	-81 520	0
Kasvatus ja perheneuvonta, käynti	23 000	0	23 000	19 652	-3 348	0

Talousarvion toteutuminen

Käyttötalouden toteutuminen

Määrä- ja taloustavoitteet	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Lapsiperheiden kotipalvelu, käynti	32 000	0	32 000	36 129	4 129	0
Kehitysvamma palvelun asumispalvelut, paikat	892	0	892	914	22	0
Kehitysvamma palvelun laitoshuolto, paikat	130	0	130	130	0	0
Lääkärin vastaanottokäynti	707 000	0	707 000	782 166	75 166	0
Terveystieteiden vastaanottokäynti	700 000	0	700 000	733 096	33 096	0
Hammashuolto, käynti	480 000	0	480 000	530 429	50 429	0
Pkl-vastaanotto	82 000	0	82 000	81 231	-769	0
Sisätautien päivystyspoliklinikka, käynti	38 000	0	38 000	44 505	6 505	0
Tk-päivystys, käynti	125 000	0	125 000	134 182	9 182	0
Somaattisen päivystyksen hoitopäivät	70 000	0	70 000	60 498	-9 502	0
Psykiatrian avohoitokäynti	221 000	0	221 000	231 850	10 850	0
Psykiatrian vuodeosastohoito-päivät	88 000	0	88 000	77 952	-10 048	0
Psykiatrian avohoitopäivät	70 000	0	70 000	74 244	4 244	0
Poliklininen päihdehuolto, as.käynnit vuoden aikana	60 000	0	60 000	60 187	187	0
Korvaushoito, käynnit vuoden aikana	125 000	0	125 000	137 296	12 296	0
Päihdehuollon asumispalvelut, asumisvuorokaudet yht.	63 000	0	63 000	64 102	1 102	0
Päihdehuollon laitoshuolto, hoitovuorokaudet yht.	55 000	0	55 000	38 809	-16 191	0
Kotihoito, käynti	2 650 000	0	2 650 000	2 847 756	197 756	0
Somaattinen sairaalahoidon päättyneet hoitajaksot	32 000	0	32 000	31 036	-964	0
lääkäiden ympärivuorokautinen palveluasuminen, vrk	1 100 000	0	1 100 000	1 012 066	-87 934	0
lääkäiden ympärivuorokautinen laitoshoidon, vrk	560 000	0	560 000	482 190	-77 810	0
Toimeentulotukiasiakastalouksia	42 000	0	42 000	44 803	2 803	0

¹⁾ Käynnit on jaettu uudella tavalla.

²⁾ Uusi suorite

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tilat m ² /henkilöstömäärä	30,8	29,3			
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tuottavuus (2012=100)	104,0	101,8	101,9	103,3	100,0

Sosiaali- ja terveyspalvelujen menoihin oli talousarviomuutoksien jälkeen varattu määrärahaa 1 459,8 miljoonaa euroa. Kaupunginvaltuusto päätti 28.1.2015 § 31 hyväksyä sopimuksen fysiatrian poliklinikkatoiminnan siirtämisestä liikkeenluovutuksena 1.3.2015 lukien sosiaali- ja terveysvirastosta Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin kuntayhtymälle ja 17.6.2015 § 166 fysiatrian poliklinikkatoiminnan määrärahojen siirrosta Sosiaali- ja terveysviraston ja HUS:in välillä.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden menot olivat 1 464,9 miljoonaa euroa, joka ylitti käytettävissä olleet määrärahat 5,0 miljoonaa euroa. Ylitys johtui vastaanottokeskustoiminnan äkillisestä laajentamistarpeesta. Valtio korvaa kaupungille täysimääräisesti vastaanottokeskustoiminnan laajentamisesta aiheutuvat kulut, joten myönnetty ylitysoikeus ei vaikuta kaupungin nettomenoihin. Kaupunginvaltuusto on myöntänyt sosiaali- ja terveyspalvelujen talousarviokohdalle ylitysoikeutta 6,0 miljoonaa euroa (kaupunginvaltuusto 17.2.2016).

Sosiaali- ja terveyspalvelujen vuoden 2015 tulomääräraha oli 179,8 miljoonaa euroa. Toteutuneet tulot olivat 187,0 miljoonaa euroa, joten ne ylittivät 7,1 miljoonalla eurolla. Merkittävimmin ylittivät saadut myyntituotot, jotka ylittivät budjetoidun 13,0 miljoonalla eurolla.

Menolajeittain budjetin ylittivät merkittävimmin palkat henkilöstösivukuluneineen noin 23,4 miljoonaa euroa. Aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa, avustuksissa ja vuokratuloissa syntyi toisaalta säästöä noin 19,6 miljoonaa euroa.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten terveystarkastukset, tavoite 2 000 vuodessa.

Tavoite toteutui.

- Perhehoidon ja läheisverkostosiirtojen suhteellinen osuus kasvaa edelliseen vuoteen verrattuna.

Tavoite toteutui.

- Kiireettömän hoidon odotusaika terveysasemilla enintään neljä viikkoa.

Tavoite toteutui.

- Suun terveydenhuollossa hoidettujen potilaiden määrä lisääntyy 1 prosenttia -yksikköä väestönkasvua enemmän käytössä oleviin resursseihin suhteutettuna.

Tavoite toteutui.

- Päivystysosastojen kotiutusprosentti kasvaa vuoteen 2014 verrattuna ilman että keskimääräiset hoitoajat pitenevät yli puolella vuorokaudella.

Tavoite toteutui.

- Kotona asuvien osuus 75-vuotta täyttäneistä nousee vuoteen 2014 verrattuna.

Tavoite toteutui.

- Sekä somaattisen että psykiatrisen erikoissairaanhoidon siirtoviivehoitopäivämaksut vähenevät vuodesta 2014.

Tavoite toteutui.

3 10 04 TOIMEENTULOTUKI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	82 902	0	82 902	90 980	8 078	0
Menot	-172 090	0	-172 090	-177 706	-5 616	-7 000
Toimintakate	-89 188	0	-89 188	-86 726	2 462	-7 000
Tilikauden tulos	-89 188	0	-89 188	-86 726	2 462	-7 000
Määrätavoitteet						
Toimeentulotukiasiakastalouksia	42 000	0	42 000	44 803	2 803	0

Toimeentulotuen menoihin oli talousarviossa varattu 172,1 miljoonan euron määräraha. Talousarviokohdan menot olivat 177,7 miljoonaa euroa, joka ylitti käytettävissä olleet määrärahat 5,6 miljoonalla eurolla. Toimeentulotuen talousarviokohdalle myönnettiin ylitysoikeutta 7,0 miljoonaa euroa (kaupunginvaltuusto 17.2.2016). Toimeentulotu-

en tulomääräraha oli 82,9 miljoonaa euroa. Toteutuneet tulot olivat 91 miljoonaa euroa, joten ne ylittivät 8,1 miljoonalla eurolla. Toimentulotuen tulojen ylitystä selittää vastaanotto- ja kotouttamislain mukaiset korvaukset, jotka olivat noin 5,6 miljoonaa euroa. Toimeentulotukea saaneiden talouksien määrä nousi edellisvuodesta 4093 taloudella. Ilman vastaanottorahan saajia oli talouksien määrän nousu 1650 (3,6 prosenttia).

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Ehkäisevään toimeentulotukeen käytetään 3 prosenttia toimeentulotukimäärärahoista ja vähintään puolet ehkäisevästä toimeentulotuesta kohdennetaan vähävaraisille lapsiperheille.

Tavoite ei toteutunut. Ehkäisevän toimeentulotuen toteutunut osuus toimeentulotukimäärärahoista oli 2,76 prosenttia. Lapsiperheille myönnettiin toimeentulotukea 49,35 prosenttia toimeentulotukimenojen toteumasta vuonna 2015. Toimeentulotuen asiakkaista oli lapsiperheitä 18,6 prosenttia, ja heille myönnettiin ehkäisevää toimeentulotukea yli 2,5 kertaa enemmän kuin lapsettomille asiakkaille. Toimeentulotukiasiakkaat saavat erityisessä tilanteessa ehkäisevän toimeentulotuen lisäksi täydentävää toimeentulotukea. Lapsiperheet saavat täydentävää toimeentulotukea enemmän kuin lapsettomat asiakkaat.

3 10 05 TYÖLLISYYDEN HOITAMINEN

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	230	0	230	99	-131	0
Menot	-32 522	0	-32 522	-61 497	-28 975	-31 000
Toimintakate	-32 292	0	-32 292	-61 398	-29 106	-31 000
Poistot	0	0	0	-3	-3	0
Tilikauden tulos	-32 292	0	-32 292	-61 401	-29 109	-31 000

Työllisyyden hoitamisen menoihin oli talousarviossa varattu 32,5 miljoonaa euroa. Työllisyyden hoitaminen ylitti budjetin 29 miljoonalla eurolla. Työmarkkinatuen kuntaosuuden maksuperusteet muuttuivat 1.1.2015 alkaen siten, että 50 prosenttia joudutaan maksamaan yli 300 päivää työttöminä olleiden (aiemmin rajana oli 500 päivää) työmarkkinatuesta ja 70 prosenttia niiden osalta, jotka ovat olleet työttöminä 1000 päivää. Tuen saajien määrä oli kuu-kausittain 3300 - 3700 henkeä korkeammalla tasolla kuin edellisvuonna. Sosiaali- ja terveystieteiden keinot hillitää työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvua olivat rajalliset. Talousarviossa työllisyyden hoitamisen tulomääräraha oli 0,2 miljoonaa euroa, mikä toteutui 0,1 miljoonaa euroa talousarviota pienempänä.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Kuntouttavaa työtoimintaa saa 1 800 henkilöä vuodessa.

Kuntouttavassa työtoiminnassa oli 1725 asiakasta vuonna 2015. Tavoitteeseen 1800 henkilöä ei päästy, koska Uusix-verstaisten uusien tilojen valmistuminen viivästyi ja Uusix-verstaat olivat ilman toista toimipistettä kahdeksan kuukauden ajan. Asiakaspäämäärää jouduttiin supistamaan eikä kuntouttavaan työtoimintaan voitu ottaa suunnitellun mukaista määrää osallistujia. TE-toimiston organisaatiomuutosten ja TYP-lainsäädännön (TYP: työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu) muutosten takia TE-toimistosta ohjattiin palvelutoimintaan edellistä vuotta vähemmän asiakkaita.

3 10 06 HELSINGIN JA UUDENMAAN SAIRAANHOITOPUOLIKUNTAJÄRJESTYKSEN KUNTAYHTYMÄ

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-521 783	-2 000	-523 783	-564 127	-40 344	-43 000
Toimintakate	-521 783	-2 000	-523 783	-564 127	-40 344	-43 000
Tilikauden tulos	-521 783	-2 000	-523 783	-564 127	-40 344	-43 000

HUSin talousarviokohdalle oli myönnetty 43,0 miljoonaa euroa ylitysoikeutta (kaupunginvaltuusto 17.2.2016). Lopullinen ylitys jäi 40,3 miljoonaa euroon. HUSin valtuusto teki 16.12.2015 päätöksen, että vuoden 2015 käsittelys-

tä päätetään vuoden 2015 tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä. Ylijäämän palauttamatta jättäminen nostaa Husin talousarviokohdan ylitystä noin 20 miljoonalla eurolla talousarvioon nähden. HUSin talousarviokohta sisältää varsinaisen kuntalaskutuksen lisäksi siirtoviivemaksut ja muut erikseen laskutettavat erät.

3 20 VARHAISKASVATUSVIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	36 151	0	36 151	40 733	4 582	0
Menot	-379 269	0	-379 269	-379 159	110	0
Toimintakate	-343 118	0	-343 118	-338 426	4 692	0
Poistot	-1 576	0	-1 576	-1 400	176	0
Tilikauden tulos	-344 694	0	-344 694	-339 826	4 868	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritettavoitteet						
Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset, 31.12.						
Omissa päiväkodeissa	21 444	0	21 444	21 658	214	0
Ostopalvelupäiväkodeissa ³⁾	273	0	273	304	31	0
Perhepäivähoidossa	1 000	0	1 000	1 018	18	0
Lasten kotihoidon tuki, lapset	9 034	0	9 034	8 777	-257	0
Yksityisen hoidon tuki, lapset	3 022	0	3 022	3 093	71	0
Kerhoissa, lapset 31.12.	1 450	0	1 450	1 300	-150	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Käyttöaste	92,5	0,0	92,5	91,6	-0,9	0,0
Menot, euroa/ 1-6 v. Hki ¹⁾	9 999	0	9 999	9 916	-83	0
Euroa/ lapsi omissa päiväkodeissa	11 839	0	11 839	11 683	-156	0
Euroa/ lapsi ostopalvelupäiväkodeissa ³⁾	12 814	0	12 814	10 626	-2 188	0
Euroa/ lapsi Perhepäivähoidossa	13 796	0	13 796	13 478	-318	0
Euroa/ lapsi Lasten kotihoidontuella	6 257	0	6 257	6 243	-14	0
Euroa/ lapsi yksityishoidontuella	6 319	0	6 319	6 831	512	0
Euroa/ lapsi kerhoissa ²⁾	2 500	0	2 500	2 500	0	0
¹⁾ väestön määrässä siirretty käyttämään 1-6 v. lasten määrää, jossa on mukana myös muualla asuvat, ko. väestöä käytetään muissakin viraston laskelmissa.						
²⁾ kyseessä kerholapsen keskimääräinen hinta, koska hinta vaihtelee hyvin paljon kerhon osallistujien mukaan.						
³⁾ yksikköhintaan sisältyvät myös maksusitoumukset, joiden määrä on kasvanut huomattavasti vuodesta 2014 ja niiden yksikköhinta on huomattavasti halvempi kuin yksikköhinta €/lapsi ostopalvelupäiväkodeissa						
Resurssit						
Vakanssien määrä	5 397	0	5 397	5 648	251	0
Henkilöstömäärä	5 823	0	5 823	5 954	131	0
Tilat, m ²	233 214	0	233 214	230 599	-2 615	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tilakäyttö	100	97,3	97,5	99,4	97,3
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tuottavuus (2012=100)	121	115	120	103	100

Varhaiskasvatusviraston menoihin oli talousarviossa varattu määrärahaa 379,3 miljoonaa euroa. Viraston menot olivat 379,2 miljoonaa euroa. Menot alittivat käytettävissä olleet määrärahat 0,1 miljoonalla eurolla.

Menolajeittain tarkasteltuna ylitystä talousarvioon 2015 verrattuna aiheutui palvelujen ostoissa, vuokratukustannuksissa sekä avustuksissa. Vuoden 2015 aikana muutaman käynnistyneeksi suunnitellun tilahankkeen myöhentyminen vuoden 2016 puolelle aiheutti säästöä palkkamenoissa. Myös vuoden 2014 tulospalkkiovarauksen palautus henkilöstömenoihin ja toiminnan tehostaminen toi säästöä talousarvioon varattuihin palkkamenoihin nähden.

Omissa päiväkodeissa oli hoidossa 214 lasta enemmän kuin talousarviossa oli arvioitu ja ostopalvelupäiväkodeissa 31 lasta enemmän. Kerhoissa olleiden alle kouluikäisten lasten määrä kasvoi edellisvuodesta 74 lapsella, mutta jäi kuitenkin 150 lasta alle talousarvion. Perhepäivähoidossa oli 18 lasta arvioitua enemmän. Lasten kotihoidon tuella oli 257 lasta arvioitua vähemmän. Yksityisen hoidon tuella olevien lasten määrä ylitti 71 lapsella talousarvion.

Talousarviossa 2015 varhaiskasvatusviraston tulomääräraha oli 36,2 miljoonaa euroa. Tulot olivat 40,7 miljoonaa euroa, joten ne ylittivät 4,6 miljoonalla eurolla. Maksutulot ylittivät ennustetun lasten määrän kasvusta johtuen ja myyntitulot erityispäivähoidon lasten pakolaiskorvauksista. Tämä johtui mm. valtionavustusten myöhentyneistä edellisvuosien maksatuksista varhaiskasvatusvirastolle.

Varhaiskasvatusviraston kolmesta sitovasta toiminnallista tavoitteesta toteutui kaksi.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- 4-vuotiaiden lasten varhaiskasvatussuunnitelmaan liitetään vanhempien toteuttama lapsen haastattelu

Tavoite toteutui.

Lapsen vastaukset käytiin vuoden 2015 aikana varhaiskasvatuskeskusteluissa läpi yhteisesti keskustellen. Tarkoituksena oli saada esiin lapsen kokemukset päivähoitossa olostaan. Lasten haastattelukysymykset olivat käytettävissä suomen, ruotsin, englannin, venäjän, somalin, viron ja arabiankielisinä. Sisäiseksi kattavuustavoitteeksi tilanteessa 31.10.2015 asetettiin 75 prosenttia. Viraston kokonaiskattavuudeksi haastattelujen osalta muodostui 80 prosenttia tilanteessa 31.10.2015.

- Deflatoidut menot €/1-6 -vuotiaiden väestöä kohden Helsingissä eivät kasva

Tavoite ei toteutunut.

Vertailulukuna on vuoden 2014 tilinpäätöksen menojen loppusumma, 370 290 000 euroa, joka jaetaan 1–6-vuotiaiden väestöllä (37 725) Helsingissä vuonna 2014. Vuoden 2014 vertailulukua on 9 816 euroa. Vuoden 2015 menot ovat 379 158 670 euroa, väestöennuste 38 237. Laskennassa käytetään väestöennustetta vuodelle 2015, koska lopullinen väestötoteuma vuodelta 2015 on tiedossa vasta maaliskuun 2016 alussa. Kuluttajahintaindeksin ennakoitu muutos vuosille 2014–2015 on 0,5 prosenttia, jota käytetään deflatointiprosenttina. Deflatoiduiksi menoiksi 1-6 vuotiasta väestöä kohden muodostui 9 867 euroa, joten deflatoitu yksikköhinta on noussut edellisvuodesta. Koska vertailulukua ei alitettu, sitova tavoite ei toteutunut. Syinä olivat alkuvuodesta 2015 toteutuneet päiväkotihoidon sekä avustuksien ennakoitua suuremmat suoritelmät, vaikka väestöennuste pieneni huomattavasti vuodelle 2015. Tällöin vuodenvaihteen poikkileikkaustilanteessa koko vuoden kustannuksia jakaa pienempi suoritelmäärä, kun kustannuksia ei saatu alenemaan suoritelmään vähentyessä. Päivitetyt ennusteen mukaan väestöennuste vuodelle 2015 on 512 lasta, kun aikaisempi väestöennuste oli 880 lasta. Lisäksi syynä oli se, että varhaiskasvatusviraston merkittävimpien palvelutuottajien hinnat nousivat vuonna 2015 enemmän kuin arvioitu kuluttajahintaindeksi.

- Asiakastytyväisyyskyselyn toiminnan sisältöä koskevien valittujen kysymysten tulokset ovat verkossa nähtävissä yksikkökohtaisesti.

Tavoite toteutui.

Tavoitteeseen liittyvä asiakastytyväisyyskysely toteutettiin yhteishankintana pääkaupunkiseudun muiden kuntien Espoon, Kauniaisten ja Vantaan kanssa ajalla 20.10.–7.11.2014. Vuoden 2015 tavoitteena oli viedä valittujen kysymysten tulokset toimipisteiden verkkosivuille ja parantaa näin asiakastulosten käytettävyyttä. Päiväkotien verkkosivuilla julkaistiin maaliskuun 2015 lopussa asiakaskyselyn kolmen valitun kysymyksen (13, 19 ja 24) tulokset, vastausten määrä ja vastausprosentti. Tulosten vertailuna oli sivuilla julkaistuna myös ko. kysymysten koko viraston keskiarvot.

Julkaistut tulokset koskivat seuraavia kysymyksiä:

- 13 Toiminta- ja leikkimahdollisuuksien monipuolisuus
- 19 Henkilökunnan taito kuunnella perhettä ja keskustella
- 24 Yleisarvosana lapsenne päivähoitosta.

Muut toiminnalliset tavoitteet

- Leikkipuistoissa suunnitellaan ja toteutetaan koululaisten kanssa osallistumisen foorumit.
Tavoite toteutui.
Leikkipuistoissa suunniteltiin ja toteutettiin koululaisten kanssa osallistumisen foorumit vuoden 2015 aikana. Foorumeista nousseet toimintaideat otettiin käyttöön. Koululaisten suunnittelemat ja toteuttamat ideat on tiedotettu leikkipuiston ilmoitustaululla tai verkkosivulla kohdassa koululaiset. Foorumit toteutuivat suunnitellun mukaisesti.
Osallistumisen foorumit on dokumentoitu muistioin ja kuvin. Muistioihin on kirjattu foorumien sisältö ja toimintaideoiden toteuttaminen. Verkkosivujen kohdassa koululaiset on puistoittain käytettävissä ”Koululaisten omat jutut”-osio.
- Lisätään yksityisen päivähoiton osuutta.
Tavoite toteutui.
Vuonna 2014 yksityisen hoidon tukea sai 2 887 lasta eli 7,7 prosenttia kaikista 1–6-vuotiaista helsinkiläisistä lapsista (37 725). Vuonna 2015 on keskimäärin kuukaudessa ollut 228 lasta enemmän kuin vuonna 2014. Lasten määrä oli 3 093 vuonna 2015, eli yksityisen hoidon tuen kattavuus oli 8,1 prosenttia kaikista 1–6-vuotiaista lapsista (vuoden 2015 väestöennuste 38 237, lopullinen väestötoteuma vuodelta 2015 on tiedossa vasta maaliskuun 2016 alussa).
- Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi tehdään alueellista yhteistyötä kaupungin muiden hallintokuntien kanssa.
Tavoite toteutui.
Strategian jalkauttaminen ja lastensuojelulain velvoitteisiin vastaaminen, eli lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen monihallintokuntaisena yhteistyönä toteutui vuoden 2015 aikana seuraavasti:
 - Hyve4-mallin kattavuutta on mitattu päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa Effican tehtävän merkinnän avulla (tilanteessa 5.10.2015 kattavuus oli 45 prosenttia).
 - Neuvola päiväkodissa pilotointi (3 - vuotiaille lapsille) aloitettiin 1.10.2015 eteläisen Helsingin alueella.
 - Vastaava kuraattori palkattiin 1.2.2015 alkaen.

Neljään alueelliseen *Hyvinvoinnin koordinaatioryhmään* (alueet: Etelä-Keskinen, Länsi-Pohjoinen, Itä-Kaakko ja Koillinen) on nimetty edustajat varhaiskasvatusalueiden päälliköistä kaupungin strategiakaudeksi 2013–2016. Alueellisia hyvinvoinnin koordinaatioryhmien kokouksia pidettiin suunnitelman mukaisesti neljä kullakin alueella vuoden 2015 aikana. Kokoukset toteutuivat vuoden 2015 aikana siten, että kaksi kokousta pidettiin kullakin alueella keväällä ja kaksi syksyllä. Päivähoiton esimiehet ja työntekijät osallistuivat oman alueensa verkostoseminaareihin vuoden 2015 aikana. Kullakin alueella pidettiin vuoden 2015 aikana yhteensä kaksi verkostoseminaaria. Verkostoseminarit toteutuivat alueilla suunnitelmien mukaisesti siten, että keväällä pidettiin yksi ja syksyllä yksi seminaari.

Tuottavuutta parantavat toimenpiteet vuonna 2015

Varhaiskasvatusvirasto on kehittänyt palvelutuotantoaan jatkuvasti. Varhaiskasvatusvirastossa toteutettiin vuoden 2015 aikana palvelustrategisia toimenpiteitä sekä oman toiminnan työmenetelmien kehittämistä. Kerhotoimintaa kehitettiin ja lisättiin entisestään vuoden 2015 aikana. Kerholasten määrä on kasvanut 554 lapsella vuodesta 2012 vuoteen 2015.

Virastossa on jatkettu vuoden 2015 aikana varhaiskasvatusalueiden talouden raportoinnin kehittämistä sekä niiden toiminnan yksikkökustannusten tarkempaa seuranta yhteistyössä taloustoimiston kanssa. Tavoitteena on ollut kustannusten entistä tarkempi seuranta ja talousarviotaamissa pysyminen.

Hallinnon säästöjen yhteydessä tehtiin varhaiskasvatusvirastossa vuonna 2015 uudelleenjärjestelyjä siten, että kaksi hallinnon kolmesta toimistosta yhdistettiin henkilöstösäästöjen aikaansaamiseksi.

Virastossa otettiin vuoden 2015 aikana käyttöön Aluekortti-työväline, joka nivoo yhteen talous-, tila- ja henkilöstösuunnittelun. Työvälinettä kehitetään edelleen. Aluekortti-työväline tukee palveluverkkoprosessin toimivuutta ja vaikuttaa keskeisesti toiminnan sujuvuuteen varsinkin esimiesten työn kannalta.

Vuoden 2015 aikana kehitettiin edelleen palveluverkkosuunnittelua ja varhaiskasvatuspalveluiden keskittämistä isompiin toimipisteisiin. Lisäksi jatkettiin tilojen käytön tehostamista ja tilojen yhteiskäyttöä muiden hallintokuntien ja Tilakeskuksen kanssa. Uusissa päiväkotihankkeissa tilankäyttöä tehostetaan suunnittelemalla tilat niin, että lapsikohtaista huoneistoalaa varataan 8 m²/lapsi.

Varhaiskasvatusvirastossa on tehty menestyksekkäästi työtä ruokahävikin pienentämiseksi kiinnittämällä huomiota tilaushävikkiin, palveluntuottajan raaka-ainehävikkiin sekä lisäksi energian- ja vedenkulutukseen. Työtä on jatkettu vuoden 2015 aikana ja haettu edelleen uusia tapoja vähentää ruokahävikkiä.

Energiankulutuksen vähentämiseksi ja säästöjen saavuttamiseksi on hankinnoissa pyritty edistämään materiaalien järkevää käyttöä ja kalustamisessa hyödynnetty entistä enemmän kierrätystä. Kalusteiden kierrätystorin toimintaa on kehitetty edelleen vuoden 2015 aikana.

Varhaiskasvatuksen kesätoiminnan suunnittelulla on päästy säästöihin henkilöstökustannuksissa. Kesän suunnittelussa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että henkilökunnan ja lasten loma-ajat vastaisivat toisiaan.

Varhaiskasvatusvirastossa jatkettiin tuottavuusmatriisityötä. Tuottavuusmatriisilaskentamallin piirissä ovat päiväkohtihoito, vuoroahoito, perhepäivähoito sekä ryhmäperhepäivähoito.

4 SIVISTYSTOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	71 857	0	71 857	78 124	6 267	0
Menot	-940 590	0	-940 590	-936 980	3 610	-1 157
Toimintakate	-868 733	0	-868 733	-858 856	9 877	-1 157
Poistot	-28 153	0	-28 153	-26 791	1 362	0
Tilikauden tulos	-896 886	0	-896 886	-885 649	11 237	-1 157

4 02 OPETUSVIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	26 839	0	26 839	28 684	1 845	0
Menot	-671 863	0	-671 863	-665 979	5 884	0
Toimintakate	-645 024	0	-645 024	-637 295	7 729	0
Poistot	-13 787	0	-13 787	-11 262	2 525	0
Tilikauden tulos	-658 811	0	-658 811	-648 559	10 252	0

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Oppimistulokset ja hyvinvointi paranevat perusopetuksessa.

- Peruskoulun päättötodistuksen saa suomenkielissä peruskouluissa vähintään 98 prosenttia ja ruotsinkielisissä peruskouluissa vähintään 99 prosenttia kaikista peruskoulun päättävistä oppilaista.

Tavoite toteutui, koska peruskoulun päättötodistuksen sai sekä suomen- että ruotsinkielisissä peruskouluissa 99 prosenttia kaikista peruskoulun päättävistä oppilaista.

- Oppimisen ja kasvun polku esiopetuksesta perusopetukseen toteutetaan laaditun mallin mukaan yhteistyössä varhaiskasvatusviraston kanssa.

Tavoite toteutui, ja oppimisen ja kasvun polku – toimintamallia on toteutettu vuosikellon mukaan yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa.

Oppimistulokset ja hyvinvointi paranevat lukiokoulutuksessa.

- Lukiossa ylioppilaskirjoitusten pakollisten aineiden arvosanojen keskimääräinen pistemäärä on vähintään maan keskitasoa.

Tavoite toteutui, sillä suomen- että ruotsinkielisessä lukiokoulutuksessa pakollisten aineiden arvosanojen keskimääräinen pistemäärä ylitti hieman maan keskitason.

Oppimistulokset ja hyvinvointi paranevat ammatillisessa koulutuksessa.

- Ammatillisessa peruskoulutuksessa otetaan käyttöön kaikki opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämät 320 lisäkoulutuspaikkaa.

Tavoite toteutui, koska järjestämisluvun mukaisesti laskettu peruskoulutuksen opiskelijamäärä oli 8 531 opiskelijaa, mikä on 171 opiskelijaa enemmän, kuin vuoden 2015 järjestämislupa (8 360 opiskelijaa).

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Vahvistetaan monihallintokuntaista verkostoyhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Tavoite toteutui kaikkien mittareitten osalta seuraavasti:

Mittari 1: Kaikilla suomenkielisen perusopetuksen alueilla on käytössä koulun ja lastensuojelun yhteistyöprosessin mukainen toimintamalli lastensuojelun asiakkaina olevien oppilaiden koulunkäynnin turvaamiseksi.

Tavoitteen mukaista toimintamallia on toteutettu tavoitteen mukaisesti.

Mittari 2: Alueellisten hyvinvoinnin koordinaatioryhmien toiminta on vakiintunutta ja säännöllistä; vähintään kolme kokousta ja yksi verkostoseminaari vuodessa.

Alueellisia hyvinvointiryhmiä on 4. Ne kokoontuivat säännöllisesti vuoden 2015 aikana. Kokouksia oli neljä jokaisella alueella, ja kaikilla alueilla oli kaksi verkostoseminaaria.

Mittari 3: Vuonna 2014 toimintansa käynnistänyt kaupunkitasoinen ruotsinkielisten oppilashuoltoon liittyvien palveluiden koordinaatioryhmä kehittää toimintaansa edelleen, ja vakiintuu osaksi palvelurakennetta.

Toteutui: Ryhmä kokoontui joulukuussa, ja keskusteli ruotsinkielisten palveluiden kehittämistarpeista, Se sopi myös jatkossa käsiteltävistä teemoista ja kokousten määristä ja ajankohdista.

- Oppilaiden oppimispolut ovat eheitä, joustavia ja vastuullisia.
Mittari: Peruskoulun 1. luokkalaisista yleisopetukseen tulijoista suomenkielisissä peruskouluissa 84 prosenttia ja ruotsinkielisissä peruskouluissa 94 prosenttia valitsee oman oppilaaksiottoalueen koulun tai painotetun opetuksen. Kuudesluokkalaisista yleisopetuksen oppilaista suomenkielisissä kouluissa 75 prosenttia ja ruotsinkielisissä peruskouluissa 84 prosenttia valitsee oman oppilaaksiottoalueen koulun tai jatkaa painotetussa opetuksessa. Tavoite toteutui suomenkielisiä kuudesluokkalaisia lukuun ottamatta. Toteutuneet prosentit olivat suomenkielisessä perusopetuksessa 87 prosenttia ja 74 prosenttia sekä ruotsinkielisessä perusopetuksessa 96 prosenttia ja 90 prosenttia.

Energiatohokkuutta ja ympäristöä koskevat tavoitteet:

- Globaali vastuu toteutuu koulujen ja hallinnon arjessa.
Tavoitteena on, että kouluissa, oppilaitoksissa, ruotsinkielisissä päiväkodeissa ja opetusviraston hallinnossa kokonaisenergiankulutus vähenee vuonna 2015 yhteensä 8 prosenttia vuoden 2010 tasosta sääkorjattuna mukaan lukien aikaisempien vuosien säästötavoitteet.
Tavoite ei toteutunut. Sääkorjattu kokonaisenergiankulutus väheni 0,4 prosenttia.

Määrä- ja taloudellisuustavoitteet:

- Toiminnan tuottavuus paranee.
Mittari: Oppilas- ja opiskelijakohtaiset nettomenot ovat kaupungin tuottamissa opetus- ja koulutuspalveluissa keskimäärin enintään 9 105 euroa ja noin 74 euroa vähemmän kuin vuonna 2014.
Tavoite ei toteutunut. Oppilas- ja opiskelijakohtaiset nettomenot olivat 9 129 euroa alittaen vuoden 2014 menot 50 eurolla oppilasta ja opiskelijaa kohti.

4 02 02 KAUPUNGIN TUOTTAMAT OPETUS- JA KOULUTUSPALVELUT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	26 369	0	26 369	28 213	1 844	0
Menot	-587 251	0	-587 251	-584 418	2 833	0
Toimintakate	-560 882	0	-560 882	-556 205	4 677	0
Poistot	-13 787	0	-13 787	-11 262	2 525	0
Tilikauden tulos	-574 669	0	-574 669	-567 467	7 202	0

Tunnusluvut	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suomenkielinen perusopetus ja lukiokoulutus						
Esiopetus	116	0	116	117	1	0
Perusopetus	35 165	0	35 165	35 238	73	0
Perusopetuksen lisäopetus (10 lk)	110	0	110	72	-38	0
Esi- ja perusopetus yhteensä	35 391	0	35 391	35 427	36	0

Tunnusluvut	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Lukiokoulutus	7 394	0	7 394	7 251	-143	0
Valmistava opetus	32	0	32	40	8	1
Valtionosuuteen oikeuttavat aineopiskelijat	686	0	686	730	44	0
Lukiokoulutuksen opiskelijat yhteensä	8 112	0	8 112	8 021	-91	1
Esi- ja perusopetus sekä lukiokoulutus yhteensä	43 503	0	43 503	43 448	-55	1
Ruotsinkielinen perusopetus ja lukiokoulutus						
Esiopetus	76	0	76	89	13	0
Perusopetus	3 210	0	3 210	3 231	21	0
Perusopetuksen lisäopetus (10 lk)	12	0	12	8	-4	0
Esi- ja perusopetus yhteensä	3 298	0	3 298	3 328	30	0
Lukiokoulutus	1 259	0	1 259	1 231	-28	0
Valtionosuuteen oikeuttavat aineopiskelijat	74	0	74	67	-7	0
Lukiokoulutuksen opiskelijat yhteensä	1 333	0	1 333	1 298	-35	0
Esi- ja perusopetus sekä lukiokoulutus yhteensä	4 631	0	4 631	4 626	-5	0
Ruotsinkielinen lasten päivähoito						
Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset	1 863	0	1 863	1 875	12	0
Omissa päiväkodeissa	1 739	0	1 739	1 753	14	0
Perhepäivähoidossa	124	0	124	122	-2	0
Ammatillinen koulutus						
Valtionosuuteen oikeuttava koulutus	8 360	0	8 361	8 532	171	0
Tekniikan ala	4 362	0	4 362	4 305	-57	0
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	536	0	536	547	11	0
Sosiaali- ja terveysala	2 818	0	2 818	2 994	176	0
Kulttuuriala	289	0	289	321	32	0
Maahanmuuttajien valmistava koulutus	237	0	237	200	-37	0
Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus	119	0	119	165	46	0
Valtionosuuteen oikeuttava lisäkoulutus	185	0	185	206	21	0
Maksullinen palvelutoiminta	300	0	300	280	-20	0
Perusopetuksen lisäopetus	50	0	50	40	-10	1
Oppisopimuskoulutus	2 800	0	2 800	2 626	-174	0
Työpajatoiminta, opiskelijamäärä henkilötyövuosina	132	0	132	94	-38	1

Tunnusluvut	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Oppilas-/opiskelijakustannukset (netto)						
Suomenkielinen perusopetus ja lukiokoulutus	8 903	0	8 903	8 827	76	0
Esi- ja perusopetus	9 417	0	9 417	9 226	191	0
Lukiokoulutus	6 669	0	6 669	6 991	-322	0
Ruotsinkielinen perusopetus ja lukiokoulutus	8 891	0	8 891	9 020	-129	0
Esi- ja perusopetus	9 552	0	9 552	9 611	-59	0
Lukiokoulutus	7 256	0	7 256	7 505	-249	0
Ruotsinkielinen lasten päivähoito	10 506	0	10 506	10 290	216	0
Ammatillinen koulutus	12 035	0	12 035	11 799	236	0
Oppisopimuskoulutus	3 254	0	3 254	4 166	-912	0
Työpajatoiminta	13 564	0	13 564	18 528	-4 964	0
Opetusvirasto						
Kaupungin tuottamat koulutuspalvelut, euroa/oppilas	9 105	0	9 105	9 129	-24	0

Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Opetusviraston kokonaistuottavuus	100,4	98,8	97,7	97,7	100,0
Suomenkielinen esi- ja perusopetus	99,5	100,0	98,4	98,4	100,0
Suomenkielinen lukiokoulutus	102,5	102,7	98,3	98,4	100,0
Ruotsinkielinen esi- ja perusopetus	96,4	102,1	98,9	99,0	100,0
Ruotsinkielinen lukiokoulutus	100,7	100,3	97,4	98,4	100,0
Ammatillinen koulutus	97,8	103,8	107,6	104,8	100,0

Tulot ylittivät talousarvion 1,8 miljoonalla eurolla eli 7,0 prosentilla. Ennakoitua enemmän tuloja kertyi lähinnä perusopetukseen ja ammatilliseen koulutukseen saadusta ulkopuolisesta rahoituksesta, kuten valtionavustuksista ryhmäkokojen pienentämiseen ja tasa-arvoa edistäviin hankkeisiin.

Menot alittivat talousarvion 2,8 miljoonalla eurolla eli 0,5 prosentilla. Menoja vähensivät noin 2,3 miljoonan euron edestä vuoden 2014 tilinpäätöksen yhteydessä tehdyt tilinpäätösajaksotusten purkamisen sekä valtiolta kesällä 2015 saatu vuoden 2012 eläkevakuutusmaksuja koskeva palautus.

Opetuslautakunta esitti talousarviokohtaan noin 8 miljoonan euron ylitysoikeutta opetusviraston saaman käyttötarkoitussidonnaisen ulkopuolisen hankerahoituksen perusteella. Tätä rahoitusta käytettiin vuonna 2015 noin 4,6 miljoonaa euroa. Ylitysoikeutta ei tarvittu, koska perustoiminnan rahoituksessa syntyi säästöjä mm. seuraavista syistä:

- Tilojen vuokramenot jäivät tulosbudjetissa ennakoitua alhaisemmiksi.
- Lukuvuoden 2015 – 2016 toimintasuunnitelmissaan koulut varautuivat vuoden 2016 tiukkenevaan taloudelliseen kehyykseen jättämällä syksyllä 2015 osittain käyttämättä laskennallisia tuntiresursejaan. Koulut toimivat lukuvuosirytmityksellä mistä johtuen edellisen vuoden syksyä koskevat resurssipäätökset vaikuttavat seuraavan kevään menoihin.
- Lukioden opiskelijamäärä jäi alle talousarviossa ennakoitua määrän.
- Hallinnon ja tukipalvelujen henkilöstömenoissa syntyi säästöjä johtuen lähinnä täyttämättömistä vakansseista.

Käyttämättä jäänyt hankerahoitus siirtyy käytettäväksi vuonna 2016.

4 02 11 KORVAUKSET JA AVUSTUKSET MUIDEN TUOTTAMIIN PALVELUIHIN

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	470	0	470	471	1	0
Menot	-84 302	0	-84 302	-81 251	3 051	0
Toimintakate	-83 832	0	-83 832	-80 780	3 052	0
Poistot	0	0	0	-2	-2	0
Tilikauden tulos	-83 832	0	-83 832	-80 782	3 050	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Oppilasmäärät						
Kotikuntakorvausten (PVOL) perusteena olevat oppilasmäärät						
Muiden koulutuksen järjestäjien esi- ja perusopetuksessa olevat helsinkiläiset oppilaat	8 831	0	8 831	8 834	3	0
Helsingin kaupungin järjestämässä esi- ja perusopetuksessa olevat muiden kuntien oppilaat	553	0	553	519	-34	0
Ruotsinkielinen lasten päivähoito						
Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset						
Ostopalvelupäiväkodeissa	201	0	201	192,0	-9	0
Iltapäivätoiminnan oppilasmäärät						
Muiden järjestämässä avustettavassa iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	4 200	0	4 200	4 153	-47	0

Talousarviokohdan määrärahoja jäi käyttämättä noin 3,1 miljoonaa euroa, josta noin 2,7 miljoonaa euroa oli palvelujen ostoihin ja 0,4 miljoonaa avustuksiin varattuja määrärahoja.

Kirjanpidossa näkyviä palvelujen ostoja vähensi noin 0,6 miljoonan euron edestä se, että tilinpäätöksen yhteydessä purettiin edellisten vuosien tilinpäätöksissä tehtyjä varauksia lakisääteisiin kotikuntakorvauksiin. Myös loppuosa palvelujen ostoissa syntyneestä säästöstä johtuu pääasiassa lakisääteisten kotikuntakorvausmenojen jäämistä ennakoitua pienemmiksi. Talousarviossa oli varauduttu kotikuntalaskutuksen merkittävään kasvuun johtuen siitä, että kotikuntakorvausvelvoitteita laajennettiin vuonna 2014 sairaalaopetuksessa ja lastensuojelulain perusteella muihin kuntiin sijoitettujen lasten esi- ja perusopetuksen järjestämisessä.

Avustuspäärahoiden määrärahoja jäi käyttämättä siksi, että iltapäivätoiminnan avustuksista vähennettiin välipalamaksut, jotka opetusvirasto maksaa vuodesta 2015 lähtien suoraan palvelun tuottajalle talousarviokohdasta Kaupungin tuottamat palvelut. Muutos johtuu Palmian yhtiöittämisestä.

4 02 13 TYÖLLISYYDEN HOITAMINEN

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	0	0	0
Menot	-310	0	-310	-310	0	0
Toimintakate	-310	0	-310	-310	0	0
Poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-310	0	-310	-310	0	0
Tunnusluvut						
Opiskelijamäärä, henkilötyövuosina	132	0	132	94	-38	0

Työllisyyden hoitamisen menot toteutuivat talousarvion mukaisesti.

4 04 METROPOLIA AMMATTIKORKEAKOULU OY:N TUKEMINEN, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-2 000	0	-2 000	-2 000	0	0
Toimintakate	-2 000	0	-2 000	-2 000	0	0
Tilikauden tulos	-2 000	0	-2 000	-2 000	0	0

4 11 SUOMENKIELINEN TYÖVÄENOPISTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	2 051	0	2 051	2 258	207	0
Menot	-15 042	0	-15 042	-15 027	15	0
Toimintakate	-12 991	0	-12 991	-12 769	222	0
Poistot	-130	0	-130	-142	-12	0
Tilikauden tulos	-13 121	0	-13 121	-12 911	210	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritavoitteet						
Opetustunnit	102 000	0	102 000	102 046	46	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Menot/asukas, euroa	24	0	24	24	0	0
Toimintakate/opetustunti	128	0	128	125	-3	0
Toiminnan laajuustiedot						
Kurssilaiset, ilmoittautuneet opiskelijat	78 000	0	78 000	77 383	-617	0
Opiskelutunnit, säännölliset opiskelijat	1 336 000	0	1 336 000	1 235 917	-100 083	0
Resurssit						
Vakituisen henkilöstön määrä	106	0	106	105	-1	0
Tuntipalkkaisen henkilöstön opetustunnit	86 980	0	86 980	88 511	1 531	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tilat, m ²	17 148	17 148	17 405	17 405	17 838
M ² /asukas	0,028	0,027	0,028	0,028	0,030
Toimipisteiden määrä	11	11	11	11	11
Pinta-ala/työntekijä hallintotiloissa	3,84	13,25	13,25	13,25	13,25
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Opiskelutunnit	102	95,9	100,4	103,3	100,0

Toimintavuoden käyttötalouden tuotot ylittyivät noin 0,2 miljoonaa euroa johtuen ennakoitua suuremmasta ulko-puolisesta rahoituksesta. Menot toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti alittaen talousarvion 15 000 eurolla.

Suomenkielinen työväenopisto kehitti yhteistyötä nuorisosiainkeskuksen kanssa osallistumalla Ruuti-Expo -tapahtumiin ja suunnitelmalla kursseja erikseen nuorille vuonna 2015. Työväenopistossa tehtiin selvitys maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen tarpeesta ja kokeiltiin tavoitteen mukaisesti maahanmuuttajien oman äidinkielen kursseja toimintavuonna. Liikuntatoimen kanssa työväenopisto selvitti tehtävänjakonsa liikunnan opetuksessa. Tanssinopetusta lisättiin sekä erityishinnoiteltuja kursseja järjestettiin 1200 opetustuntia. Opisto osallistui Maunula demokraatiapilotti -hankkeeseen. Maunula-talon suunnittelu tapahtui aktiivisessa yhteistyössä kirjaston, nuorisosiainkeskuksen ja asukkaiden kanssa. Palveluverkkosuunnitelmaa päivitettiin vuonna 2015 ja palveluverkkosuunnitelman käsittely on johtokunnassa 26.01.2016.

Laatujärjestelmän valmistelu aloitettiin syksyllä 2015 viraston laaturyhmän toimesta. Valmistelu jatkuu edelleen vuonna 2016 ja kaupungin ohjeiden mukainen itsearviointi EFQM-mallia soveltaen toteutetaan syksyllä 2016.

Toimintakate heikkeni vuodesta 2014.

4 12 RUOTSINKIELINEN TYÖVÄENOPISTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	530	0	530	609	79	0
Menot	-3 219	0	-3 219	-3 129	90	0
Toimintakate	-2 689	0	-2 689	-2 520	169	0
Poistot	-21	0	-21	-30	-9	0
Tilikauden tulos	-2 710	0	-2 710	-2 550	160	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritetavoitteet						
Opetustunnit	22 500	0	22 500	23 115	615	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Menot, euroa/ruotsink. asukas	92,09	0,00	92,09	87,48	-4,61	0,00
Netto euroa/pidetyt tunnit	-120,00	0,00	-120,00	-110,00	10,00	0,00
Toiminnan laajuustiedot						
Osallistujat	18 100	0	18 100	19 017	917	0
Ohjelmansa suorittaneiden maahanmuuttajien määrä	5	0	5	11	6	0
Resurssit						
Henkilöstö, kuukausipalkkaiset	27	0	27	27	0	0
Henkilöstö, tuntiopettajat	250	0	250	288	38	0
Tilat, m ²	3 807	0	3 807	3 807	0	0

Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tuottavuus (2012=100)	97,3	99,6	100,7	93,2	0,0

Ruotsinkielisen työväenopiston käyttötalouden toimintamenot alittuivat noin 90 000 eurolla vuonna 2015. Toimintatulot toteutuivat 79 000 euroa talousarviota parempana johtuen etupäässä ennakoitua suuremmasta vuokratuotosta.

Ruotsinkielisen työväenopiston sitova toiminnallinen tavoite ylittyi 615 opetustunnilla vuonna 2015. Tavoite saavutettiin vuoteen 2014 verrattuna paremmin toimivan ilmoittautumisjärjestelmän ja tehostetun markkinoinnin takia.

Toimintavuonna ruotsinkielinen työväenopisto painotti toiminnassaan palvelujen tarjontaa perheille, uusille nuorille kurssilaisille, maahanmuuttajille, työttömille ja eläkeläisille.

4 15 KAUPUNGINKIRJASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	2 671	0	2 671	3 341	670	0
Menot	-36 916	0	-36 916	-37 905	-989	-1 000
Toimintakate	-34 245	0	-34 245	-34 564	-319	-1 000
Poistot	-1 030	0	-1 030	-1 084	-54	0
Tilikauden tulos	-35 275	0	-35 275	-35 648	-373	-1 000

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritetaivoitteet						
Lainat, 1 000 kpl	8 500	0	8 500	8 827	327	0
Kirjastokäynnit, 1 000 kerta	6 300	0	6 300	6 133	-167	0
Verkkokäynnit, 1 000 kerta	8 000	0	8 000	8 431	431	0
Käynnit yhteensä, 1 000	14 300	0	14 300	14 564	264	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Menot/laina, euroa	4,35	0,00	4,35	4,29	0,06	0
Menot/käynnit, euroa	2,58	0,00	2,58	2,60	-0,02	0
Menot/asukas, euroa	59,38	0,00	59,38	60,34	-0,96	0
Tulot/laina, euroa	0,31	0,00	0,31	0,38	0,07	0
Tulot/asukas, euroa	4,29	0,00	4,29	5,32	1,03	0
Toimintakate/laina, euroa	-4,03	0,00	-4,03	-3,92	0,11	0
Toimintakate/asukas, euroa	-55,09	0,00	-55,09	-55,02	0,07	0
Aineistomenot/laina, euroa	0,38	0,00	0,38	0,36	0,02	0
Aineistomenot/asukas, euroa	5,25	0,00	5,25	4,99	0,26	0
Lainat/kokoelma	4,6	0,00	4,6	4,8	0,2	0
Kokoelma/asukas	3,0	0,00	3,0	2,9	-0,1	0
Kirjastokäynnit/ m ²	173	0,00	173,0	168,5	-4,5	0
Toiminnan laajuus						
Aukiolotunnit	98 600	0	98 600	103 912	5 312	0
Lainat/aukiolotunti	86	0	86	85	-1	0
Käynnit/aukiolotunti	145	0	145	140	-5	0
Käynnit/henkilötyövuosi	31 429	0	31 429	32 009	580	0
Aukiolotunnit/ 1 000 asiakas	158	0	158	165	7	0
Lainat/henkilötyövuosi	18 681	0	18 681	19 401	720	0
Henkilötyövuodet/ 1 000 asiakas	0,73	0,00	0,73	0,72	-0,01	0
Tuotannontekijämäärä (31.12.)						
Kirjastot, kpl	37	0	37	37	0	0
Kirjastoautot, kpl	2	0	2	2	0	0
Laitoskirjastot, kpl	10	0	10	9	-1	0
Kokoelma, 1 000 kpl	1 865	0	1 865	1 835	-30	0
Resurssit						
Henkilötyövuosi	455	0	455	455	0	0
Tilat, m ²	36 395	0	36 395	36 395	0	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Kirjastokäynnit/ m ²	173	169,0	172,0	178,0	185,0
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tuottavuus (2012=100)	106	103,00	101,00	99,00	100,00

Kaupunginkirjaston tulot ylittivät talousarvion 25 prosentilla vuonna 2015. Kaupunginkirjasto sai ennakoitua enemmän ulkopuolista rahoitusta keskuskirjastotehtäviin ja erilaisiin tietoyhteiskuntapalvelujen kehittämishankkeisiin. Ulkopuolista rahoitusta kaupunginkirjasto sai noin 1,0 miljoonaa euroa enemmän kuin talousarviossa oli ennakoitu. Suurimpia rahoittajia olivat opetus- ja kulttuuriministeriö ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (Ely-keskus).

Käyttötalouden menot olivat vuonna 2015 yhteensä 37,9 miljoonaa euroa. Käyttötalouden menot ylittyivät noin 1,0 miljoonalla eurolla. Ylitys johtui ulkopuolisella rahoituksella toteutettavien hankkeiden kustannusvaikutuksista. Kaupunginvaltuusto myönsi kirjastolle ylitysoikeutta 1,0 miljoonaa euroa ao. vuonna.

Menot asukasta kohden olivat 60,34 euroa vuonna 2015. Menot laskivat edellisvuodesta 1,86 euroa (62,20 euroa/asukas). Tuloja asukasta kohden kertyi 5,32 euroa, kun tulotavoite oli 4,29 euroa. Aineiston hankintaan asukasta kohden käytettiin 4,99 euroa. Tavoite oli 5,25 euroa.

Molemmat kaupunginkirjastolle asetetut sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat vuonna 2015. Aukiolotunteja kertyi 103 912, kun tavoite oli 98 600 tuntia. Käyntejä yhteensä (sisältäen kirjastokäynnit ja verkkokäynnit) oli 14,6 miljoonaa, kun tavoite oli 14,3 miljoonaa käyntiä.

Kirjastokäyntien määrä oli 6,1 miljoonaa ja verkkokäyntejä 8,4 miljoonaa

Aineistoa lainattiin 8,8 miljoonaa kertaa. E-kirjakokoelman lainausmäärä kasvoi edellisvuoden 46 000 lainauksesta 69 000 lainaan.

Kokoelmaa päivitettiin aineistohankinnoilla ja vanhan kokoelman poistoilla. Uutta aineistoa hankittiin 149 693 kappaletta ja vanhaa aineistoa poistettiin 173 594 kappaletta. Kokoelma ylitti vuoden lopussa 1,8 miljoonan kappaleen rajan.

Ruoholahden kirjaston palvelut siirtyivät Jätkäsaaren Huutokonttoriin, jossa avattiin kaupunginkanslian kanssa yhteinen Jätkäsaaren infokeskus ja kirjasto. Palveluja kehitettiin ja tuotettiin yhdessä asukkaiden kanssa. Asukkaat pääsivät muun muassa valitsemaan kirjaston kokoelmiin englanninkielistä kirjallisuutta ja suunnittelemaan työpajoissa Jätkäsaaren infokeskuksen ja kirjaston palveluja sekä Maunula-talon tiloja ja toimintaa. Keskustakirjaston suunnittelun tueksi muodostettiin Keskustakirjaston kaverit – ryhmä, Vallilan kirjastossa kartoitettiin asukaslähtöisten palvelujen uusia malleja Kirjasto asukastoiminnan tukena -hankkeen puitteissa ja kirjaston arvoja työstettiin yhdessä asukkaiden ja henkilökunnan edustajien kanssa.

Kirjastoverkkoon kuului vuoden lopussa 37 kirjastoa, 9 laituskirjastoa, kaksi kirjastoautoa sekä kotikirjastopalvelu. Töölön kirjastotalon laaja peruskunnostushanke jatkui vuoden 2015. Kaupunginvaltuusto päätti keskustakirjaston rakentamisesta 28.1.2015. Rakentamistyö aloitettiin syyskuussa 2015.

4 16 HELSINGIN TAIDEMUSEO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	310	0	310	382	72	0
Menot	-6 533	0	-6 533	-6 434	99	0
Toimintakate	-6 223	0	-6 223	-6 052	171	0
Poistot	-150	0	-150	-107	43	0
Tilikauden tulos	-6 373	0	-6 373	-6 159	214	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritetaavoitteet						
Kävijämäärä yhteensä	50 000	0	50 000	92 786	42 786	0
Uusien julkisen taiteen hankkeiden käynnistäminen	2	0	2	2	0	0
Näyttelyt	13	0	13	19	6	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Menot/asukas, euroa	10,32	0,00	10,32	10,03	-0,29	0,00
Toiminnan laajuustiedot						
Näyttelyiden laajuus						
Näyttelykävijät	50 000	0	50 000	92 786	42 786	0
Verkkokävijät	133 000	0	133 000	153 576	20 576	0
Yhteensä	183 000	0	183 000	246 362	63 362	0
Kokoelmien laajuus						
Karttuva kokoelma	6 125	0	6 125	6 180	55	0
Julkiset veistokset	190	0	190	191	1	0
Julkinen taide ja prosenttiperiaate-teokset	263	0	263	275	12	0
Deponoinnit	229	0	229	229	0	0
Muut (myös lahj.)	2 173	0	2 173	2 235	62	0
Yhteensä	8 980	0	8 980	9 110	130	0
Aukiolotunnit	1 229	0	1 229	1 456	227	0
Resurssit						
Tilat, m ²	7 157	0	7 157	7 446	289	0
Henkilöstön määrä (vakinaiset)	66	0	66	66	0	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012	
Tilakustannukset/kävijä	24,1	14,1	9,9	9,9	9,0	
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012	
Näyttelykäynnin kustannus	50,8	88,0	47,4	90,7	100,0	

Taidemuseon kaupunginvaltuustoon nähden sitova toimintakate ylittyi noin 171 000 eurolla vuonna 2015 johtuen ennakoitua suuremmasta ulkopuolisesta rahoituksesta ja sisäänpääsylimputuloista sekä henkilöstömenosäästöistä.

Sitova toiminnallinen tavoite – 50 000 kävijää – ylittyi noin 42 800 kävijällä johtuen siitä, että laajennetut tilat Tennispalatsissa avattiin yleisölle syyskuussa 2015 ja Kluuvin gallerian sekä pop-up näyttelyiden kävijämäärätavoitteet ylittyivät.

Taidemuseon toiminnallinen ei-sitova tavoite, 13 näyttelyä ylittyi kuudella näyttelyllä. Uusien julkisten hankkeiden käynnistämisen tavoite, kaksi hanketta, toteutui talousarvion mukaisesti.

Tuottavuus nousi vuonna 2015 edelliseen vuoteen nähden. Tuottavuutta mitattiin näyttelykäynnin kustannuksilla kuntalaista kohden. Tuottavuusmittaristossa toimintakate sisälsi näyttelytoiminnon lisäksi myös muiden toimintojen kustannukset ja siksi mittaristoa uusittiin vuonna 2015 mittaamaan tuottavuutta paremmin.

4 17 KULTTUURITOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 220	0	1 220	1 542	322	0
Menot	-44 347	0	-44 347	-44 554	-207	-122
Toimintakate	-43 127	0	-43 127	-43 012	115	-122
Poistot	-424	0	-424	-364	60	0
Tilikauden tulos	-43 551	0	-43 551	-43 376	175	-122

Toimintavuoden aikana kehitettiin ja vahvistettiin asukaslähtöistä alueellista kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa. Kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa kehitettiin ja vahvistettiin asukaslähtöistä alueellista kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa. Kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa kehitettiin ja vahvistettiin asukaslähtöistä alueellista kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa. Kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa kehitettiin ja vahvistettiin asukaslähtöistä alueellista kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa. Kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa kehitettiin ja vahvistettiin asukaslähtöistä alueellista kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa.

Virastojen välisenä yhteistyönä jatkettiin kulttuurisen vanhustyön, nuorisotyön ja kohdennetun opetustyön eri muotojen kehittämistä yhdessä kolmannen sektorin, vapaaehtoiskentän ja sosiaali- ja terveystieteiden, opetusviraston, kaupunginkirjaston, nuorisosiainkeskuksen ja kaupunkisuunnitteluviraston (Lähiöprojekti) kanssa. Avustuksia suunnitettiin erityisesti strategisille painoalueille vuonna 2014 tehtyjen suunnitelmien mukaisesti.

4 17 01 KULTTUURIKESKUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	712	0	712	866	154	0
Menot	-13 199	0	-13 199	-13 266	-67	-122
Toimintakate	-12 487	0	-12 487	-12 400	87	-122
Poistot	-424	0	-424	-364	60	0
Tilikauden tulos	-12 911	0	-12 911	-12 764	147	-122

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tunnusluvut						
Taide- ja kulttuuriopetus erityisesti lapsille						
Opetustuntien määrä yhteensä	12 000	0	12 000	15 842	3 842	0
Kurssien määrä yhteensä, kpl	1 100	0	1 100	1 463	363	0
Oppilasmäärä yhteensä	11 000	0	11 000	18 776	7 776	0
Kulttuuritoiminta toimipaikoissa						
(Stoa, Vuotalo, Malmitalo, Kanneltalo, Annantalo)						
Esitysten lukumäärä saleissa	1 200	0	1 200	1 348	148	0
Taidenäyttelyiden lukumäärä	120	0	120	151	31	0
Kävijöitä toimipaikkojen tilaisuuksissa	225 000	0	225 000	398 883	173 883	0
Näyttelyt, kpl	150 000	0	150 000	276 182	126 182	0
Esitykset, kpl	75 000	0	75 000	122 701	47 701	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tehokkuus						
Artist in Residence, käyttöpäivät keskimäärin (majoitustilat)	220	0	220	302	82	0
Tilojen vuokraukset taiteilijoille, kpl	30	0	30	30	0	0
Käsiteltyjä avustuksia, kpl	990	0	990	1 167	177	0
Myönnettyjä avustuksia, kpl	440	0	440	654	214	0
Taloudellisuus						
Kulttuurikeskuksen menot/asukas, euroa	21,24	0,00	21,24	21,12	0,12	0
Tulot/asukas, euroa	1,14	0,00	1,14	1,38	0,24	0
Toimintakate/asukas, euroa	-20,10	0,00	-20,10	-19,74	0,36	0
Resurssit						
Vakinaiset (vakanssit)	93	0	93	93	0	0
Kurssiopettajat	10	0	10	10	0	0

Tuottavuus (2011=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tuottavuus (2011=100)	100	124	133	114	102

Kulttuurikeskuksen käyttötalouden toimintatulot toteutuivat talousarviota 154 000 euroa parempana. Kulttuurikeskus toteutti vuonna 2015 useita yhteistyöprojekteja, joihin saatiin ulkopuolista rahoitusta muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriöltä, Lähiöprojektilta (KSV) ja opetusvirastolta. Käyttötalouden menot ylittivät 67 000 euroa johtuen ulkopuolisella rahoituksella rahoitettavista hankkeista.

Sitova toiminnallinen tavoite: esitysten lukumäärä saleissa saavutettiin. Toteutunut määrä oli 1 348 esitystä. Myös toinen sitova toiminnallinen tavoite saavutettiin, kun taide- ja kulttuuriopetus, erityisesti lapsille suunnattujen opetustuntien määrä ylittyi. Toteuma oli 15 842 opetustuntia. Salitapahtumien lisäksi tuotettiin aiempaa enemmän talojen ulkopuolisia alueellisia projekteja.

Tuottavuus laski vuonna 2015 vuoden 2014 tasosta. Tuottavuutta mitataan muun muassa saliesitysten lukumäärällä. Mittari ei huomioi toiminnan ja tapahtumien suuntautumista yhä enemmän alueille. Mittaristo uusitaan vuonna 2016.

4 17 02 SAVOY-TEATTERI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	508	0	508	676	168	0
Menot	-1 391	0	-1 391	-1 557	-166	0
Toimintakate	-883	0	-883	-881	2	0
Tilikauden tulos	-883	0	-883	-881	2	0
Suoritettavat						
Savoy-teatterin ja Esplanadin lavan esitykset yhteensä	320	0	320	341	21	0
Omat esitykset, kpl	150	0	150	33	-117	0
Yhteisesitykset, kpl	30	0	30	188	158	0
Ulkopuolisten järjestämät esitykset, kpl	140	0	140	120	-20	0

Talousarvion toteutuminen

Käyttötalousoosan toteutuminen

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tehokkuus						
Savoyn teatterisalin käyttöpäivät	210	0	210	222	12	0
Savoyn teatterisalin päiväkäyttö *)	50	0	50	13	-37	0
Savoyn teatterisalin kävijät	60 000	0	60 000	66 403	6 403	0
Taloudellisuus						
Savoy-yksikön menot/asukas, euroa	2,24	0,00	2,24	2,48	-0,24	0
Tulot/asukas, euroa	0,82	0,00	0,82	1,08	0,26	0
Toimintakate/asukas, euroa	-1,42	0,00	-1,42	-1,40	0,02	0
Resurssit						
Vakinaiset (vakanssit)	11	0	11	11	0	0
Tilat yhteensä	19 554,30					
Tilojen pinta-alamäärä htm ² suhteessa asiakasmäärään	0,08	0,00	0,08	0,04	-0,04	0,00

*) Ei sisälly käyttöpäiviin

Tuottavuus (2011=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tuottavuus (2011=100)	100	89	95	90	91

Vuonna 2015 Savoy-teatterin ohjelmassa oli muun muassa maailmanmusiikkia kuten jatsia, kansanmusiikkia, viihdettä, tanssia ja poikkitaiteellisia teoksia. Savoy-teatterin uusia avauksia olivat mm. Docpoint-festivaalin sekä lasten viikonloppujen järjestäminen. Espan lavan ohjelmistossa painottui puistoympäristöön sopiva akustishenkinen populaarimusiikki.

Savoy-teatterin ja Espan lavan sitova tavoite toteutui. Kulttuuri- ja taidetilaisuuksia oli yhteensä 341. Savoyn teatterisalin kävijätavoite, joka oli 60 000 kävijää, ylittyi. Kävijämäärä oli vuonna 2015 yhteensä 66 403 henkilöä.

4 17 03 YHTEISÖJEN TUKEMINEN

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	0	0	0
Menot	-12 713	0	-12 713	-12 695	18	0
Toimintakate	-12 713	0	-12 713	-12 695	18	0
Tilikauden tulos	-12 713	0	-12 713	-12 695	18	0

Kulttuuri- ja kirjastolautakunnalla oli yhteisöjen tukemiseen käytettävissään 12 713 000 euroa. Yhteisöjen tukemiseen tarkoitettuja avustushakemuksia saapui 1167 kappaletta. Avustusta myönnettiin 654 hakijalle. Määrärahaa käytettiin lähes 12,7 miljoonaa euroa (käyttöprosentti 99,9).

4 17 04 AVUSTUKSET TEATTERILAIN PIIRIIN KUULUVILLE AMMATTITEATTEREILLE

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-4 158	0	-4 158	-4 150	8	0
Toimintakate	-4 158	0	-4 158	-4 150	8	0
Tilikauden tulos	-4 158	0	-4 158	-4 150	8	0

Kulttuuri- ja kirjastolautakunnalla oli teatterilain piiriin kuuluville ammattiteattereille käytettävissään avustuksia 4 158 000 euroa. Määrärahaa käytettiin 4 150 266 euroa (käyttöprosentti 99,1). Avustushakemuksia saapui 30 kappaletta, ja avustusta myönnettiin 25 hakijalle.

4 17 05 AVUSTUS SUOMEN KANSALLISOOPPERAN SÄÄTIÖLLE, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-3 694	0	-3 694	-3 694	0	0
Toimintakate	-3 694	0	-3 694	-3 694	0	0
Tilikauden tulos	-3 694	0	-3 694	-3 694	0	0

4 17 06 AVUSTUS HELSINGIN TEATTERISÄÄTIÖLLE, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-9 192	0	-9 192	-9 192	0	0
Toimintakate	-9 192	0	-9 192	-9 192	0	0
Tilikauden tulos	-9 192	0	-9 192	-9 192	0	0

4 18 KAUPUNGINMUSEO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	482	0	482	477	-5	0
Menot	-7 737	0	-7 737	-7 668	69	0
Toimintakate	-7 255	0	-7 255	-7 191	64	0
Poistot	-170	0	-170	-91	79	0
Tilikauden tulos	-7 425	0	-7 425	-7 282	143	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Toiminnan laajuustiedot						
Asiakkaiden lukumäärä, joista	320 000	0	320 000	460 617	140 617	0
Näyttelykävijöitä	90 000	0	90 000	130 864	40 864	0
Muita asiakkaita	55 000	0	55 000	27 396	-27 604	0
Verkkokävijöitä	175 000	0	175 000	302 357	127 357	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Menot/asukas, euroa	12,44	0,0	12,44	12,20	0,24	0
Näyttelyt ja julkaisut (ISBN, ISSN, näyttelyjulkaisut, asiakaslehdet, levyt, kalenterit)	7	0	7	7	0	0
Annetut lausunnot ja muistiot	450	0	450	674	224	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kokoelmien laajuus yhteensä						
Kulttuurihistoriallinen kokoelma	453 898	0	453 898	453 894	-4	0
Valokuvat	965 837	0	965 837	963 484	-2 353	0
Taide	6 100	0	6 100	6 161	61	0
Arkeologiset kokoelmat	92 092	0	92 092	92 329	237	0
Kokoelmista avattuna Finna-tiedonhakupalvelun kautta tietokannoittain	34 590	0	34 590	42 622	8 032	0
Foto	30 500	0	30 500	36 415	5 915	0
Teos	140	0	140	132	-8	0
Raku	900	0	900	256	-644	0
Kamu ja Kama	3 050	0	3 050	5 819	2 769	0
Resurssit						
Henkilöstön määrä (vakituiset)	72	0	72	64	-8	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tilat, m ²	15 064	15 064	15 064	15 576	15 576
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Näyttelykäynnin kustannus	104	86	79	75	73

Kaupunginmuseon sitova toimintakate ylittyi noin 60 000 eurolla. Ylitys johtui kokoelmakeskuksen, päätoimipisteen ja viraston muuttovalmistelujen kustannuksien sekä Aleksanterinkadun ja Katariinankadun kulmaan keväällä 2016 avattavan Uuden kaupunginmuseon suunnittelun ja valmistelun kustannuksien painottumisesta vuodelle 2016.

Sitova toiminnallinen tavoite, 320 000 kävijää, toteutui lähes 141 000 parempana johtuen ennakoitua suuremmasta näyttely- ja verkkokävijöiden määrästä vuonna 2015.

Tuottavuustavoitetta 104 ei saavutettu, toteuman ollessa 86. Tuottavuus kasvoi kuitenkin vuoden 2014 tasosta (79).

4 19 ORKESTERITOIMINTA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 741	0	1 741	1 563	-178	0
Menot	-12 802	0	-12 802	-12 701	101	0
Toimintakate	-11 061	0	-11 061	-11 138	-77	0
Poistot	-198	0	-198	-24	174	0
Tilikauden tulos	-11 259	0	-11 259	-11 162	97	0

Orkesteri esitti vuonna 2015 yhteensä 106 konserttia ja 22 avointa kenraaliharjoitusta. Konsertteja oli viisi enemmän kuin talousarviossa tavoitteeksi asetettu suorit määrä.

Orkesterin konserteissa kävi yhteensä 143 380 kuulijaa. Konserteista tehtiin 16 HKO Screen verkkolähetystä, jotka tavoittivat yhteensä yli 20.000 katsojaa. YLE Radio 1 teki orkesterin konserteista kahdeksan suoraa radiolähetystä, minkä lisäksi UMO Jazz Orkestran kanssa toteutettu konsertti televisioitiin ja lähetettiin YLE Teemalla sekä YLE:n verkkolähetysnä.

Pääkaupunkiseudun koululais- ja muut erityisryhmät käyttivät aktiivisesti mahdollisuutta käydä orkesterin julkisissa kenraaliharjoituksissa ja konserteissa. Orkesteri teki edelleen yhteistyötä pääkaupunkiseudun musiikkiopistojen kanssa järjestämällä Musiikkitalossa Pieni alkusoitto-nimisiä tapahtumia. Musiikkiopistojen oppilaat esiintyivät ennen orkesterin konserttien alkua opettajiensa johdolla lämpiössä puolen tunnin ajan. Lastenkonserteissa kävi yhteensä 7 159 lasta ja heidän vanhempansa.

4 19 01 KAUPUNGINORKESTERI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 571	0	1 571	1 374	-197	0
Menot	-12 352	0	-12 352	-12 243	109	0
Toimintakate	-10 781	0	-10 781	-10 869	-88	0
Poistot	-198	0	-198	-24	174	0
Tilikauden tulos	-10 979	0	-10 979	-10 893	86	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tunnusluvut						
Sinfoniakonsertit	43	0	43	46	3	0
Viihdekonsertit	7	0	7	7	0	0
Lasten- ja koululaiskonsertit	40	0	40	36	-4	0
Muut konsertit	0	0	0	3	3	0
Tilaukskonsertit	1	0	1	3	2	0
Ulkomaiset konsertit	5	0	5	7	2	0
Kamarimusiikkikonsertit	5	0	5	4	-1	0
Avoimet kenraaliharjoitukset				22		
Tehokkuus/taloudellisuus						
Täyttöaste, prosenttia	90,0	0	90	89	-1	0
Toiminnan laajuustiedot						
Kenraaliharjoitusten yleisömäärä				11 098		
Kokonaiskuulijamäärä	100 000	0	100 000	122 656	22 656	0
Resurssit						
Toimiston henkilökunta	12	0	12	12	0	0
Orkesterin henkilökunta	102	0	102	102	0	0
Yhteensä	114	0	114	114	0	0

Orkesterin käyttötalouden tuloja kertyi noin 1,4 miljoonaa euroa ja menot olivat noin 12,2 miljoonaa euroa. Menot alitui-
tuivat noin 110 000 eurolla toimintavuonna 2015 johtuen säästöistä palveluiden sekä aineiden, tarvikkeiden ja tavaroien
ostoissa.

Orkesterin sitovana tavoitteena oli esittää 43 maksullista sinfoniakonserttia Musiikkitalossa. Sinfoniakonserteja
esitettiin 46.

Orkesteri seuraa tuottavuuskehitystä muun muassa Musiikkitalossa järjestettyjen maksullisten konserttien täyttö-
asteella. Vuonna 2015 täyttöaste oli 89,1 prosenttia, joka oli 0,9 prosenttiyksikköä tavoitetta heikompi. Pitkäjänteis-
tä kohderyhmämarkkinointia on tehty jo vuodesta 1993.

4 19 02 KAUPUNGINORKESTERI, KÄYTTÖVARAT, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	170	0	170	189	19	0
Menot	-450	0	-450	-458	-8	0
Toimintakate	-280	0	-280	-269	11	0
Poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-280	0	-280	-269	11	0

Talousarviokohta on varattu nettobudjetoituna toimivan orkesterin konsertti vierailuihin. Orkesteri teki kiertueen Tuk-
holmaan, Mexico Cityyn, Tallinnaan, Birminghamiin ja Dubliniin vuonna 2015, joissa esitettiin yhteensä 7 konserttia ja
joiden kokonaiskuulijamäärä oli 30 774.

4 21 KORKEASAAREN ELÄINTARHA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	4 454	0	4 454	4 467	13	0
Menot	-8 034	0	-8 034	-8 039	-5	0
Toimintakate	-3 580	0	-3 580	-3 572	8	0
Poistot	-780	0	-780	-1 680	-900	0
Tilikauden tulos	-4 360	0	-4 360	-5 252	-892	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Sitova toiminnallinen tavoite						
Aukiolotunnit	2 793	0	2 793	2 809	16	
Suoritetavoitteet						
Kävijämäärä	530 000	0	530 000	523 602	-6 398	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Toimintakate/asukas, euroa	5,85	0,00	5,85	5,69	-0,16	0,00
Toiminnan laajuustiedot						
Lajit	170	0	170	155	-15	0
Pinta-ala, ha	24	0	24	24	0	0
Resurssit						
Henkilöstön määrä	73	0	73	73	0	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tilat yhteensä htm ²	10 069	10 301	10 301	10 301	10 301
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Aukiolotunnin hinta	1 285,71	1 274,62	1 285,36	1 271,62	1 401,55

Kaupunginvaltuuston Korkeasaaren eläintarhalle asettama sitova toimintakate ylittyi 8 000 eurolla johtuen ennakoitua suuremmista myyntituotoista ja menosäästöistä henkilöstömenoissa.

Korkeasaaren sitova toiminnallinen tavoite 2 793 aukiolotuntia ylittyi 16 tunnilla johtuen tapahtumapäivien pidentymisestä aukiolotunneista. Korkeasaaren eläintarhalle asetettu muu toiminnallinen tavoite on 530 000 asiakkaan kävijämäärä vuonna 2015. Tavoitteesta jäätii noin 6 400 kävijää toteuman ollessa 523 600 kävijää.

Kävijämäärä on vuosikymmenen suurin. Puolen miljoonan asiakkaan raja on ylitetty 2010-luvulla aiemmin vain kerran.

4 31 NUORISOTOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 600	0	1 600	1 618	18	0
Menot	-30 257	0	-30 257	-30 245	12	0
Toimintakate	-28 657	0	-28 657	-28 627	30	0
Poistot	-650	0	-650	-599	51	0
Tilikauden tulos	-29 307	0	-29 307	-29 226	81	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritetaivoitteet						
Käyntikertoja, kpl	1 370 000	0	1 370 000	1 473 015	103 015	0
Suunnitelmallisesti tuetut nuoret	1 200	0	1 200	1 304	104	0
Nuorten pienryhmät	1 000	0	1 000	2 378	1 378	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Toimintakate/käyntikerta, euroa	-22,40	0,00	-22,40	-19,43	2,97	0
Menot/ 0-28-vuotiaat, euroa	145,16	0,00	145,16	145,14	-0,02	0
Avustukset järjestöille ja nimikkotilojen vuokrat/ 0-28-vuotiaat, euroa	7,91	0,00	7,91	7,97	0,06	0
Resurssit						
Henkilöstön määrä	344	0	344	344	0	0
Tilat, m ²	40 405	0	40 405	39 721	-684	0

Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tuottavuus (2012=100)	99	111	104	107	100

Nuorisoasiainkeskuksen käyttötalouden tulot ja menot toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti vuonna 2015. Tulot ylittivät talousarvion 18 000 eurolla ja menot alittivat talousarvion 12 000 eurolla.

Vuonna 2015 nuorisoasiainkeskus otti käyttöön uudelleenmääritellyn tehtävän ja painopisteet. Nuorisotoimen uusi johtosääntö ja organisaatio hyväksyttiin vuonna 2015, ja ne astuivat voimaan 1.1.2016 alkaen.

Nuorisolautakunta kävi läpi kaikki järjestöalojen ja kumppanuuspalvelujen sopimukset. Kumpulan koulukasvitarhan toiminnasta ja Tapanilan alueellisesta nuorisotyöstä järjestettiin kilpailutus yhteistyössä hankintakeskuksen kanssa. Kumppanuussopimuksilla tuotettu Kivikon ja Pukinmäen alueellinen nuorisotyö siirrettiin nuorisoasiainkeskuksen omaksi toiminnaksi.

Osallistuvan budjetoinnin avulla laadittiin nuorisotyön alueelliset toimintasuunnitelmat ja budjetit vuodelle 2016 viidessä yksikössä sekä Maunulan, Viikin, Kumpulan ja Koskelan alueella. Osallistuvan budjetoinnin eri vaiheisiin osallistui yhteensä 6 722 nuorta vuoden 2015 aikana.

Vertaisohjaajatoiminta laajeni vuonna 2015 kuuteen alueelliseen toimipaikkaan ja tavoitti yhteensä noin neljäkymmentä nuorta. Lisäksi vakiinnutettiin vertaisohjaajien koulutuksen ja tukemisen toimintamalli.

Nuorisoasiainkeskus lisäsi nuorten omaehtoista ja matalan kynnyksen ohjattua liikuntaa yhdessä opetusviraston, liikuntaviraston ja järjestöjen kanssa. Länsi-Helsinki ja Mellunmäki toimivat pilottialueina.

Kesätyöseteli-kokeilun avulla kehitettiin nuorten kesätyömahdollisuuksia idän, kaakon ja koillisen alueella. Kesätyösetelin avulla luotiin yli 430 kesätyöpaikkaa, joista vähintään 200 oli uusia.

Monialainen nuorten yhden oven palvelupiste osana Ohjaamo Helsinki -hankkeen monihallintokuntaista kokonaisuutta aloitti toimintansa Kampissa. Ohjaamo Helsinki -hanke yhdistää muun muassa nuorten tieto- ja neuvontapalvelut sekä TE-palvelut uudenlaiseksi kokonaisuudeksi, jossa eri toimijoiden välisiä raja-aitoja on mahdollista ylittää.

Nuorten mukaantuloa Luotsi-toimintaan helpotettiin. Vuonna 2015 myös vanhemmilla oli mahdollisuus ohjata nuoria mukaan toimintaan. Toiminnallisia kumppanuuksia lisättiin. Koulujen kanssa toteutettiin uutena yhteistyön muotona huomattava määrä matalan kynnyksen pienryhmiä. Toiminnassa mukana olevien nuorten määrä kasvoi 40 prosenttia edellisestä vuodesta.

Itä-Helsingin alueella jatkui katuväkivallan vähentämiseen pyrkivä hanke.

Nuorisosiainkeskus osallistui aktiivisesti Helsingin kulttuurikeskuksen Helsinki-mallin mukaiseen toimintaan vuoden 2015 aikana toteuttamalla kulttuuriprojekteja alueilla, joilla on selvästi muita alueita vähemmän kulttuuritarjontaa.

Vammaisten nuorten osallistumista tuettiin yhteistyössä vammaisjärjestöjen kanssa. Erityistä huomiota kiinnitettiin vammaisten nuorten kesärekrytointiin ja vammaisten nuorten osallistamiseen nuorten tapahtumiin. Sukupuolen vaikutusten arviointia kehitettiin vähemmistöjen osallistumisedellytysten osalta yhdessä kaupungin tasa-arvo-työryhmän kanssa.

Toiminnallinen suomen kielen opetus maahanmuuttajanuorille aloitettiin Vuosaaren peruskoulun ja Kallahden nuorisotalon sekä Myllypuron koulun ja nuorisotalon kesken yhteistyössä opetusviraston kanssa. Järjestöyhteistyö lisääntyi erityisesti erilaisissa verkostoissa, joissa on mukana maahanmuuttajataustaisten omia järjestöjä ja muita toimijoita.

Kaupunkiviljely laajentui moniin paikkoihin. Lähiöpuutarhatoiminta levisi muun muassa Kumpulän koulukasvitarhalta Jakomäen ja Kontulan nuorisotalojen edustalle. Torpparinmäen nuorisotalolla oli oma palsta lähialueella.

Viraston osaamisen kehittämissuunnitelmaa tarkennettiin uusien toimintaperiaatteiden mukaiseksi. Digitaalisen osaamisen kehittämiseen laadittiin toimintaohjelma ja jokainen yksikkö tuotti tarpeensa mukaisen digitaalisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Kehittämissuunnitelman toteutuminen on raportoitu.

Pihlajiston kerhokeskuksesta luovuttiin ja toimintoja siirrettiin läheiseen tilavaan Pihlajamäen nuorisotaloon. Alkuvuodesta suljettiin Malmin nuorisotalo kosteus- ja sisäilmaongelmien vuoksi. Uusi tila Malmin nuorisotoimintaan saatiin käyttöön syksyllä.

Nuorisosiainkeskus uudisti organisaationsa vuoden 2015 aikana. Muutoksella pyrittiin parantamaan nuorisotyöyksiköiden lähijohtamista ja sitä kautta talouden ja toiminnan seuranta. Toiminnan ja talouden seuranta lisätiin ja kehitettiin kaikilla organisaatiotasoilla. Samalla uusittiin viraston tuottavuusmalli.

Nuorisosiainkeskuksen kahtena sähköisen asioinnin ja tietotekniikan hyödyntämisen kärkihankkeena olivat Harrastushaun ja tilastointijärjestelmän kehittäminen. Harrastushaun käyttäjien määrä on jatkuvasti lisääntynyt ja yli puolet järjestelmässä tarjottavista harrasteista on muiden kuin nuorisosiainkeskuksen järjestämiä palveluita. Palvelun käyttöönotosta tehtiin sopimukset Espoon ja Vantaan nuorisotoimien kanssa ja hakupalvelun käyttö mahdollistettiin myös nuorille palveluja tarjoaville yritysille.

4 41 LIIKUNTATOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	13 735	0	13 735	16 389	2 654	0
Menot	-78 875	0	-78 875	-80 218	-1 343	0
Toimintakate	-65 140	0	-65 140	-63 829	1 311	0
Poistot	-10 700	0	-10 700	-11 308	-608	0
Tilikauden tulos	-75 840	0	-75 840	-75 137	703	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritetaivoitteet, 1 000 kpl						
Laitostoiminnan käyntikerrat	3 809	0	3 809	3 900	91	0
Ulkokenttätoiminnan käyntikerrat	4 280	0	4 280	3 875	-405	0
Uimarantatoiminnan käyntikerrat	928	0	928	728	-200	0
Liikunnanohjauksen käyntikerrat	630	0	630	737	107	0
Leirinnän yöpymisvuorokaudet	98	0	98	91	-7	0
Venesatam. venepaikat, kpl	11 800	0	11 800	11 955	155	0
Kalastusluvut, kpl	7 000	0	7 000	7 300	300	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Menot/asukas, euroa	126,85	0,00	126,85	127,70	-0,85	0
Tulot/asukas, euroa	22,07	0,00	22,07	26,09	4,02	0
Toimintakate/asukas, euroa	-104,78	0,00	-104,78	-101,61	3,17	0
Resurssit						
Henkilöstön määrä yhteensä	487	0	487	498	11	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012	
Tilat yhteensä htm ²	191 203	191 203				
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012	
Käyntikertaa kohti	106	100	105	102	100	
Aukiolotuntia kohti	107	101	100	98	100	

Liikuntatoimi jatkoi kokonaisuudessaan nettobudjetoituna yksikkönä vuonna 2015. Liikuntatoimen vuoden 2015 tulot olivat yhteensä 16,4 miljoonaa euroa. Tulot ylittivät talousarviotavoitteen noin 2,7 miljoonalla eurolla lähinnä sisäliikuntapaikkojen ja maauimaloiden pääsylippujen myyntitulojen ja ohjatun liikunnan tulojen ansiosta. Vuokra-
tuottojen osuus tulotavoitteen ylityksestä oli noin 0,9 miljoonaa euroa. Avustuksia eri hankkeisiin saatiin yhteensä noin 0,2 miljoonaa euroa.

Liikuntatoimen käyttömenot olivat noin 80,2 miljoonaa euroa. Käyttötalouden menot ylittyivät noin 1,3 miljoonalla eurolla. Ylitystä talousarvioon verrattuna oli lähinnä aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa, palvelujen ostoissa ja henkilöstömenoissa. Laitos- ja säätiöavustuksissa syntyi vastaavasti säästöjä. Viraston käyttömenoihin sisältyi avustuksia liikuntalaitoksille ja -järjestöille 16,3 miljoonaa euroa.

Liikuntatoimi saavutti talousarviossa olevan sitovan toimintakatetavoitteen. Toimintakate oli 1,3 miljoonaa euroa talousarviota parempi.

Tuottavuusindeksi oli 100 (vertailuvuosi 2012=100) käyntikertaa kohti laskettuna. Aukiolotuntia kohti laskettu indeksi oli 101. Tuottavuusindeksi käyntikertaa kohti saadaan jakamalla käyntikertaindeksi menoindeksillä. Tuottavuus aukiolotuntia kohti lasketaan jakamalla aukiolotunti-indeksi menoindeksillä. Indeksien kehitykseen vaikuttavat useat osatekijät, esimerkiksi menoindeksiin vaikuttaa poistojen määrä ja aukiolotunteihin seurojen hoitoon annetut liikuntatilat. Tuottavuutta lisäävinä toimenpiteinä on tarkasteltu toimipisteiden aukioloaikoja, kesä- ja talvikausien pituuksia, henkilökunnan määrää ja palvelutasoa suhteessa käytettävissä oleviin taloudellisiin resursseihin. Palveluita on keskitetty ja kesäaikana on pidetty auki vain keskeisiä liikuntalaitoksia.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Monitoimihalleissa (Töölön kisahalli ja Liikuntamyly) on yhteensä 700 aukiolopäivää.

Tavoite toteutui, aukiolopäiviä 704.

- Maauimaloissa (Uimastadionin ja Kumpulan maauimalat) on yhteensä 210 aukiolopäivää.

Tavoite toteutui, aukiolopäiviä 227.

- Tekojääradoilla (7) on yhteensä 650 aukiolopäivää.

Tavoite toteutui, aukiolopäiviä 722.

- Ulkoiluteitä ja kuntoratoja ylläpidetään Helsingissä 188 kilometriä.

Tavoite toteutui.

- Ulkoiluteitä aurataan ja hiekoitetaan talvella tarvittaessa päivittäin 45 kilometriä.

Tavoite toteutui.

- Hiihtolatupohjia ylläpidetään 230 kilometriä.

Tavoite toteutui, hiihtolatupohjia 230.

- Venepaikkoja tarjotaan yhdessä venekerhojen kanssa vähintään 11 800 kappaletta.

Tavoite toteutui, venepaikkoja 11 923.

4 53 TYÖTERVEYSKESKUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	15 670	0	15 670	16 510	840	0
Menot	-15 004	0	-15 004	-15 766	-762	0
Toimintakate	666	0	666	744	78	0
Poistot	-70	0	-70	-52	18	0
Tilikauden tulos	596	0	596	692	96	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritettavat						
Vastaanottokäyntien määrä	116 500	0	116 500	114 661	-1 839	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Kokonaiskustannukset/ asiakasmäärä	375	0	375	375	0	0
Toiminnan laajuustiedot						
Asiakasmäärä	42 000	0	40 000	40 000	0	0
Resurssit						
Henkilöstön määrä	144	0	144	144	0	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012	
Kokonaispinta-ala m ²	5 320	5 320				
Tilojen pinta-ala suhteessa asiakasmäärään	0,87	0,87				
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012	
Tuottavuus (2012=100)	106	104				

Kaupunginvaltuustoon nähden sitova toimintakate ylittyi 78 000 eurolla toimintavuonna 2015.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Asiakastyytyväisyys työterveysasemien palveluihin on vähintään 8,9 asteikolla 4–10.

Tavoite toteutui. Vuonna 2015 asiakastyytyväisyys työterveysasemien palveluihin oli 9,09. Tyytyväisyys todettiin sähköisellä asiakaspalautejärjestelmällä.

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Työpaikkaselvitys- tai sisäilmaselvityskohteita on vuodessa vähintään 640 kappaletta. Tavoite ei toteutunut. Kokonaismäärä oli 534 kappaletta. Tulos on todennettu potilastietojärjestelmästä.
- Esimieskonsultaatioita on vuodessa vähintään 3 000 kappaletta. Tavoite toteutui. Esimieskonsultaatioita oli 3 944 kappaletta. Tulos on todennettu potilastietojärjestelmästä.
- Työterveysneuvotteluja on vuodessa vähintään 1 700 kappaletta. Tavoite toteutui. Työterveysneuvotteluja oli 2 632 kappaletta. Tulos on todennettu potilastietojärjestelmästä.
- Vastaanottokäyntejä on vuodessa vähintään 116 500 kappaletta. Tavoite ei toteutunut. Vastaanottokäyntejä oli 114 661 kappaletta. Tulos on todennettu Olikview seurantajärjestelmästä.

4 55 TIETOKESKUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	554	0	554	284	-270	0
Menot	-7 961	0	-7 961	-7 315	646	-35
Toimintakate	-7 407	0	-7 407	-7 031	376	-35
Poistot	-43	0	-43	-48	-5	0
Tilikauden tulos	-7 450	0	-7 450	-7 079	371	-35

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritettavatavoitteet						
Julkaisut, kpl	68	0	68	87	19	0
Josta painettuja versioita, kpl	25	0	25	35	10	0
Tuotekalenteri	11	0	11	17	6	0
Helsinki Region Infosharen avattujen tietoinestojen määrä yhteensä, kpl	1 200	0	1 200	1 231	31	0
Laaja tietopalvelutehtävä, kpl	1 250	0	1 250	1 566	316	0
Tutkijapalvelu kaupungin arkistossa, tutkijakäynnit, kpl	1 650	0	1 650	1 679	29	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tutkijoiden tilaamat asiakirjat, kpl	7 200	0	7 200	8 862	1 662	0
Luennot, koulutus- ja konsulttipalvelut, kpl	1 400	0	1 400	885	-515	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Kävijämäärä www.hel.fi tietokeskus/vuosi	49 800	0	49 800	46 509	-3 291	0
Kävijämäärä, Sinetti-tietokanta/vuosi	20 000	0	20 000	31 794	11 794	0
Helsinki Region Infosharen laaduttujen tietoinestojen määrä/vuosi	10 250	0	10 250	28 355	18 105	0
Toiminnan laajuustiedot						
Helmen Yhteiset-palvelut/ kohdassa ja julkaistava ja ylläpidettävä tieto, teemojen lukumäärä	18	0	18	18	0	0
Ylläpidettävät tietokannat, kpl	11	0	11	11	0	0
Helsinki Region infosharen käyntejä, kpl/per vuosi	67 800	0	67 800	87 731	19 931	0
Resurssit						
Henkilömäärä	83	0	83	81	-2	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012	
Tilojen kokonaispinta-ala (h ²)						
Toimisto	2 455,5	0,0	2 455,5	2 455,5	0,0	0
Arkistotilat	4 762	0	4 762	4 762	0	0
Konservointi	96,5	0,0	96,5	96,5	0,0	0
Varasto	96	0	96	96	0	0
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012	
Tuottavuus (2012=100)	102,4	108,7	107,8	111,3	100,0	

Tietokeskuksen toimintatulot alittuivat noin 0,3 miljoonaa euroa johtuen etupäässä ennakoitua pienemmästä ulkopuolisesta rahoituksesta. Talousarvion käyttötalouden menot toteutuivat noin 0,6 miljoonaa euroa talousarviota pienempänä johtuen henkilöstömenoissa muun muassa sijaisuuksien, eläköitymisen ja muun vaihtuvuuden tuomista lyhyistä viiveistä vuonna 2015. Tietokeskukselle oli myönnetty ylitysoikeutta vuodelle 2015 vuoden 2014 käytämättä jääneistä määrärahoista johtuen yhteensä 35 000 euroa. Ylitysoikeutta ei käytetty.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet ylittyivät.

Vuonna 2015 tietokeskus muun muassa koordinoi seudullista tilasto- ja tutkimusyhteistyötä (seututietoryhmä), ylläpiti ja kehitti Helsingin seudun nopeiden indikaattoreiden julkaisua ja verkkopalvelua (Helsingin Seudun Suunnat) sekä koordinoi ja toteutti seudullista avoimen datan Helsinki Region Infoshare (HRI) palvelua.

Nuorten hyvinvointikertomus hanketta jatkettiin yhteistyössä muun muassa nuorisoasiainkeskuksen kanssa vuonna 2015. Nuorten hyvinvointikertomusta esiteltiin myös kansainvälisesti.

Kaupunginjohtajan johtajistokäsittelyssä 2.4.2014 asettama hyvinvointierojen työryhmä sai raporttinsa valmiiksi aikataulun mukaisesti 30.4.2015. Tehtävänä oli laatia selvitys hyvinvointierojen muutosten seurannan kehittämiseksi sekä ehdotukset siitä, miten seurannan tuloksia voidaan hyödyntää hyvinvointierojen kaventamiseksi.

Korkeakoulu yhteistyössä alkoi vuonna 2015 uusi nelivuotinen ohjelmakausi Kaupunkitutkimus- ja metropolipolitiikkaohjelmassa (ns. KatuMetro), jossa tutkitaan Helsingin seutua monipuolisesti.

Vuonna 2015 nopeasti kasvaneen turvapaikanhakijoiden määrän kasvun seurauksena tietokeskus käynnisti syksyllä 2015 turvapaikanhakijoiden kotouttamiskäytäntöjä koskevan selvitystyön yhteistyössä kaupunginkanslian elinkeino-osaston kanssa. Lisäksi käynnistettiin turvapaikanhakijoiden haastatteluihin perustuva tutkimustyö jonka tavoitteena on muun muassa arvioida turvapaikanhakijoiden työllistymismahdollisuuksia. Tämä tutkimushanke jatkuu vuonna 2016.

Helsinki Region Infoshare -palvelussa (HRI) jatkettiin julkisten tietoineistojen avaamista ja hyödyntämistä. HRI-ryhmä esitteli avointa tietoa ja HRI -toimintamallia useissa tilaisuuksissa kaupungin sisällä sekä monille kansallisille ja kansainvälisille sidosryhmille ja yhteistyöryhmille. HRI-yhteistyötä tehtiin myös korkeakoulujen kanssa.

Kuuden suurimman kaupungin yhteinen EU-hanke 6Aika käynnistyi. Vuonna 2015 6Aika Avoin data ja rajapinnat -kärkihankkeen Helsingin osatoteutuksessa on edistetty kärkihankkeen tavoitteiden mukaisesti avoimeen dataan pohjautuvaa tai siitä hyötyvää liiketoimintaa.

Helsingin kaupungin Asiakirjahallinnan kehittämisohjelma 2015–2017 valmistui maaliskuussa 2015. Ohjelma on sovitettu sähköiseen toimintaympäristöön, ja kattaa asiakirjan elinkaarihallinnan ja siihen liittyvät prosessit. Kehittämiskauden painopisteenä on kaupungin muiden hallintokuntien tiedonohjaussuunnitelmatyön tukeminen ja ohjaaminen.

Kaupungin IT-ohjelmaan tukeutuen tietokeskuksessa aloitettiin IT-ohjelman päivitys, joka saadaan valmiiksi alkuvuodesta 2016.

KUNNAN LIKELAITOKSET

HELSINGIN KAUPUNGIN HENKILÖSTÖN KEHITTÄMISPALVELUT -LIKELAITOS (OIVA AKATEMIA)

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	4 000	4 742	742
Liikelyijäämä/alijäämä (-)	39	114	75
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	27	102	75
Peruspääoman tuotto, (8 prosenttia)	12	12	0
Varsinaisen toiminnan rahavirta	77	128	51
Investointien rahavirta	-50	-23	27
Vaikutus maksuvalmiuteen	27	105	78

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Määrä- ja taloustavoitteet			
Opintopäivät	30 500	28 967	-1 533
Konsulttipäivät	1 570	1 570	0
Liikevaihdon muutos, prosenttia	2,6	1,4	-1,2
Käyttökate, prosenttia	2,2	3,0	0,8
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	35,0	35,0	0,0
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euroa	154	197	43
Resurssit			
Henkilöstö keskimäärin	26	24	-2
Tuottavuus			
Tuottavuus (2013=100)	99	95	-4
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Tuottavuus (2012=100)	20	20	0

Helsingin kaupungin henkilöstön kehittämispalvelut -liikelaitos, Oiva Akatemia, aloitti toimintansa kunnallisena liikelaitoksena vuoden 2009 alussa. Oiva Akatemian toimitusjohtajana toimii Mirja Heiskari. Oiva Akatemian johtokunnan puheenjohtajana toimi henkilöstöjohtaja Marju Pohjanieni (kaupunginkanslia) ja puheenjohtajan varajäsenenä tietotekniikkapäällikkö Markku Raitio (kaupunginkanslia). Varapuheenjohtajana toimi strategiapäällikkö Marko Karvinen (kaupunginkanslia) ja hänen varajäsenenään erityissuunnittelija Sakari Uutela (kaupunginkanslia). Johtokunnan jäseninä toimivat virastopäällikkö Hannu Juvonen (sosiaali- ja terveysvirasto), varajäsen varhaiskasvatusjohtaja Satu Järvenkallas, (varhaiskasvatusvirasto), kehittämisjohtaja Pia Setälä (opetusvirasto), varajäsen toimitusjohtaja Ville Lehmoskoski (HKL) ja professori Kirsimarja Blomqvist (Lappeenrannan teknillinen yliopisto) varajäsen toimitusjohtaja Timo Martiskainen (Stara). Kaupunginhallituksen edustajana on toiminut Nina Huru ja varajäsenenä Mika Raatikainen.

Johtokunta kokoontui kuusi kertaa toimintavuoden aikana.

Liikelaitoksen JHTT-tilintarkastajana toimii tilintarkastusyhteisö KPMG julkishallinnon palvelut ja vastuullisena tilintarkastajana JHTT, KHT Leif-Erik Forsberg.

Oiva Akatemian toiminta-ajatuksena on tuottaa kehittämis- ja koulutus- ja konsultointipalveluja Helsingin kaupunkikonsernille. Palveluratkaisuja tuotetaan kaupungin strategisten linjausten mukaisesti joko omana tuotantona tai yhteistyössä sisäisten ja ulkopuolisten verkostokumppaneiden kanssa.

Palvelut jakautuivat kolmeen ryhmään: johdon ja esimiesten palvelut, työyhteisö- ja organisaatiopalvelut sekä koulutukset. Palveluryhmistä oli liikevaihdoltaan suurin edelleen johdon ja esimiesten palvelut. EMBA-valmennuksen toinen ryhmä valmistui marraskuussa. Kolmas ryhmä jatkaa vielä marraskuuhun 2016. Johdon ja esimiesten kaupunkitasoisina valmennuksina jatkuivat Johtamisen erikoisammattitutkinto (JET) ja lähiesimiesten valmennukset sekä uutena Lähiesimiesten ammattitutkinto. Vuoden aikana aloitettiin jo viides OVI-valmennus, joka valmentaa

asiantuntijoita ensimmäisiin esimiestehtäviin. Esimiesten valmennuksia toteutettiin myös virastokohtaisina. Kaupungin ensimmäinen naisjohtajille tarkoitettu mentorointiohjelma aloitettiin.

Johdon konsultointi ja valmentaminen kohdistuivat virastojen, osastojen ja yksiköiden johtoryhmien kehittämiseen, toiminnan kehittämiseen sekä johtajan/esimiehen tai pienryhmien coachaukseen. Työyhteisöihin kohdistettiin kehittämistyötä mm. Kunta10 tutkimuksen tulosten arvioinnin perusteella.

Koulutuksissa painoarvoa lisäsivät tuottavuus-koulutukset, etäjohtaminen ja Lean-valmennukset. Näitä toteutettiin avoimina ja virastokohtaisina koulutuksina.

Oiva Akatemian liikevaihto oli 4 741 932 euroa. Liikevaihto kasvoi hieman vuodesta 2014.

Kehittämisen painopisteet Oiva Akatemiassa olivat asiakkuuksien johtaminen ja hallinta, johtamisen kehittäminen sekä tilastointi ja raportointi. Keväällä toteutettiin päättjä-/tilaaja-asiakkaiden syvähaastattelut ja kysely. Tuloksena vahvistui kehittämiskohteeksi liikelaitoksen asiakasviestinnän ja markkinoinnin tehostaminen. Kunta10- tulosten pohjalta jatkettiin työyhteisön toimivuuteen ja johtamiseen liittyvien asioiden kehittämistä.

Oiva Akatemian kaupunginvaltuuston asettamat tavoitteet vuonna 2015 olivat asiakastytyväisyys 4,00 (asteikolla 1-5) ja toiminnan taloudellinen tulos 27 000 euroa. Koulutusten ja valmennusten asiakastytyväisyys oli 4,1 eli tavoite saavutettiin. Myös taloudellinen tulostavoite saavutettiin.

Sitovan toiminnallisen tavoitteen asiakastytyväisyys dokumentointi suoritettiin eTaika - koulutuksenhallintajärjestelmässä. Oiva Akatemian taloudellinen tulos liikelaitoksen kuudentena tilikautena oli 101 833,65 euroa ylijäämäinen, eli talousarvion mukainen tulostavoite ylitettiin. Oiva Akatemian liikevaihto ja muut tuotot olivat 4 846 034 euroa, mikä ylitti talousarvion 846 000 eurolla. Kulut nousivat talousarvioon verrattuna 794 000 euroa. Eniten kasvoivat palveluiden ostot 1 023 000 euroa. Palveluiden ostojen suurimmat erät kohdistuivat Aalto Executive Educationin kanssa toteutettavaan EMBA-valmennukseen, palveluiden ja palvelumallien kehittämiseen sekä sosiaali- ja terveystoimen ammatilliseen koulutukseen.

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti oli 34,96 prosenttia samoin kuin kunnan sijoittaman pääoman tuotto. Voittoprosentti oli 2,15 prosenttia liikevaihdosta. Oiva Akatemian omavaraisuusaste oli 32,04 prosenttia ja suhteellinen velkaantuneisuusaste oli 17,98 prosenttia. Liikelaitoksella ei ollut pitkäaikaista vierasta pääomaa. Rahoituksen tunnusluvuista Quick ratio ja Current ratio olivat 1,44 ja kassan riittävyys oli 78 päivää.

Oiva Akatemian peruspääoman suuruus on 155 484,70 euroa. Peruspääomasta maksettiin tilikauden aikana korkoa Helsingin kaupungille 12 000 euroa.

Vuodelle 2015 oli budjetoitu investointeja varten 50 000 euroa. Investointeja tehtiin 23 124 eurolla. Vuodelle 2015 suunnitellut työvälineisiin ja tietojärjestelmiin liittyvät investoinnit toteutettiin suunnitelman mukaisesti. Tietotekniikkaluokkien siirto pois Yrityslinnan tiloista ei toteutunut 2015. Siirto toteutetaan vuonna 2016.

5 KAUPUNKISUUNNITTELU- JA KIINTEISTÖTOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	734 713	0	734 713	743 719	9 006	0
Menot	-325 847	0	-325 847	-319 371	6 476	-1 399
Toimintakate	408 866	0	408 866	424 348	15 482	-1 399
Poistot	-172 765	0	-172 765	-158 420	14 345	0
Tilikauden tulos	236 101	0	236 101	265 928	29 827	-1 399
Tuottotavoite	-250 000	0	-250 000	-250 000	0	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	-13 899	0	-13 899	15 928	29 827	-1 399

5 11 KAUPUNKISUUNNITTELUKOKOONPAINO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	420	0	420	903	483	0
Menot	-26 420	0	-26 420	-25 879	541	-740
Toimintakate	-26 000	0	-26 000	-24 976	1 024	-740
Poistot	-1 544	0	-1 544	-2 242	-698	0
Tilikauden tulos	-27 544	0	-27 544	-27 218	326	-740

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritetavoitteet						
Asemakaavat, painotettu kpl	100	0	100	105	5	0
Liikennesuunnitelmat, kpl	65	0	65	82	17	0
Tehokkuus/taloudellisuus						
Kaupunkisuunnittelun menot, euroa/asukas	42	0	42	40	-2	0
Kaupunkisuunnittelun menot, euroa/kaavoitettu kokonaiskerrosala, k-m ²	26	0	26	23	-3	0
Toiminnan laajuustiedot						
Kaavoituksen mahdollistamat asunnot, kpl	5 500	0	5 500	6 200	700	0
Kaavoitettu kokonaiskerrosala, 1 000 k-m ²	1 000	0	1 000	1 100	100	0
Joukkoliikenne-etuudet sisältävien tulosuuntien määrä liikennevaloliittymissä, kpl	160	0	160	42	-118	0
Resurssit						
Henkilöstön määrä 31.12.	290	0	290	283	-7	0
Tilat, m ²	9 387	0	9 387	9 387	0	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tilankäytön tehokkuus	100			100	
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tuottavuus (2012=100)	104	106	105	102	100

Virastolla oli vuonna 2015 käytettävissään määrärahoja yhteensä 27,2 miljoonaa euroa, mihin sisältyi ylitysoikeutta vuodelta 2014 yhteensä 0,7 miljoonaa euroa. Virastossa käytettiin vuonna 2015 määrärahoja 25,9 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäi noin 1,3 miljoonaa euroa.

Viraston kokonaistuottavuus kasvoi edellisvuodesta ja kaikki sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat.

Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi marraskuussa yleiskaavaehdotuksen.

Kaupunkisuunnittelulautakunta on käsitellyt vuonna 2015 lausunto- ja muistutusvaiheen jälkeen tarkistettuja asemakaavan muutosehdotuksia 53 kappaletta, jotka sisälsivät 557 654 kerrosneliometriä asuntokaavoja sekä 161 988 kerrosneliometriä toimitilakaavoja. Lisäksi poikkeamispäätökset sisälsivät asuntokerrosalaa 11 903 kerrosneliometriä ja toimitilakerrosalaa 40 166 kerrosneliometriä. Täydennysrakentamiseen kaavoitettiin kerrosalasta 46,8 prosenttia.

Yksittäisistä asemakaavoista suurimpia olivat Herttoniemenrannan Hitsaajankatu, Jätkäsaaren terrassitalokortteli, Rastilan Karavaanikatu, Gadolininkadun eteläpuoli, Herttoniemen yritysalue, Roihuvuoren Pohjoisrinne, Myllypuron Yläkiventie ja Malmin Latokartanontie.

Liikennesuunnittelussa tehtiin Helsingin liikennesuunnittelua ohjaavia kehittämishankkeita ja niiden täytäntöönpanoja. Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi Länsisataman liikenneyhteyksien vaihtoehtotarkastelun, useita pyöräliikenteen tavoiteverkkoa täydentäviä liikennesuunnitelmia sekä runkojoukkoliikenteen tavoiteverkon liikennesuunnitelmia, joissa kehitetään sekä bussi- että raitiotielinjastoa. Näiden lisäksi hyväksyttiin ratikkaprojektin tavoitteet.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Laaditaan yleiskaavaehdotus.

Tavoite toteutui.

- Laaditaan strategiaohjelman mukaisesti asemakaavoja noin 5 500 asunnon rakentamisen mahdollistamiseksi pääosin raideliikenteen palvelualueelle (tämä tarkoittaa noin 500 000 k-m²:n kaavoittamista).

Tavoite toteutui. Toteuma 6 200 asuntoa (557 654 k-m²). Kaavoitetusta asuinkerrosalasta 68 prosenttia sijoittui kantakaupunkiin ja asemanseuduille.

- Asemakaavoitetusta asuntokerrosalamäärästä on täydennysrakentamista vähintään 150 000 k-m², mikä tarkoittaa noin 1 650 asuntoa.

Tavoite toteutui, toteuma 2 900 asuntoa (260 844 k-m²).

- Joukkoliikenteen kuljetusosuus aamuliikenteessä keskustaan kasvaa 0,2 prosenttiyksikköä edellisvuoden toteumasta (73,02 prosenttia vuonna 2014).

Tavoite toteutui, toteuma 74,05 prosenttia.

- Joukkoliikenteen osuus poikittaisliikenteessä kasvaa 0,2 prosenttiyksikköä edellisvuoden toteumasta (20,69 prosenttia vuonna 2014).

Tavoite toteutui, toteuma 21,28 prosenttia.

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Turvataan yritysten toimintaedellytykset ja elinkeinoelämän toimivuus laatimalla riittävästi ja oikea-aikaisesti toimitilakaavoja kaupunkirakenteen ja saavutettavuuden kannalta hyvillä paikoilla.
Tavoite toteutui. Kaavoitetusta toimitilakerrosalasta 86 prosenttia sijoittui kantakaupunkiin ja aluekeskuksiin. Toimitilakerrosalasta 95 prosenttia sijoittuu vähintään pitkällä aikavälillä raideliikennevyöhykkeelle.
- Laaditaan Malmin lentokenttäalueen asemakaavoituksen pohjaksi Malmin kaavarunkoluonnos.
Tavoite toteutui.
- Jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvaa verrattuna vuoden 2013 tasoon (76,7 prosenttia vuonna 2013).
Tavoite ei toteutunut. Osuus väheni 75,84 prosenttia:iin.

- Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuvien ja kuolevien kokonaismäärän vähenemistrendi on vähintään 2 prosenttia vuodessa.
Tavoite ei toteutunut. Vähenemistrendi oli 0,5 prosenttia.
- Yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa tuetaan toimia, jotka edistävät pyöräilyä. Tavoitteena on pyöräilyn lisääminen ja turvallisuuden edistäminen.
Tavoite toteutui. Vuonna 2015 valmistui pyöräilyn tavoiteverkon mukaiset suunnitelmat: Sturenkadun ja Aleksis Kiven kadun liikennesuunnitelma, Runkolinja 500 liikennesuunnitelmat, Itäisen baanayhteyden liikennesuunnitelma välillä Kulosaaren silta Herttoniemi sekä Hämeentien liikennesuunnitelma. Kaavoihin liittyvissä liikennesuunnitelmissa on huomioitu pyöräliikenteen järjestelyt. Pyöräliikenteen viestinnän tehostamiseksi on laadittu pyöräilykatsaus sekä oltu mukana pyöräilystrategian valmistelussa. Pyöräliikenteelle on laadittu myös opastusjärjestelmä.

5 21 KIINTEISTÖTOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	710 587	0	710 587	714 480	3 893	0
Menot	-276 437	0	-276 437	-273 045	3 392	-659
Toimintakate	434 150	0	434 150	441 435	7 285	-659
Poistot	-170 726	0	-170 726	-155 792	14 934	0
Tilikauden tulos	263 424	0	263 424	285 643	22 219	-659
Tuottotavoite	-250 000	0	-250 000	-250 000	0	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	13 424	0	13 424	35 643	22 219	-659

Toimintavuoden tulot olivat 3,9 miljoonaa euroa talousarviota suuremmat. Meno olivat puolestaan 3,4 miljoonaa talousarviota pienemmät. Toimintakate oli siten 7,3 miljoonaa euroa talousarviota parempi.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Sitovista tavoitteista ei toteutunut ulkoiset maanvuokratulot. Muut sitovat tavoitteet toteutuivat.

Muut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Kiinteistöviraston kokonaistuottavuus laski edelliseen vuoteen nähden 2,4 prosenttia-yksikköä (edellinen vuosi tuottavuuden paraneminen +3,8 prosenttia-yksikköä). Kokonaistuottavuuden kehitys johtui perusviraston suoritemäärän vähenemisestä edellisvuoteen nähden sekä merkittävien ulkoisten kustannuksen jaksottumisesta vuodelta 2014 vuodelle 2015. Tilakeskuksen osalta korjausvelkaa ei pystytty vähentämään suunnitellusti. Korjausvelkaan vaikuttavat tehdyt investoinnit, rakennusten myynnit ja purut.

5 21 01 KIINTEISTÖVIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	249 660	0	249 660	244 696	-4 964	0
Menot	-22 007	0	-22 007	-21 687	320	0
Toimintakate	227 653	0	227 653	223 009	-4 644	0
Poistot	-726	0	-726	-9 496	-8 770	0
Tilikauden tulos	226 927	0	226 927	213 513	-13 414	0
Tuottotavoite	-154 000	0	-154 000	-154 000	0	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	72 927	0	72 927	59 513	-13 414	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Elinvoimainen Helsinki						
Luovutettu asuntorakennusoikeus, kem ²	260 000	0	260 000	277 753	17 753	0
Toimiva Helsinki						
Vapautuvien vuokra-asuntojen markkinointiaika, keskiarvo pv.	5	0	5	2,9	-2	0
Tyhjien tilojen osuus tilakannasta, prosenttia ¹⁾	4	0	4	2,9	-1	0
Maanmittaustoimintaan liittyvien keskeisten palvelujen toimitusaika, keskiarvo pv.	19	0	19	16	-3	0
Kaupungin tuella rakennettujen hissien määrä, kpl	60	0	60	66	6	0
Tasapainoinen talous ja hyvä johtaminen						
Ulkoiset maanvuokrat, miljoonaa euroa	195	0	195	191,3	3,7	0
Sairauspoissaolo, prosenttia	3,0	0,0	3,0	3,3	0,3	0,0
Koulutuspäivät / hlö	3,2	0,0	3,2	3,2	0,0	0,0
Muut tavoitteet						
Rakentamiskelpoiseksi tutkittu ja kunnostettu maa (5v. keskiarvo), ha	15	0	15	22	7	0
Geoteknisestä suunnittelusta johtuvia, yli 0,5 miljoonaa euron vahinkoja ei toteudu pohja- ja kalliorakentamisessa, vahinkojen määrä, kpl	0	0	0	0	0	0
Kaupungin palvelurakennusten sääkorjattu lämpöenergian kulutus, kWh/brm ² /v	142,0	0,0	142,0	142,0	0,0	0
Toiminnan laajuustiedot						
Maaomaisuus Helsingissä, ha	14 553	0	14 553	15 361	808	0
Maaomaisuus muissa kunnissa, ha	5 800	0	5 800	5 612	-188	0
Pohjatutkimusprofiileja tietokannassa, kpl	256 000	0	256 000	259 085	3 085	0
Rekisteröityjä kiinteistöjä ja rasitteita, kpl	590	0	590	608	18	0
Uudisrakennusmittauksia, kpl	700	0	700	707	7	0
Ara-asunnon hakijat ilman asunnonvaihtajia	24 000	0	24 000	12 800	-11 200	0
Välitetyt ara-vuokra-asunnot, kpl	3 000	0	3 000	2 187	-813	0
Tiloja vuokrauksessa, 1 000 m ²	2 980	0	2 980	2 956	-24	0
Tiloja ylläpidossa, 1 000 m ²	1 880	0	1 880	1 883	3	0
Resurssit						
Henkilömäärä, 31.12.	464	0	464	467	3	0
Tilojen kokonaispinta-ala, htm ²	11 401	0	11 401	11 528	127	0
josta yksityisiltä vuokrattu	6 852	0	6 852	6 979	127	0
Tilojen pinta-ala suhteessa asiakasmäärään ²⁾	1,06	0,00	1,06	0,94	-0,12	0,00

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus

¹⁾ Tyhjiä tiloja laskennassa käytetään ulkopuolisen, riippumattoman Kiinteistöaloustaloustutkimuskeskuksen (KTI) mukaista laskentatapaa.

²⁾ Käytetty tilakeskuksen asiakasmääriä ja verrattu suhteessa vuoden 2012 tasoon.

Tuottavuus (2013=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tuottavuus (2013=100)	102	100	0		

Kiinteistöviraston käyttötalouden tulotavoite alittui 5 miljoonalla eurolla talousarvioon nähden. Maanvuokratulot olivat 223 miljoonaa euroa (vuonna 2014: 212 miljoonaa euroa). Tästä ulkoisten maanvuokrien osuus oli 191,3 miljoonaa euroa, mikä alitti sitovan tavoitteen, 195 miljoonaa euroa. Muita tuloja kertyi 21 miljoonaa euroa, johon kuului maankäyttösovitukset sekä muut palvelumaksut.

Maanhankinta, maan luovutus ja maankäyttösovitukset

Toimintavuotta leimasi edelleen erityisesti rakennusalan ja asuntomarkkinoiden osalta yleinen epävakaus sekä hidastuva talouskasvu. Pankkien kiristyneestä asuntoluototuksesta ja taloudellisesta epävarmuudesta johtuen omistusasuntojen kysyntä pysyi maltillisena. Erityisesti asuntorahastojen ja sijoittajien aktiivisuus markkinoilla on pitänyt sääntelemättömän vapaarahoitteisen asuntotuotannon kysyntää korkeana. Uusia asuntohankkeita käynnistettiin runsaasti. Vuoden 2015 aikana käynnistyi vajaan 6 000 asunnon rakentaminen, joka on enemmän kuin minään vuonna 2000-luvulla. Kaupungin luovuttamien tonttien osuus alkaneesta asuntotuotannosta oli noin 3 300 asuntoa vastaava määrä.

Helsingin alueelta luovutettiin asuntotonttien rakennusoikeutta 277 753 k-m². Tästä määrästä 86 prosenttia luovutettiin vuokraamalla ja 14 prosenttia myymällä. Sitova tavoite luovutetun asuntorakennusoikeuden määrää, 260 000 k-m², saavutettiin.

Asuntotonttien yleisellä varauskierroksella varattiin tontteja yhteensä noin 3 800 asunnon rakentamista varten eli noin 7 000 asukkaalle (yhteensä noin 310 000 k-m²). Tontit sijaitsevat eri puolilla kaupunkia, muun muassa Kalasatamassa, Kuninkaantammassa ja Mellunkylässä. Lisäksi vuoden aikana esitettiin useita yksittäisiä tontinvarauksia mm. jatkuvaa tonttihakumenettelyä hyödyntäen. Kaupungilla on varattuna vuoden 2015 lopulla tontteja asuntorakentamiseen noin 20 500 asunnon rakentamiseksi.

Maa-alueiden ja rakennusten ostoon käytettiin yhteensä vajaan 9 miljoonaa euroa, jolla hankittiin yhteensä 41 ha maata. Maanhankinnasta vajaan 8 miljoonaa euroa kohdistui Östersundomiin, josta 13 kaupalla hankittiin yhteensä 39 hehtaaria maata. Östersundomista on vuodesta 2008 lähtien hankittu yhteensä noin 565 ha maata. Hankintojen myötä kaupungin omistusosuus alueella on noussut 31 prosentista yli 50 prosenttiin ja kaupungin maanomistus lähestyy 1 500 hehtaarin rajapyykkiä.

Jätkäsaaren korttelikokonaisuutta koskeva ilmoittautumis- ja neuvottelumenettely ratkaistiin ja Kalasataman Sompasaaren eteläosan tontteja koskeva ilmoittautumis- ja neuvottelumenettelyn ratkaisemista koskeva esitys on tehty kaupunginhallitukselle. Vuoden 2015 aikana järjestettiin yleinen omakotitalotonttihaku. Lisäksi uusittiin yhteensä noin 250 tontin vuonna 2015 lopussa päättyneet maanvuokrasopimukset.

Toimitilojen suuresta vajaakäyttöasteesta johtuen uusia rakentamishankkeita käynnistyi vain kohtuullisesti. Luovutettu rakennusoikeusmäärä oli kuitenkin hyvin suuri ollen yhteensä noin 211 000 k-m². Tästä 120 136 k-m² luovutettiin myymällä. Suuri luovutusmäärä johtuu erityisesti siitä, että poikkeuksellisen vaativa ja laaja Kalasataman keskuksen ensimmäisen vaiheen kauppa tehtiin vuoden lopulla.

Vuonna 2015 maanvuokratulot olivat 223 miljoonaa euroa (212 miljoonaa euroa vuonna 2014). Tästä ulkoisten vuokrien osuus oli 191,3 miljoonaa euroa, joka alittaa sitovan tavoitteen, 195 miljoonaa euroa, joten sitovaa tavoitetta ei saavutettu. Tämä johtui erityisesti elinkustannusindeksi oletettua hitaammasta kehityksestä sekä aiempina vuosina tapahtuneista vuokrattujen tonttien myynneistä.

Maankäyttösovituksia solmittiin eri puolilla kaupunkia yhteensä 13, joista kaupunki asemakaavojen vahvistuessa saa tuloja ja maata yhteensä vajaan 11 miljoonan euron verran.

Vuonna 2015 toteutui kaksi täydennysrakentamiskorvaukseen oikeutettua hanketta. 1,4 miljoonan euron korvaukset mahdollistivat 5 400 k-m²:n rakennusoikeuden toteutumisen. Korvaus oli keskimäärin 254 euroa/kem².

Esirakentaminen, pohjatutkimukset

Merkittävimmät pilaantuneiden maiden puhdistamiskohteet olivat Kalasataman ja Jätkäsaaren projektialueet.

Paloheinän tunnelin kiviainesta hyväksikäyttävä Kuninkaantammen esirakentaminen valmistui. Lisäksi laajoista pohjatutkimuskohteista Raidejokerin ensi vaiheen tutkimukset saatiin päätökseen. Töölönlahden vesialueella lautalta tehtävät pohja- ja pilaantuneisuustutkimukset saatiin tehtyä loppuvuodesta, mutta raportointi siirtyi vuoden 2016 puolelle.

Asuminen

Valtion tukemien vuokra-asuntojen uustuotanto lisäsi tarjontaa 193 asunnolla, mutta samalla asukasvaihtuvuus las-ki ja peruskorjauksissa tarvittavien väistöasuntojen määrä nousi, jolloin kaupungin vuokra-asuntojen kokonaistarjonta laski edellisen vuoden tasosta. Samaan aikaan asuntojen kysyntä laski, osittain siitä syystä, että kesäkuun alussa hakemuskäytännössä siirryttiin kolmen kuukauden voimassaoloaikaan. Vuoden lopussa hakemusrekisterisä oli noin 14 500 hakijataloutta.

Työsuhdeasuntoja välitettiin noin 600, joten tarjonta pysyi edellisten vuosien tasolla. Vapaarahoitteisia vuokra-asuntoja välitettiin hieman tavanomaista enemmän, yhteensä 335.

Asumisoikeuden markkina-alue laajeni seudulliseksi 1.1.2015 alkaen siten, että Helsinki, Espoo, Vantaa sekä KUUMA-kunnat Hyvinkää, Järvenpää, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Sipoo, Vihti ja Pornainen muodostivat yhteisen asumisoikeuden markkina-alueen. Kiinteistöviraston asunto-osasto hoiti Helsingin, Vantaan ja KUUMA-kuntien (Espooa ja Keravaa lukuun ottamatta) asumisoikeuden viranomais tehtävät. Uusia asumisoikeuden vuoronumeroita haettiin 14200.

5 21 03 TILAKESKUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	460 927	0	460 927	469 784	8 857	0
Menot	-253 300	0	-253 300	-249 930	3 370	0
Toimintakate	207 627	0	207 627	219 854	12 227	0
Poistot	-170 000	0	-170 000	-146 296	23 704	0
Tilikauden tulos	37 627	0	37 627	73 558	35 931	0
Tuottotavoite	-96 000	0	-96 000	-96 000	0	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	-58 373	0	-58 373	-22 442	35 931	0

Toimintavuoden tulot olivat 8,9 miljoonaa euroa talousarviota suuremmat. Menot olivat puolestaan 3,4 miljoonaa euroa talousarviota pienemmät. Toimintakatteen muodostui 219,9 miljoonaa euroa, joka on 12,2 miljoonaa euroa talousarvion sitovaa toimintakatetta parempi.

Tulot lisääntyivät muun muassa tilakeskuksen ulkoa hallintokunnille vuokraamien tilojen määrän kasvun, erillislaskutettavien palveluiden lisääntymisen sekä käyttötaloushankkeiden jälleenlaskutuksen tuloutuksien myötä. Ulkoa vuokrattujen ja yhtiömuotoisesti omistettujen tilojen lisääntymisen myötä vuokra- ja vastikemenot kasvoivat vastaavasti. Lauhasta talvesta johtuen lämmitys- ja lumitöiden kustannukset jäivät selkeästi alle budjetoidun normaalitalven. Edellä mainitut tekijöiden vuoksi toimintakatetavoite ylitettiin.

Tilakeskus osallistui nopealla aikataululla vastaanottokeskustilojen etsintään ja käyttöönottoon. Muun muassa entisen Röykän sairaalan tilat saatiin otetuksi majoituskäyttöön. Heinäkuussa 2015 Helsingissä järjestettiin ensimmäistä kertaa kansainvälinen voimistelun suur-tapahtuma Gymnaestrada. Tilakeskuksen vastuulla oli majoituskoulujen osalta (yht. 40 kpl ja 12 000 majoittujaa) huolehtiminen siitä, että tilat soveltuivat majoituskäyttöön ja olivat paloturvallisia.

Tilakeskus on toteuttanut myös talousarvion investointiohjelman ulkopuolelta rahoitettavia hankkeita, joista kaupungin-teatterin peruskorjaustyöt ja Metropolian kampuksen rakentaminen alkoivat vuonna 2015.

Tilakeskuksen asiantuntijoita on ollut mukana kertomassa eri palvelutilojen sisäilma-asioista koulujen ja päiväkotien vanhempainilloissa. Marraskuussa kaupungin sisäilmaryhmä järjesti kolme sisäilmakoulutusta kaupungin muiden virastojen esimiehille. Koulutuksiin osallistui noin 200 henkilöä.

5 21 05 AVUSTUKSET ASUINTALOJEN HISSIEN RAKENTAMISEEN

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 130	0	-1 130	-1 428	-298	-659
Toimintakate	-1 130	0	-1 130	-1 428	-298	-659
Tilikauden tulos	-1 130	0	-1 130	-1 428	-298	-659
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	-1 130	0	-1 130	-1 428	-298	-659

Määrärahaa käytettiin 1,4 miljoonaa euroa. Määrärahaa oli käytettävissä edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetty ylitysoikeudet mukaan lukien yhteensä 1,8 miljoonaa euroa.

Hissiaavustus on kaupungin oma avustus, jolla rahoitetaan 10 prosenttia jälkiasennetun hissien kustannuksista silloin kun ARA on myöntänyt 50 prosentin avustuksen. Hissien avulla parannetaan asuntokannan laatutasoa ja edistetään mm. vanhusväestön selviytymistä pidempään omassa kodissaan. Avustuksella saatiin 66 hissiä.

5 22 ASUNTOTUOTANTOTOIMISTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	14 852	0	14 852	15 025	173	0
Menot	-14 136	0	-14 136	-11 476	2 660	0
Toimintakate	716	0	716	3 549	2 833	0
Poistot	-45	0	-45	-58	-13	0
Tilikauden tulos	671	0	671	3 491	2 820	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	671	0	671	3 491	2 820	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Toiminnan laajuus						
ARA-tuotanto: käynnistyspäätöksiä asuntoja, kpl	808	0	808	807	-1	0
Muu uudistuotanto: käynnistyspäätöksiä asuntoja, kpl	155	0	155	238	83	0
Uudistuotanto yhteensä: käynnistyspäätöksiä, asuntoja, kpl	963	0	963	1 045	82	0
Peruskorjaus: käynnistyspäätöksiä asuntoja, kpl	814	0	814	864	50	0
Resurssit						
Henkilöstön määrä	71	0	71	71	0	0
Tilojen määrä	9 387	0	9 387	9 378	-9	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tilojen ja henkilöstön suhde (2013=100)	97			97	
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tuottavuus (2012=100)	80	114			

Asuntotuotantotoimiston vuoden 2015 toimintakate oli 2,8 miljoonaa euroa parempi kuin talousarviossa asetettu sitova tavoite. Toimintakatetavoitteen ylittävä osa siirrettiin asuntotuotantorahastoon.

Asuntotuotantotoimiston tulot olivat pääasiassa rakennuttajapalkkioita. Toteutuneet korkomenot olivat huomattavasti talousarviota pienemmät. Tämä johtui alhaisesta korkotasosta ja hankkeiden rakentamisen aloitusajankohdan siirtymisestä eteenpäin.

Rakentamisen riskien rahoittamiseen käytettiin vuonna 2015 asuntotuotantorahastosta 0,3 miljoonaa euroa.

Vuoden aikana valmistui yhteensä 522 asuntoa, joista vuokra-asuntoja oli 205, asumisoikeusasuntoja 204 ja hitas-omistusasuntoja 113. Peruskorjaus valmistui yhteensä 678 asunnossa.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Asuntotuotantotoimisto sitoutuu rakennuttamaan asuntotuotantotoimikunnalle varattujen rakentamiskelpoisten tonttien puitteissa AM-ohjelman mukaisen kaupungin oman asuntotuotannon, jonka määrä vuonna 2015 on 963 asuntoa.

Tavoite saavutettiin. Vuonna 2015 käynnistyi yhteensä 1045 uuden asunnon rakentaminen. Näistä vuokra-asuntoja oli 513, asumisoikeusasuntoja 294 ja hitas-omistusasuntoja 238. Talousarviossa esitetty tavoite ylitettiin 82 asunnolla.

- Toimisto rakennuttaa siltä tilattavat kaupungin kiinteistöyhtiöiden peruskorjaukset, joille saadaan rahoitus.

Tavoite saavutettiin. Vuonna 2015 käynnistyi 864 asunnon peruskorjaus.

Tuottavuus

Asuntotuotantotoimiston tuottavuutta mitataan indeksillä, joka perustuu uudis- ja korjausrakentamisen määrään ja hallintamuotoon, teknisen asiantuntijapalvelun kohteena olevaan rakennuskantaan sekä henkilöstön määrään.

Tuottavuus lasketaan uudis- ja korjausrakentamisen sekä teknisen asiantuntijapalvelun osatuottavuuksina. Uudis- ja korjausrakentamisessa otetaan huomioon sekä kahden edellisen vuoden että kuluvan vuoden käynnistyneet hankkeet. Tuottavuuden kehitystä verrataan vuoden 2012 indeksiin (=100).

Vuoden 2015 tuottavuutta mittaava kokonaisindeksi oli 114 (79 vuonna 2014). Tuottavuus parani, koska kahtena edellisellä vuonna tehtiin käynnistyspäätökset keskimäärin 1087 asunnon tuotannosta verrattuna vuoden 2014 indeksiin, jossa indeksiin lasketuista vuosista (2012 - 2014) kahden viimeisimmän vuoden aikana käynnistämispäätöksiä tehtiin keskimäärin vain 833 asunnon tuotannosta. Myös peruskorjauksien määrän kasvu vaikuttaa tuottavuuden paranemiseen.

5 31 RAKENNUSVALVONTAVIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	8 854	0	8 854	13 311	4 457	0
Menot	-8 854	0	-8 854	-8 971	-117	0
Toimintakate	0	0	0	4 340	4 340	0
Poistot	-450	0	-450	-328	122	0
Tilikauden tulos	-450	0	-450	4 012	4 462	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	-450	0	-450	4 012	4 462	0

	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Suoritavoitteet						
Lupapäätökset, kpl	3 500	0	3 500	2 525	-975	0
Uudisrakentamista koskevat lupapäätökset, kpl	650	0	650	473	-177	0
Uudisrakentamisen lupapäätökset, asuntoja, kpl	5 000	0	5 000	5 034	34	0
Käyttötarkoituksen muutokset, asuntoja, kpl	500	0	500	677	177	0
Uudisrakentamisen lupapäätökset, toimistot, liiketilat, julkiset tilat, kem ²	200 000	0	200 000	265 640	65 640	0
Uudisrakentamisen lupapäätökset, teollisuus ja varastotilat, kem ²	90 000	0	90 000	13 087	-76 913	0
Uudisrakentamisen lupapäätökset, muut, kem ²	7 500	0	7 500	5 260	-2 240	0
Eriyissuunnitelmat, kpl	31 000	0	31 000	43 951	12 951	0
Katselmukset, kpl	15 000	0	15 000	15 799	799	0
Uudisrakentamisen määrä, miljoonaa m ³	3,8	0	3,8	2,8	3,7	0
Resurssit						
Henkilöstön määrä	118	0	118	120	2	0
Henkilötyövuodet	116	0	116	109	-7	0
Tilat, m ²	3 130	0	3 130	3 130	0	0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tilankäytön tehokkuus	109	113			
Tuottavuus (2012=100)	TA 2015	2015	2014	2013	2012
Tuottavuus (2012=100)	110,0	117,3	102,5	100,0	100,0

Vuosi 2015 oli rakennusvalvonnan osalta ensimmäinen vuosi nettobudjetoituna yksikkönä. Vuoden 2015 toimintakate oli 4,3 miljoonaa euroa parempi kuin talousarviossa asetettu sitova toimintakatetavoite (0). Toimintavuoden tulot toteutuivat noin 4,5 miljoonaa euroa talousarviota suurempina ja menot noin 0,1 miljoonaa euroa suurempina.

Rakentaminen Helsingissä jatkui vilkkaana. Myönnettyjen rakennuslupien kuutiot olivat 3,718 miljoonaa kuutiota, kun vuonna 2014 vastaava luku oli 2,807 miljoonaa kuutiota. Kaikkiin myönnettyihin lupiin sisältyi hiukan yli 5 200 asuntoa, muutosprosentti vuoteen 2014 verrattuna oli 0. Valmistuneiden asuntojen määrä jäi niukasti alle 4 000:n, vähennystä vuoteen 2014 tuli yksi prosentti. Myös haettujen rakennuslupien volyymi kasvoi voimakkaasti verrattuna vuoteen 2014: kuutioissa mitattuna 2,072 miljoonasta 4,601 miljoonaan. Helsingissä on käynnissä useampia koko valtakunnan mittakaavassa erittäin suuria rakennushankkeita, joista tunnetuimmat ovat Kalasataman keskuksen Redi ja Keski-Pasilan Tripla.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Saapuneista lupahakemuksista vähintään 80 prosenttia käsitellään 6 viikossa (=1,4 kk).

Tavoite toteutui, sillä 80 prosenttia saapuneista lupahakemuksista käsiteltiin 4,7 viikossa (1,06 kk).

Tulostavoitteet toteutuivat edellisvuotta (2014) paremmin. Vain kahdessa tulostavoitteessa tavoite jäi saavuttamatta. Toinen näistä tavoitteista koski suunnittelijoille ja työnjohtajille suunnattua asiakaskyselyä, jossa mitattiin sähköisen asiointin onnistumista. Työnjohtajien osalta vastausten keskiarvo ei noussut riittävän korkealle (yli 3,5). Rakentamisen lupahakemusten käsittelyaika lyheni verrattuna vuoteen 2014, mutta ei niin paljon, että tulos olisi riittänyt täysimääräiseen palkkioon. Tavoitteena oli käsitellä 90 prosenttia luvista 6 viikossa; tähän päästiin 85 prosentin osalta. Viraston kokonaistuottavuus nousi edellisvuodesta ja pistearvoksi tuli 475/1000, kun edellisvuonna (2014) pistearvo oli 415/1000.

Sähköinen asiointi eteni pilotointivaiheeseen. Kesällä siirryttiin työnjohtajahakemusten ja -ilmoitusten käsittelyssä yksinomaan sähköiseen menettelyyn. Lupahakemusten puolella pilotoitiin märkätila- ja korjauslupia. Saatujen kokemusten avulla kehitettiin edelleen Lupapiste.fi-järjestelmää. Lupapuolella siirrytään laajemmin sähköiseen menettelyyn vuoden 2016 aikana. Järjestelmä vaatii vielä runsaasti kehitystyötä rakennustyönaikaisen valvonnan osalta. Virasto valmistautui sähköiseen asiointiin hankkimalla uusia henkilökohtaisia työasemia ja suuria näyttöjä. Työturvallisuusmääräysten tiukkenemisen myötä hankittiin rakennustyömailla katselmuksia ja tarkastuksia tekeville määräysten mukaiset suojavarusteet.

Kaupunkikuvaosasto eteni subdelegoinnin osalta. Toinen toimistopäälliköistä delegoi päätösvaltansa rakentamisen lupa-asioissa toimistonsa kaikille viranhaltijoille, ja toinen osalle alaisistansa. Myös kaupunkikuvaosaston uutta yksikköjakoja pohdittiin, mutta lopulliset ratkaisut siirtyivät vuoden 2016 puolelle.

Rakennusvalvontavirasto sai syksyllä Rakennusinsinööriliiton (RIL) ja Tampereen teknillisen yliopiston myöntämän Kosteusturvallisen rakentamisen palkinnon, yhdessä Oulun rakennusvalvonnan, ympäristöministeriön ja Oulun ammattikorkeakoulun kanssa. Virasto on jo useamman vuoden ajan painottanut kosteudenhallinnan merkitystä osana ennakoivaa rakentamishankkeiden laadun kehittämistä.

Pääkaupunkiseudun kuntien (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen) rakennusvalvonnan yhteistyö on jatkunut tiiviinä.

2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

2.2.1 Talousarvion mukainen tuloslaskelma

Talousarvion mukainen tuloslaskelma eroaa virallisesta tuloslaskelmasta siten, että se ei sisällä kunnallisten liikelaitosten ja itsenäisinä taseyksikköinä käsiteltyjen rahastojen tuloja ja menoja eikä siinä ole eliminoitu kaupungin sisäisiä eriä.

Toimintatulot olivat 1 485,6 miljoonaa euroa ylittäen talousarvion 20 miljoonalla eurolla. Kasvua edellisestä vuodesta oli 2,7 prosenttia. Suurin tulojen lisäys oli sosiaali- ja terveystoimessa (valtion maksamat korvaukset vastaanottokeskusten toiminnasta, valtion osuus perustoimeentulotuen kustannuksista sekä päivähoitomaksuista kertyvät tulot) sekä kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimessa (tilakeskuksen sisäiset tilavuokrat). Eniten tulot jäivät talousarviosta rakennus- ja ympäristötoimessa (Staran toimintavolyymi jäi talousarviosta).

Toimintamenot olivat 4 697,3 miljoonaa euroa (huomioiden avustukset Helsingin Väylä Oy:lle ja eräille hallintokunnille) ja ne ylittivät talousarvion –11 miljoonalla eurolla.

Toimintamenojen suurimmat poikkeamat syntyivät kaupunginjohtajan toimialalla jossa menot alittuivat 39,2 miljoonaa euroa ja rakennus- ja ympäristötoimessa, jossa menot alittuivat 19,1 miljoonalla eurolla talousarvioon verrattuna. Kaupungin johtajan toimialalla pienenevät henkilöstökustannukset (kaupunginkanslian henkilöstömenot, keskitetyt eläkemaksut sekä keskitetty lomapalkkavarauksjakso) ja ulkoisten palveluiden ostot (kaupunginkanslian palvelujen ostot, keskitetty tietotekniikka ja ICT-palvelukeskus). Rakennus- ja ympäristötoimen menojen alitus oli seurausta pääasiassa Rakentamispalvelu Staran pienentyneestä toiminnan volyyymistä ja ulkopuolisten palveluiden ostojen vähenemisestä.

Sosiaali- ja terveystoimessa menot ylittyivät 79,9 miljoonaa euroa. Sosiaali- ja terveyspalveluissa 5 miljoonan euron määrärahojen ylitys johtui vastaanottokeskustoiminnan äkillisestä laajentamisesta (valtio korvaa kaupungille täysimääräisesti vastaanottokeskustoiminnan laajentamisesta aiheutuvat kulut). Toimeentulotukimenojen menojen 5,6 miljoonan euron määrärahojen ylitystä selittää pääosin vastaanotto- ja kotouttamiseen liittyvät toimeentulotukimenot. Työllisyyden hoidossa määrärahat ylittyivät 29 miljoonalla eurolla. Työmarkkinatuen kuntaosuuden maksuperusteet muuttuivat 1.1.2015 alkaen siten, että 50 prosenttia joudutaan maksamaan yli 300 päivää työttöminä olleiden (aiemmin rajana oli 500 päivää) työmarkkinatuesta ja 70 prosenttia niiden osalta, jotka ovat olleet työttöminä 1000 päivää. Tuen saajien määrä oli kuukausittain 3300 – 3700 henkeä korkeammalla tasolla kuin edellisvuonna. HUS:n maksuosuudessa määrärahojen ylitys oli 40,3 miljoonaa euroa.

Kaupungin oman toiminnan osalta menokasvu oli noin prosentin eli strategiatavoitteen tasolla. Kaupungin strategian tavoitteena on, että velkaantumiskehitystä hidastetaan pitämällä emokaupungin käyttömenojen reaalikasvu asukasmäärän kasvun mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 prosentin tuottavuuden parantamisen tavoitteella. Vuonna 2015 strategiatavoitteen mukaiset toimintamenot kasvoivat 2,9 prosenttia kun tavoitteen mukaan kulujen kasvun olisi tullut jäädä 0,9 prosenttiin. Strategiatavoitetta korkeampi kulujen kasvu oli toiminnoissa, joihin kaupunki ei voi lyhyellä aikavälillä omin toimenpitein tehokkaasti vaikuttaa. Menot kasvoivat edellisestä vuodesta erikoissairaanhoidossa (HUS) 37 miljoonaa euroa (70 prosenttia), työmarkkinatuen kuntaosuudessa 24 miljoonaa euroa (74 prosenttia) ja vastaanottokeskustoiminnoissa 7 miljoonaa euroa (48 prosenttia). Strategiatavoitteen mukaista menokasvua korkeampi menokasvu vuonna 2015 selittyy lähes kokonaan edellä mainittujen toimintojen menokasvulla.

Toimintakate toteutui 9 miljoonaa euroa talousarviota parempana.

Vuosikate 221,3 miljoonaa euroa toteutui 110,8 miljoonaa euroa talousarviota korkeampana ja kattaa poistoista (sisältyen arvonalentumiset) 63,9 prosenttia.

Tuloslaskelman toteutumista on avattu tarkemmin luvun 1.3.1 yhteydessä.

TALOUSARVION MUKAINEN TULOSLASKELMA

1 000 euroa	Toteutunut 2014	Talousarvio 2015	Toteutunut 2015	Poikkeama 2015	TA-muutos 2015
Toimintatulot					
Myyntitulot	245 461	262 713	264 848	2 135	0
Maksutulot	225 602	211 429	219 960	8 531	0
Tuet ja avustukset	117 058	114 604	118 289	3 685	0
Vuokratulot	695 091	713 452	718 795	5 343	0
Muut toimintatulot	52 542	41 909	54 104	12 195	0
	1 335 754	1 344 107	1 375 996	31 889	0
Valmistus omaan käyttöön	110 726	121 476	109 586	-11 890	0
Toimintamenot					
Palkat	-1 253 372	-1 288 789	-1 278 758	10 031	-895
Henkilösivumeno	-408 687	-434 850	-435 499	-649	-5 287
Palvelujen ostot	-1 789 196	-1 802 895	-1 823 728	-20 833	-51 548
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-156 099	-170 264	-159 748	10 516	0
Avustukset	-413 774	-413 090	-440 386	-27 296	-38 659
Vuokramenot	-532 667	-539 124	-546 041	-6 917	0
Muut toimintamenot	-11 313	-37 307	-13 184	24 123	-14 000
	-4 565 108	-4 686 319	-4 697 344	-11 025	-110 389
TOIMINTAKATE	-3 118 628	-3 220 736	-3 211 762	8 974	-110 389
Verotulot ja valtionosuudet					
Verotulot	2 951 931	3 013 500	3 067 915	54 415	0
Valtionosuudet	250 648	244 000	273 172	29 172	0
	3 202 579	3 257 500	3 341 087	83 587	0
Rahoitustulot ja -menot					
Korkotulot	67 222	87 690	84 043	-3 647	0
Muut rahoitustulot	79 532	34 907	38 193	3 286	0
Korkomenot	-18 172	-47 000	-18 064	28 936	0
Muut rahoitusmenot	-252	-1 800	-12 149	-10 349	-11 200
	128 330	73 797	92 023	18 226	-11 200
VUOSIKATE	212 281	110 561	221 348	110 787	-121 589
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-282 690	-308 208	-290 173	18 035	0
Arvonalentumiset	0	0	-56 122	-56 122	0
	-282 690	-308 208	-346 295	-38 087	0
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tulot	1 171 871	140 495	139 775	-720	0
Satunnaiset menot	-74	0	-593	-593	0
	1 171 797	140 495	139 182	-1 313	0
TILIKAUDEN TULOS	1 101 388	-57 152	14 235	71 387	-121 589
Poistoeron muutos	191 293	0	841	841	0
Varausten muutos	97 411	0	0	0	0
Rahastojen lisäys	-585	0	-2 833	-2 833	0
Rahastojen vähennys	61 296	9 800	9 114	-686	-8 868
	349 415	9 800	7 122	-2 678	-8 868
TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ (-)	1 450 803	-47 352	21 357	68 709	-130 457

2.2.2 Virastojen, liikelaitosten ja rahastojen yhdistetty tuloslaskelma

Seuraavassa taulukossa on talousarvion mukaiseen tuloslaskelmaan lisätty liikelaitokset ja itsenäisinä taseyksiköinä käsitellyt rahastot sekä eliminoitu kaupungin sisäiset erät. Laskelma vastaa ulkoisen kirjanpidon tuloslaskelmaa, mutta sisältää vertailun talousarviossa esitettyyn yhdistettyyn tuloslaskelmaan.

Liikelaitokset ja rahastot parantavat vuosikatetta 43,8 miljoonaa euroa, tilikauden tulosta 4,4 miljoonaa euroa ja ylijäämää 7,5 miljoonaa euroa.

1 000 euroa	Toteutunut 2014	Talousarvio 2015	Toteutunut 2015	Poikkeama 2015	TA-muutos 2015
Toimintatulot					
Myyntitulot	1 034 383	275 277	310 712	35 435	0
Maksutulot	220 283	208 874	213 374	4 500	0
Tuet ja avustukset	115 678	112 868	116 477	3 609	0
Vuokratulot	321 535	346 460	345 695	-765	0
Muut toimintatulot	69 830	46 250	55 303	9 053	0
	1 761 709	989 729	1 041 561	51 832	0
Valmistus omaan käyttöön	124 786	126 807	114 807	-12 000	0
Toimintamenot					
Palkat	-1 450 373	-1 385 591	-1 374 275	11 316	-895
Henkilösivumenot	-465 202	-463 534	-463 447	87	-5 287
Palvelujen ostot	-1 602 583	-1 643 680	-1 658 468	-14 788	-51 548
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-507 291	-164 583	-185 398	-20 815	0
Avustukset	-407 322	-399 340	-428 572	-29 232	-38 659
Vuokramenot	-205 531	-178 804	-180 877	-2 073	0
Muut toimintamenot	-26 822	-37 394	-11 791	25 603	-14 000
	-4 665 124	-4 272 926	-4 302 828	-29 902	-110 389
TOIMINTAKATE	-2 778 629	-3 156 390	-3 146 460	9 930	-110 389
Verotulot ja valtionosuudet					
Verotulot	2 951 931	3 013 500	3 067 915	54 415	0
Valtionosuudet	250 648	244 000	273 172	29 172	0
	3 202 579	3 257 500	3 341 087	83 587	0
Rahoitustulot ja -menot					
Korkotulot	51 808	90 379	86 161	-4 218	0
Muut rahoitustulot	28 537	14 799	18 699	3 900	0
Korkomenot	-23 211	-53 807	-22 176	31 631	0
Muut rahoitusmenot	-421	-1 800	-12 196	-10 396	-11 200
	56 713	49 571	70 488	20 917	-11 200
VUOSIKATE	480 663	150 681	265 115	114 434	-121 589
Poistot, arvonalentumiset ja satunnaiset erät					
Suunnitelman mukaiset poistot	-408 147	-345 399	-329 573	15 826	0
Arvonalentumiset	0	0	-56 122	-56 122	0
Satunnaiset erät	1 172 048	140 495	139 181	-1 314	0
	763 901	-204 904	-246 514	-41 610	0
TILIKAUDEN TULOS	1 244 564	-54 223	18 601	72 824	-121 589
Poistoeron muutos	200 862	2 586	3 067	481	0
Varausten muutos	96 154	-2 741	-2 116	625	0
Rahastojen muutos	91 621	9 800	9 282	-518	-8 868
	388 637	9 645	10 233	588	-8 868
TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ (-)	1 633 201	-44 578	28 834	73 412	-130 457

2.2.3 Tuloslaskelmaosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen

7 TULOSLASKELMAOSA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 389 897	0	3 389 897	3 473 277	83 380	8 868
Menot	-67 155	0	-67 155	-50 911	16 244	-11 200
Netto	3 322 742	0	3 322 742	3 422 366	99 624	-2 332

7 01 TOIMINNAN RAHOITUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 257 500	0	3 257 500	3 341 087	83 587	0
Netto	3 257 500	0	3 257 500	3 341 087	83 587	0

7 01 01 VEROTULOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kunnallisvero	2 486 000	0	2 486 000	2 480 765	-5 235	0
Yhteisövero	308 000	0	308 000	372 493	64 493	0
Kiinteistövero	219 000	0	219 000	214 255	-4 745	0
Koiravero	500	0	500	402	-98	0
Tulot	3 013 500	0	3 013 500	3 067 915	54 415	0
Netto	3 013 500	0	3 013 500	3 067 915	54 415	0

Vuonna 2015 verotulot toteutuivat 54 miljoonaa euroa talousarviota korkeampina ja vuoteen 2014 nähden verotuloja kertyi 3,9 prosenttia enemmän. Kunnallisveroja kertyi 1,9 prosenttia vuotta 2014 enemmän. Työllisyystilanne sekä palkkasumman kasvu on vuoden 2015 aikana kehittynyt jokseenkin 2015 talousarvion valmistelun yhteydessä tehdyn arvion mukaisesti.

Yhteisöveroja kertyi vuoden 20,2 prosenttia enemmän kuin vuonna 2014. Yhteisöveron kertymän nousu on seurausta siitä, että Helsingin kuntakohtainen jako-osuus nousi vuonna 2015 verrattuna vuoteen 2014 (21,35 prosentista 23,14 prosenttiin) vuoden 2014 valmistuneen verotuksen Helsingin veropohjan myönteisen kasvun seurauksena.

Yhteisöverotilitysten pohjana oleva arvio yritysten verotettavasta tulosta vuonna 2015 on hieman heikompi kuin vuonna 2014, joten veropohjan kasvu ei lisännyt yhteisöverotuloja vuonna 2015. Sen sijaan kuntaryhmän jako-osuuden paraneminen vuodelle 2015 (35,56 prosentista 36,87 prosenttiin) lisäsi kunnille vuonna 2015 tilittävää määrää. Lisäksi vuoden 2014 ennakoiden täydennyksiä toteutui toukokuussa paremmin kuin edellisen vuoden vastaavat täydennysmaksut olivat. Näistä syistä myös kuntien yhteenlasketut yhteisöverotilitykset nousivat vuodesta 2014.

Kiinteistöveroa kertyi 214 miljoonaa euroa eli 5 miljoonaa euroa talousarviota vähemmän, mutta 3,7 prosenttia eli 7 miljoonaa euroa vuoden 2014 kertymää enemmän. Kertymän kasvu vuodesta 2014 on osaltaan seurausta (noin 6 miljoonaa euroa) vuodelle 2015 tehdystä vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentin nostosta 0,32 prosentista 0,37 prosenttiin. Veroprosentin nosto johtui siitä, että valtio teki vakituisen asuinrakennuksen veroprosentin alarajaa nostavan lakimuutoksen, jonka seurauksena Helsinki joutui nostamaan veroprosentin lain mahdollistamalle uudelle alarajalle 0,37 prosenttiin.

Koiraveroa perittiin 50 euroa koiralta. Koiraveroa kertyi 0,4 miljoonaa euroa eli saman verran kuin edellisenäkin vuonna.

7 01 03 VALTIONOSUUDET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	244 000	0	244 000	273 172	29 172	0
Netto	244 000	0	244 000	273 172	29 172	0

Valtionosuusjärjestelmän mukainen kirjanpitoon kirjattava ns. yhden putken valtionosuus eli peruspalvelujen valtionosuus oli verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus (-249,2 miljoonaa euroa) sisältäen 277,5 miljoonaa euroa. Muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet olivat -4,4 miljoonaa euroa. Yhteensä vuotta 2015 koskevat valtionosuudet olivat siis 273,2 miljoonaa euroa. Valtionosuuksia kertyi 29,2 miljoonaa euroa enemmän kuin talousarviossa arvioitiin.

Valtionosuusjärjestelmä muuttui 1.1.2015. Järjestelmää yksinkertaistettiin, määräytymisperusteita uusittiin ja laskennallisuutta lisättiin. Helsingin kaupungin osalta lakimuutos vaikutti siten, että uusien laskentakriteereiden mukaan Helsinki sai enemmän valtionosuuksia kuin vanhan järjestelmän mukaan. Vuonna 2015 valtionosuuksiin toteutettiin valtion toimesta kuitenkin leikkauksia, jotka eivät olleet sinänsä riippuvaisia järjestelmämuutoksesta.

7 02 RAHOITUS- JA SIJOITUSTOIMINTA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	122 597	0	122 597	122 235	-362	0
Menot	-67 155	0	-67 155	-48 078	19 077	-11 200
Netto	55 442	0	55 442	74 157	18 715	-11 200

Korkotaso aleni vuonna 2015 jo ennestään poikkeuksellisen matalalta tasolta Euroopan keskuspankin jatkettua rahapolitiikkansa keventämistä vallitsevan taloustilanteen vuoksi. Ennakoitua matalampi korkotaso sekä lainanoton toteutuminen suunniteltua vähäisempänä ja vuoden loppuun painottuen, heijastuivat kaupungin korkomenoihin, jotka toteutuivat ennakoitua pienempinä.

7 02 01 KOROT, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Asuntorakennustoiminnan tukemiseen myönnettyjen antolainojen korot	9 000	0	9 000	7 642	-1 358	0
Muiden antolainojen korot	1 800	0	1 800	1 415	-385	0
Rakennusaikaisen luoton korot	800	0	800	6	-794	0
Muut korot	4 000	0	4 000	1 901	-2 099	0
Helsingin Energian lainojen korot	24 000	0	24 000	24 683	683	0
Helsingin Sataman lainojen korot	11 500	0	11 500	11 923	423	0
HKL:n lainojen korot	193	0	193	75	-118	0
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän lainojen korot	36 397	0	36 397	36 397	0	0
Tulot yhteensä	87 690	0	87 690	84 042	-3 648	0
Menot						
Ottolainojen korot	-45 000	0	-45 000	-17 772	27 228	0
Tilapäisluoton korot	-2 000	0	-2 000	-297	1 703	0
Menot yhteensä	-47 000	0	-47 000	-18 069	28 931	0
Netto	40 690	0	40 690	65 973	25 283	0

7 02 02 MUU RAHOITUS, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Muut rahoitustulot	50	0	50	830	780	0
Osingot	10 500	0	10 500	13 553	3 053	0
HKL:n infratulo	11 518	0	11 518	10 971	-547	0
Tulot yhteensä	22 068	0	22 068	25 354	3 286	0
Menot						
Muut rahoitusmenot	-1 800	0	-1 800	-1 444	356	-200
Arvonlennukset	0	0	0	-10 700	-10 700	-11 000
Menot yhteensä	-1 800	0	-1 800	-12 144	-10 344	-11 200
Netto	20 268	0	20 268	13 210	-7 058	-11 200

7 02 03 TUET ERÄILLE HALLINTOKUNNILLE, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot						
Hankintakeskukselle maksettava tuki	-1 807	0	-1 807	-1 807	0	0
Palmialle maksettava tuki	-50	0	-50	0	50	0
Tuki infrainvestointien pääomakuluihin, HKL	-11 998	0	-11 998	-11 998	0	0
Menot yhteensä	-13 855	0	-13 855	-13 805	50	0
Netto	-13 855	0	-13 855	-13 805	50	0

7 02 04 PERUSPÄÄMIEN TUOTOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
HKL:n peruspääoman tuotto	8 442	0	8 442	8 442	0	0
HUS-peruspääoman tuotto	4 249	0	4 249	4 249	0	0
Palmian peruspääoman tuotto	80	0	80	80	0	0
Oiva akatemian peruspääoman tuotto	12	0	12	12	0	0
Taloushallintopalvelun peruspääoman tuotto	56	0	56	56	0	0
Tulot yhteensä	12 839	0	12 839	12 839	0	0
Netto	12 839	0	12 839	12 839	0	0

7 02 05 TUET HELSINGIN VÄYLÄ OY:N RAHOITUSKULUIHIN, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-4 500	0	-4 500	-4 060	440	0
Netto	-4 500	0	-4 500	-4 060	440	0

7 03 RAHASTOINTI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	9 800	0	9 800	9 114	-686	8 868
Menot	0	0	0	-2 833	-2 833	0
Netto	9 800	0	9 800	6 281	-3 519	8 868

7 03 06 KAMPPI-TÖÖLÖNLAHTI RAHASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	4 800	0	4 800	6 216	1 416	2 728
Menot	0	0	0	0	0	0
Netto	4 800	0	4 800	6 216	1 416	2 728

Rahastosta tuloutettiin investointiosan Kamppi-Töölölahti-alueen investointeja vastaava rahamäärä 6,2 miljoonaa euroa. Alueella ei ollut tontinmyyntejä, joten rahasto ei kasvanut.

7 03 07 ASUNTOTUOTANTORAHASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	0	0	0	-2 833	-2 833	0
Netto	0	0	0	-2 833	-2 833	0

7 03 09 LÄHIÖRAHASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	5 000	0	5 000	2 898	-2 102	6 140
Menot	0	0	0	0	0	0
Netto	5 000	0	5 000	2 898	-2 102	6 140

Rahastosta tuloutettiin investointiosan kohdan 8 29 03 Lähiörahostosta rahoitettavat hankkeet investointeja vastaava rahamäärä 2,9 miljoonaa euroa.

7 05 POISTOEROT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	841	841	0
Netto	0	0	0	841	841	0

2.3 Investointiosan toteutuminen

8 INVESTOINTIOSA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	140 495	0	140 495	152 515	12 020	0
Menot	-447 096	0	-447 096	-466 259	-19 163	-204 103
Netto	-306 601	0	-306 601	-313 744	-7 143	-204 103

Investointitulot eli pysyvien vastaavien myyntitulot olivat 152,5 miljoonaa euroa, jotka koostuivat kiinteän omaisuuden mynnistä, 104,2 miljoonaa euroa ja muista pääomatuloista, 43,1 miljoonaa euroa sekä avustuksista ja valtion-osuuksista, 5,2 miljoonaa euroa. Muista pääomatuloista rakennusten ja osakkeiden myynnin osuus oli 7,7 miljoonaa euroa. Investointituloista aporrtiomaisuuden siirtojen osuus oli 34,1 miljoonaa euroa.

Investointimenoihin ilman liikelaitoksia käytettiin 466,3 miljoonaa euroa. Investointimenoihin oli käytettävissä talousarviossa varatun 447,1 miljoonan euron ja kaupunginvaltuuston eri perusteilla myöntämien 204,1 miljoonan euron ylitysoikeuksien jälkeen yhteensä 651,2 miljoonaa euroa. Investointimenoihin oli käytettävissä ilman aporrtiomaisuuden siirtoihin ja Helsingin Bussiliikenne Oy:n omistusjärjestelyihin myönnettyjä ylitysoikeuksia yhteensä 571,5 miljoonaa euroa. Investointimenoihin käytettiin 387,6 miljoonaa euroa ilman aporrtiomaisuuden siirroista ja Helsingin Bussiliikenne Oy:n omistusjärjestelyistä aiheutuneita menoja. Siten investointeihin varatuista määrärahoista käytettiin 68 prosenttia.

Talousarvion lukutasoilla suurimmat investoinnit tehtiin talonrakennuksessa, 168,5 miljoonaa euroa, kadut, liikenneväylät ja radat -luvussa, 94,2 miljoonaa euroa sekä kiinteässä omaisuudessa 52,2 miljoonaa euroa.

8 01 KIINTEÄ OMAISUUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	100 000	0	100 000	104 159	4 159	0
Menot	-75 084	2 848	-72 236	-52 171	20 065	-19 800
Netto	24 916	2 848	27 764	51 988	24 224	-19 800

Talousarvion 100 miljoonan euron myyntitavoite saavutettiin myyntien kokonaismäärän ollessa 104,2 miljoonaa euroa. Menoihin käytettiin 52,2 miljoonaa euroa. Menoihin oli käytettävissä 92,0 miljoonaa euroa, joka muodostui talousarvioon varatuista 72,2 miljoonasta eurosta sekä eri perusteilla myönnettyistä yhteensä 19,8 miljoonan euron ylitysoikeuksista.

8 01 52 KIINTEÄN OMAISUUDEN MYYNTI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	100 000	0	100 000	104 159	4 159	0

Kiinteän omaisuuden myyntitavoite oli talousarviossa 100 miljoonaa euroa. Maanmyyntituloja kertyi 104,2 miljoonaa euroa. Merkittävin myyntikohde oli Kalasataman keskuksen ensimmäinen vaihe, josta saatiin myyntituloja noin 42 miljoonaa euroa. Lisäksi myytiin suuri määrä pienempiä tontteja eri puolilta Helsinkiä.

8 01 01 KIINTEISTÖJEN OSTOT JA LUNASTUKSET, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-5 500	4 776	-724	0	724	-337

Maa-alueiden ja rakennusten ostoon oli käytettävissä talousarvion 4,8 miljoonan määrärahasiirron jälkeen yhteensä 1,1 miljoonaa euroa, joka muodostui talousarvioon varatuista 0,7 miljoonasta eurosta ja ylitysoikeutena myönnetystä 0,3 miljoonasta eurosta. Määrärahoja ei käytetty.

8 01 02 ESIRAKENTAMINEN, TÄYTTÖTYÖT JA ALUEIDEN KÄYTTÖNOTON EDELLYTTÄMÄT TOIMENPITEET, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Töölönlahden esirakentaminen	-500	-600	-1 100	-676	424	-48
Muu esirakentaminen	-7 000	0	-7 000	-5 032	1 968	-1 636
Alueiden käyttöönoton edellyttämät selvitykset ja toimenpiteet	-7 000	0	-7 000	-5 043	1 957	-2 429
Länsisataman esirakentaminen	-16 600	1 700	-14 900	-9 018	5 882	-2 572
Kalasadama, esirakentaminen ja maaperän puhdistus	-10 785	-2 700	-13 485	-13 910	-425	-7 661
Kruunuvuorenrannan esirakentaminen	-6 650	0	-6 650	-1 908	4 742	-558
Kuninkaantammen esirakentaminen	-2 000	0	-2 000	-1 049	951	-777
Pasilan esirakentaminen	-10 549	1 600	-8 949	-7 236	1 713	-3 333
Menot yhteensä	-61 084	0	-61 084	-43 872	17 212	-19 014

Talousarviokohdan määrärahoja käytettiin 43,9 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetyn 19,0 miljoonan euron ylitysoikeuden kanssa käytettävissä oli 80,1 miljoonaa euroa. Näistä määrärahoista jäi käyttämättä 36,2 miljoonaa euroa, koska kaikkia esirakentamiskohteita ei päästy aloittamaan suunnitellusti. Suurimmat esirakentamiskohteet sijaitsivat Kalasadamassa, 13,9 miljoonaa euroa, Länsisatamassa, 9,0 miljoonaa euroa ja Pasilassa, 7,2 miljoonaa euroa. Pääasiassa täydennysrakentamisen edellytyksien luomiseksi käytettiin Muuhun esirakentamiseen ja Alueiden käyttöönoton edellyttämiin selvityksiin ja toimenpiteisiin varattua määrärahaa yhteensä 10,1 miljoonaa euroa.

8 01 03 KIIINTEISTÖJEN HANKINTA, RAKENTAMISKELPOISEKSI SAATTAMINEN SEKÄ KAAVOITUSKORVAUKSET, KKK:N KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Pienuhköjen kiinteistöjen ostot ja lunastukset sekä kaavoituskorvaukset	-4 500	-1 928	-6 428	-5 890	538	-449
Tonttien rakentamiskelpoiseksi saattaminen	-1 500	0	-1 500	-1 037	463	0
Täydennysrakentamiskorvaukset ja korvausinvestoinnit, Kkk:n käytettäväksi	-2 500	0	-2 500	-1 372	1 128	0
Menot yhteensä	-8 500	-1 928	-10 428	-8 299	2 129	-449

Määrärahaa käytettiin yhteensä 8,3 miljoonaa euroa. Määrärahoja oli käytettävissä yhteensä 10,9 miljoonaa euroa, joka muodostui talousarviomuutosten jälkeisestä 10,4 miljoonasta eurosta sekä edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetystä 0,4 miljoonasta eurosta. Pääasiallisesti kiinteistöjä hankittiin Östersundomista.

8 02 TALONRAKENNUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-180 775	0	-180 775	-168 486	12 289	-27 968
Netto	-180 775	0	-180 775	-168 486	12 289	-27 968

Määrärahan käyttö oli yhteensä 168,5 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyjen ylitysoikeuksien jälkeen käytettävissä oli 208,7 miljoonaa euroa, joten määrärahoista käytettiin 81 prosenttia.

8 02 01 TILAKESKUKSEN UUDIS- JA LISÄRAKENNUSHANKKEET, KLK:N KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Opetustoimen uudisrakennushankkeet	-8 232	-920	-9 152	-7 880	1 272	-600
Muut tilakeskuksen uudisrakennushankkeet	-13 101	-1 210	-14 311	-13 528	783	-289
Uudisrakennushankkeiden tarveselvitykset, hanke- ja muu suunnittelu	-1 200	300	-900	-735	165	0
Sosiaali- ja terveystoimen uudisrakennushankkeet	-1 805	32	-1 773	-3 136	-1 363	-3 257
Varhaiskasvatusviraston uudisrakennushankkeet	-12 098	1 798	-10 300	-8 239	2 061	-1 400
Menot yhteensä	-36 436	0	-36 436	-33 518	2 918	-5 546

Määrärahaa käytettiin 33,5 miljoonaa euroa. Talousarviossa varattujen ja edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyjen ylitysoikeuksien kanssa määrärahaa oli käytettävissä yhteensä 42,0 miljoonaa euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä 8,5 miljoonaa euroa.

Merkittävimmät rakentamiskohdat ovat uudisrakennushankkeet ovat Kalasataman korttelitalo, Staran työtukikohta Jätkäsaareen, Viikin nuorisotalo sekä Maunulan kirjasto, työväenopisto ja nuorisotalo. Keskustakirjaston rakennustyöt käynnistyivät syksyllä 2015.

8 02 02 TILAKESKUKSEN KORJAUSHANKKEET, KLK:N KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Opetustoimen korjaushankkeet	-72 703	-14 500	-87 203	-84 323	2 880	-9 716
Muut tilakeskuksen korjaushankkeet	-36 888	19 300	-17 588	-19 621	-2 033	-8 400
Korjausrakennushankkeiden tarveselvitykset, hanke- ja muu suunnittelu	-2 400	0	-2 400	-1 165	1 235	0
Sosiaali- ja terveystoimen korjausrakennushankkeet	-7 860	-1 500	-9 360	-7 823	1 537	0
Varhaiskasvatusviraston uudisrakennushankkeet	-4 012	-3 300	-7 312	-5 043	2 269	-546
Menot yhteensä	-123 863	0	-123 863	-117 975	5 888	-18 662

Talousarvioon varattujen 123,9 miljoonan euron lisäksi kaupunginvaltuusto myönsi ylitysoikeutena edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella 18,7 miljoonaa euroa eli yhteensä käytettävissä oli 142,5 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 118,0 miljoonaa euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä 24,6 miljoonaa euroa eräiden hankkeiden aloitusten siirtymisen ja suunniteltua hitaamman toteutuksen vuoksi. Stadin ammattiopiston Prinsessantien toimipisteen ja Roihuvuoren ala-asteen perusparannushankkeiden rakentamiskohdan alkaminen on viivästynyt noin puoli vuotta talousarviossa ilmoitetusta. Myös Töölön kirjaston perusparannuksen valmistuminen siirtyi vuodelle 2016. Lapinlahden sairaalan säilyttävien toimenpiteiden ja Kokoelmakeskuksen muutostöiden suunnittelu on kestänyt arvioitua kauemmin ja toteutus alkoi syksyllä 2015.

Seuraavien hankkeiden aloitusten edellytykset eivät toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti: Hoplaxskolanin perusparannus, Tehtaanpuiston ylä-asteen julkisivujen ja salaojen peruskorjaus, lasten päiväkoti Yliskylän perusparannus, Teinilän lastenkodin perusparannus ja laajennus, Sofianlehdonkatu 8:aan rakennettavat lyhytaikaisyksikkö ja vaikeasti kehitysvammaisten päivätoimintakeskus. Lisäksi Pelimannin ala-asteen julkisivujen peruskorjausta ei toteuteta, koska opetustoimi luopuu kohteesta.

Opetustoimen kohteita korjattiin kaikkiaan 84 miljoonalla eurolla eli yli 70 prosenttia korjauskustannuksista. Merkittävimpiä vuonna 2015 alkaneita kohteita ovat Roihuvuorella Prinsessantiellä ja Vallilassa Teollisuuskadulla sijaitsevien ammattillisten koulutusyksikköjen perusparannukset ja muutostyöt sekä Keinutien ala-asteen, Roihuvuoren ala-asteen, Pihlajamäen ala-asteen ja Svenska Normallyceumin perusparannukset. Suurimmat valmistuneet korjaushankkeet ovat Munkkiniemen ala-aste, Vesalan yläaste, Itä-Pakilan ala-aste ja taidemuseon tilojen keskittäminen Tennispalatsiin.

8 02 04 KAUPUNGINTALON KORTTELIEIEN KEHITTÄMINEN, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-14 577	0	-14 577	-11 789	2 788	-1 510

Määrärahaa käytettiin 11,8 miljoonaa euroa. Talousarvion varattujen 14,6 miljoonan euron ja edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyjen 1,5 miljoonan euron kanssa käytettävissä oli 16,1 miljoonaa euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä 4,3 miljoonaa euroa.

Merkittävin rakentamisvaiheessa oleva hanke on osoitteessa Katariinankatu 1-3 olevan Elefanttikorttelin pohjoisosan perusparannus. Merkittävin suunnitteluvaiheessa oleva hanke on Sarvikuonokorttelissa osoitteessa Sofiankatu 4 sijaitsevan kohteen perusparannus.

8 02 05 PELASTUSTOIMEN RAKENNUKSET, PELASTUSLAUTAKUNNAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Pelastustoimen korjaushankkeet	-5 899	0	-5 899	-5 204	695	-2 250
Menot yhteensä	-5 899	0	-5 899	-5 204	695	-2 250

Määrärahaa käytettiin 5,2 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettiin ylitysoikeutena 2,3 miljoonaa euroa, jonka jälkeen käytettävissä oli 8,1 miljoonaa euroa. Haagan pelastusaseman peruskorjauksen rakentamisvaihe alkoi. Peruskorjaus valmistuu vuonna 2016. Keskuspelastusaseman uuden tilannekeskuksen rakentaminen ja miehistökeittiön muutostyöt käynnistyivät. Hankkeet valmistuvat vuonna 2016. Käpylän pelastusaseman vesikaton uusiminen on käynnissä.

8 03 KADUT, LIIKENNEVÄYLÄT JA RADAT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-102 927	0	-102 927	-94 191	8 736	-49 953
Netto	-102 927	0	-102 927	-94 191	8 736	-49 953

Katujen, liikenneväylien ja ratojen investointeihin käytettiin 94,2 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettiin ylitysoikeutena 50,0 miljoonaa euroa. Käytettävissä oli 152,9 miljoonaa euroa, josta käyttämättä jäi yhteensä 58,7 miljoonaa euroa. Määrärahoja jäi käyttämättä hankkeiden viivästymisen vuoksi melusteiden osalta, katujen ja siltojen peruskorjauksissa, päällysteiden uusimisessa, liikennejärjestelyissä, jalankulun ja pyöräilyn väylissä ja silloissa, Liikenneviraston yhteishankkeissa, aluerakentamisen projektialueilla sekä liityntäpysäköinnissä.

Projektialueiden (Kamppi-Töölönlahti, Jätkäsaari, Kalasatama, Kruunuvuorenranta, Kuninkaankolmio) katujen määrärahat oli talousarviossa esitetty yhtenä talousarviokohtana, joka oli osoitettu kaupunginhallituksen käyttöön. Myös Yhteishankkeet Liikenneviraston kanssa ja liityntäpysäköinnin määrärahat oli osoitettu kaupunginhallituksen käyttöön.

8 03 08 UUDISRAKENTAMINEN, YLEISTEN TÖIDEN LAUTAKUNNAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Eteläinen suurpiiri	-580	-52	-632	-632	0	0
Läntinen suurpiiri	-1 220	-5	-1 225	-1 225	0	0
Keskinen suurpiiri	-650	255	-395	-395	0	0
Pohjoinen suurpiiri	-1 210	-385	-1 595	-1 595	0	0
Koillinen suurpiiri	-4 580	820	-3 760	-3 760	0	0
Kaakkoinen suurpiiri	-950	-167	-1 117	-1 117	0	0
Itäinen suurpiiri	-4 520	-1 035	-5 555	-5 555	0	0
Östersundomin suurpiiri	-400	353	-47	-47	0	0
Meluesteet	-1 100	461	-639	-431	208	-310
Ranta-alueiden kunnostus	-1 770	-601	-2 371	-2 771	-400	-400
Joukkoliikenteen kehittäminen	-6 500	356	-6 144	-6 144	0	0
Menot yhteensä	-23 480	0	-23 480	-23 672	-192	-710

Määrärahoja käytettiin 23,7 miljoonaa euroa ja käyttämättä jäi 0,5 miljoonaa euroa.

Uudisrakentamiskohteita olivat Isonnevan alue, Maunulan keskusta, Viikinmäen alue, Tapulikaupungin pohjoisosa, CityMarketin alue Itäkeskuksessa, Tankovainion alue ja Aurinkolahden alue. Rantarakentamisen pääkohteina olivat Seurasaaren kunnallistekniikan uusinta ja Vartiokylänlahden tulvarakenteet. Meluesteitä rakennettiin Kirkonkyläntielle välillä Tapaninvainiontie-Vanha Tapanilantie. Joukkoliikenteen kehittämisen pääkohteet olivat Siilitien kiertoliittymän rakentaminen sekä runkolinja 560 pysäkkien rakentaminen koko reitin varrella. Lisäksi eteni länsimetron asemien ympäristön katujärjestelyjen suunnittelu.

8 03 09 PERUSPARANTAMINEN JA LIIKENNEJÄRJESTELYT, YLEISTEN TÖIDEN LAUTAKUNNAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Katujen peruskorjaukset	-7 288	0	-7 288	-4 543	2 745	-1 200
Siltojen peruskorjaukset	-6 091	0	-6 091	-5 270	821	-983
Päällysteiden uusiminen	-5 257	0	-5 257	-5 006	251	0
Liikennejärjestelyt	-2 797	0	-2 797	-2 354	443	0
Jalankulun ja pyöräilyn väylät	-9 424	0	-9 424	-7 532	1 892	-4 700
Menot yhteensä	-30 857	0	-30 857	-24 705	6 152	-6 883

Määrärahoja käytettiin 24,7 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetty 6,9 miljoonaa euroa mukaan lukien käytettävissä oli 37,7 miljoonaa euroa, josta käyttämättä jäi yhteensä 13,0 miljoonaa euroa. Hankkeita viivästyi mm. katujen ja siltojen peruskorjauksissa ja jalankulun ja pyöräilyn väylissä ja silloissa.

Katujen peruskorjauskohteista Vuorikatu valmistui. Uudelleen päällystäminen toteutettiin täysimääräisesti päällystysohjelman mukaisesti. Siltojen peruskorjauskohteina olivat Malmin ylikulkusilta, Haagan risteysilta Nuijamihentien yli, Laajasuontien jalankulkusilta ja Heikinlaakson ylikulkukäytävä, Trumpettipolun silta ja Pitäjänmäenpolun kevyen liikenteen ristikkosilta.

Suurimmat yksittäiset liikennejärjestelyhankkeet olivat Tapulikaupungintien ja Tikkuritien kiertoliittymä, Lauttasaaren asukas-pysäköintimerkit ja Asesepäntien liikennejärjestelyt. Muut hidasteet ja pienet liikennejärjestelyt toteutuivat suunnitellusti.

Jalankulun ja pyöräilyn väylistä huomattavimmat olivat Paciuksenkadun alikulkukäytävän, Helsinginkadun - Vilho-vuorenkadun ja Lauttasaarentien pyöräilyväylien rakentaminen. Suunnittelukohteista huomattavimmat olivat Mannerheimintie välillä Reijolankatu-Nordenskiöldinkatu ja Paavo Nurmen tie-Postikatu, Runeberginkatu välillä Töölöntori-Mannerheimintie. Yleisten töiden lautakunta hyväksyi Mechelininkadun katusuunnitelman, mutta tehdyn valituksen vuoksi hanke on viivästynyt.

8 03 10 YHTEISHANKKEET LIIKENNEVIRASTON KANSSA, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kehä I (Kivikontie)	0	0	0	-8 601	-8 601	-19 900
Vihdintie	-400	0	-400	0	400	0
Tuusulanväylä	-600	0	-600	0	600	0
Porvoonväylä	-500	0	-500	-26	474	0
Kehä I (Myllypurontien eritasoliittymä)	0	0	0	-21	-21	-2 820
Kehä I (meluntorjunta)	0	0	0	-6	-6	-340
Tiehankeiden suunnittelu	-250	0	-250	-130	120	-130
Menot yhteensä	-1 750	0	-1 750	-8 784	-7 034	-23 190

Määrärahaa käytettiin 8,8 miljoonaa euroa. Määrärahaa oli käytettävissä yhteensä 24,9 miljoonaa euroa sisältäen edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetty 23,2 miljoonan euron ylitysoikeudet. Yhteishankkeista aiesopimuksen mukaisesti eteni Kehä I-Kivikontien eritasoliittymän toisen vaiheen rakentaminen. Lisäksi käynnistyivät aiesopimuksen mukaiset Kehä I parantaminen Vihdintien ja Espoon rajan välillä sekä Kehä I:n Hämeenlinnanväylän eritasoliittymän toteutus. Meluntorjunnan rakennussuunnitelmat Porvoonväylällä Jakomäen kohdalla ja Lahdenväylällä Sepänmäen kohdalla valmistuivat.

8 03 13 MUUT KADUNPIDON INVESTOINNIT, YLEISTEN TÖIDEN LAUTAKUNNAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Täytemaan vastaanottoaikat	-680	19	-661	-613	48	0
Lumen vastaanottoaikat ja hiekkasiilot	-450	-8	-458	-458	0	0
Yleiset käymälät	-230	-11	-241	-241	0	0
Menot yhteensä	-1 360	0	-1 360	-1 312	48	0

Talousarviossa varatut 1,4 miljoonaa euroa käytettiin lähes kokonaan. Muissa kadunpidon investoinneissa eniten varoja käytettiin massojen hyötykäyttöhankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen. Lumen vastaanottoaikkojen ja hiekkasiilojen kehittämistä ja kunnostusta jatkettiin. Yleisten käymälöiden vaatimaa kunnallistekniikkaa rakennettiin suunnitellusti.

8 03 20 LIITYNTÄPYSÄKÖINTIPAIKAT, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 500	0	-1 500	0	1 500	0

Talousarviossa varattu 1,5 miljoonan euron määräraha jäi käyttämättä, koska Pohjois-Haagan aseman seudun liikennejärjestelyjen toteuttaminen siirtyi vuoteen 2016.

8 03 30 PROJEKTIALUEIDEN KADUT, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kamppi-Töölönlahti	-300	0	-300	-141	159	0
Kamppi-Töölönlahti-alueiden kadut	-300	0	-300	-141	159	0
Jätkäsaari	-4 400	0	-4 400	-2 795	1 605	-920
Mechelininkadun eteläpää (Länsilinkki)	-100	0	-100	0	100	0
Jätkäsaaren kadut ja rantarakenteet	-4 300	0	-4 300	-2 795	1 505	-920
Kalasatama	-13 780	0	-13 780	-9 101	4 679	-10 460
Sörnäisten liikennetunneli	0	0	0	0	0	-500
Kalasataman kadut ja rantarakenteet	-13 780	0	-13 780	-9 101	4 679	-9 960
Kruunuvuorenranta	-5 350	0	-5 350	-7 680	-2 330	-3 136
Itäväylä/Linnanrakentajantie	-500	1600	1 100	-1 179	-2 279	-3 040
Kruunuvuorenrannan raitiotiesilta	-500	-1600	-2 100	-2 146	-46	-46
Kruunuvuorenrannan kadut ja rantarakenteet	-4 350	0	-4 350	-4 355	-5	-50
Pasila	-17 080	0	-17 080	-13 350	3 730	-4 000
Ilmala ja Länsi-Pasila, kadut ja rakenteet	-30	-470	-500	-488	12	0
Keski-Pasila, kadut ja rakenteet	-16 070	631	-15 439	-12 332	3 107	-4 000
Pohjois-Pasila, kadut ja rakenteet	-340	-161	-501	-146	355	0
Pasilan konepaja-alue	-640	0	-640	-384	256	0
Kuninkaankolmio	-3 070	0	-3 070	-2 651	419	-654
Kuninkaantammen alue	-3 070	55	-3 015	-2 619	396	-654
Honkasuon alue	0	-55	-55	-32	23	0
Menot yhteensä	-43 980	0	-43 980	-35 718	8 262	-19 170

Projektialueiden katujen rakentamiseen käytettiin 35,7 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettiin ylitysoikeutena 19,2 miljoonaa euroa. Käytettävissä oli 63,2 miljoonaa euroa, josta käyttämättä jäi yhteensä 27,4 miljoonaa euroa. Varatuista määrärahoista käytettiin 56 prosenttia. Eniten määrärahoja käytettiin Keski-Pasilassa, Kalasatamassa ja Kruunuvuorenrannassa.

Kamppi-Töölönlahti-alueella toteutettiin Alvar Aallon kadun ja Töölönlahden kadun viimeistelytyöt.

Jätkäsaaren projektialueen katujen rakentaminen keskittyi Tyynenmerenkadun, Välimerenkadun ja Hietasaarenkujan rakentamiseen sekä Saukonpaaden alueella Heino Kasken kadun, Länsisatamankadun ja Saukonpaadenrannan rakentamiseen.

Kalasataman alueen kunnallistekniikan rakentaminen eteni mm. Sörnäistenniemessä, Kalasataman keskuksessa ja Sompasaareissa. Myös Isoisänsillan rakentaminen Kalasataman ja Mustikkamaan välille eteni.

Kruunuvuorenrannan katujen rakentaminen keskittyi Koirasaarentien länsiosan, Hopealaakson, Kaitalahden katujen saneerauksen ja Haakoninlahti I katujen toteuttamiseen. Itäväylän ja Linnanrakentajantien ensimmäisenä vaiheena käynnistettiin Suunnittelijankadun sillan mahdollistava tukimuuriurakka Operaattorinkadulla. Varsinainen Suunnittelijankadunsillan toteutus odotti 110 kilovoltin voimalinjan siirtoa. Kruunusilloille välillä Kalasatama-Laajasalo laadittiin yleis- ja hankesuunnitelmaa sekä erilaisia sillan toteuttamista edeltäviä selvityksiä kuten vesilupahakemus.

Keski-Pasilan keskuksen katurakentaminen keskittyi uuden Pasilansillan, Teollisuuskadun ja Veturitien rakentamiseen. Pasilan alueen katurakentaminen eteni Konepajan alueella ja Ilmalassa.

Kuninkaankolmion alueella Honkasuolla vuonna 2014 käynnistynyt katu-urakka valmistui. Pääpaino rakentamisessa oli Kuninkaantammen alueella, jossa toteutettiin Kuninkaantammenkatua, Kuninkaantammenkiertoa ja alueen hulevesijärjestelmää.

8 05 VÄESTÖNSUOJAT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	100	0	100	0	-100	0
Menot	-407	0	-407	-369	38	-129
Netto	-307	0	-307	-369	-62	-129

8 05 53 VÄESTÖNSUOJAKORVAUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	100	0	100	0	-100	0

8 05 08 VÄESTÖSUOJAT, PELASTUSLAUTAKUNNAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Väestösuojien korjaushankkeet	-407	0	-407	-369	38	-129
Menot	-407	0	-407	-369	38	-129

Määrärahaa käytettiin 0,4 miljoonaa euroa. Määrärahaa oli käytettävissä edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyt ylitysoikeudet mukaan lukien 0,5 miljoonaa euroa. Niemenmäen väestönsuojan paineovi uusittiin. Nervanderinkadun väestönsuojan hissien peruskorjaus oli käynnissä valmistuen keväällä 2016.

8 06 PUISTORAKENTAMINEN

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-10 588	0	-10 588	-11 074	-486	-3 425

Puisto- ja viheraluerakentamiseen käytettiin yhteensä 11,1 miljoonaa euroa. Käytettävissä oli edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettävät ylitysoikeudet mukaan lukien 14,0 miljoonaa euroa. Määrärahaa jäi hankkeiden viivästytyä käyttämättä 2,9 miljoonaa euroa projektialueiden käytettävissä olleista määrärahoista.

8 06 08 UUDET PUISTOT JA PUISTOJEN PERUSKORJAUKSET, YLEISTEN TÖIDEN LAUTAKUNNAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-4 858	0	-4 858	-4 850	8	0

Talousarvioon varatut 4,9 miljoonan euron määrärahat käytettiin lähes kokonaan. Merkittävimmät uudisrakennuskohteet olivat Hermanninpuisto, Maarianmaanpuisto, Sorvaajanpuisto ja Solvikinpuisto.

Huomattavimmat peruskorjauskohteet olivat Köydenpunojanpuisto ja leikkipuisto Tuorniemi. Määrärahoilla toteutettiin myös pieniä puistojen saneeraus- täydennysistutus- ja järjestelytöitä sekä ulkovalaistuksen peruskorjausta.

8 06 30 PROJEKTIALUEIDEN PUISTOT, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kamppi-Töölönlahti-alueen puistot	-4 000	0	-4 000	-5 398	-1 398	-2 680
Jätkäsaaren puistot	-800	0	-800	-349	451	-670
Kalasadaman puistot	-810	0	-810	-418	392	-75
Kuninkaankolmion puistot	-120	0	-120	-59	61	0
Menot yhteensä	-5 730	0	-5 730	-6 224	-494	-3 425

Projektialueiden puistojen rakentamiseen oli käytettävissä yhteensä 9,2 miljoonaa euroa, josta 3,4 miljoonaa euroa oli edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyjä ylitysoikeuksia. Määrärahaa käytettiin 6,2 miljoonaa euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä 2,9 miljoonaa euroa.

Määrärahaa käytettiin pääasiassa Kamppi-Töölönlahti alueella Töölönlahden väliaikaisen puiston rakentamiseen. Jätkäsaaren alueella rakennettiin Selkämerenpuistoa ja Kuninkaankolmion alueella suunniteltiin Helene Schjerfbeckin puistoa.

8 07 LIIKUNTARAKENTAMINEN, LIIKUNTALAUTAKUNNAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-10 568	0	-10 568	-10 473	95	-1 088

8 07 08 LIIKUNTAPAIKKOJEN SUUNNITTELU, RAKENTAMINEN JA PERUSPARANNUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Urheilulaitokset ja -kentät	-1 870	70	-1 800	-1 902	-102	-306
Ulkoilalueiden ja -puistojen rakennustyöt	-750	575	-175	-166	9	0
Ulkoilutiet ja kuntoradat	-200	120	-80	-66	14	0
Liikuntapaikkojen perusparannukset	-7 048	-934	-7 982	-7 811	171	-650
Venesatamat	-300	-61	-361	-326	35	-17
Suunnittelu	-400	230	-170	-202	-32	-115
Menot yhteensä	-10 568	0	-10 568	-10 473	95	-1 088

Määrärahaa käytettiin 10,5 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella keskeneräisiin hankkeisiin myönnettiin yhteensä 1,1 miljoonaa euroa ylitysoikeutta. Käytettävissä olevat määrärahat olivat 11,7 miljoonaa euroa, josta suurin osa käytettiin liikuntapaikkojen perusparannuksiin.

Merkittävimmät investointikohteet olivat Oulunkylän liikuntapuiston huoltorakennuksen pihakannen ja katon peruskorjaus, Velodromin tekonurmen peruskorjaus, Myllypuron liikuntapuiston pesäpallokentän uudisrakennus sekä Töölön kisahallin eri osien peruskorjaustyöt.

8 08 08 KORKEASAAREN RAKENNUSTEN JA TARHOJEN SUUNNITTELU, RAKENTAMINEN JA PERUSPARANNUKSET, YLEISTEN TÖIDEN LAUTAKUNNAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-2 543	0	-2 543	-2 460	83	0

Käytettävissä oli 2,5 miljoonaa euroa. Määrärahat käytettiin lähes kokonaan. Merkittävimmät valmistuneet hankkeet olivat entiseen puutarhurintupaan saneeratut luontokoulun tilat, kylttipajan alakerran peruskorjaus, apinalinnan julkisivun peruskorjaus sekä eri puolilla saarta olevien wc-tilojen kunnostus. Lisäksi suunniteltiin tulevien vuosien kohteita ja toteutettiin Korkeasaaren toiminnan kannalta tärkeitä pienempiä töitä.

8 09 IRTAIMEN OMAISUUDEN PERUSHANKINTA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	395	0	395	103	-292	0
Menot	-52 225	0	-52 225	-39 620	12 605	-12 457
Netto	-51 830	0	-51 830	-39 517	12 313	-12 457

8 09 06 PELASTUSTOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	395	0	395	68	-327	0
Menot						
Paloautot	-1 070	0	-1070	-1172	-102	-129
Ensihoitoautot	0	0	0	0	0	-895
Muut hankinnat	-1 270	0	-1270	-952	318	-408
Öljyntorjuntakalusto	-660	0	-660	-82	578	-635
Menot yhteensä	-3 000	0	-3 000	-2 206	794	-2 067
Netto	-2 605	0	-2 605	-2 138	467	-2 067

Käytettävissä oli edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetty ylitysoikeus mukaan lukien 5,1 miljoonaa euroa, josta käytettiin 2,2 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäi 2,9 miljoonaa euroa. Paloautoja hankittiin kolme ja uusi eläintenpelastusyksikkö otettiin käyttöön. Ambulansseja tilattiin kuusi ja Helsingin väestöhälyttimien ohjausjärjestelmä uusittiin. Lisäksi tehtiin kolmen öljyntorjunnan työveneen hankintapäätös. Hankinta jatkuu vuonna 2016. Muun irtaimen osalta tehtiin tarpeellisia korvaushankintoja.

8 09 07 YMPÄRISTÖKESKUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-152	0	-152	-120	32	0

Määrärahaa oli käytettävissä 0,2 miljoonaa euroa, joka käytettiin lähes kokonaan. Suunnitellut tietojärjestelmähankinnat toteutuivat osittain. Lisäksi uusittiin tietokoneita ja osa kannettavista tietokoneista korvattiin tablettilaitteilla. Viikin löytöeläintalon rikkoutuneita kalusteita uusittiin ja eläinten ruokia varten hankittiin lämmitettävä kontti.

8 09 10 KAUPUNGINKANSLIA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kaupunginkanslia	-440	0	-440	-409	31	-300
Keskitetty tietotekniikka	-12 079	285	-11 794	-5 821	5 973	-4 500
ICT-palvelukeskus	-3 025	0	-3 025	-1 775	1 250	-126
Menot yhteensä	-15 544	285	-15 259	-8 005	7 254	-4 926

Määrärahaa käytettiin yhteensä 8,0 miljoonaa euroa. Talousarvion alakohtaan sisältyvät viraston irtaimen omaisuuden perushankintojen lisäksi kaupungin keskitetyn tietotekniikan ja ICT-palvelukeskuksen määrärahat. Yhteensä investointeihin oli käytettävissä 20,2 miljoonaa euroa, joka sisältää 4,9 miljoonaa euroa edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyä ylitysoikeutta.

Keskitetyn tietotekniikan irtaimen omaisuuden hankintaan käytettävissä olleista 16,3 miljoonan määrärahoista jäi käyttämättä 10,5 miljoonaa euroa. Merkittävin viivästynyt hanke oli henkilöstöhallinnon järjestelmä (HR-hanke). Muita viivästyneitä hankkeita olivat yritysten sähköinen palveluhanke (YSAP) ja Helmen alustamigraatio. Merkittävimmän

määrärahaa käytettiin asian- ja dokumentinhallintajärjestelmän, VIP-antolainajärjestelmän ja taloussuunnittelujärjestelmän kehittämiseen sekä tilauksesta maksuun -hankkeeseen.

ICT-palvelukeskuksen irtaimen omaisuuden hankintaan talousarviossa varatuista 3,2 miljoonan euron määrärahasta jäi käyttämättä 1,4 miljoonaa euroa. Verkkolaitteiden hankinta viivästy osittain.

Viraston irtaimen omaisuuden perushankintoihin käytettiin 0,4 miljoonaa euroa kun käytettävissä oli ylitysoikeus mukaan lukien 0,7 miljoonaa euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä koska osa suunnitelluista hankinnoista siirtyy vuodelle 2016.

8 09 11 HANKINTAKESKUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-51	0	-51	0	51	0

Määrärahaa ei käytetty, koska määrärahaa vaativia hankkeita ei ollut.

8 09 12 RAKENNUSVIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 142	0	-1 142	-1 042	100	-125

Määrärahaa käytettiin miljoonaa euroa. Määrärahaa oli käytettävissä edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyjen ylitysoikeuksien kanssa 1,3 miljoonaa euroa. Määrärahalla kehitettiin ylläpidon hallintajärjestelmää useamman kaupungin yhteishankkeeksi. Määrärahaa käytettiin myös hankerekisterin kehittämiseen, infrahankkeiden kustannusjärjestelmän lisenssimaksujen maksamiseen sekä pysäköinninvalvonnan toiminnanohjausjärjestelmän päivittämiseen ja tiedonkeruulaitteiden hankkimiseen. Myös alueidenkäytön toiminnanohjausjärjestelmän sähköistä rajapintaa laajennettiin. Lisäksi hankittiin vaalimainostelineitä europarlamenttivaaleihin.

8 09 13 RAKENTAMISPALVELU (STARA)

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Työkoneiden ja autojen hankinta	-2 753	0	-2 753	-2 748	5	0
Muut hankinnat	-600	0	-600	-598	2	0
Menot yhteensä	-3 353	0	-3 353	-3 346	7	0

Talousarviossa varatut 3,4 miljoonan euron määrärahat käytettiin lähes kokonaan. Määrärahalla hankittiin koneita ja kalustoa kuten kuorma-autoja, traktoreita ja muita työkoneita. Lisäksi tehtiin mittalaite- ja tietotekniikkahankintoja.

8 09 14 OPETUSVIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkapalvelut ja kehittäminen	-5 217	-949	-6 166	-6 128	38	-314
Muut hankinnat	-6 975	664	-6 311	-5 972	339	-1 193
Menot yhteensä	-12 192	-285	-12 477	-12 100	377	-1 507

Määrärahoja oli kokonaisuudessaan käytettävissä 14,0 miljoonaa euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättömiä määrärahojen perusteella ylitysoikeutena myönnettyjä määrärahoja 1,5 miljoonaa euroa. Määrärahoja käytettiin 12,5 miljoonaa euroa. Määrärahoja jäi käyttämättä 1,9 miljoonaa euroa siksi, että osa hankinnoista siirtyy vuodelle 2016. Lisäksi Stadin ammattiopiston suunnitellut hankinnat pystyttiin toteuttamaan ennakoitua edullisemmin ja joistain hankinnoista luovuttiin kokonaan.

Määrärahasta käytettiin 6,1 miljoonaa euroa tietotekniikkahankintoihin ja 6,3 miljoonaa euroa koulu- ja oppilastilojen muuhun kalustamiseen ja varustamiseen.

8 09 17 SUOMENKIELINEN TYÖVÄENOPISTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-64	0	-64	-64	0	0

Talousarviossa varatut määrärahat käytettiin hankintoihin kokonaisuudessaan.

8 09 18 RUOTSINKIELINEN TYÖVÄENOPISTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-46	0	-46	-46	0	0

Talousarviossa varatut määrärahat käytettiin hankintoihin kokonaisuudessaan.

8 09 19 KIRJASTOTOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 163	0	-1 163	-1 221	-58	-275

Määrärahasta käytettiin 1,2 miljoonaa euroa. Käytettävissä olevat määrärahat olivat yhteensä 1,4 miljoonaa euroa, kun edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetty ylitysoikeudet luetaan mukaan.

Määrärahoja käytettiin tietoteknisen perusrakenteen ylläpitoon ja kirjastoissa käynnissä olevaan palvelualuemuutos-töhyöhön. Lisäksi yleisötiloja ja niiden kalusteita uusittiin sekä varauduttiin rfid-tekniikan käyttöönottoon.

8 09 20 KULTTUURITOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-306	0	-306	-173	133	0

Talousarviossa varatuista 0,3 miljoonan euron määrärahoista käytettiin 0,2 miljoonaa euroa. Määrärahoja käytettiin mm. teatteritekniisten laitteiden hankintaan. Verkkosivujen uusiminen ja valo-opasteiden hankinta sekä Savoy-teaterin digitalisointiin liittyvät hankkeet jouduttiin siirtämään vuodelle 2016.

8 09 21 KAUPUNGINMUSEO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-405	0	-405	-340	65	-88

Määrärahoja oli kokonaisuudessaan käytettävissä 0,5 miljoonaa euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättömi- en määrärahojen perusteella ylitysoikeutena myönnettyjä määrärahoja 88 000 euroa. Määrärahasta käytettiin 0,3 mil- joonaa euroa pääosin päätoimipisteen, viraston ja kokoelmakeskuksen muuttoon liittyviä hankintoja. Määrärahoista jäi käyttämättä 0,2 miljoonaa euroa em. muutosten myöhästymisen vuoksi.

8 09 22 KAUPUNGIN TAIDEMUSEO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Taidemuseon kokoelmien uushankinnat	-117	0	-117	-116	1	0
Julkisten taideteosten hankinta	-148	0	-148	-138	10	-51
Muut hankinnat	-85	0	-85	-273	-188	-189
Sijoitettavan taiteen hankinta	-5	0	-5	-5	0	0
Menot yhteensä	-355	0	-355	-532	-177	-240

Määrärahoja oli kokonaisuudessaan käytettävissä 0,6 miljoonaa euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättömien määrärahojen perusteella ylitysoikeutena myönnettyjä määrärahoja 0,2 miljoonaa euroa. Määrärahasta käytettiin 0,5 miljoonaa euroa.

Taidemuseon kokoelmien uushankintaan ja sijoitettavan taiteen hankintoihin osoitetut määrärahat käytettiin kokonaisuudessaan. Kokoelmat kasvoivat 96 teoksella. Uusia julkisia taideteoksia toteutettiin kahteen kohteeseen. Prosenttiperaatteella toteutettuja teoksia valmistui yksi. Muihin hankintoihin osoitetulla määrärahalla hankittiin mm, Tennispalatsin videovalvontalaitteet, näyttelyvalaisimet ja mainostaulut.

8 09 23 KORKEASAAREN ELÄINTARHA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-76	0	-76	-74	2	0

Määrärahat käytettiin lähes kokonaan. Määrärahoja käytettiin mm. eläinlääkintää varten hankittuun digiröntgeniin, radiopuhelinverkkoon liittyvään tukiasemaan sekä myymälätilan suunnittelu- ja kalustehankintoihin.

8 09 24 NUORISOTOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-383	0	-383	-382	1	0

Talousarvioon varatut 0,4 miljoonan euron määrärahat käytettiin kokonaisuudessaan. Määrärahalla toteutettiin it-hankintoja ja uusittiin nuorisotalojen kalustoa. Lisäksi määrärahalla jatkettiin pelitoiminnan laajentamista sekä aloitettiin yhteysveneen M/S Bengtsåren peruskorjaus.

8 09 25 LIIKUNTATOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-864	0	-864	-780	84	0

Käytettävissä olevat 0,9 miljoonan euron määrärahat käytettiin lähes kokonaisuudessaan pääasiassa kone- ja kalustohankintoihin. Lisäksi kehitettiin tietojärjestelmiä.

8 09 26 KAUPUNGINORKESTERI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-85	0	-85	-72	13	-179

Määrärahoja oli kokonaisuudessaan käytettävissä 0,3 miljoonaa euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättömien määrärahojen perusteella ylitysoikeutena myönnettyjä määrärahoja 0,2 miljoonaa euroa. Määrärahasta käytettiin 72 000 euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä 0,2 miljoonaa euroa.

8 09 28 TYÖTERVEYSKESKUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	35	35	0
Menot	-70	0	-70	-70	0	0
Netto	-70	0	-70	-35	35	0

Käytettävissä olleet 70 000 euroa käytettiin kokonaisuudessaan. Määrärahaa käytettiin mm. sähköiseen viestintään ja kemian analysointilaitteiden hankintaan.

8 09 29 TIETOKESKUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-43	0	-43	-32	11	0

Käytettävissä olleista 43 000 euron määrärahoista käytettiin 32 000 euroa.

8 09 32 SOSIAALI- JA TERVEYSVIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkahankinnat	-5 000	0	-5 000	-2 548	2 452	-768
Muut hankinnat	-4 500	0	-4 500	-3 618	882	-778
Menot yhteensä	-9 500	0	-9 500	-6 166	3 334	-1 546

Määrärahaa käytettiin 6,2 miljoonaa euroa, josta tietotekniikkahankintoihin käytettiin 2,5 miljoonaa euroa ja muihin hankintoihin 3,6 miljoonaa euroa. Käytettävissä oli yhteensä 11,0 miljoonaa euroa, joka muodostui talousarvion varatuista 9,5 miljoonasta eurosta ja sekä edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyistä 1,5 miljoonan euron ylitysoikeuksista. Määrärahaa käytettiin mm. suun terveydenhuollon hammasyksiköiden kalusteiden hankintaan. Määrärahaa jäi käyttämättä 4,9 miljoonaa euroa.

8 09 33 VARHAISKASVATUSVIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkahankinnat	-626	0	-626	-469	157	-382
Muut hankinnat	-390	0	-390	-378	12	-142
Menot yhteensä	-1 016	0	-1 016	-847	169	-524

Varhaiskasvatusviraston irtaimen omaisuuden perushankinnan käytettävissä oleva määräraha oli yhteensä 1,5 miljoonaa euroa, joka muodostui talousarvion varatuista miljoonasta eurosta sekä edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyistä 0,5 miljoonan euron ylitysoikeuksista.

Määrärahoja käytettiin yhteensä 0,8 miljoonaa euroa, josta muihin hankintoihin vajaa 0,4 miljoonaa euroa ja tietotekniikkahankintoihin noin 0,4 miljoonaa euroa.

8 09 35 KAUPUNKISUUNNITTELUTOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkalaitteet	-220	0	-220	-161	59	0
Muu kalusto	-542	0	-542	-585	-43	-80
Menot	-762	0	-762	-746	16	-80

Määrärahoja käytettiin 0,7 miljoonaa euroa. Käytettävissä oli edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyjen ylitysoikeuksien jälkeen 0,8 miljoonaa euroa. Määrärahoja käytettiin mm. tietotekniikkalaitteiden ja liikennevalolaitteiden uusimiseen, liikennejärjestelyihin liittyvien liikennevalojen rakentamiseen sekä ledopastinten käyttöönottoon.

8 09 36 KIINTEISTÖTOIMI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 000	0	-1 000	-693	307	-200

Määrärahoja käytettiin 0,7 miljoonaa euroa. Määrärahoja oli käytettävissä 1,2 miljoonaa euroa, josta edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyjä ylitysoikeuksia 0,2 miljoonaa euroa.

Määrärahaa käytettiin viraston tietojärjestelmien kehitykseen ja ylläpitoon sekä laitehankintoihin. Asunto-osastolla uudistettiin ja kehitettiin asumisoikeuden tietojärjestelmää. Lisäksi luotiin uusi raportointijärjestelmä laskutusta ja tilastotietojen kokoamista varten. Muita merkittäviä hankkeita olivat kaupunkimittausosaston laite- ja kalustohankinnat, ohjelmisto- ym. kehityshankkeet sekä ilmakehuus. Määrärahaa jäi käyttämättä 0,5 miljoonaa euroa yhteistyöhankkeiden aikataulumuutosten vuoksi.

8 09 37 RAKENNUSVALVONTA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-610	0	-610	-520	90	-700

Määrärahaa käytettiin 0,5 miljoonaa euroa. Käytettävissä oli edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyt ylitysoikeudet mukaan lukien 1,3 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäi siten 0,8 miljoonaa euroa. Merkittävimmät hankkeet olivat sähköisen lupa-asioinnin ja kaupungin järjestelmien integraation kehittäminen, perusinfrastruktuurin investoinnit ja arkiston sähköistämisen kehitys. Määrärahaa jäi käyttämättä sähköiseen lupa-asointiin ja kaupungin järjestelmien integraatioon liittyvien yhteistyöhankkeiden siirtyessä seuraavalle vuodelle.

8 09 38 ASUNTOTUOTANTOTOIMISTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-43	0	-43	-43	0	0
Netto	-43	0	-43	-43	0	0

Määräraha käytettiin kokonaisuudessaan suunniteltuihin käyttöomaisuushankintoihin.

8 18 HELSINGIN KAUPUNGIN TUUKKUTORI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkahankinnat	-16	0	-16	0	16	0
Kalustohankinnat	-33	0	-33	-21	12	0
Menot yhteensä	-49	0	-49	-21	28	0

Talousarviossa määrärahaa oli varattu 49 000 euroa, joista käytettiin 21 000 euroa.

8 21 11 KUNTAYHTYMÄT, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kärkulla samkommun	-130	0	-130	0	130	0
Menot	-130	0	-130	0	130	0

8 22 ARVOPAPERIT, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-4 300	-2 848	-7 148	-84 457	-77 309	-81 200

Määrärahaa käytettiin yhteensä 84,5 miljoonaa euroa. Määrärahoja oli käytettävissä yhteensä 88,3 miljoonaa euroa, joka muodostui talousarviomuutosten jälkeisestä 7,1 miljoonasta eurosta sekä kaupunginvaltuuston edellisenä vuonna eri perustein myöntämistä 81,2 miljoonan euron ylitysoikeuksista.

8 22 09 HITAS-OSAKKEIDEN OSTAMINEN, KKK:N KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 000	0	-1 000	-453	547	0

8 22 10 LASTEN PÄIVÄKOTILOJEN HALLINTAAN OIKEUTTAVIEN OSAKKEIDEN HANKINTA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 500	0	-1 500	0	1 500	0

Talousarviossa varattua määrärahaa ei käytetty.

8 22 19 MUUT KOHTEET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 500	-2 848	-4 348	-83 705	-79 357	-81 200

Yhteensä määrärahaa oli käytettävissä 85,5 miljoonaa euroa, josta talousarviossa siihen tehtyjen määrärahamuutosten jälkeen 4,3 miljoonaa euroa ja kaupunginvaltuuston eri perustein myöntäminä ylitysoikeuksina yhteensä 81,2 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin yhteensä 83,7 miljoonaa euroa, josta 44,6 miljoonaa euroa käytettiin Helsingin Bussiliikenne Oy:n omistusjärjestelyihin, 20,7 miljoonaa euroa Lasipalatsin rakennusten luovuttamiseen apporttiomaisuutena ja 13,4 miljoonaa euroa Helsingin 400-vuotiskotisäätiön rakennusten apporttiomaisuuden siirtoihin. Apporttiluovutuksista saatavat tulot on merkitty talousarvion lukuun 8 29 Muu pääomatalous.

8 22 21 HELSINGIN STADION OY:N OSAKKEIDEN MERKITSEMINEN

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-300	0	-300	-299	1	0

8 29 MUU PÄÄOMATALOUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	40 000	0	40 000	48 253	8 253	0
Menot	-7 500	0	-7 500	-2 937	4 563	-8 083
Netto	32 500	0	32 500	45 316	12 816	-8 083

Lasipalatsin rakennusten ja Helsingin 400-vuotiskotisäätiön rakennusten apporttiluovutuksista saadut tulot olivat 34,1 miljoonaa euroa. Apporttiluovutuksien menovaikutukset on kirjattu investointiosan lukuun 8 22 Arvopaperit, Khn käytettäväksi.

8 29 51 VALTIONOSUUEDET JA -AVUSTUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	2 000	0	2 000	5 163	3 163	0

8 29 52 MUUT PÄÄOMATULOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	38 000	0	38 000	43 090	5 090	0

Lasipalatsin rakennusten ja Helsingin 400-vuotiskotisäätiön rakennusten apporttiluovutuksista saadut tulot olivat 34,1 miljoonaa euroa. Toimintavuoden aikana myytiin 7,7 miljoonan euron edestä rakennuksia ja osakkeita. Lisäksi muita tuloja kertyi 1,3 miljoonaa euroa. Talousarvion 35 miljoonan euron rakennusten myyntitavoitetta ei saavutettu.

8 29 03 LÄHIÖRAHASTOSTA RAHOITETTAVAT HANKKEET, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-5 000	0	-5 000	-2 898	2 102	-6 083

Määrärahaa käytettiin 2,9 miljoonaa euroa. Käytettävissä olevat määrärahat olivat edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella keskeneräisiin hankkeisiin myönnettyjen ylitysoikeuksien jälkeen 11,1 miljoonaa euroa. Määrärahaa myönnettiin hanke-ehdotuksien perusteella 17 hankkeelle. Lähiörahastohankkeista valmistuivat Jakomäenporras ja Linnanpellonpuisto. Edelleen jatkuvia kohteita ovat Ala-Malmintorin ja Pekanraitin kunnostus, Runar Schildtin puisto, Vanhaistenpuisto, Kelkkapuiston skeittipaikka, Kostinkallio sekä leikkipuistot Salpausselkä ja Mäkitorppa.

8 29 04 KEHITTÄMISHANKKEET, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-2 500	0	-2 500	-39	2 461	-2 000

2.4 Rahoitusosan toteutuminen

2.4.1 Talousarvion mukainen rahoituslaskelma

Talousarvion mukaiseen rahoituslaskelmaan eivät sisälly kunnalliset liikelaitokset ja itsenäisinä taseyksikköinä käsitellyt rahastot. Siitä ei ole eliminoitu kaupungin sisäisiä eriä.

RAHOITUSLASKELMA

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Toiminnan rahavirta			
Tulorahoitus			
Vuosikate	110 561	221 348	110 787
Satunnaiset erät	140 495	139 182	-1 313
Tulorahoituksen korjaukset	-154 353	-153 507	846
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-447 096	-466 257	-19 161
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 495	5 266	2 771
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	138 000	147 715	9 715
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-209 898	-106 253	103 645
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäys	-16 350	-8 812	7 538
Antolainasaamisten vähennys	61 138	97 501	36 363
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	290 000	120 000	-170 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-135 745	-110 721	25 024
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	199 043	97 968	-101 075
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-10 855	-8 285	2 570

Kaupungin investoinnit ilman liikelaitoksia tarkasteltuna olivat 466,3 miljoonaa euroa. Investointeihin sisältyy Helsingin Bussiliikenne Oy:n liiketoimintakauppaan (44,6 miljoonaa euroa) sekä eräisiin apporttiluovutuksiin (34,1 miljoonaa euroa) liittyviä kirjanpidollisia kirjauksia. Ilman näitä kirjanpidollisia kirjauksia vuoden 2015 investoinnit olivat 388 miljoonaa euroa vuonna 2015 (vastaavat investoinnit olivat 391 miljoonaa euroa vuonna 2014). Investointien toteuma alittaa siten strategiakaudelle asetun 435 miljoonan euron investointitason.

Talousarvion mukaisen rahoituslaskelman toiminnan ja investointien rahavirta vuonna 2015 oli -106,3 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 639,0 miljoonaa euroa.

Tulorahoituksen ja kokonaisinvestointien ero tuli katetuksi antolainojen lyhennysten ollessa uusia annettuja antolainoja suurempia. Helen Oy:n ja Helsingin Satama Oy:n lainojen lyhennykset sekä asuntotuotantoon annettujen lainojen lyhennykset paransivat rahoituksen rahavirtaa yhteensä noin 50 miljoonalla eurolla. Lisäksi Helsingin Bussiliikenne Oy:n liiketoiminnan kauppaan liittyvät antolainoihin liittyvät kirjanpidolliset kirjaukset oikaisivat rahoituslaskelmaa noin 40 miljoonalla eurolla. Rahoituslaskelmassa Helsingin Bussiliikenne Oy:n liiketoiminnan kauppaan liittyvät kirjanpidolliset kirjaukset näkyvät investoinneissa menoina ja vastaavasti antolainasaamisten vähennyksissä tuloina.

Kaupungin maksuvalmiuden tilanne mahdollisti kaupungin lainanoton ajoittamisen vuoden 2016 puolelle. Kaupungin lainakanta kasvoi vuonna 2015 vain 9,3 miljoonaa euroa.

2.4.2 Virastojen, liikelaitosten ja rahastojen yhdistetty rahoituslaskelma

Virastojen, liikelaitosten ja itsenäisinä taseyksikköinä käsiteltyjen rahastojen rahoituslaskelma sisältää kaikki kaupungin rahavirrat kaupungin sisäiset erät eliminoituna. Se vastaa ulkoisen laskennan rahoituslaskelmaa sillä erotuksella, että laskelma sisältää vertailun talousarviossa esitettyyn rahoituslaskelmaan. Rahoituslaskelma on suoriteperusteinen.

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Toiminnan rahavirta			
Tulorahoitus			
Vuosikate	150 681	265 115	114 434
Satunnaiset erät	140 495	139 182	-1 313
Tulorahoituksen korjaukset	-154 353	-153 117	1 236
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-609 683	-571 167	38 516
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 495	5 266	2 771
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	138 000	147 757	9 757
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-332 365	-166 964	165 401
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäys	-16 350	-23 305	-6 955
Antolainasaamisten vähennys	64 650	101 527	36 877
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	420 500	120 000	-300 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-141 697	-116 640	25 057
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Muut maksuvalmiuden muutokset	250	17 919	17 669
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	327 353	99 501	-227 852
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-5 012	-67 463	-62 451

Helsingin investointien tulorahoitusprosentti vuonna 2015 oli 46,8 Helsingin Bussiliikenne Oy:n liiketoiminnan kauppaa liittyvät kulukirjaukset sekä eräistä apporttiluovutuksista kirjautuneet kirjanpidolliset erät huomioiden. Vertailukelpoinen investointien tulorahoitusprosentti oli 54 (investointimenot 492,4 miljoonaa euroa edellä mainitut kirjanpidolliset erät pois laskien).

Helsingin kaupungin toiminnan ja investointien rahavirta vuonna 2014 on -167 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 22,6 miljoonaa euroa.

Tulorahoituksen ja investointitason ero katettiin vuonna 2015 pääosin kaupungin kassavaroja pienentämällä -67,5 eurolla. Energia- ja satamatoimintojen siirryttyä yhtiöiksi kaupungin maksuvalmiuspuskuria voitiin hallitusti pienentää.

Kassavarojen pienentämisen lisäksi tulorahoituksen ja kokonaisinvestointitason ero tuli katetuksi antolainojen lyhennyksen ollessa uusia annettuja antolainoja suurempia.

Kaupungin maksuvalmiuden tilanne mahdollisesti kaupungin lainanoton ajoittamisen vuoden 2016 puolelle. Kaupungin lainakanta kasvoi vuonna 2015 vain 3,4 miljoonaa euroa. HKL-liikelaitoksen suunniteltu joukkoliikenneinvestointien rahoittamiseen suunniteltua lainanottoa ei toteutettu vuonna 2015.

2.4.3 Rahoitusosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen

9 RAHOITUSOSA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	351 138	0	351 138	217 503	-133 635	0
Menot	-152 095	0	-152 095	-119 534	32 561	-11 386
Netto	199 043	0	199 043	97 969	-101 074	-11 386

9 01 PITKÄVAIKUTTEINEN RAHOITUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	351 138	0	351 138	217 503	-133 635	0
Menot	-152 095	0	-152 095	-119 534	32 561	-11 386
Netto	199 043	0	199 043	97 969	-101 074	-11 386

9 01 01 ANTOLAINAT ASUNTOTUOTANTOON, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	15 000	0	15 000	14 935	-65	0
Menot	-10 000	0	-10 000	0	10 000	0
Netto	5 000	0	5 000	14 935	9 935	0

9 01 02 MUU ANTOLAINAUS, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Vuokra-asuntotuottajien oman pääoman osuutta varten myönnettyjen lainojen lyhennykset	150	0	150	591	441	0
Muiden antolainojen lyhennykset	3 500	0	3 500	43 943	40 443	0
Helsingin Energian lainojen lyhennykset	20 000	0	20 000	15 627	-4 373	0
Helsingin Sataman lainojen lyhennykset	19 800	0	19 800	19 559	-241	0
HKL:n lainojen lyhennykset	1 988	0	1 988	1 988	0	0
Sosiaalisen luototuksen lainojen lyhennykset	700	0	700	860	160	0
Tulot yhteensä	46 138	0	46 138	82 568	36 430	0

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot						
Lainojen myöntäminen kouluille	-3 000	0	-3 000	-4 634	-1 634	-6 111
Sosiaalisiin tarkoituksiin myönnettäviä lainoja varten	-1 500	0	-1 500	0	1 500	-275
Lainoja kaupunginorkesterin soittajille soitinhankintoja varten	-50	0	-50	-7	43	0
Sosiaalisen luototuksen lainojen myöntämiseen, sosiaali- ja terveyslautakunnan käytettäväksi	-1 800	0	-1 800	-1 672	128	0
Laina Kiinteistö Oy Helsingin Kalliolalle	0	0	0	-2 500	-2 500	-5 000
Menot yhteensä	-6 350	0	-6 350	-8 813	-2 463	-11 386
Netto	39 788	0	39 788	73 755	33 967	-11 386

Sopimuskoulujen myönnettyistä peruskorjauslainoista siirtyvät nostamattomat lainaerät, yhteensä 3,4 miljoonaa euroa, sekä Kiinteistö Oy Helsingin Kalliolalle myönnetystä 5 miljoonan euron lainasta puolet, siirtyi hankkeiden keskeneräisyyden vuoksi nostettavaksi vuonna 2016.

9 01 03 OTTOLAINAT JA NIIDEN LYHENNYKSET, KAUPUNGINJOHTAJAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	290 000	0	290 000	120 000	-170 000	0
Menot yhteensä	-135 745	0	-135 745	-110 721	25 024	0
Netto	154 255	0	154 255	9 279	-144 976	0

Uusia pitkäaikaisia lainoja nostettiin vuoden aikana yhteensä 120 miljoonaa euroa, 170 miljoonaa euroa talousarviovarausta vähemmän, osan lainanottotarpeesta siirryttyä seuraavalle vuodelle. Vuoden 2015 lainanotto voitiin riittävästi maksuvalmiusreservin turvin ajoittaa kokonaisuudessaan joulukuulle.

Tilinpäätöslaskelmat

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelma

	01.01.–31.12.2015	01.01.–31.12.2014
Toimintatuotot		
Myyntituotot	310 712 156,72	1 034 383 680,79
Maksutuotot	213 373 782,89	220 282 798,36
Tuet ja avustukset	116 477 232,36	115 677 846,27
Vuokratuotot	345 695 275,04	321 534 665,67
Muut toimintatuotot	55 302 537,19	69 830 082,31
	1 041 560 984,20	1 761 709 073,40
Valmistus omaan käyttöön	114 806 740,12	124 786 030,46
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 374 274 830,41	-1 450 373 576,58
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-381 266 404,84	-383 402 609,81
Muut henkilösivukulut	-82 180 418,16	-81 799 439,54
Palvelujen ostot	-1 658 467 733,77	-1 602 582 749,56
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-185 398 030,43	-507 290 865,96
Avustukset	-428 572 296,24	-407 322 138,01
Vuokrakulut	-180 877 423,95	-205 530 800,07
Muut toimintakulut	-11 790 807,67	-26 822 391,54
	-4 302 827 945,47	-4 665 124 571,07
TOIMINTAKATE	-3 146 460 221,15	-2 778 629 467,21
Verotulot ja valtionosuudet		
Verotulot	3 067 915 155,51	2 951 931 312,21
Valtionosuudet	273 171 631,00	250 647 540,00
	3 341 086 786,51	3 202 578 852,21
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	86 160 771,68	51 808 346,93
Muut rahoitustuotot	18 698 560,55	28 536 773,36
Korkokulut	-22 175 521,78	-23 211 460,18
Muut rahoituskulut	-12 195 452,69	-420 537,54
	70 488 357,76	56 713 122,57
VUOSIKATE	265 114 923,12	480 662 507,57
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-329 573 458,19	-408 146 923,79
Arvonalentumiset	-56 122 030,88	0,00
	-385 695 489,07	-408 146 923,79
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	139 774 982,72	1 172 123 167,63
Satunnaiset kulut	-593 052,36	-74 277,81
	139 181 930,36	1 172 048 889,82
TILIKAUDEN TULOS	18 601 364,41	1 244 564 473,60
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	3 066 599,27	200 861 220,89
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-2 115 804,78	96 154 151,62
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	9 281 702,82	91 621 189,46
	10 232 497,31	388 636 561,97
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ (-)	28 833 861,72	1 633 201 035,57

3.2 Helsingin kaupungin rahoituslaskelma

	2015	2014 ¹
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	265 114 923	480 662 508
Satunnaiset erät	139 181 930	1 172 048 890
Tulorahoituksen korjauserät	-153 116 836	-1 557 454 090
	251 180 017	95 257 308
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-571 167 435	-2 720 875 677
Rahoitusosuudet investointimenoihin	5 266 651	5 228 386
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	147 756 807	3 022 436 227
	-418 143 977	306 788 936
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-166 963 960	402 046 244
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-23 305 331	-737 388 584
Antolainasaamisten vähennys	101 527 493	174 176 857
	78 222 162	-563 211 727
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	120 000 000	355 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-116 640 612	-274 933 295
	3 359 388	80 066 705
Oman pääoman muutokset	0	-54 800
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-13 705 733	7 639 623
Vaihto-omaisuuden muutos	-331 455	81 701 487
Saamisten muutos	-11 382 318	101 868 448
Korottomien velkojen muutos	43 338 512	-23 412 908
	17 919 006	167 796 650
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	99 500 556	-315 403 172
RAHAVAROJEN MUUTOS	-67 463 404	86 643 072
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	940 430 983	1 007 894 388
Rahavarat 1.1.	1 007 894 387	921 251 316
	-67 463 404	86 643 072

¹ Vuoden 2014 investointimenoissa on osakkeiden hankinnat yhtiötetyistä liikelaitoksista - tai niiden osista - ja tuloissa yhtiöittämisen tulot.

3.3 Helsingin kaupungin tase

VASTAAVAA	31.12.2015	31.12.2014
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	19 824 200,77	20 713 385,63
Muut pitkävaikutteiset menot	84 037 356,90	87 075 764,05
Ennakkomaksut	1 064 142,70	146 965,47
	104 925 700,37	107 936 115,15
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 142 539 056,75	3 101 722 309,72
Rakennukset	1 622 494 096,86	1 642 755 057,29
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 313 801 629,44	1 265 290 548,94
Koneet ja kalusto	172 954 625,35	181 045 446,41
Muut aineelliset hyödykkeet	12 055 722,60	11 815 941,27
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	311 149 601,82	221 164 296,04
	6 574 994 732,82	6 423 793 599,67
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 143 429 452,33	3 122 523 728,92
Muut lainasaamiset	2 008 843 387,31	2 087 065 549,12
Muut saamiset	546 462,37	546 462,37
	5 152 819 302,01	5 210 135 740,41
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	139 714 782,59	145 662 798,03
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	4 343 876,04	4 331 227,80
Muut toimeksiantojen varat	441 766 687,70	425 432 852,11
	585 825 346,33	575 426 877,94
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	9 450 777,76	11 278 156,36
Keskeneräiset tuotteet	5 674 958,94	3 507 071,70
Muu vaihto-omaisuus	86 897,54	95 951,01
	15 212 634,24	14 881 179,07
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	65 000,00	130 000,00
Lainasaamiset	62 229,53	62 229,53
Muut saamiset	24 107 375,79	29 102 055,20
	24 234 605,32	29 294 284,73
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	58 019 982,37	48 284 432,41
Lainasaamiset	428 490,95	1 506 406,69
Muut saamiset	40 477 692,97	36 419 113,18
Siirtosaamiset	104 321 314,45	100 595 531,34
	203 247 480,74	186 805 483,62
Saamiset yhteensä	227 482 086,06	216 099 768,35
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	474 559 891,73	683 683 119,46
Joukkovelkakirjalainasaamiset	20 000 000,00	0,00
	494 559 891,73	683 683 119,46
Rahat ja pankkisaamiset	445 871 091,64	324 211 268,35
VASTAAVAA YHTEENSÄ	13 601 690 785,20	13 556 167 668,40

VASTATTAVAA	31.12.2015	31.12.2014
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 406 573,75	2 972 406 573,75
Arvonkorotusrahassto	1 808 363 726,30	1 810 974 171,66
Muut omat rahastot	514 768 932,15	474 050 634,97
Muu oma pääoma	729 030 699,71	729 030 699,71
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	4 450 419 571,69	2 867 218 536,12
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	28 833 861,72	1 633 201 035,57
	10 503 823 365,32	10 486 881 651,78
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	52 195 167,83	55 261 767,10
Vapaaehtoiset varaukset	18 112 076,24	15 996 271,46
	70 307 244,07	71 258 038,56
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	138 100 682,00	151 959 120,00
	138 100 682,00	151 959 120,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	140 636 570,51	146 549 814,01
Lahjoitusrahastojen pääomat	4 343 876,04	4 331 227,80
Muut toimeksiantojen pääomat	419 163 796,41	416 570 465,28
	564 144 242,96	567 451 507,09
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 253 825 664,42	1 454 554 545,76
Lainat muilta luotonantajilta	7 437 802,77	7 437 802,77
Saadut ennakot	13 118 446,30	6 859 223,15
Ostovelat	1 160 000,00	1 110 000,00
Liittymismaksut ja muut velat	105 085,45	176 871,18
	1 275 646 998,94	1 470 138 442,86
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	320 728 881,34	116 640 611,89
Saadut ennakot	11 581 927,92	8 865 928,49
Ostovelat	135 062 592,98	152 589 264,27
Liittymismaksut ja muut velat	169 676 663,63	137 738 251,45
Siirtovelat	412 618 186,04	392 644 852,01
	1 049 668 251,91	808 478 908,11
Vieras pääoma yhteensä	2 325 315 250,85	2 278 617 350,97
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	13 601 690 785,20	13 556 167 668,40

3.4 Helsingin kaupungin konsernituloslaskelma

1 000 euroa	01.01.-31.12.2015	01.01.-31.12.2014
Toimintatuotot	3 114 365	3 073 006
Toimintakulut	-5 559 544	-5 387 429
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta / tappiosta (-)	7 794	46 538
TOIMINTAKATE	-2 437 385	-2 267 885
Verotulot	3 067 915	2 951 931
Valtionosuudet	273 172	250 648
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	19 519	17 554
Muut rahoitustuotot	16 692	14 653
Korkokulut	-90 085	-95 339
Muut rahoituskulut	-11 985	-5 034
	-65 859	-68 166
VUOSIKATE	837 843	866 528
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-655 241	-651 251
Omistuksen eliminointierot	14 003	1 055
Arvonalentumiset	-4 421	-1 683
	-645 659	-651 879
Satunnaiset erät	115 565	115 684
TILIKAUDEN TULOS	307 749	330 333
Tilinpäätössiirrot	-470	56 879
Tilikauden verot	-19 924	-4 583
Laskennalliset verot	-6 280	-5 664
Vähemmistöosuudet	1 370	2 109
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	282 445	379 074
Konsernituloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/ Toimintakulut, prosenttia	56,0	57,0
Vuosikate/Poistot, prosenttia	127,0	132,7
Vuosikate, euroa/asukas	1 334	1 394
Asukasmäärä	628 200	621 600

3.5 Helsingin kaupungin konsernirahoituslaskelma

1 000 euroa	2015	2014
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	837 843	866 528
Satunnaiset erät	115 565	115 685
Tilikauden verot	-19 924	-4 583
Tulorahoituksen korjauserät	-120 047	-193 394
	813 437	784 236
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-1 074 671	-2 386 762
Rahoitusosuudet investointimenoihin	7 008	5 887
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	197 594	1 644 554
	-870 069	-736 321
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
	-56 632	47 915
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-9 853	-4 575
Antolainasaamisten vähennys	14 164	7 801
	4 311	3 226
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	269 182	590 672
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-168 807	-447 700
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-30 345	10 942
	70 030	153 914
Oman pääoman muutokset		
	19 186	9 615
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-17 661	-1 864
Vaihto-omaisuuden muutos	3 317	6 044
Saamisten muutos	25 162	-17 333
Korottomien velkojen muutos	78 243	39 849
	89 061	26 696
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
	182 588	193 451
RAHAVAROJEN MUUTOS		
	125 956	241 365
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 498 063	1 372 107
Rahavarat 1.1.	1 372 107	1 130 742
	125 956	241 365

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa	-639 593	-834 127
Investointien tulorahoitus, prosenttia	78,5	36,4
Lainanhoitokate	3,6	1,8
Kassan riittävyys (pv)	79	60

3.6 Helsingin kaupungin konsernitase

1 000 euroa	31.12.2015	31.12.2014
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	56 849	56 499
Muut pitkävaikutteiset menot	240 701	258 901
Ennakkomaksut	8 195	4 772
	305 745	320 172
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 213 124	3 172 293
Rakennukset	5 542 485	5 328 644
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 352 083	2 280 009
Koneet ja kalusto	1 140 282	1 251 883
Muut aineelliset hyödykkeet	20 191	19 319
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	724 059	615 614
	12 992 224	12 667 762
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	244 504	255 679
Muut osakkeet ja osuudet	445 297	413 093
Muut lainasaamiset	475 906	472 033
Muut saamiset	2 117	7 560
	1 167 824	1 148 365
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	455 667	440 891
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	98 752	102 069
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	63 573	86 575
Lyhytaikaiset saamiset	376 391	379 117
	439 964	465 692
Rahoitusarvopaperit	496 434	703 866
Rahat ja pankkisaamiset	1 001 630	668 241
VASTAAVAA YHTEENSÄ	16 958 240	16 517 058

1 000 euroa	31.12.2015	31.12.2014
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 407	2 972 407
Säätöiden peruspääomat	5 815	5 815
Arvonkorotusrahasto	1 813 224	1 815 893
Muut omat rahastot	812 676	746 372
Muu oma pääoma	734 105	734 105
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	3 276 798	2 951 257
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	282 445	379 074
	9 897 470	9 604 923
VÄHEMMISTÖOSUUKSET	69 574	64 774
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	140 137	153 685
Muut pakolliset varaukset	39 445	34 196
	179 582	187 881
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	567 232	570 118
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	4 443 558	4 594 652
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	97 892	91 751
	4 541 450	4 686 403
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	567 717	346 593
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 135 215	1 056 366
	1 702 932	1 402 959
Vieras pääoma yhteensä	6 244 382	6 089 362
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	16 958 240	16 517 058
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	58,8	62,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	95,6	95,9
Kertynyt ylijäämä, euroa	3 559 243	2 779 467
Kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	5 666	4 471
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 euroa	5 011 275	4 941 245
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	7 977	7 949
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	475 906	472 033
Konsernin lainasaamiset, euroa/asukas	758	759

Tilinpäätöksen liitetiedot

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

4.1.1 Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1. ARVOSTUS- JA JAKSOTUSPERIAATTEET SEKÄ MENETELMÄT

Pysyvien vastaavien arvostus

Omaisuus maa-alueita lukuun ottamatta on merkitty taseeseen pysyviin vastaaviin hankintamenoön suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointeihin saaduilla rahoitusosuuksilla vähennettynä.

Kaupungin omaisuus arvostettiin uudelleen 1.1.1997 kaupungin siirtyessä uuteen kirjanpitoikäntöön. Ennen vuotta 1985 hankittujen rakennusten ja rakennelmien hankintamenoa käytettiin kirjanpitoarvoa 31.12.1984 vähennettynä sen jälkeisillä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Vastaavasti ennen vuotta 1974 hankitun maaomaisuuden hankintamenoa käytettiin kirjanpitoarvoa 31.12.1973. Maa-alueille suoritettiin tuolloin myös arvonkorotus. Maaomaisuuden laskennallisesta käyvästä jälleenhankinta-arvosta 60 prosenttia jaettiin arvojen suhteessa hankintahintaan. Laskennallisesti uudet arvot saatiin jakamalla kaupunki kolmeen hinta-alueeseen ja alueiden sisällä edelleen käyttötarkoituksen mukaan.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoituksiin merkityt osakkeet ja osuudet on merkitty taseeseen hankintamenoön tai sitä alemman markkinahintaan.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen Fifo-periaatteen mukaisesti hankintamenoön tai sitä alemman jälleenhankintameno tai todennäköisen myyntihinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alemman todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoön tai sitä alemman todennäköiseen luovutushintaan.

2. EDELLISEN TILIKAUDEN TIETOJEN VERTAILUKELPOISUUS

Helsingin kaupunginvaltuusto päätti 4.6.2014 Helsingin Energia -liikelaitoksen ja Helsingin Satama -liikelaitoksen yhtiöittämisestä 31.12.2014. Lisäksi kaupunginvaltuusto päätti 8.10.2014 Helsingin kaupungin Palmia -liikelaitoksen toiminta- ja hallintomallien järjestämisestä siten, että henkilöstöruokailu-, kiinteistö-, siivous- ja turvapalvelutoiminnot siirretään perustettavalle palveluyhtiölle 31.12.2014. Tuloslaskelman osalta vertailutiedoissa 2014 on mukana yhtiöityneiden liikelaitosten luvut, jotka näin ollen eivät ole vertailukelpoisia keskenään.

4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

3. KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISEN PERIAATTEET

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki 83 tytäryhteisöä, jotka tekivät tilinpäätöksen.

Myllypuron kampus Koy ei vielä tehnyt tilinpäätöstä ja se jätettiin yhdistelemättä. Konsernitilinpäätökseen sisältyy yhdisteltyjen tytäryhteisöjen kautta myös niiden omiin tilinpäätöksiinsä yhdistelemät 35 tytäryhteisöä eli alikonserniyhteisöä. Tilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuusi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Tilinpäätökseen on myös yhdistelty kaikki 11 säätiötä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty yksi yhteisyhteisö sekä 39 osakkuusyhteisöä kaikkiaan 55 osakkuusyhteisöstä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat samoin kuin konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty Kilan kuntajaoston konserniyleisohjeen 2015 mukaisesti käyttäen ns. sovellettua hankintamenomenetelmää.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Tytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- ja alijäämän oikaisuksi.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Kilan kuntajaoston uuden konserniyleisohjeen 2015 mukaisesti poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on vuonna 2015 jaettu konsernituloslaskelmassa laskennallisten verojen muutokseen ja tilikauden yli- tai alijäämään sekä konsernitaseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Tilikauden 2014 vertailutiedot on muutettu uutta kirjaustapaa vastaaviksi.

Osakkeiden arvonalennukset

Kaupungin tytäryhteisö- ja osakkuusyhteisöosakkeistaan tilinpäätöksessä 2015 tekemät 56 miljoonan euron arvonalennukset on konsernitilinpäätöksessä konsernin sisäisinä erinä peruttu.

Osakkuusyhteistöt

Osakkuusyhteistöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Koron- ja valuutanvaihtosopimukset

Johdannaissilla suojataan vaihtuvakorkoisten lainojen tulevia korkokustannuksia sekä valuuttalainoja kurssivaihteluilta. Sopimusten maturiteetti on pisimmillään viisi vuotta.

Sähkö-, valuutta-, hiili- ja päästökauppa

Sähköjohdannaiskaupan tarkoitus on suojata tulevaisuudessa markkinahintaan tapahtuvia sähkön ostoja ja myyntejä. Johdannaisten ajallinen ulottuvuus on maksimissaan 10 vuotta tilinpäätöshetkestä eteenpäin. Fyysiset sähkön myynti- ja ostosopimukset tehdään Nord Pool Spotin kautta. Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitason ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, ollaanko tiettyinä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

Hyödykekaupassa valuuttajohdannaissilla suojataan dollarimääräisiä hiilihankintoja. Valuuttajohdannaisten ajallinen ulottuvuus on maksimissaan viisi vuotta tilinpäätöshetkestä eteenpäin. Hiilijohdannaissilla suojataan tulevaa hiilen fyysistä hankintaa. Johdannaisten ajallinen ulottuvuus on maksimissaan viisi vuotta tilinpäätöshetkestä eteenpäin.

Päästöjohdannaisten käyttötarkoitus perustuu toteutuneen ja ennustetun päästömäärän sekä alkujaoissa myönnettujen päästöoikeuksien mukaiseen kaupankäyntitarpeeseen. Päästöjohdannaiset ovat termiinisopimuksia, joiden ajallinen ulottuvuus on maksimissaan vuoden 2020 loppuun saakka.

Johdannaisten markkina-arvot perustuvat tilinpäätöshetken markkinahintoihin. Suojaustarkoituksessa tehtyjen johdannaissopimusten arvonmuutokset kirjataan tulokseen samalle jaksolle niillä suojattujen fyysisten sopimusten kanssa. Siinä tapauksessa että olisi muita kuin suojaustarkoituksessa tehtyjä johdannaissopimuksia, niiden realisoitumaton tappio kirjattaisiin tulosvaikutteisesti tilikaudelle.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Konsernitilinpäätös 2015 on laadittu Kilan kuntajaoston uuden konserniyleisohjeen 2015 mukaisesti ja tilikauden 2014 vertailutiedot on oikaistu vastaavasti. Myös konsernin tunnusluvut on tilikauden 2014 osalta oikaistu uusien laskelmien mukaisiksi. Tässä tasekirjassa vertailutietoina esitetyt vuoden 2014 konsernin tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma ja osa niiden tunnusluvuista sekä osa liitetiedoista poikkeavat siten vuoden 2014 Helsingin kaupungin tasekirjassa esitetyistä.

Kilan uuden konserniyleisohjeen 2015 mukaan tytäryhteisöjen, säätiöiden sekä kuntayhtymien poistoero ja vapaaehtoiset varaukset tuli vuoden 2015 konsernitilinpäätöksessä jakaa edellisten tilikausien ylijäämään ja laskennalliseen verovelkaan. Vuonna 2015 konsernissa on yhteensä 357 miljoonaa euroa poistoero ja vapaaehtoiset varaukset jaettu edellisten tilikausien ylijäämään ja laskennalliseen verovelkaan. Edellisten tilikausien ylijäämään tästä kirjautui 300 miljoonaa euroa ja laskennalliseen verovelkaan 57 miljoonaa euroa. Kilan suosituksen mukaisesti vastaava oikaisu on tehty vuodelle 2014. Tällöin edellisten tilikausien ylijäämään kirjautui 331 miljoonaa euroa ja laskennalliseen verovelkaan 62 miljoonaa euroa.

Myös kaupungin tilinpäätöksessä 2014 tehty Satama liikelaitoksen 190 miljoonan euron poistoeron tuloutus, joka konsernin tilinpäätöksessä 2014 peruttiin, on nyt konsernissa oikaistu kokonaisuudessaan vuoden 2014 edellisten tilikausien ylijäämään. Tästä ei tullut kirjata laskennallista verovelkaa, koska tämä tuloutui liikelaitoksen toiminnan lakatessa kaupungille.

Vuoden 2014 lopussa yhdistettyjen liikelaitosten Palmia Oy, Satama Oy sekä Helen-konsernin tilinpäätökset on yhdistetty konsernitilinpäätökseen ensimmäistä kertaa. Vuoden 2014 tilinpäätöksessä suoraan konserniin yhdisteltiin vain näiden yhtiöiden taseet 31.12.2014. Yhdistettyjen liikelaitosten tuloslaskelmat sisältyivät kaupungin kautta konsernin tuloslaskelmaan 2014. Helen-konsernin konserniliikearvo ja konsernireservi on Helsinki-konsernissa kirjattu omaan pääomaan.

Konsernin rahoituslaskelmassa vuoden 2014 vertailutiedoissa yhtiöittämissä vaikutus näkyy vuoden 2014 investointimenoissa sekä pysyvien vastaavien luovutustuloissa, sillä yhtiöittämissä kauppojen vastineena saadut osakkeet ja lainat eliminoituivat konsernissa.

Osakkuusyhtiökonserni Vantaan Energian osalta on tapahtunut yhdistelytavan muutos. Vuoden 2014 loppuun saakka Helsinki-konsernin tilinpäätöksessä peruttiin Vantaan Energian konsernitilinpäätöksessään tekemä poistoeron jakaminen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Näin tehtiin vielä vuoden 2014 tilinpäätöksessä. Kilan uuden konserniyleisohjeen mukaisesti osakkuusyhtiökonsernin poistoero- ja vapaaehtoiset varaukset tulee jakaa edellisten tilikausien ylijäämään ja laskennalliseen verovelkaan. Tässä tilinpäätöksessä on suosituksen mukaisesti tehty oikaisu vertailuvuodelle 2014, jolloin tämä muutos lisäsi Vantaan Energian osakkeiden arvoa ja konsernin omaa pääomaa 30 miljoonalla eurolla.

Vuoden 2015 konsernitilinpäätöksestä lukien on päätetty jättää 16 pienimmän osakkuusyhteisön tilinpäätökset yhdistelemättä. Yhdistelemättä jätettyjen osakkuusyhtiöiden vaikutus konsernin lukuihin on vähäinen. Konsernin osuus näiden yhdistelemättä jätettyjen osakkuusyhteisöiden omasta ja vieraasta pääomasta sekä tilikauden tuloksesta on kuitenkin kerrottu liitetiedoissa kohdassa konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt.

Muutoksia konsernirakenteessa vuonna 2015. Tytäryhtiöiden Helsingin Palveluasunnot Oy:n fuusio Helsingin kaupungin asunnot Oy:öön sekä Helsingin Hermanninkulma As Oy:n fuusio Auroranlinna Koy:öön kirjautui konsernissa vuodelle 2015. Uutena osakkuusyhtiönä yhdisteltiin Oy Apotti Ab.

4. KONSERNITILINPÄÄTÖKSEEN SISÄLTYVÄT YHTEISÖT

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, %	Konsernin omistusosuus, %	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Tytäryhteisöt						
Auroranlinna Koy	Helsinki	100,0	100,0	13 968	37 785	0
Etelä-Hermannin Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	100,0	14 467	25	-5
Finlandia-talo Oy	Helsinki	100,0	100,0	2 863	1 526	514
Forum Virium Helsinki Oy	Helsinki	100,0	100,0	-316	1 510	-427
Gardenia-Helsinki Oy	Helsinki	90,0	90,0	-31	162	-188
Hansasilta Koy	Helsinki	100,0	100,0	1 826	12	-84
Helen Oy	Helsinki	100,0	100,0	1 921 352	798 037	66 171
Helsingin Asumisoikeus Oy	Helsinki	100,0	100,0	87 511	426 491	0
Helsingin Asuntohankinta Oy	Helsinki	100,0	100,0	77 622	99 681	6 910
Helsingin Harmajankatu As Oy	Helsinki	56,6	56,6	856	483	-29
Helsingin Kartanonisäntä As Oy	Helsinki	95,8	99,0	644	3 448	0
Helsingin kaupungin asunnot Oy	Helsinki	100,0	100,0	89 041	2 307 597	-90
Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy	Helsinki	100,0	100,0	6 258	5 758	-513
Helsingin Konsernihankinta Oy	Helsinki	98,3	98,3	40	23	0
Helsingin Korkotukiasunnot Keskinäinen Koy	Helsinki	100,0	100,0	40 346	87 423	0
Helsingin Kuparitie 5 As Oy	Helsinki	5,9	73,9	4 726	279	-136
Helsingin Leijona Oy	Helsinki	100,0	100,0	727	515	-311
Helsingin Liikuntahallit Oy	Helsinki	0,0	100,0	4 532	6 500	92
Helsingin Malminkatu 3 Koy	Helsinki	84,0	84,0	13 422	3 383	0
Helsingin Markkinointi Oy	Helsinki	100,0	100,0	183	1 551	9
Helsingin Nattastenpolku As Oy	Helsinki	98,9	98,9	483	2 738	0
Helsingin Santakuja As Oy	Helsinki	9,7	60,2	6 517	61	0
Helsingin Satama Oy	Helsinki	100,0	100,0	307 247	268 323	2 824
Helsingin Sinikaisla As Oy	Helsinki	4,1	50,7	4 547	204	9
Helsingin Sähkötalo Koy	Helsinki	100,0	100,0	22 111	45 575	0
Helsingin Tennispalatsi Koy	Helsinki	100,0	100,0	11 235	2 389	0
Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy	Helsinki	52,2	52,2	3 483	9 159	52
Helsingin Toimitilat Koy	Helsinki	100,0	100,0	50 245	56 024	0
Helsingin V Yhteiskoulun Talo Oy	Helsinki	100,0	100,0	3 923	0	-99
Helsingin Varustuskenttie 1 As Oy	Helsinki	98,7	98,7	807	4 225	0
Helsingin Vellamonkatu 29 As Oy	Helsinki	97,9	99,0	473	3 497	0
Helsingin Väylä Oy	Helsinki	100,0	100,0	-4 197	78 684	247
Helsingin Ympäristötalo Koy	Helsinki	74,6	74,6	1 400	9 259	29
Helsinki Abroad Ltd Oy	Helsinki	100,0	100,0	172	36	-22
Helsinki Region Marketing Oy	Helsinki	100,0	100,0	117	49	-98
Helsinki Stadion Oy	Helsinki	80,5	80,5	7 085	979	36
Hämeentien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	75,7	1 404	28	-18
Intiankatu 31 Koy	Helsinki	75,6	75,6	176	202	17
Itä-Pasilan Pysäköinti Oy	Helsinki	31,0	42,5	1 696	79	119
Jätkäsaaren jätteen putkikeräys Oy	Helsinki	28,6	30,3	2 913	4 800	-440
Kaapelitalo Koy	Helsinki	100,0	100,0	16 610	3 426	2

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistuosuus, %	Konsernin omistuosuus, %	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Kaisaniemen Metrohalli Koy	Helsinki	62,1	62,1	14 123	578	-410
Kalasadaman jätteen putkikeräys Oy	Helsinki	36,2	35,4	742	3 077	-417
Kallahden Pysäköinti I Oy	Helsinki	0,0	80,3	1 609	6	-10
Kivikon Pysäköinti I Oy	Helsinki	0,6	56,6	2 189	7	-33
Kivikon Pysäköinti II Oy	Helsinki	0,4	59,5	1 488	51	-20
Kontulan Palvelutalo Oy	Helsinki	62,1	76,2	631	453	0
Kruunuvuorenrannan jätteen putkikeräys Oy	Helsinki	41,9	41,9	1 080	2 979	-43
Käpylän Terveystalo Koy	Helsinki	54,5	54,5	2 152	69	0
Lasipalatsin Mediakeskus Oy	Helsinki	100,0	100,0	428	216	42
Länsi-Viikinmäen Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	100,0	5 312	9	-95
Malmin Liiketalo Oy	Helsinki	56,4	56,4	2 720	9	14
Malmin Pysäköintitalo Oy	Helsinki	44,6	64,1	1 832	2	-103
Merimiehenkatu 12 As Oy	Helsinki	55,4	55,4	143	365	0
Metropolilab Oy	Helsinki	69,0	69,0	1 697	670	198
Mosaikkitorin Pysäköintilaitos Koy	Helsinki	88,3	98,7	4 322	402	-72
Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy	Helsinki	66,7	66,7	1 987	1 195	153
Paciuksenkadun Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	53,0	1 143	51	8
Paciuksenkatu 4 As Oy	Helsinki	78,4	86,2	1 319	405	0
Pakkalantie 30 Koy	Helsinki	100,0	100,0	6 100	800	171
Palmia Oy	Helsinki	100,0	100,0	17 176	11 174	4 193
Paloheinän Palvelukeskus Koy	Helsinki	28,5	76,6	1 659	7	1
Palvelukeskus Albatross Oy	Helsinki	70,1	70,1	9 169	46	-8
Parmaajanpuisto Koy	Helsinki	82,9	100,0	2 306	570	-103
Posivire Oy	Helsinki	65,6	65,6	829	84	34
Puistolan Pankkitalo Koy	Helsinki	58,2	58,2	1 888	693	119
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy	Helsinki	51,3	51,3	628	384	121
Rastilankallion Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	60,2	3 702	4	-33
Rastilankallion päiväkotiyksikkö Koy	Helsinki	66,0	88,6	1 261	2	-23
Ruskeasuon Asunnot Koy	Helsinki	100,0	100,0	975	2 003	1
Ruskeasuon Varikkokiinteistö Oy	Helsinki	100,0	100,0	29 981	5 979	0
Seure Henkilöstöpalvelut Oy	Helsinki	56,4	58,2	2 333	6 370	216
Suomenlinnan Liikenne Oy	Helsinki	100,0	100,0	684	1 477	34
Suutarilan Lamputtie Koy	Helsinki	100,0	100,0	233	1	1
Säterintie 12 autopaikat Koy	Helsinki	0,0	70,9	3	4	-3
Säterintie 2 Koy	Helsinki	22,0	64,7	2 169	4	1
Torpparinmäen korttelitalo Koy	Helsinki	82,8	82,8	1 826	64	11
Työmaahuolto Oy	Helsinki	100,0	100,0	482	236	12
Töölönlahden Pysäköinti Oy	Helsinki	100,0	100,0	19 177	14 322	564
Urheiluhallit Oy	Helsinki	51,3	51,3	117	3 269	-118
Viikin viher- ja ympäristötietokeskus Koy	Helsinki	91,3	91,3	4 742	389	-241
Viikinmäen Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	63,6	2 776	5	-39
Vuosaaren Urheilutalo Oy	Helsinki	89,2	89,2	1 746	11 920	45

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, %	Konsernin omistusosuus, %	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Tytärsäätiöt						
Helsingin kaupungin 450-vuotis-taiteilijatalosäätiö	Helsinki	100,0	100,0	2 466	4 465	0
Helsingin Musiikkitalon säätiö	Helsinki	100,0	100,0	1 132	0	-26
Helsingin Seniorisäätiö	Helsinki	100,0	100,0	6 956	6 163	48
Helsingin seudun kesäyliopistosäätiö	Helsinki	100,0	100,0	582	338	-14
Helsingin teatterisäätiö (Helsingin kaupunginteatteri)	Helsinki	100,0	100,0	1 837	23 165	868
Helsinki-viikon säätiö	Helsinki	100,0	100,0	440	235	-119
Jääkenttäsäätiö	Helsinki	100,0	100,0	7 016	1 546	623
Niemikotisäätiö	Helsinki	100,0	100,0	2 821	973	281
Oulunkylän Sairaskotisäätiö	Helsinki	100,0	100,0	2 368	4 133	314
Stadion-säätiö	Helsinki	100,0	100,0	391	107 946	-686
UMO-säätiö	Helsinki	100,0	100,0	50	277	-34
Osakkuus- ja omistusyhteisyyshyönteisöt						
Oy Apotti Ab	Helsinki	38,0	38,0	228	118	0
Arabian Palvelu Oy	Helsinki	21,0	21,0	4 743	9	-97
Art and Design City Helsinki Oy Ab	Helsinki	35,2	35,2	82	8	-61
Asemapäällikönkatu 5 Kiinteistö Oy	Helsinki	21,1	39,9	2 819	462	0
Espoon Terminaali Koy	Helsinki	50,0	50,0	5	3 597	0
Fastighets Ab Glaspalatset i Helsingfors	Helsinki	25,1	25,1	749	17	-6
Haapaniemenkatu 7-9 Kiinteistö Oy	Helsinki	44,1	44,1	6 751	8 377	0
Helsingin Humalistonkatu 4 Kiinteistö Oy ¹	Helsinki	27,8	27,8	794	270	0
Helsingin Itämerenkatu Asoy	Helsinki	1,3	38,1	4 278	20	0
Helsingin Karhusuontie 53 Asunto Oy ¹	Helsinki	24,2	24,2	104	0	0
Helsingin Laivapoika Asoy	Helsinki	0,3	46,7	4 540	32	1
Helsingin Mannerheimintie 13 a Koy	Helsinki	26,2	26,2	41 311	18 252	-553
Helsingin Musiikkitalo Oy	Helsinki	41,7	41,7	2 017	758	-462
Helsingin Ruoholahdenpuisto Asoy	Helsinki	7,5	34,5	3 088	20	37
Helsingin Ruoholahdentori Asoy	Helsinki	4,8	42,4	5 371	23	0
Helsingin Rusokkikuja Asoy	Helsinki	1,5	44,0	4 467	27	0
Helsingin Tapulikaupungintie 5 Koy	Helsinki	35,7	35,7	1 172	3	-1
Helsinki Business Hub Ltd Oy	Helsinki	45,0	47,9	357	691	153
Herttoniemen Pysäköinti Oy	Helsinki	0,9	34,7	6 475	15	-50
Itätori Kiinteistö Oy	Helsinki	35,6	35,6	2 157	9	0
Kaivonkatsojantien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	49,0	1 814	23	29
Kalasadaman Palvelu Oy	Helsinki	33,2	33,2	1 994	14	-30
Kartanonmetsäntie 13 Asunto Oy ¹	Helsinki	23,8	23,8	790	32	10
Katajanokan Huolto Oy ¹	Helsinki	6,2	28,6	66	30	-7

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, %	Konsernin omistusosuus, %	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Keskeisen Rannan Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	36,3	1 526	24	-6
Kotitie 45-47 Asunto Oy ¹	Helsinki	20,2	20,2	123	9	2
Kruunuvuorenrannan Palvelu Oy	Helsinki	13,4	13,4	6 195	467	-147
Kumpulantie 1 Kiinteistö Oy ¹	Helsinki	22,5	22,5	149	5	3
Kurkimäen Huolto Oy ¹	Helsinki	0,0	36,9	41	25	1
Kytösuontien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	29,1	1 818	28	8
Laajasalon palloiluhallit Kiinteistö Oy	Helsinki	40,0	40,0	263	112	-16
Latokartanon Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	34,7	6 428	571	20
Lehtisaaren Huolto Oy ¹	Helsinki	27,5	27,5	27	1	0
Maatullinaukio Kiinteistö Oy	Helsinki	48,7	48,7	2 895	91	30
Maistraatintori Kiinteistö Oy	Helsinki	25,1	25,1	1 500	5	0
Malminkadun Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	39,6	2 736	41	-11
Mechelininkatu 38 Asoy ¹	Helsinki	44,8	44,8	124	32	0
Mellunmäen Autopaikat Oy ¹	Helsinki	0,0	46,6	4	11	0
Mellunmäen Liike- ja toimintakeskus Koy	Helsinki	27,2	27,2	225	5	-13
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy	Helsinki	42,0	42,0	16 248	5 386	176
Pihlajamäen Liiketalo Oy ¹	Helsinki	23,6	23,6	128	3	0
Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy	Helsinki	34,0	34,0	70	3 298	2
Runeberginkatu 4 b Asunto Oy	Helsinki	25,5	25,5	1 672	61	11
Runeberginkatu 63 Asunto Oy ¹	Helsinki	20,7	20,7	636	3	0
Siltakeskus Oy ¹	Helsinki	26,0	32,8	211	2	8
Soittokuja Koy	Helsinki	0,0	40,0	1 477	2	2
Strömbergin pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	43,6	940	3	-19
Syreeni Asunto Oy ¹	Helsinki	20,0	20,0	9	0	0
Tapulikaupungin palvelutalo Koy	Helsinki	49,4	49,4	1 081	16	0
Tapulin huolto Oy ¹	Helsinki	0,0	25,7	104	27	12
Tilkankadun Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	31,5	734	14	3
Tollinpolku Asunto Oy	Helsinki	46,7	46,7	862	66	0
Tulisuontien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	47,6	913	1	1
Turkismiehentie 8 Kiinteistö Oy ¹	Helsinki	20,0	20,0	105	5	0
Uudenmaan Sairaalapesula Oy	Kerava	30,1	30,1	2 481	1 835	-2
Vantaan Energia Oy	Vantaa	40,0	40,0	80 170	147 529	8 748
Jäsenkuntayhtymät						
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (HUS)	Helsinki	36,2	36,2	164 134	222 825	19 316
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)	Helsinki	52,0	52,0	36 061	54 036	10 993
HSY Hgin seudun ympäristöpalvelut yhtymä	Helsinki	57,6	57,6	234 706	919 198	6 681
Kärkulla samkommun	Kirjala	17,4	17,4	1 904	3 107	174
Uudenmaan liitto	Helsinki	29,1	29,1	530	439	53
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä	Hyvinkää	9,5	9,5	156	42	18

¹ tilinpäätös jätetty yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka
Tytär-yhteisöjen tytäryhteisöt (alikonserniyhtiöt)	
Heka-Haaga Oy	Helsinki
Heka-Jakomäki Oy	Helsinki
Heka-Kannelmäki Oy	Helsinki
Heka-Kansanasunnot Oy	Helsinki
Heka-Kantakaupunki Oy	Helsinki
Heka-Kontula Oy	Helsinki
Heka-Kumpula Oy	Helsinki
Heka-Laajasalo Oy	Helsinki
Heka-Malmi Oy	Helsinki
Heka-Malminkartano Oy	Helsinki
Heka-Maunula Oy	Helsinki
Heka-Myllypuro Oy	Helsinki
Heka-Pihlajisto Oy	Helsinki
Heka Pikku Huopalahti Oy	Helsinki
Heka-Puotila Oy	Helsinki
Heka-Roihuvuori Oy	Helsinki
Heka-Siilitie Oy	Helsinki
Heka-Suutarila Oy	Helsinki
Heka-Vallila Oy	Helsinki
Heka-Vesala Oy	Helsinki
Heka-Vuosaari Oy	Helsinki
Helen Sähköverkko Oy	Helsinki
Helsingin Energiatunnelit Oy	Helsinki
Helsingin Keijukaistenpolku 4 As Oy	Helsinki
Helsingin Puusuutarintie 2 - 4 As Oy	Helsinki
Helsinginkatu 25 Koy	Helsinki
Kaupinparkki Koy	Helsinki
Laivalahdentori Kiinteistö Oy	Helsinki
Mankala Oy	Iitti
Mannerheimintie 54 As Oy	Helsinki
Markkinatie 10 As Oy	Helsinki
Pieni Villasaarentie 2 As Oy	Helsinki
Suomen Energia-Urakointi Oy	Helsinki
Tinasepätie 48 Koy	Helsinki
Virvatulentien Pysäköinti Oy	Helsinki

4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

5. TOIMINTATUOTOT TEHTÄVÄALUEITTAIN

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki ¹	
	2015	2014	2015	2014
Kaupunginjohtajan toimiala	801 514	164 661	25 839	18 932
Rakennus- ja ympäristötoimi	429 096	387 111	211 217	205 596
Sosiaali- ja terveystoimi	757 016	693 131	315 520	296 654
Sivistys- ja henkilöstötoimi	87 845	83 440	66 518	65 809
Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimi	845 544	776 333	343 923	325 588
Liikelaikokset	175 625	950 410	175 625	955 996
Rahastot	17 725	17 920	17 725	17 920
Toimintatuotot yhteensä	3 114 365	3 073 006	1 156 367	1 886 495

¹ Tietoihin sisältyy valmistus omaan käyttöön.

6. VEROTULOJEN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Kunnallisvero	2 480 765	2 435 075	2 480 765	2 435 075
Yhteisövero	372 493	309 755	372 493	309 755
Kiinteistövero	214 255	206 687	214 255	206 687
Koiraverot	402	415	402	415
Verotulot yhteensä	3 067 915	2 951 932	3 067 915	2 951 932

7. VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	534 309	595 656	534 309	595 656
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	-249 249	-312 379	-249 249	-312 379
Järjestelmämuutoksen tasaus	-7 525	-5 539	-7 525	-5 539
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-4 363	-27 091	-4 363	-27 091
Valtionosuudet yhteensä	273 172	250 647	273 172	250 647

8. SATUNNAISTEN TUOTTOJEN JA KULUJEN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Satunnaiset tuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	101 283	103 800	101 283	103 800
Rakennusten myyntivoitot	4 526	4 960	4 526	4 960
Apporit	31 953	0	31 953	0
Osakkeiden myyntivoitot	323	6 344	323	7 083
Helsingin Satama -liikelaitos myyntivoitto	0	0	0	105 825
Helsingin Energia -liikelaitos liiketoiminnan luovutus	0	0	0	950 203
Muut satunnaiset tuotot	1 740	708	1 690	251
Satunnaiset tuotot yhteensä	139 825	115 812	139 775	1 172 122
Satunnaiset kulut				
Osakkeiden myyntitappio	169	62	448	62
Rakennusten myyntitappio	3	12	3	12
Maa-alueiden myyntitappio	142	0	142	0
Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy	23 946	0	0	0
Muut satunnaiset kulut	0	53	0	0
Satunnaiset kulut yhteensä	24 260	127	593	74

9. SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEISTA JA NIIDEN MUUTOKSISTA

Poistosuunnitelma on kaupunginvaltuuston 18.9.1996 vahvistama. Poistosuunnitelmaa on tämän jälkeen täydennetty kaupunginvaltuuston päätöksillä. Päätös 14.11.2001 koskee tehdas- ja tuotantorakennuksia sekä kiinteitä rakenteita ja laitteita. Päätös 9.10.2002 koskee Vuosaaren Sataman liikenneväylien investointeja. Päätös 18.6.2003 koskee raidekalustoa ja muita kuljetusvälineitä. Päätöksellä 2.11.2001 päätettiin asuinkiinteistöjen rakennusten ja pysäköintiyhtiöiden kalliotunneleiden ja maanpäällisten laitosten poistoajoista. Päätös 15.2.2011 koskee atk-ohjelmistojen poistoaikaa. Poistosuunnitelma perustuu arvioidun taloudellisen käyttöajan mukaiseen tasapoistoon. Poistojen laskenta muutettiin vuonna 2012 Laske-järjestelmän käyttöönoton myötä alkamaan hankintakuukaudta seuraavan kuukauden alusta kun aikaisemmin poistot alkoivat hankintakuukauden alusta. Poistoajat ovat seuraavat:

Aineettomat oikeudet		5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot		3 - 20 vuotta
Asuinkiinteistöyhtiöiden asuinrakennukset	Progressiivinen poisto	enintään 40 vuotta
Muut rakennukset ja rakennelmat		10 - 50 vuotta
Pysäköintiyhtiöiden kalliotunnelit		enintään 100 vuotta
Pysäköintiyhtiöiden maanpäälliset laitokset		enintään 60 - 70 vuotta
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet		8 - 50 vuotta
Koneet ja kalusto		3 - 30 vuotta

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

10. SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN JA INVESTOINTIEN VASTAAVUUDESTA VUOSINA 2014–2018

1 000 e	Kaupunki	
	2015	2014
Keskimääräiset suunnitelman mukaiset poistot	368 010	376 768
Keskimääräisten poistonalaisten investointien oma hankintameno	504 919	516 163
Ero, euroa	-136 909	-139 396
Ero, prosenttia	-27	-27

Investointi- ja poistotason poikkeamaan vaikuttavat muun muassa Helsingin kaupungin liikennelaitoksen joukkoliikenteen perusinvestoinnit, eräät peruspalvelutuotannon uudisrakentamisinvestoinnit sekä uusien alueiden esirakentamis-, katu- ja puistoinvestoinnit.

11. PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Eläkevastuu 1.1.	153 685	189 169	151 959	187 396
Lisäykset tilikaudella	737	4	0	0
Vähennykset tilikaudella	-14 285	-35 488	-13 858	-35 437
Eläkevastuu 31.12.	140 137	153 685	138 101	151 959
Hanasaaren A-voimalaitoksen purku 1.1.	0	8 404	0	8 404
Vähennykset tilikaudella	0	-8 404	0	-8 404
Hanasaaren A-voimalaitoksen purku 31.12.	0	0	0	0
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus (HSY) 1.1.	14 272	14 566	..	..
Lisäykset tilikaudella	2 887	144	..	..
Vähennykset tilikaudella	-98	-438	..	..
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus (HSY) 31.12.	17 061	14 272	..	..
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu (HUS) 1.1.	18 925	15 532	..	..
Lisäykset tilikaudella	0	3 393	..	..
Vähennykset tilikaudella	-329	0	..	..
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu (HUS) 31.12.	18 596	18 925	..	..
Muut pakolliset varaukset 1.1.	999	1 318	0	0
Lisäykset tilikaudella	3 531	122	0	0
Vähennykset tilikaudella	-742	-441	0	0
Muut pakolliset varaukset 31.12.	3 788	999	0	0

12. VALTUUSTORYHMILLE ANNETUT TUET

1 000 euroa	Kaupunki	
	2015	2014
Kansallinen Kokoomus	66	69
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	45	45
Vihreä liitto	53	57
Vasemmistoliitto	24	27
Perussuomalaiset	22	23
Suomen Kommunistinen Puolue	3	3
Suomen Keskusta	5	4
Suomen ruotsalainen kansanpuolue	15	8
Suomen Kristillisdemokraatit	6	6
Hursti Rene valtuustoryhmä	1	0
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	240	242

13. OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPÄÄOMAN KORKOTUOTTOJEN ERITTELY

1 000 euroa	Kaupunki	
	2015	2014
Osinkotuotot muista yhteisöistä ¹	13 481	18 554
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	4 249	4 249
Osinkotuotot ja peruspääoman korkotuotot yhteensä	17 730	22 803

¹ Vuoden 2014 tietoa on oikaistu.

4.3 Tasetta koskevat liitetiedot

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

14. ARVONKOROTUKSET

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	1 815 046	1 820 796	1 810 974	1 816 724
Arvonkorotusten purku	-2 610	-5 750	-2 610	-5 750
Arvo 31.12.	1 812 436	1 815 046	1 808 364	1 810 974
Rakennukset				
Arvo 1.1.	3 595	3 595	..	..
Arvo 31.12.	3 595	3 595	..	..

15. AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

1 000 e	Aineettomat oikeudet	Kaupunki			Yhteensä
		Muut pitkävaikuttiset menot	Ennakkomaksut		
Aineettomat oikeudet					
Poistamaton hankintameno 1.1.	20 713	87 076	147		107 936
Lisäykset tilikauden aikana	3 886	478	951		5 315
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	-26	0	0		-26
Siirrot erien välillä	4 899	21 095	-34		25 960
Tilikauden poisto	-9 648	-24 612	0		-34 260
Poistamaton hankintameno 31.12.	19 824	84 037	1 064		104 925

16. AINEELLISET HYÖDYKKEET

1 000 e	Maa- ja vesialueet	Kaupunki		
		Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto
Aineelliset hyödykkeet				
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 290 748	1 642 755	1 265 290	181 046
Lisäykset tilikauden aikana	19 818	764	19 274	24 830
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	-2 562	-610	-1 247	-1 134
Vähennykset tilikauden aikana	-3 019	-3 177	-419	-121
Siirrot erien välillä	29 190	125 395	140 349	11 458
Tilikauden poisto	0	-142 633	-109 446	-43 125
Poistamaton hankintameno 31.12.	1 334 175	1 622 494	1 313 801	172 954
Arvonkorotukset	1 808 364	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 142 539	1 622 494	1 313 801	172 954

17. AINEELLISET HYÖDYKKEET (JATKOA)

1 000 e	Kaupunki		
	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Aineelliset hyödykkeet			
Poistamaton hankintameno 1.1.	11 816	221 164	4 612 819
Lisäykset tilikauden aikana	243	416 466	481 395
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	0	5 978	425
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	-6 736
Siirrot erien välillä	107	-332 458	-25 959
Tilikauden poisto	-110	0	-295 314
Poistamaton hankintameno 31.12.	12 056	311 150	4 766 630
Arvonkorotukset	0	0	1 808 364
Kirjanpitoarvo 31.12.	12 056	311 150	6 574 994

18. PYSYVIEN VASTAAVIEN SIIJOITUKSET, OSAKKEET JA OSUDET

1 000 e	Kaupunki				
	Tytäryhteisö- osakkeet ja -osuudet	Jäsenkunta- yhtymäosuudet	Osakkuus- ja muut omistus- yhteisyhteisö- osakkeet ja -osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Osakkeet ja osuudet yhteensä
Osakkeet ja osuudet					
Hankintameno 1.1.	2 405 931	428 932	200 511	87 150	3 122 524
Lisäykset tilikauden aikana	58 536	0	20 928	4 993	84 457
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	-5 665	0	0	0	-5 665
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	-352	-1 412	-1 764
Arvonalennukset ja niiden palautukset	-53 969	0	-2 109	-44	-56 122
Hankintameno 31.12.	2 404 833	428 932	218 978	90 687	3 143 430

19. PYSYVIEN VASTAAVIEN SIIJOITUKSET, JOUKKOVELKAKIRJA-, MUUT LAINA- JA MUUT SAAMISET

1 000 e	Kaupunki				Jvk-, muut laina- ja muut saamiset yhteensä
	Jvk- lainasaamiset	Saamiset tytäryhteisöiltä	Saamiset jäsenkunta- yhtymiltä	Saamiset muilta	
Jvk-, muut laina- ja muut saamiset					
Hankintameno 1.1.	0	1 216 543	687 282	183 787	2 087 612
Lisäykset tilikauden aikana	0	13 453	0	9 853	23 306
Vähennykset tilikauden aikana	0	-83 854	0	-6 974	-90 828
Arvonalennukset	0	-10 700	0	0	-10 700
Hankintameno 31.12.	0	1 135 442	687 282	186 666	2 009 390

20. PÄÄOMALAINASAAMISTEN OSUUS PYSYVIEN VASTAAVIEN SIJOITUKSISTA

1 000 e	Kaupunki	
	2015	2014
Pääomalainasaamiset tytäryhteisöiltä lainoittain		
Helsingin Bussiliikenne Oy ¹	0	12 255
Helsingin Bussiliikenne Oy ¹	0	3 638
Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy ²	1 875	1 875
Helsingin Väylä Oy ³	5 000	5 000
Helsingin Asuntohankinta Oy Ab ⁴	3 500	3 500
Helsingin Bussiliikenne Oy ¹	0	5 800
Helsingin Asuntohankinta Oy Ab ⁴	3 500	3 501
Suomenlinnan Liikenne Oy ³	62	62
Helsingin Bussiliikenne Oy ¹	0	8 000
Helsingin Satama Oy ⁶	98 000	98 000
Helen Oy ⁶	157 000	157 000
Pääomalainasaamiset tytäryhteisöiltä yhteensä	268 937	298 631
Pääomalainasaamiset osakkuus- ja omistusyhteisyhteisöiltä lainoittain		
Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy ⁵	2 141	2 141
Pääomalainasaamiset yhteensä	271 078	300 772

¹ Helsingin Bussiliikenne Oy:n liiketoiminta myyty Viikin Linja Oy:lle 14.12.2015, pääomalainat muutettu osakepääomaksi.

² Lainan korko on neljä (4) prosenttia.

³ Laina on koroton.

⁴ Lainan korko on kaupungin oman pääoman ehtoisista asuntolainoista (ns. tertiäärilainat) kulloinkin veloitettavan koron suuruinen.

⁵ Lainan korko on Suomen valtion kymmenen (10) vuoden obligaation keskikorko lisättynä yhdellä (1) prosenttiyksiköllä.

⁶ Lainan korko on kuusi (6) prosenttia; laina-aika 31.12.2014 - 15.12.2034.

Pääomalainat on annettu osakeyhtiölain mukaisin pääomalainaehtoin.

21. SAAMISTEN ERITTELY

1 000 e	Kaupunki			
	2015 Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	2014 Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	5 126	0	4 938
Lainasaamiset	62	0	62	0
Muut saamiset	0	40	0	0
Siirtosaamiset	0	23 181	0	3 527
Yhteensä	62	28 347	62	8 465
Saamiset jäsenkuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset	0	15 113	0	10 901
Siirtosaamiset	0	9 694	0	20 966
Yhteensä	0	24 807	0	31 867
Saamiset osakkuus- ja omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0	2 030	0	248
Muut saamiset	0	5	0	38
Siirtosaamiset	0	0	0	-2
Yhteensä	0	2 035	0	284
Saamiset yhteensä	62	55 189	62	40 616

22. SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTÄVÄT OLENNAISET ERÄT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot	309	952	23 251	4 094
Helen Oy / Helsingin Energian tulojen jaksotus	72 120	73 772	..	0
Helen Sähköverkko Oy / laskuttamaton sähkön siirto	0	18 458	..	..
Saaminen HUS-kuntayhtymältä	5 523	13 037	8 656	20 434
Saaminen Liikennevirastolta	5 940	18 261	5 940	18 261
HSL / Joukkoliikenteen valtiontuki	1 961	3 202	..	..
HUS / Kelakorvaus työterveyshuollosta	2 299	1 204	..	..
Muut siirtosaamiset	77 662	52 504	66 474	57 807
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	165 814	181 390	104 321	100 596

23. RAHOITUSARVOPAPERIT

1 000 e	Kaupunki	
	2015	2014
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin		
Jälleenhankintahinta	474 923	683 042
Kirjanpitoarvo 31.12.	474 560	683 683
Erotus	363	-641
Rahoitusarvopaperit yhteensä	474 560	683 683

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

24. OMAN PÄÄOMAN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Peruspääoma 1.1.	2 972 407	2 972 407	2 972 407	2 972 407
Peruspääoma 31.12.	2 972 407	2 972 407	2 972 407	2 972 407
Säätiöiden peruspääomat 1.1.	5 815	5 815	..	..
Säätiöiden peruspääomat 31.12.	5 815	5 815	..	..
Arvonkorotusrahasto 1.1.	1 815 893	1 821 643	1 810 974	1 816 724
Vähennykset	-2 669	-5 750	-2 610	-5 750
Arvonkorotusrahasto 31.12.	1 813 224	1 815 893	1 808 364	1 810 974
Muut omat rahastot				
Vakuutusrahasto 1.1.	51 644	52 724	51 644	52 724
Lisäykset	1 565	0	1 565	0
Vähennykset	0	-1 080	0	-1 080
Vakuutusrahasto 31.12.	53 209	51 644	53 209	51 644
Urheilu- ja ulkoilurahasto 1.1.	102 627	72 428	102 627	72 428
Lisäykset	50 139	30 199	50 139	30 199
Urheilu- ja ulkoilurahasto 31.12.	152 766	102 627	152 766	102 627
Kamppi-Töölönlahti-alueen investointirahasto 1.1.	26 912	31 482	26 912	31 482
Vähennykset	-6 216	-4 570	-6 216	-4 570
Kamppi-Töölönlahti-alueen investointirahasto 31.12.	20 696	26 912	20 696	26 912

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Asuntotuotantorahasto 1.1.	212 300	237 846	212 300	237 846
Lisäykset	2 833	2 899	2 833	2 899
Vähennykset	-1 515	-28 445	-1 515	-28 445
Asuntotuotantorahasto 31.12.	213 618	212 300	213 618	212 300
Polttoaineiden varmuusvarastorahasto 1.1.	0	52 693	0	52 693
Vähennykset	0	-52 693	0	-52 693
Polttoaineiden varmuusvarastorahasto 31.12.	0	0	0	0
Lähiörahasto 1.1.	63 809	67 841	63 809	67 841
Lisäykset	0	5 000	0	5 000
Vähennykset	-2 898	-9 032	-2 898	-9 032
Lähiörahasto 31.12.	60 911	63 809	60 911	63 809
Innovaatiorahasto 1.1.	16 758	10 490	16 758	10 490
Lisäykset	0	10 167	0	10 167
Vähennykset	-3 189	-3 899	-3 189	-3 899
Innovaatiorahasto 31.12.	13 569	16 758	13 569	16 758
Asumisoikeusmaksut 1.1.	76 572	70 288	..	..
Lisäykset	10 582	6 284	..	..
Asumisoikeusmaksut 31.12.	87 154	76 572	..	..
Muut omat rahastot 1.1.	195 750	162 990	..	..
Lisäykset	15 017	32 760	..	..
Vähennykset	-14	0	..	..
Muut omat rahastot 31.12.	210 753	195 750	..	..
Muut omat rahastot yhteensä	812 676	746 372	514 769	474 050
Muu oma pääoma 1.1.	734 105	734 105	729 031	729 031
Muu oma pääoma 31.12.	734 105	734 105	729 031	729 031
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.¹	3 330 331	2 985 957	4 500 420	2 907 440
Lisäykset / Vähennykset ¹	-50 271	-40 142	-50 000	-40 000
Oikaisu edelliseen tilikauteen ¹	-3 262	5 442		-221
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.¹	3 276 798	2 951 257	4 450 420	2 867 219
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)¹	282 445	379 074	28 834	1 633 201
Oma pääoma yhteensä¹	9 897 470	9 604 923	10 503 825	10 486 882

¹ Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston uuden konserniyleisohjeen 2015 mukaan tytäryhteisöjen, säätiöiden sekä kuntayhtymäkonsernien poistoero ja vapaaehtoiset varaukset tulee vuoden 2015 konsernitilinpäätöksessä jakaa edellisten tilikausien ylijäämään ja laskennalliseen verovelkaan. Vuonna 2015 konsernissa on yhteensä 357 miljoonaa euroa poistoero ja vapaaehtoiset varaukset jaettu edellisten tilikausien ylijäämään ja laskennalliseen verovelkaan. Edellisten tilikausien ylijäämään tästä kirjautui 300 miljoonaa euroa ja laskennalliseen verovelkaan 57 miljoonaa euroa. Kilan suosituksen mukaisesti on vastaava oikaisu tehty jo vertailuvuoden tietoihin. Tällöin edellisten tilikausien ylijäämään kirjautui 331 miljoonaa euroa ja laskennalliseen verovelkaan 62 miljoonaa euroa.

25. PAKOLLISET VARAUKSET

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Eläkevastuuvaraus	140 137	153 685	138 101	151 959
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus	17 061	14 272	0	0
Potilasvahinkovastuumaksuvastuu	18 596	18 925	0	0
Muut pakolliset varaukset	3 788	999	0	0
Pakolliset varaukset yhteensä	179 582	187 881	138 101	151 959

26. PITKÄAIKAISET VELAT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin 5 v. kuluttua				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 552 590	2 325 347	875 356	843 820
Lainat julkisyhteisöiltä	855 365	1 615 522	0	0
Lainat muilta luotonantajilta	7 438	52 811	7 438	7 438
Muut pitkäaikaiset velat	132 458	130 322	0	0
Pitkäaikaiset velat yhteensä	3 547 851	4 124 002	882 794	851 258

27. VIERAS PÄÄOMA

1 000 e	Kaupunki			
	2015		2014	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot	0	235	0	212
Ostovelat	0	14 901	0	17 282
Muut velat	0	91 700	0	64 124
Siirtovelat	0	77	0	168
Yhteensä	0	106 913	0	81 786
Velat jäsenkuntayhtymille				
Ostovelat	0	5 440	0	5 305
Siirtovelat	0	23 683	0	24 329
Yhteensä	0	29 123	0	29 634
Velat osakus- ja omistusyhteisöille				
Ostovelat	0	1 144	0	863
Siirtovelat	0	26	0	4
Yhteensä	0	1 170	0	867
Vieras pääoma yhteensä	0	137 206	0	112 287

28. SIIRTOVELKoihin sisältyvät olennaiset erät

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Lomapalkkajaksotus	391 880	394 844	281 383	280 227
Stadion-säätiö / OKM:n erityisavustus perusparannushanke 2014 - 2018	87 200	40 039	..	..
HUS / palkkajaksotus	16 929	16 083	..	..
Siirtyvät korot	10 914	14 437	1 856	2 366
Velka HUS:lle	13 832	10 996	21 681	17 235
HUS / Potilasvakuutus	3 739	3 548	..	..
Velka Kevalle	18 658	19 023	18 658	19 023
HSL / Lipputulojaksotus	7 302	6 674	..	..
Muut siirtovelat	134 931	109 572	89 095	73 814
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	685 386	615 216	412 673	392 665

29. HUOLLETTAVIEN VARAT

1 000 e	Kaupunki	
	2015	2014
Huollettavien varat 31.12.	6 534	6 589

30. LASKENNALLISET VEROVELAT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Korottomaan vieraaseen pääomaan sisältyvät laskennalliset verovelat				
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	12 553	0	..	..
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	56 662	62 468	..	..
Laskennalliset verovelat yhteensä	69 215	62 468	..	..

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

31. VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU KIINNITYKSIÄ KIINTEISTÖIHIN

1 000 e	Konserni	
	2015	2014
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 691 118	1 568 813
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	2 291 131	2 163 146
Lainat julkisyhteisöiltä	795 014	837 106
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	1 283 638	1 895 194
Lainat muilta luotonantajilta	0	54 636
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0	11 826
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	3 574 769	4 070 166

32. VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU OSAKKEITA

1 000 e	Konserni	
	2015	2014
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	31 649	37 722
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	84 074	84 074
Lainat julkisyhteisöiltä	315	365
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	792	792
Pantatut osakkeet yhteensä	84 866	84 866

33. MUUT VAKUUDET

1 000 e	Konserni	
	2015	2014
Omasta puolesta annetut vakuudet		
Sitoumusten vakuudeksi annetut kiinnitykset	10 382	12 232
Sitoumusten vakuudeksi pantatut arvopaperit	686	686
Sitoumusten vakuudeksi pantattu muu omaisuus	12 126	40 145
Vakuudet yhteensä	23 194	53 063

34. LEASINGVASTUIDEN YHTEISMÄÄRÄ

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	14 556	13 916	6 865	7 055
Myöhemmin maksettavat	27 458	19 867	10 681	9 422
Leasingvastuut yhteensä	42 014	33 783	17 546	16 477

35. VASTUUSITOUMUKSET

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Takaukset omasta puolesta	23 443	33 193	23 438	31 475
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	..	..	668 985	638 082
Jäljellä oleva pääoma	361 762	349 153	343 986	342 267
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	..	..	322 962	341 264
Jäljellä oleva pääoma	266 529	295 901	266 274	235 188

36. VASTUU KUNTIEN TAKAUSKESKUKSEN TAKAUSVASTUISTA

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	2 960 127	2 795 786	2 960 127	2 795 786
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	2 109	1 933	2 109	1 933

37. MYÖNNETYT NOSTAMATTA OLEVAT ANTOLAINAT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Rahastojen antolainat				
Urheilu- ja ulkoilulaitosrahasto	8 047	7 797	8 047	7 797
Asuntotuotantorahasto	601	1 307	601	1 307
Yhteensä	8 648	9 104	8 648	9 104
Muut antolainat	7 712	16 900	7 712	16 900
Myönnetty nostamatta olevat antolainat yhteensä	16 360	26 004	16 360	26 004

38. MUUT TASEEN ULKOPUOLISET JÄRJESTELYT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Sopimusvastuut				
Vuokravastuut	270 718	227 209	92 621	105 280
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	2 454	32 480	2 454	32 071
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	87	87	..	..
Johdannais sopimukset				
Sähköjohdannaiset ¹				
Käypä arvo	-67 391	-64 813	..	..
Ostettu, TWh	8,4	11,9	..	..
Myyty, TWh	6,3	9,4	..	..

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
Koronvaihtosopimukset ²				
Käypä arvo	-9 473	-9 875	..	..
Kohde-etuuden arvo	292 123	358 813	..	..
Terminisopimukset ²				
Käypä arvo	-377	..	..	..
Kohde-etuuden arvo	122 240	..	..	..
Valuuttajohdannaiset ³				
Käypä arvo	0	527	..	..
Kohde-etuuden arvo	0	5 100	..	..
Hiilijohdannaiset ³				
Käypä arvo	0	-1 019	..	..
Ostettu, t	0	90 000	..	..
Myyty, t	0	0	..	..
Päästöjohdannaiset ⁴				
Käypä arvo	88	1 467	..	..
Ostettu, t CO ₂	679 000	1 250 000	..	..

¹ Sähköjohdannaisoppimusten tulottamatta oleva osa on muodostunut tulevaisuudessa tapahtuvaa fyysistä markkinahintaista sähkön ostoa ja myyntiä suojahtaessa.

² Korkojohdannaisilla suojataan vaihtuvakorkoisten lainojen tulevia korkokustannuksia.

³ Valuuttajohdannaisoppimusten sekä hiilijohdannaisien käypä arvo on muodostunut tulevaisuudessa tapahtuvaa hiilen hankintaa suojahtaessa.

⁴ Päästöjohdannaisoppimusten käypä arvo on muodostunut tulevaisuudessa ennakoituja päästöjä sekä myönnettyjen päästöoikeuksien eroa suojahtaessa.

Kaupunginvaltuusto on päättänyt, että Helsingin Energia -liikelaitos antaa kaupungin puolesta EPV Energia Oy:lle ja Pohjolan Voima Oy:lle sitovat ilmoitukset osallistumisesta Olkiluoto 4 -hankkeen kilpailu- ja suunnitteluvaiheeseen sekä merkitsee kassavaroin EPV Energia Oy:n enintään 2,6 miljoonan euron osakepääoman korotukset ja antaa Pohjolan Voima Oy:lle enintään 2,3 miljoonan euron osakaslainan. Olkiluoto 4 -hanke on rauennut vuoden 2015 aikana.

OIKEUDENKÄYNNIT JA VIRANOMAISMENETTELYT

HELSINGIN KAUPUNKI

Asfalttikartellijuttu

Kaupunki vaati käräjäoikeudessa Lemminkäinen Oyj:ltä ja VLT-Trading Oy:n konkurssipesältä pääomaltaan noin 13 miljoonan euron suuruisia korvauksia asfalttikartellin kaupungille aiheuttamista vahingoista. Käräjäoikeus velvoitti vastapuolet suorittamaan kaupungille vahingonkorvausta 9,2 miljoonaa euroa korkoineen sekä oikeudenkäyntikulua. Kaikki osapuolet valittivat hovioikeuteen. Hovioikeuden pääkäsitely pidettiin maaliskokuussa 2015; tuomio on odotettavissa vuoden 2016 aikana.

M300-junien hankintaa koskeva hankintayksikön päätös

Helsingin kaupungin liikennelaitos - liikelaitoksen (HKL) johtokunta päätti 16.10.2012 oikeuttaa liikennelaitoksen hankki- maan metrojunia yhteensä enintään 154,0 miljoonan euron kokonaishintaan. Siemens Oy valitti hankintapäätöksestä markkinaoikeuteen ja vaati hyvitysmaksua. Markkinaoikeus hylkäsi Siemensin vaatimuksen markkinaoikeudessa. Asian käsittely on kesken korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Metron automatisointihankintaa koskevien sopimusten purkamisen ja niihin liittyvä vahingonkorvausvaatimus

HKL:n johtokunta oikeutti 18.12.2014 purkamaan HKL:n ja Siemens-konsortion väliset metron automatisointia koskevat hankintasopimukset. HKL purki hankintasopimukset 21.1.2015.

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Puretun Helsingin metron automatisointia koskeneen hankintasopimuksen kauppahinta oli 99,9 miljoonaa euroa. HKL on suorittanut ko sopimuksen perusteella Siemensille maksueriä yhteensä 24,6 miljoonaa euroa, joka sisältää vuonna 2012 sovitun etenemissopimuksen mukaisia ns. LOP-maksuja 1,8 miljoonaa euroa. Metrovarikon laajennuksen automatisointia koskevan hankintasopimuksen kauppahinta oli 18,1 miljoonaa euroa, ko sopimuksen perusteella HKL on suorittanut Siemensille maksueriä 13,4 miljoonaa euroa.

Puretun Länsimetron automatisointia koskeneen hankintasopimuksen kauppahinta oli 56,3 miljoonaa euroa, ko sopimuksen perusteella Länsimetro Oy on suorittanut Siemensille maksueriä 11,3 miljoonaa euroa. Länsimetroa koskevat maksuerät eivät ole HKL:n kirjanpidossa.

HKL on vaatinut Siemensiä purun johdosta palauttamaan koko maksetun kauppahinnan. HKL ja Länsimetro ovat ottaneet asiassa kanteen Siemensiä vastaan Helsingin käräjäoikeudessa 30.7.2015.

Siemens on ilmoittanut ottavansa asiassa vastakanteen alkuvuodesta 2016.

Siemens on myös saattanut riidan välimiesoikeuden ratkaistavaksi. Välimiesoikeuden järjestäytyminen on kesken.

KONSERNI

Olkiluoto 3-ydinvoimalaitosyksikön välimiesmenettely

Helen-konserniin kuuluva Oy Mankala Ab on osakkaana (8,1 %) Teollisuuden Voima Oyj:ssä (TVO), joka rakennuttaa avaimet käteen periaatteella Olkiluoto 3-ydinvoimalaitosyksikköä (OL3) Eurajoelle Olkiluotoon. Laitoksen tuli valmistua alkuperäisen aikataulun mukaisesti vuonna 2009.

TVO jätti vuonna 2012 kanteen ja vastineen Kansainvälisen kauppakamarin (ICC) sääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä koskien OL3:n valmistumisen viivästymistä ja siitä aiheutuneita kustannuksia. TVO:n heinäkuussa 2015 päivittämä rahamääräinen arvio yhtiön kustannuksista ja menetyksistä on noin 2,6 miljardia euroa joulukuuhun 2018 asti, joka on OL3-laitostoimittajan syyskuussa 2014 toimittaman aikataulun mukaan OL3:n säännöllisen sähköntuotannon aloittamisen ajankohta.

Välimiesmenettely alkoi joulukuussa 2008 laitostoimittajan aloitteesta. Laitostoimittajan helmikuussa 2016 päivittämä, rahamääräinen vaatimus on kokonaisuudessaan noin 3,52 miljardia euroa. Summa perustuu laitostoimittajan päivittämään analyysiin tapahtumista syyskuuhun 2014, ja joidenkin vaateiden osalta joulukuun 2014 loppuun asti. Summa sisältää muun muassa viivästyskorkoja (laskettu kesäkuuhun 2016 asti) ja TVO:n laitostoimitussopimuksen mukaisesti viivästämistä maksueriä yhteensä noin 1,45 miljardia euroa sekä laitostoimittajan väittämää saamatta jäänyttä voittoa noin 135 miljoonaa euroa. TVO on todennut laitostoimittajan aiemmin toimittaman kanteen perusteettomaksi ja tutkii päivitetyn kanteen ja vastaa siihen asianmukaisesti. Laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt (AREVA GmbH, AREVA NP SAS ja Siemens AG) ovat laitostoimitussopimuksen mukaisesti yhteisvastuussa sopimusvelvoitteista. Välimiesmenettely voi kestää useita vuosia.

Välimiesmenettelyssä esitettyjen vaatimustan perusteella TVO ei ole kirjannut saatavia eikä varauksia.

Vahingonkorvauskanne asfalttiurakoista

Helsingin Satama Oy on jättänyt Helsingin käräjäoikeuteen vahingonkorvauskanteen joukolle asfalttiurakoitsijoita. Helsingin Satama Oy katsoo maksaneensa ylihintaa tilatessaan rakentamispalveluja ns. asfalttikartellissa olleilta yrityksiltä. Korvausvaatimus ylittää 2 miljoonaa euroa.

Vesilain mukainen päätös Vuosaaren satamahankkeen katselmustoimituksesta ja korvausprosessista

Vuosaaren satamahankkeen toteuttamiseen liittyvästä vesilain mukaisesta päätöksestä (ESAVIn päätökset 6.11.2013 nrot 218-236/2013/2) koskien katselmustoimitusta ja korvausprosessia on valitettu Vaasan hallinto-oikeuteen. Helsingin Satama Oy on tyytynyt ratkaisuun.

Valitus varainsiirtoveron määräytymisestä

Helsingin Satama Oy on hakenut valituslupaa ja valittanut korkeimpaan hallinto-oikeuteen Helsingin hallinto-oikeuden päätöksestä koskien varainsiirtoveron soveltamista yhtiöön siirrettyyn omaisuuteen.

Apporttiomaisuuden osalta Helsingin Satama Oy sai kuntalain voimaannpanosäännöksen mukaisen varainsiirtoveron palautuksen, mutta ratkaisua liiketoimintakaupalla siirtyneiden erien osalta odotetaan vuoden 2016 kuluessa.

Lastikonttien operointialueen muutostyöt Vuosaaren satamassa

Vuosaaren satamassa vallinneen vajaakäytön ja liikennemäärien kasvun sekä epätasaisen kapasiteetin käytön vuoksi Helsingin Satama Oy on ilmoittanut voimassaolevan sopimuksen mukaisesti Vuosaarella sijaitsevan yhden toimijan lastikonttien operointialueen pienentämisestä ja sen jälkeen vaatinut pienennetyn alueen osalta tyhjääntämistä, jotta se voidaan osoittaa muuhun käyttöön. Vastapuoli on kiistänyt Helsingin Satama Oy:n oikeuden muuttaa aluetta ja asiassa on käynnissä oikeustoimet.

Helsingin Bussiliikenne Oy:tä koskeva tutkintamenettely Euroopan komissiossa

Nobina Finland Oy, joka kilpailee pääkaupunkiseudun joukkoliikenteessä Helsingin kaupungin kokonaan omistaman Helsingin Bussiliikenne Oy:n kanssa, jätti lokakuussa 2011 kantelun Euroopan komissiolle Helsingin Bussiliikenne Oy:n mahdollisesti saamasta perusteettomasta valtiontuesta. Euroopan komissio epäilee alustavan tarkastelun perusteella, että Helsingin kaupunki on antanut Helsingin Bussiliikenne Oy:lle perusteetonta valtiontukea. Helsingin kaupungin käsityksen mukaan kyseessä ei ole ollut perusteeton valtiontuki. Komissio on aloittanut asiassa muodollisen tutkintamenettelyn, jonka päätteeksi se tekee päätöksen Helsingin Bussiliikenne Oy:öön liittyvien järjestelyjen luonteesta.

ARVONLISÄVERON PALAUTUSVASTUU

Helsingin kaupungilla on palautusvastuu uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenojen arvonlisäverosta, mikäli kiinteistöjä myydään tai niiden käyttötarkoitus muuttuu vähennykseen tai palautukseen oikeuttamaan käyttöön.

Konsernin tytäryhteisöjen ilmoittama arvonlisäveron palautusvastuu 31.12.2015 on 44,8 miljoonaa euroa (16,3 miljoonaa euroa vuonna 2014).

PÄÄSTÖOIKEUDET

Helen Oy:lle on myönnetty päästöoikeuksia vuosille 2013-2020 yhteensä 7,1 miljoonaa tonnia CO₂. Arvio vuoden 2015 toteutuneista päästöistä on 2,9 miljoonaa tonnia CO₂. Vuoden 2015 kaupankäynnissä päästöoikeuksia ja niitä vastaavia oikeuksia ostettiin fyysisesti 1,8 miljoonaa tonnia CO₂. Taseen aineettomissa oikeuksissa päästöoikeuksia ja niitä vastaavia oikeuksia on 31.12.2015 yhteensä 9,6 miljoonaa tonnia CO₂.

Kirjanpidossa päästöoikeudet käsitellään KILAn ohjeen 1767/2005 mukaisesti niin sanotulla nettomenettelyllä.

4.5 Ympäristövastuut

39. EHDOLLINEN YMPÄRISTÖVELKA

1 000 e	Kaupunki	
	2015	2014
Entisten kaatopaikkojen kunnostaminen	23 400	24 922
Maaperän puhdistaminen	3 200	3 200

4.6 Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot

40. HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ 31.12.

	Kaupunki							
	Vakinaiset		Määräaikaiset		Työllistetyt		Yhteensä	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Kaupunginjohtajan toimiala	858	2 105	143	212	16	23	1 017	2 340
Rakennus- ja ympäristötoimi	5 027	6 344	357	437	19	86	5 403	6 867
Sosiaali-, terveys- ja varhaiskasvatustoimi	17 656	17 565	4 127	3 946	414	510	22 197	22 021
Sivistys- ja henkilöstötoimi	6 990	6 983	1 779	1 820	102	155	8 871	8 958
Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimi	891	887	48	51	0	6	939	944
Yhteensä	31 422	33 884	6 454	6 466	551	780	38 427	41 130

41. HENKILÖSTÖKULUT

1 000 euroa	Kaupunki	
	2015	2014
Palkat ja palkkiot	1 374 275	1 450 374
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	381 267	383 403
Muut henkilösivukulut	82 180	81 799
Henkilöstökulut tuloslaskelmassa	1 837 722	1 915 576
Luontoisetujen raha-arvo	8 057	6 984
Henkilöstökulut yhteensä	1 845 779	1 922 560
Tuloslaskelman henkilöstökuluihin sisältyy aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin aktivoituja henkilöstökuluja yhteensä	24 559	44 518

42. LUOTTAMUSHENKILÖN PALKKIOISTA PERITYT JA TILITETYT LUOTTAMUSHENKILÖMAKSUT

1 000 euroa	Kaupunki	
	2015	2014
Kansallinen Kokoomus	126	135
Vihreä liitto	113	122
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	103	108
Vasemmistoliitto	48	47
Suomen ruotsalainen kansanpuolue	26	24
Perussuomalaiset	15	19
Suomen Keskusta	14	12
Suomen Kristillisdemokraatit	6	8
Suomen Kommunistinen Puolue	4	3
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	455	478

43. TILINTARKASTAJAN PALKKIOT 31.12.

1 000 euroa	Kaupunki	
	2015 ¹⁾	2014
KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	183	227
Tilintarkastajan lausunnot	25	25
Palkkiot yhteensä	208	252

¹⁾ Tilivuoden 2015 tarkastuksen luvut ovat arvioita. Tilintarkastuspäiviä oli 500 vuonna 2014 ja 390 vuonna 2015.

Eriytetyt tilinpäätökset

5 Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Kunnallisten liikelaitosten tilinpäätökset

HELSINGIN KAUPUNGIN LIIKENNELAITOS -LIIKELAITOS (HKL)

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2015	01.01.–31.12.2014
LIKEVAIHTO		
Tuki kaupungilta	11 998 000,00	7 361 977,63
Liikennöintikorvaukset	78 690 452,76	79 544 710,23
Infrakorvaukset	63 024 444,38	64 533 290,13
Muut myyntituotot	228 483,10	183 770,82
	153 941 380,24	151 623 748,81
Valmistus omaan käyttöön	5 220 796,23	5 756 615,55
Liiketoiminnan muut tuotot	15 850 673,23	17 868 827,33
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-14 765 140,18	-15 016 946,37
Palvelujen ostot	-30 319 946,41	-29 724 270,34
	-45 085 086,59	-44 741 216,71
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-42 582 883,43	-42 999 112,24
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-11 681 138,23	-11 803 837,02
Muut henkilösivukulut	-2 396 122,85	-2 310 594,53
	-56 660 144,51	-57 113 543,79
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-38 680 367,32	-35 992 694,75
	-38 680 367,32	-35 992 694,75
Liiketoiminnan muut kulut		
Vuokrakulut	-7 405 507,55	-7 262 747,92
Muut kulut	-1 241 626,66	-936 098,06
	-8 647 134,21	-8 198 845,98
LIIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	25 940 117,07	29 202 890,46
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	4 384,28	18 194,47
Muut rahoitustuotot	26 603,00	24 381,00
Kunnalle maksetut korkokulut	-75 424,80	-138 086,75
Muille maksetut korkokulut	-4 120 262,53	-3 580 972,09
Korvaus peruspääomasta	-8 442 000,00	-8 442 000,00
Infrakorko	-10 970 755,84	-11 321 783,59
Muut rahoituskulut	-6 856,40	-1 636,39
	-23 584 312,29	-23 441 903,35
YLIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	2 355 804,78	5 760 987,11
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	2 225 659,64	-2 340 812,75
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-2 115 804,78	-1 064 675,25
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	2 465 659,64	2 355 499,11

Tunnusluvut

Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	3,8	4,4
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	2,3	3,0
Voitto, prosenttia	1,5	3,8

RAHOITUSLASKELMA	2015	2014
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyijäämä (-alijäämä)	25 940 117,07	29 202 890,46
Poistot ja arvonalentumiset	38 680 367,32	35 992 694,75
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-8 442 000,00	-8 442 000,00
Infrakorko	-10 970 755,84	-11 321 783,59
Kunnalle maksetut korkokulut	-75 424,80	-138 086,75
Muut	-3 706 387,98	-3 440 715,11
	41 425 915,77	41 852 999,76
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Tuotantoinvestoinnit	-65 105 870,06	-23 517 647,41
Henkilökuljetuksen perusinvestoinnit	-38 823 584,29	-20 701 018,35
Pysyvien vastaavien myyntituotot	41 791,23	3 000,00
	-103 887 663,12	-44 215 665,76
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-62 461 747,35	-2 362 666,00
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Lainakannan muutokset, pitkäaikainen		
Muilta saatujen lainojen lisäys	0,00	50 000 000,00
Kunnalta/kuntayhtymältä saatujen lainojen vähennys	-1 987 675,49	-1 987 675,49
Muilta saatujen lainojen vähennys	-10 007 960,38	-5 919 690,93
Lainakannan muutokset, lyhytaikainen		
Muilta saatujen lainojen vähennys	4 088 269,45	1 707 317,07
	-7 907 366,42	43 799 950,65
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	1 102 287,88	-971 983,21
Saamisten muutos kunnalta	32 285 501,58	-13 261 477,94
Saamisten muutos muilta	14 598 881,31	-42 733 476,93
Korottomien velkojen muutos kunnalta	37 130 722,48	-3 380 097,62
Korottomien velkojen muutos muilta	-14 757 502,70	18 915 953,35
	70 359 890,55	-41 431 082,35
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	62 452 524,13	2 368 868,30
RAHAVAROJEN MUUTOS	-9 223,22	6 202,30
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	147 762,69	156 985,91
Rahavarat 1.1.	156 985,91	150 783,61
	-9 223,22	6 202,30
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1 000 euroa	-188 576	-136 793
Investointien tulorahoitus, prosenttia	39,5	94,4
Lainanhoitokate	2,8	3,9
Kassan riittävyys, pv	0,2	0,3
Quick ratio	0,2	1,1
Current ratio	0,3	1,2

TASE	31.12.2015	31.12.2014
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	596 444,90	892 988,57
Ennakkomaksut	1 064 142,70	146 965,47
	1 660 587,60	1 039 954,04
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	184 562 148,92	194 710 243,77
Kiinteät rakenteet ja laitteet	213 098 606,09	186 069 230,87
Koneet ja kalusto	104 566 444,64	113 508 697,35
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	165 443 877,13	109 185 986,22
	667 671 076,78	603 474 158,21
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	38 306 383,00	38 306 383,00
	38 306 383,00	38 306 383,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	5 785 987,88	6 888 275,76
	5 785 987,88	6 888 275,76
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	20 563 236,89	23 998 371,88
	20 563 236,89	23 998 371,88
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	2 254 277,11	1 202 617,22
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	11 692 844,38	8 272 886,66
Muut saamiset kunnalta	0,00	35 705 459,30
Muut saamiset	58 100,21	40 143,17
Siirtosaamiset	6 444 908,00	18 678 271,25
	20 450 129,70	63 899 377,60
Rahat ja pankkisaamiset	147 762,69	156 985,91
VASTAAVAA YHTEENSÄ	754 585 164,54	737 763 506,40

TASE	31.12.2015	31.12.2014
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	93 804 124,97	93 804 124,97
Koroton peruspääoma	286 213 492,66	286 213 492,66
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	14 998 635,03	12 643 135,92
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	2 465 659,64	2 355 499,11
	397 481 912,30	395 016 252,66
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	37 899 194,05	40 124 853,69
Vapaaehtoiset varaukset	18 112 076,24	15 996 271,46
	56 011 270,29	56 121 125,15
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta/kuntayhtymältä	17 048 139,88	19 035 815,37
Lainat rahoituslaitoksilta	197 753 787,90	207 761 748,28
	214 801 927,78	226 797 563,65
Lyhytaikainen		
Lainat kunnalta	1 987 675,49	1 987 675,49
Lainat rahoituslaitoksilta	10 007 960,38	5 919 690,93
Saadut ennakot	0,00	11 423,28
Ostovelat	5 687 451,50	23 781 579,43
Korottomat velat kunnalle/kuntayhtymälle	5 281 873,83	9 324 004,36
Muut velat kunnalle	41 172 853,01	0,00
Muut velat	3 230 778,76	2 585 656,36
Siirtovelat	18 921 461,20	16 218 535,09
	86 290 054,17	59 828 564,94
Vieras pääoma yhteensä	301 091 981,95	286 626 128,59
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	754 585 164,54	737 763 506,40
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	60,1	61,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	177,3	169,1
Kertynyt ylijäämä/ alijäämä (-)	17 464 295	14 998 635
Lainakanta 31.12., 1 000 e	267 970	234 705

HELSINGIN KAUPUNGIN PALVELUKESKUS -LIKELAITOS

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2015	01.01.–31.12.2014 *)
LIKEVAIHTO	94 455 013,89	164 867 636,38
Liiketoiminnan muut tuotot	781 482,19	1 835 004,53
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-24 890 766,76	-33 844 666,39
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-20 668,69	70 135,89
Palvelujen ostot	-11 156 817,75	-17 400 759,22
	-36 068 253,20	-51 175 289,72
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-39 225 899,31	-78 594 461,20
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-6 886 988,58	-14 248 592,36
Muut henkilösivukulut	-2 282 134,73	-4 371 344,38
	-48 395 022,62	-97 214 397,94
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-574 349,70	-1 044 888,14
	-574 349,70	-1 044 888,14
Liiketoiminnan muut kulut		
Vuokrat ja muut kulut	-5 525 419,86	-8 929 943,99
	-5 525 419,86	-8 929 943,99
LIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	4 673 450,70	8 338 121,12
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-80 000,04	-168 000,00
	-80 000,04	-168 000,00
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	0,00	251 417,85
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	4 593 450,66	8 421 538,97
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	10,2	20,6
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	10,2	20,6
Voitto, prosenttia	4,9	5,1

*) laskelma ja tunnusluvut ennen yhtiöitymistä 31.12.2014

RAHOITUSLASKELMA	2015	2014 *)
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyjäämä (-alijäämä)	4 673 495	8 338 121
Poistot ja arvonalentumiset	574 350	1 044 888
Rahoitustuotot ja -kulut	-80 044	-168 000
Satunnaiset tuotot	0	251 418
	5 167 800	9 466 427
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-596 052	-1 368 966
	-596 052	-1 368 966
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	4 571 749	8 097 461
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	20 669	-70 136
Saamisten muutos muilta	1 530 679	1 259 424
Korottomien velkojen muutos muilta	-758 277	4 790 405
	793 071	5 979 693
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	793 071	5 979 693
RAHAVAROJEN MUUTOS	5 364 820	14 077 154
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	54 015 845	55 362 240
Rahavarat 1.1.	48 651 025	41 285 086
	5 364 820	14 077 154

Tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1 000 euroa	25 690	24 882
Investointien tulo-rahoitus, prosenttia	867,0	673,1
Kassan riittävyys, pv	217,5	127,2
Quick ratio	4,2	2,5
Current ratio	4,2	2,6

*) laskelma ja tunnusluvut ennen yhtiöitymistä 31.12.2014

TASE	31.12.2015	31.12.2014 *)
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	325 683,65	282 185,04
	325 683,65	282 185,04
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	778 621,77	2 673 330,20
	778 621,77	2 673 330,20
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 060 241,52	1 320 283,25
	1 060 241,52	1 320 283,25
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	5 271 929,06	9 783 684,41
Muut saamiset	1 144 869,08	1 595 772,69
Siirtosaamiset	83 790,67	341 963,42
	6 500 588,81	11 721 420,52
Rahat ja pankkisaamiset	54 015 100,81	55 362 240,65
VASTAAVAA YHTEENSÄ	62 680 236,56	71 359 459,66
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	1 000 000,00	2 098 818,22
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	42 581 012,73	34 097 113,56
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	4 593 450,66	8 421 538,97
	48 174 463,39	44 617 470,75
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	2 664 810,73	5 162 833,05
Muut velat	879 790,87	1 351 706,98
Siirtovelat	10 961 171,57	20 227 448,88
	14 505 773,17	26 741 988,91
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	62 680 236,56	71 359 459,66
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	76,9	62,5
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	15,2	16,0
Kertynyt ylijäämä/alijäämä (-)	47 174	42 519

*) laskelma ja tunnusluvut ennen yhtiöitymistä 31.12.2014

HELSINGIN KAUPUNGIN TALOUSHALLINTOPALVELU -LIIKELAITOS (TALPA)

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2015	01.01.–31.12.2014
LIKEVAIHTO	26 644 558,48	26 919 241,74
Liiketoiminnan muut tuotot	50 708,90	43 812,33
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-171 315,38	-255 275,67
Palvelujen ostot	-7 699 004,60	-7 720 717,69
	-7 870 319,98	-7 975 993,36
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-12 226 120,71	-12 670 083,44
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-3 372 498,29	-3 494 680,06
Muut henkilösivukulut	-719 306,51	-680 662,95
	-16 317 925,51	-16 845 426,45
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-119 186,79	-109 199,58
	-119 186,79	-109 199,58
Liiketoiminnan muut kulut	-2 016 130,63	-1 972 875,86
LIIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	371 704,47	59 558,82
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-56 000,00	-56 000,00
	-56 000,00	-56 000,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	315 704,47	3 558,82

Tunnusluvut

Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	23,4	6,9
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	23,4	6,9
Voitto, prosenttia	1,2	0,0

RAHOITUSLASKELMA	2015	2014
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelylijäämä (-alijäämä)	371 704,47	59 558,82
Poistot ja arvonalentumiset	119 186,79	109 199,58
Rahoitustuotot ja -kulut	-56 000,00	-56 000,00
	434 891,26	112 758,40
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-357 619,15	-85 268,49
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	77 272,11	27 489,91
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos muilta	-274 927,37	178 582,74
Korottomien velkojen muutos muilta	-380 908,99	-1 213 248,14
	-655 836,36	-1 034 665,40
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-655 836,36	-1 034 665,40
RAHAVAROJEN MUUTOS	-578 564,25	-1 007 175,49
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	5 047 313,54	5 625 877,79
Rahavarat 1.1.	5 625 877,79	6 633 053,28
	-578 564,25	-1 007 175,49
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1 000 euroa	1 094	1 569
Investointien tulorahoitus, prosenttia	137,3	197,9
Kassan riittävyys, pv	69	76
Quick ratio	1,35	1,30
Current ratio	1,35	1,30

TASE	31.12.2015	31.12.2014
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	60 501,96	34 250,65
	60 501,96	34 250,65
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	351 050,22	138 869,17
	351 050,22	138 869,17
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	713 997,15	269 957,50
Muut lyhytaikaiset saamiset	341 904,01	452 317,28
Siirtosaamiset	8 801,23	67 500,24
	1 064 702,39	789 775,02
Rahat ja pankkisaamiset	5 047 313,54	5 625 877,79
VASTAAVAA YHTEENSÄ	6 523 568,11	6 588 772,63
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	694 901,28	694 901,28
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	972 189,27	968 630,45
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	315 704,47	3 558,82
	1 982 795,02	1 667 090,55
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	805 830,93	959 304,10
Muut velat	337 320,71	301 515,47
Siirtovelat	3 397 621,45	3 660 862,51
	4 540 773,09	4 921 682,08
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	6 523 568,11	6 588 772,63
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	30,4	25,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	17,0	18,3
Kertynyt ylijäämä/ alijäämä (-)	1 287 893,74	972 189,27

HELSINGIN KAUPUNGIN HENKILÖSTÖN KEHITTÄMISPALVELUT -LIIKELAITOS (OIVA AKATEMIA)

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2015	01.01.–31.12.2014
LIKEVAIHTO	4 741 932,92	4 674 862,48
Liiketoiminnan muut tuotot	104 101,21	94 845,57
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-83 888,46	-97 487,05
Palvelujen ostot	-2 581 022,71	-2 261 719,58
	-2 664 911,17	-2 359 206,63
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 298 065,05	-1 355 374,72
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-355 859,77	-374 149,24
Muut henkilösivukulut	-71 905,07	-71 368,71
	-1 725 829,89	-1 800 892,67
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-26 601,40	-33 099,69
	-26 601,40	-33 099,69
Liiketoiminnan muut kulut	-314 858,02	-358 970,88
	-314 858,02	-358 970,88
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	113 833,65	217 538,18
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-12 000,00	-12 000,00
	-12 000,00	-12 000,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	101 833,65	205 538,18
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	34,96	111,28
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	34,96	111,28
Voitto, prosenttia	2,15	4,40

Helsingin kaupungin henkilöstön kehittämispalvelut -liikelaitos (Oiva Akatemia)

RAHOITUSLASKELMA	2015	2014
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyjäämä (-alijäämä)	113 833,65	217 538,18
Poistot ja arvonalentumiset	26 601,40	33 099,69
Rahoitustuotot ja -kulut	-12 000,00	-12 000,00
	128 435,05	238 637,87
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-23 124,00	-18 534,80
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	105 311,05	220 103,07
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos muilta	230 386,95	-180 774,69
Korottomien velkojen muutos muilta	185 063,57	16 063,65
	415 450,52	-164 711,04
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	415 450,52	-164 711,04
RAHAVAROJEN MUUTOS	520 761,57	55 392,03
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 013 771,08	493 009,51
Rahavarat 1.1.	493 009,51	437 617,48
	520 761,57	55 392,03
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, euroa	380 441,66	275 130,61
Investointien tulo-rahoitus, prosenttia	555,42	1 287,51
Kassan riittävyys, pv	78,05	39,55
Quick ratio	1,44	1,40
Current ratio	1,44	1,40

TASE	31.12.2015	31.12.2014
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	30 433,78	33 911,18
	30 433,78	33 911,18
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	52 990,40	358 742,62
Muut lyhytaikaiset saamiset	184 731,09	105 472,95
Siirtosaamiset	297,73	4 190,60
	238 019,22	468 406,17
Rahat ja pankkisaamiset	1 013 771,08	493 009,51
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 282 224,08	995 326,86
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	155 484,70	155 484,70
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	153 557,09	-51 981,09
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	101 833,65	205 538,18
	410 875,44	309 041,79
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	378 549,55	212 815,62
Muut velat	43 419,79	41 454,24
Siirtovelat	449 379,30	432 015,21
	871 348,64	686 285,07
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 282 224,08	995 326,86
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	32,04	31,05
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	17,98	14,39
Kertynyt ylijäämä/ alijäämä (-)	255 390,74	153 557,09

5.2 Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätöslaskelmat

ASUNTOTUOTANTORAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2015	01.01.–31.12.2014
Liiketoiminnan muut tuotot		
Yhdyskuntapalvelujen maksut	101,20	42,30
Vuokratuotot	17 718 773,25	17 902 987,07
Muut tuotot	5 993,27	16 520,88
	17 724 867,72	17 919 550,25
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-23 136,74	-36 421,75
Palvelujen ostot	-1 077 995,44	-1 214 830,60
	-1 101 132,18	-1 251 252,35
Liiketoiminnan muut kulut		
Vuokrakulut + muut kulut	-20 462 780,73	-45 112 632,35
	-20 462 780,73	-45 112 632,35
LIIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-3 839 045,19	-28 444 334,45
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2 323 953,01	2 313 898,01
	2 323 953,01	2 313 898,01
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-) ENNEN VARAUKSIA	-1 515 092,18	-26 130 436,44
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	1 515 092,18	26 130 436,44
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00
RAHOITUSLASKELMA	2015	2014
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelylijäämä/ alijäämä (-)	-3 839 045	-28 444 334
Rahoitustuotot ja -kulut	2 323 953	2 313 898
	-1 515 092	-26 130 436
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-1 515 092	-26 130 436
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset tyttäritä	-2 219 719	-3 600 946
Antolainasaamisten vähennykset tyttäritä	1 328 703	
Antolainasaamisten vähennykset muilta	1 333 935	2 378 672
	442 919	-1 222 274
Oman pääoman muutokset	2 832 500	585 000
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos muilta	-197 181	143 076
Korottomien velkojen muutos muilta	-238 819	398 598
	-436 000	541 674
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	2 839 419	-95 600
RAHAVAROJEN MUUTOS	1 324 327	-26 226 036
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	105 472 510	104 148 183
Rahavarat 1.1.	104 148 183	130 374 219
	1 324 327	-26 226 036

TASE	31.12.2015	31.12.2014
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Sijoitukset		
Muut lainasaamiset	107 279 894,17	107 722 813,01
	107 279 894,17	107 722 813,01
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	221 175,23	119 503,54
Myyntisaamiset	366 458,55	343 272,45
Muut saamiset	65 951,05	19 863,20
Siirtosaamiset	729 012,47	702 777,16
	1 382 597,30	1 185 416,35
Rahat ja pankkisaamiset		
Rahaston käyttötili	105 472 509,59	104 148 182,73
	105 472 509,59	104 148 182,73
VASTAAVAA YHTEENSÄ	214 135 001,06	213 056 412,09
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	212 300 099,09	237 845 535,53
Rahastopääoman lisäys	2 832 500,00	585 000,00
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	-1 515 092,18	-26 130 436,44
	213 617 506,91	212 300 099,09
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Saadut ennakot	248 673,94	225 369,30
Ostovelat	268 820,21	530 943,70
Vieras pääoma yhteensä	517 494,15	756 313,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	214 135 001,06	213 056 412,09

URHEILU- JA ULKOILULAITOSRAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2015	01.01.–31.12.2014
Liiketoiminnan muut tuotot		
Maksutuotot	0,00	0,00
LIIKKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	102 395,03	192 522,55
Muut rahoitustuotot	36 750,21	6 187,61
	139 145,24	198 710,16
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-) ENNEN VARAUKSIA	139 145,24	198 710,16
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-139 145,24	-198 710,16
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2015	2014
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyjäämä/ -alijäämä	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	139 145	198 710
	139 145	198 710
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	139 145	198 710
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset muilta	-12 272 527	-2 267 969
Antolainasaamisten vähennykset muilta	3 350 369	3 116 771
	-8 922 158	848 802
Oman pääoman muutokset	50 000 000	30 000 000
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos muilta	15 350	59 948
	15 350	59 948
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	41 093 192	30 908 750
RAHAVAROJEN MUUTOS	41 232 337	31 107 460
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	107 296 632	66 064 295
Rahavarat 1.1.	66 064 295	34 956 835
	41 232 337	31 107 460

TASE	31.12.2015	31.12.2014
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Sijoitukset		
Muut lainasaamiset	45 439 007,49	36 516 849,71
	45 439 007,49	36 516 849,71
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	20 675,31	29 002,96
Muut saamiset	892,50	1 153,28
Siirtosaamiset	8 741,73	15 503,16
	30 309,54	45 659,40
Rahat ja pankkisaamiset		
Rahaston käyttötili	107 296 632,31	66 064 294,99
	107 296 632,31	66 064 294,99
VASTAAVAA YHTEENSÄ	152 765 949,34	102 626 804,10
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	102 626 804,10	72 428 093,94
Rahastopääoman lisäys	50 000 000,00	30 000 000,00
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	139 145,24	198 710,16
	152 765 949,34	102 626 804,10
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	152 765 949,34	102 626 804,10

VAKUUTUSRAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2015	01.01.–31.12.2014
Liiketoiminnan muut kulut		
Muut kulut	-453 662,11	-3 681 544,94
	-453 662,11	-3 681 544,94
LIIKKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-453 662,11	-3 681 544,94
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	2 018 546,11	2 601 495,79
	2 018 546,11	2 601 495,79
YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-) ENNEN VARAUKSIA	1 564 884,00	-1 080 049,15
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 564 884,00	1 080 049,15
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2015	2014
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyjäämä/ alijäämä (-)	-453 662	-3 681 545
Rahoitustuotot ja -kulut	2 018 546	2 601 496
Tulorahoituksen korjauserät		
	1 564 884	-1 080 049
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	1 564 884	-1 080 049
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	0	0
RAHAVAROJEN MUUTOS	1 564 884	-1 080 049
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	53 209 111	51 644 227
Rahavarat 1.1.	51 644 227	52 724 276
	1 564 884	-1 080 049

TASE	31.12.2015	31.12.2014
VASTAAVAA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Rahat ja pankkisaamiset		
Rahaston käyttötili	53 209 111,12	51 644 227,12
	53 209 111,12	51 644 227,12
VASTAAVAA YHTEENSÄ	53 209 111,12	51 644 227,12
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	51 644 227,12	52 724 276,27
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	1 564 884,00	-1 080 049,15
	53 209 111,12	51 644 227,12
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	53 209 111,12	51 644 227,12

INNOVAATORAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2015	01.01.–31.12.2014
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-49 538,77	-46 178,94
Palvelujen ostot	-743 975,30	-422 728,53
	-793 514,07	-468 907,47
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-274 157,46	-492 234,97
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-75 769,73	-134 564,93
Muut henkilösivukulut	-16 180,01	-28 615,95
	-366 107,20	-655 415,85
Liiketoiminnan muut kulut		
Vuokratkulut	-91 487,92	-134 215,08
Avustukset	-1 938 078,00	-2 640 517,00
Muut kulut	-4,00	-37,09
	-2 029 569,92	-2 774 769,17
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-3 189 191,19	-3 899 092,49
YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-) ENNEN VARAUKSIA	-3 189 191,19	-3 899 092,49
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	3 189 191,19	3 899 092,49
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2015	2014
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelylijäämä/ alijäämä (-)	-3 189 191	-3 899 092
	-3 189 191	-3 899 092
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-3 189 191	-3 899 092
Oman pääoman muutokset	0	10 167 500
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos	-19 043,00	702 010,00
Korottomien velkojen muutos	278 781,00	90 939,00
	259 738,00	792 949,00
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	259 738	10 960 449
RAHAVAROJEN MUUTOS	-2 929 453	7 061 357
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	13 916 010	16 845 463
Rahavarat 1.1.	16 845 463	9 784 106
	-2 929 453	7 061 357

TASE	31.12.2015	31.12.2014
VASTAAVAA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Muut saamiset	68 892,29	49 848,92
	68 892,29	49 848,92
Rahat ja pankkisaamiset		
Rahaston käyttötili	13 916 009,66	16 845 463,14
	13 916 009,66	16 845 463,14
VASTAAVAA YHTEENSÄ	13 984 901,95	16 895 312,06
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	16 758 236,66	10 489 829,15
Rahastopääoman lisäys	0,00	10 167 500,00
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	-3 189 191,19	-3 899 092,49
	13 569 045,47	16 758 236,66
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	415 856,48	137 075,40
	415 856,48	137 075,40
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	13 984 901,95	16 895 312,06

Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkinnät

6 Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

Helsingissä maaliskuun 21. päivänä 2016
HELSINGIN KAUPUNGINHALLITUS

Tatu Rauhamäki

Terhi Peltokorpi

Veronika Honkasalo

Mika Raatikainen

Arja Karhuvaara

Marcus Rantala

Otso Kivekäs

Laura Rissanen

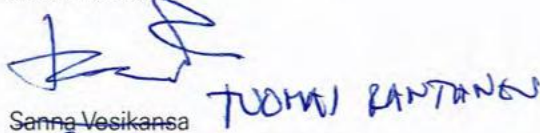

Silja Modig

Pii Torsti

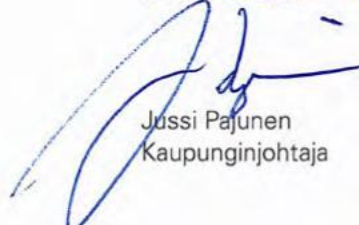

Lasse Männistö

Mirka Vainikka

Hannu Oskala

Sanna Vesikansa

Osku Pajamäki

Jussi Pajunen
Kaupunginjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä huhtikuun 26. päivänä 2016

KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy
JHTT-yhteisö

Leif-Erik Forsberg
JHTT, KHT

Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista

7 Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista sekä niiden säilytystavasta

Luettelot kirjanpitokirjoista ja tositelajeista sekä niiden säilytystavasta tilitoimen yksiköittäin sisältyvät keskuskirjanpidon sidottuun tase-erittelyt -kirjaan.

TILINPÄÄTÖKSEN TUNNUSLUVUT	Konserni		Kaupunki	
	2015	2014	2015	2014
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Toimintatuotot toimintakuluista, prosenttia	56,0	57,0	24,9	38,8
Vuosikate, miljoonaa euroa	838	867	265	481
Vuosikate, prosenttia poistoista	127,0	132,7	68,7	117,8
Vuosikate, euroa / asukas	1 334	1 394	422	772
Vuosikate ilman liikelaitoksia ja rahastoja, miljoonaa euroa	..	..	221,3	212,0
Vuosikate ilman liikelaitoksia ja rahastoja, prosenttia poistoista	..	..	63,9	75,1
Vuosikate ilman liikelaitoksia ja rahastoja, euroa / asukas	..	..	352	341
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, miljoonaa euroa	-639,6	-834,1	-16,9	699,0
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, miljoonaa euroa, ilman vuoden 2014 liikelaitosten yhtiöittämisten kirjanpidollisia vaikutuksia	..	..	-396,0	-387,3
Investointien tulorahoitus, prosenttia	78,5	36,4	46,8	17,7
Investointien tulorahoitus, prosenttia, vuonna 2014 ilman liikelaitosten yhtiöittämisten kirjanpidollisia vaikutuksia	..	..	..	88,5
Investointien tulorahoitus, prosenttia ilman liikelaitoksia ja rahastoja	..	..	47,5	8,3
Investointien tulorahoitus, prosenttia, vuonna 2014 ilman liikelaitoksia ja rahastoja, ilman liikelaitosten yhtiöittämisten kirjanpidollisia vaikutuksia	..	..	..	55,0
Lainanhoitokate	3,6	1,8	2,1	1,7
Kassan riittävyys, päivää	79	60	70	44
TASEEN TUNNUSLUVUT				
Omavaraisuusaste, prosenttia	58,8	58,8	77,9	78,0
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	95,6	94,9	52,5	45,6
Lainakanta 31.12., miljoonaa euroa	5 011	4 941	1 582	1 579
Lainat, euroa / asukas	7 977	7 949	2 518	2 540
Lainasaamiset 31.12., miljoonaa euroa	476	472	2 009	2 087
Konsernin lainasaamiset 31.12., euroa / asukas	758	759	..	..
Asukasmäärä 31.12.	628 200	621 600	628 200	621 600

TUNNUSLUKIJEN LASKENTAKAAVAT

Toimintatuotot/toimintakulut = $100 \times \text{toimintatuotot} / \text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön}$.

Omavaraisuusprosentti = $100 \times (\text{oma pääoma} + \text{poistoero} + \text{vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot})$.

Vuosikate / poistot, prosenttia = $100 \times \text{vuosikate} / (\text{poistot} + \text{arvonalentumiset})$.

Rahoitusvarallisuus, euroa / asukas =

$(\text{saamiset} + \text{rahoitusarvopaperit} + \text{rahat ja pankkisaamiset} - \text{vieras pääoma} + \text{saadut ennakot}) / \text{asukasmäärä, 31.12.}$

Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia = $(\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / (\text{toimintatuotot} + \text{verotuotot} + \text{valtionosuudet})$.

Lainakanta 31.12. (miljoonaa euroa) = $\text{vieras pääoma} - (\text{saadut ennakot} + \text{ostovelat} + \text{siirtovelat} + \text{muut velat})$.

Lainanhoitokate = $(\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{lainanlyhennykset})$.

Investointien tulorahoitus, prosenttia = $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$.

Lainasaamiset 31.12. = sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset.

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia
Pohjoisesplanadi 11-13
00170 Helsinki
PL 1
00099 Helsingin kaupunki

puhelinvaihde 09 310 1641
www.hel.fi/tilinpäätös